Excelent studiu de moravuri al copilăriei scriitoarei, în pagini pline de nostalgie în care precizia observației este slujită necontenit de rigoarea și frumusețea formei.

Lei 13

CW

Editura Univers

EDITH WHARTON

New York-ul de altădată

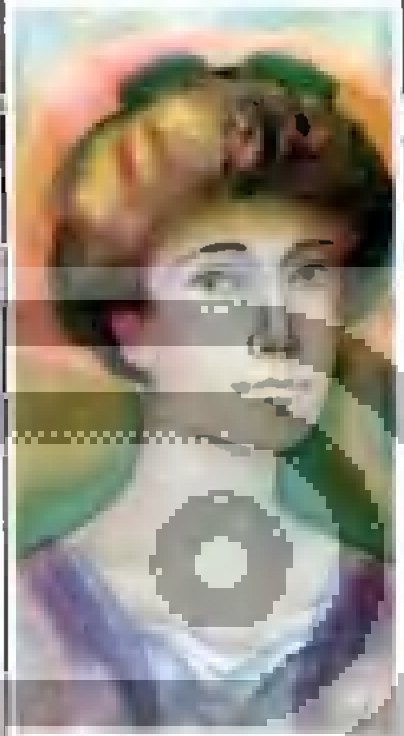

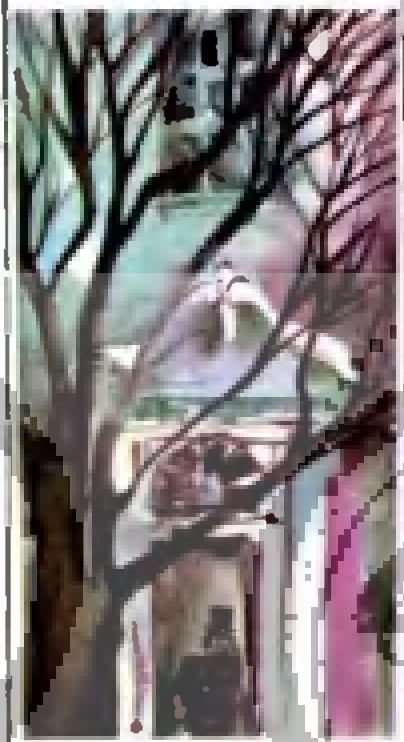

Editura Univers

CW

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

OLD NEW YORK
by
EDITH WHARTON
Charles Scribner's Sons
New York

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

www.liber.ro

Edith Wharton

NEW YORK-UL DE ALTĂDATĂ

In româneşte de VICTORIŢA STANCU

Bucureşti, 1984
Editura Univers

FAPT DE ZI ÎNŞELĂTOR

(Anii patruzeci)

PARTEA ÎNTÎI

I

Fînul, verbina şi rezeda umpleau de miresme acea zi liniştită de iulie. Căpşuni mari, apărînd îmbujorate printre firele de mentă, pluteau în cupa unui vas de un galben pal aflat pe masa de pe verandă : un vas georgian vechi, cu reflexe de diferite culori pe părţile poligonale, avînd gravat blazonul familiei Raycie între capete de leu. Din cînd în cînd domnii, avertizaţi de un bîzîit ameninţător, se plesneau peste obraz, peste frunte sau peste creştetul pleşuv ; dar o făceau cît se poate mai discret, pentru că domnul Halston Raycie, pe a cărui verandă se aflau, nu accepta ideea că la High Point existau ţînţari.

Căpşunile erau din grădina domnului Raycie ; vasul georgian era de la străbunicul lui (care făcuse parte dintre cei ce semnaseră Declaraţia de Independenţă) ; veranda aparţinea conacului său de la ţară, care se afla pe o culme deasupra rîului Sound, la o distanţă convenabilă de casa din oraş de pe Canal Street.

— Mai vrei un pahar, comandore ? întrebă domnul Raycie, scoţînd o batistă de in, mare cît o faţă de masă, şi ducînd un colţ spre fruntea asudată.

Domnul Jameson Ledgely zîmbi şi mai luă un pahar. Prietenii intimi îi spuneau „comandor" pentru că servise în marină în tinereţe şi pentru că luase parte la războiul din 1812, ca aspirant de marină, sub amiralul Porter. Acest burlac jovial şi ars de soare, al cărui chip semăna cu acela al unuia dintre idolii de bronz pe care îi adusese cu el, îşi păstra aerul marinăresc deşi se retrăsese de mult din marină ; dar pantalonii albi de doc, şapca cu bordura aurie şi dinţii strălucitori îl făceau să arate încă asemenea

unui comandant de fregată. Iar acum, iată că tocmai transportase pe apă un grup de prieteni de la locuința lui de pe țărmul din Long Island, iar goeleta sa albă și cochetă se odihnea în golful din vale.

Conacul Halston Raycie dădea spre o pajiște ce cobora pînă la rîul Sound. Pajiștea era mîndria domnului Raycie; era tunsă odată la două săptămîni și bătătorită primăvara de un bătrîn cal alb, potcovit special în acest scop. Dedesubtul verandei gazonul era întrerupt de trei ronduri de mușcate roz, vanilie sălbatică și trandafiri bengalezi, pe care doamna Raycie îi îngrijea, purtînd mănuși speciale și o mică umbrelă cu mîner de fildeș cu încrustații. Casa, refăcută și mărită de domnul Raycie cînd se căsătorise, fusese în timpul revoluției așezămîntul coloniștilor, unde Benedict Arnold își instalase cartierul general. O stampă reprezentînd-o așa cum era atunci atîrna în biroul domnului Raycie, dar nimeni n-ar fi putut recunoaște silueta umilă a vechii case în maiestuoasa clădire de piatră aparentă, construită din bîrne, cu un turn unghiular, cu ferestre înguste și înalte, cu o verandă sprijinită pe stîlpi cu caneluri și care poza, la fel de sigură de sine, ca o „vilă toscană" în *Arta arhitecturii în America* a lui Dowing. Era o diferență tot atît de mare între vechea litografie reprezentînd bătrîna casă și gravura în oțel curat înfățișînd-o pe cea care i-a urmat (avînd și un fag plîngător pe pajiște), ca și între cele două clădiri. Domnul Raycie era îndreptățit să-l prețuiască pe arhitect.

De fapt, el prețuia majoritatea lucrurilor legate de persoana sa prin rudenie sau interes. Nimeni nu știuse niciodată prea bine dacă o făcuse pe doamna Raycie fericită, dar se știa că o aprecia foarte mult. Același lucru se întîmpla și cu fiicele sale, Sarah Anne și Mary Adeline, replici mai recente ale limfaticei doamne Raycie ; nimeni n-ar putea jura că se înțelegeau prea bine cu jovialul lor părinte, deși toată lumea știa cît de mult îl proslăveau. Dar cel mai de seamă obiect din galeria auto-prețuirii îl reprezenta fiul său, Lewis. Și totuși, așa cum remarcase odată James Ledgely, care spunea exact ceea ce gîndea, se presupunea că tînărul Lewis nu prea era genul de lucrătură pe care Halston ar fi meșterit-o dacă ar fi fost să creeze tiparul propriului său fiu și moștenitor.

Domnul Raycie era un bărbat foarte voinic. Dimensiunile sale în înălțime, lățime și grosime erau așa de apropiate, încît în orice fel ar fi stat, aveai cam aceeași amplă perspectivă ; iar fiecare părticică a acelei enorme circumferințe era așa de bine îngrijită, încît în ochii unui fermier persoana lui ar fi apărut ca o mare proprietate agricolă din care nici o părticică nu rămăsese nelucrată. Chiar și chelia, care era proporțională cu restul, arăta de parcă era special lustruită în fiecare zi, iar pe canicula întreaga lui persoană te purta cu gîndul la o minunată mostră de irigație perfectă : era așa de imens și avea atîtea suprafețe, încît era fascinant să urmărești fiecare dîră de transpirație urmîndu-și propriul drum. Chiar și pe mîinile lui curate, picăturile se despărțeau, prelingîndu-se în diferite direcții de la încheieturile degetelor ; cît despre frunte, tîmple și pungile de sub ochi, fiecare din aceste pante își avea cursul ei, cu ochiuri adînci și cascade ivite pe neașteptate ; dar priveliștea nu era supărătoare, pentru că imensa lui suprafață acoperită de broboane era de un trandafiriu curat și plăcut, iar transpirația, parfumată puternic de apă de colonie scumpă și de cel mai bun săpun franțuzesc.

Doamna Raycie, deși plămădită la o scară mai puțin eroică, avea dimensiuni mai reduse ; atunci cînd îmbrăca cea mai scumpă mătase marmorată (în genul celei care stă singură în picioare), își încadra chipul în nenumărați zulufi prinși în panglici și-și așeza strugurii de nuanță purpurie pe cea mai nouă pălărie pariziană, reușea aproape să egaleze volumul soțului ei. Și totuși, din această pereche impozantă. cum ar fi spus comandorul, rezultase pipernicitul și slăbănogul de Lewis, o fărîmă de copil, un băiețaș firav, ajuns acum un tînăr pricăjit, cît o umbră în miez de zi.

Toate aceste lucruri, gîndea Lewis bălăngănindu-și picioarele, așa cum stătea așezat pe balustrada verandei, treceau fără îndoială prin mintea celor patru domni adunați în jurul tatălui său.

Domnul Robert Huzzard, bancherul, bărbat înalt și voluminos, care părea mare în orice altă companie cu excepția domnului Raycie, se lăsă pe spate, ridică paharul și făcu o plecăciune spre Lewis :

— Pentru călătoria cea mare !

— Nu mai sta cocoţat pe balustradă ca o vrabie, băiete, îi reproşă domnul Raycie, iar Lewis sări în picioare şi-i întoarse domnului Huzzard plecăciunea.

— Nu mi-am dat seama, se bîlbîi el.

Era scuza pe care o invoca cel mai frecvent.

Domnul Ambrose Huzzard, fratele mai mic al bancherului, domnul Ledgely şi domnul Donaldson Kent, ridicară cu toţii paharele şi repetară veseli :

— Pentru călătoria cea mare !

Lewis făcu din nou o plecăciune şi-şi lipi buzele de paharul de care uitase. De fapt, nu-l agrea decît pe domnul Donaldson Kent, vărul tatălui său, un bărbat tăcut, cu un profil uscăţiv de uliu, care arăta ca un erou al revoluţiei, în retragere, şi care trăia într-o permanentă spaimă că s-ar putea ivi oricînd vreun risc cît de mic, sau vreo răspundere.

Acestui cetăţean prudent şi circumspect îi revenise, cu cîţiva ani în urmă, neaşteptata şi nedorita îndatorire de a o lua în grijă pe fiica unicului său frate, Julius Kent. Julius murise în Italia — mă rog, asta era treaba lui, dacă preferase să trăiască acolo. Dar faptul că-i îngăduise soţiei să moară înaintea sa şi că lăsase o fiică minoră şi un testament prin care o încredinţa stimatului său frate mai mare, Donaldson Kent, proprietar în Kent's Point, Long Island şi în Great Jones Street, New York — ei, aşa cum spusese şi domnul Kent şi cum spusese şi soţia sa pentru el, nu fusese nimic, chiar nimic în atitudinea sau în comportamentul domnului Kent care să explice de ce nerecunoscătorul de Julius (ale cărui datorii le plătise de mai multe ori) îi pusese în spinare această ultimă povară.

Nepoata sosise. Avea paisprezece ani, o fetiţă destul de ştearsă, micuţă, negricioasă şi slăbuţă. Se numea Beatrice, ceea era destul de rău, dar şi mai rău era că numele fusese prescurtat de străini neştiutori în Treeshy. Fata se arăta însă energică, serviabilă şi blajină şi, aşa cum spuseseră prietenii domnului şi doamnei Kent, faptul că nu avea nimic ieşit din comun făcea ca lucrurile să fie şi mai simple. Era tocmai vremea cînd se înălţau şi cei doi băieţi ai familiei Kent — Bill şi Donald — şi dacă această veri-

şoară lipsită de avere ar fi fost ca un boboc gata să se deschidă — ei, atunci ar fi trebuit mai bine supravegheată şi s-ar fi putut să răsplătească bunătatea unchiului şi a mătuşii printr-un act de cumplită ingratitudine. Dar riscul fiind înlăturat din pricina înfăţişării ei, puteau să fie îngăduitori cu ea, fără regrete, iar blîndeţea era ceva obişnuit la ei. Aşa că, odată cu trecerea anilor, fata deveni treptat tutoarea tutorilor ei, deoarece atît doamna cît şi domnul Kent găseau firesc să se lase în seama oricui de care nu se temeau instinctiv sau în care aveau încredere.

— Da, pleacă luni, spuse domnul Raycie, dînd din cap mustrător către Lewis, care pusese jos paharul după ce gustase doar o dată.

„Goleşte-l, nu trage chiulul!" comanda semnul din cap, şi Lewis, dîndu-şi capul pe spate, îi dădu drumul pe gît dintr-o înghiţitură, deşi băutura părea să se oprească în gîtlejul lui subţire. Trebuise să bea pînă acum două pahare, dar chiar şi numai atît era prea mult pentru el, şi s-ar putea ca efectul să fie o stare de excesivă volubilitate, urmată de o seară posomorîtă şi de dureri de cap a doua zi dimineaţa. Şi el dorea să aibă mintea limpede în ziua aceea şi să se gîndească mult şi profund la Treeshy Kent.

Desigur, nu putea încă să se căsătorească cu ea. Împlinea douăzeci şi unu de ani chiar în acea zi, şi mai era complet dependent de tatăl său. Şi nu-i displăcea deloc să facă mai întîi acel mare voiaj. Era lucrul la care visase întotdeauna, după care tînjise din momentul în care ochii lui de copil fuseseră pentru prima dată atraşi de stampele reprezentînd oraşe europene, ce atîrnau în coridorul lung de sus care mirosea a rogojină. Şi tot ceea ce Treeshy îi spusese despre Italia îi sporise şi-i întărise dorinţa. O, să fi mers acolo cu ea — cu ea ca ghid, Beatrice a lui! (Pentru că ea îi dăruise un Dante în miniatură, ce aparţinuse tatălui ei şi care o avea gravată în oţel, pe frontispiciu, pe Beatrice ; iar sora lui, Mary Adeline, care învăţase italieneşte cu un exilat romantic din Milano, îşi ajutase fratele la gramatică.)

Gîndul de a merge în Italia cu Treeshy era doar un vis ; dar mai tîrziu, ca soţ şi soţie, vor reveni acolo, şi atunci probabil că Lewis va fi ghidul ei şi-i va dezvălui

minunile antice ale ţinutului ei natal, despre care ea ştia la urma urmei atît de puţin, cu excepţia amănuntelor domestice minore, care erau amuzante, dar lipsite de importanţă.

Perspectiva îi umplu sufletul şi-l făcu să se umfle în pene şi să se împace cu gîndul despărţirii. De fapt, în sinea sa se simţea încă băieţandru, dar la întoarcere va fi cu adevărat bărbat ; intenţiona să-i spună acest lucru cînd aveau să se întîlnească a doua zi. Cînd se va întoarce, va fi un om format, cunoştinţele sale despre viaţă (pe care le socotea de pe acum considerabile) vor fi complete, şi atunci nimeni nu-i va mai putea ţine departe unul de altul. Şi zîmbi gîndindu-se cît de puţin îl vor impresiona pe bărbatul întors din marea călătorie ţipetele şi scandalul făcut de tatăl său.

Domnii povesteau întîmplări legate de primele lor experienţe în Europa. Nici unul dintre ei — nici măcar domnul Raycie — nu călătorise aşa de mult cît se plănuise pentru Lewis ; deşi fraţii Huzzard fuseseră de două ori în Anglia cu probleme bancare, iar comandorul Ledgely, un om îndrăzneţ, în Franţa şi Belgia — ca să nu mai vorbim despre experienţele lui timpurii în Orientul Îndepărtat. Cu toţii păstraseră amintiri vii şi amuzante, cu o vagă nuanţă de dezaprobare, în legătură cu ceea ce văzuseră.

— O, ce mai franţuzoaice, chicoti comandorul printre dinţii lui albi.

Dar bietul domn Kent, care plecase în străinătate în luna de miere, fusese surprins la Paris de revoluţia din 1830, se îmbolnăvise de friguri la Florenţa şi fusese cît pe ce să fie arestat, fiind luat drept spion la Viena, singurul episod plăcut din această aventură unică şi dezastruoasă fiind acela cînd fusese luat drept ducele de Wellington (pe cînd încerca să se strecoare afară dintr-un hotel vienez, îmbrăcat în vestonul albastru de curier) de o gloată care fusese...

— Ei bine, foarte recunoscătoare în entuziasmul de care era cuprinsă, admisese domnul Kent.

— Cum o fi putut bietul meu frate să trăiască în Europa ? Uitaţi-vă la consecinţe... — obişnuia el să spună,

ca și cum înfățișarea stearsă a bietei Treeshy ar fi confirmat de minune opinia lui.

— Există un lucru la Paris, băiete, de care trebuie să fii prevenit : e vorba de casele de jocuri de noroc de la *Pally Royle,* insistă domnul Kent. Eu unul n-am pus piciorul niciodată în acele locuri, dar o privire din afară a fost de ajuns.

— Cunosc un tip care a fost ușurat de avere acolo, confirmă domnul Huzzard, în timp ce comandorul, ajuns la al zecelea pahar, chicotea cu ochii umezi :

— O, femeile, femeile...

— În ceea ce privește Viena..., începu domnul Kent.

— Chiar și la Londra, spuse domnul Ambrose Huzzard, un tînăr trebuie să ia seama la jucătorii de cărți. Sînt practicate toate formele de escrocherie, iar chibiții sînt întotdeauna în căutare de ageamii, un termen, adăugă el spre a se scuza, cu care ei numesc pe orice călător abia sosit în țară.

— La Paris, spuse domnul Kent, era gata-gata să fiu provocat la un duel.

Scoase un oftat ce exprima groază și ușurare și privi, sigur pe el, în josul rîului Sound, spre culmea acoperișului său țihnit.

— O, un duel, rîse comandorul. Acolo un bărbat poate să se bată în duel. Eu m-am bătut de multe ori pe cînd eram tînăr, la New Orleans.

Mama comandorului era din sud și, după moartea tatălui, își petrecuse cîțiva ani la părinții ei în Louisiana, așa că avusese de timpuriu o experiență bogată.

— Iar cît despre femei, zîmbi el confidențial, ridicînd paharul gol spre domnul Raycie.

— Vin doamnele ! exclamă domnul Kent, cu un glas menit să fie un avertisment.

Domnii se ridicară în picioare, iar comandorul o făcu la fel de prompt și de sigur ca și ceilalți. Ușa salonului se deschise și în ea apăru doamna Raycie, într-o rochie plisată, de tafta florentină, și cu o pălărie lucrată în „point de Paris", urmată de cele două fiice în organdi apretat, cu șaluri trandafirii. Domnul Raycie privi cu mîndrie și încuviințare spre ele.

— Domnilor, spuse doamna Raycie cu o voce egală, cina este servită şi, dacă vreţi să ne onoraţi pe domnul Raycie şi pe mine...

— Onoarea, doamnă, pentru o astfel de amabilă invitaţie, este de partea noastră, spuse domnul Ambrose Huzzard.

Doamna Raycie făcu o reverenţă, domnii se înclinară, iar domnul Raycie spuse :

— Oferă-i braţul doamnei Raycie, Huzzard. Această mică petrecere de adio este o chestiune de familie, iar ceilalţi domni vor trebui să se mulţumească cu cele două fiice ale mele, Sarah Anne şi Mary Adeline.

Comandorul şi domnul Huzzard înaintară ceremonios spre cele două fiice, iar domnul Kent încheie procesiunea, între domnul Raycie şi Lewis.

O, cina ! Imaginea ei avea să-i apară uneori lui Lewis înaintea ochilor cînd se va afla în locuri străine, pentru că, deşi nu fusese mîncăcios şi nici pretenţios acasă, la gîndul acelor mese opulente avea totuşi să sufere de foame cînd va avea în faţă făina de castane, usturoi şi ciudate alge cu barbă. În mijlocul mesei se afla *épergne*-ul familiei Raycie din argint filigranat, în care era un buchet de trandafiri de iunie, înconjurat de coşuleţe cu migdale zaharisite şi bomboane vărgate de mentă ; în jurul acestui „motiv" decorativ se înşiruiau farfuriile Lowestoft încărcate cu zmeură, fragi şi cu primele piersici de Delaware. Pe margini erau rînduite prăjituri, saleuri, tort cu căpşuni. Pîinea de grîu fierbinte, şi bucăţi de unt auriu acoperit încă de stropi, abia scos din punguţele de pînză din lăptărie, îţi purtau privirea spre şunca de Virginia din faţa domnului Raycie şi spre cele două platouri cu jumări de ouă, pîine prăjită şi scrumbie albastră la grătar, peste care domina soţia sa. Lewis n-avea niciodată după aceea să plaseze în această lucrătură complicată „mîncărurile accesorii", cum ar fi pulpa de curcan condimentată, tocăniţa de pui cu smîntînă, castraveţii şi roşiile tăiate felii, vasul masiv de argint cu smîntîna de culoarea untului, laptele de pasăre, „prăjiturelele" şi jeleurile cu lamîie, toate intercalate printre elementele mai consistente ale aranjamentului culinar ; dar fuseseră cu toate acolo, fie

în același timp, fie pe rînd, și tot așa era și cu mormanul de clătite, cu carafele elegante de argint cu sirop de arțar, care escortau în permanență restul mesei, deoarece negresa Dinah avea grijă să le umple mereu.

Și mîncau — ah, cum mai mîncau cu toții ! — deși se presupunea ca doamnele trebuiau doar să guste ; dar bunătățile din farfuria lui Lewis rămîneau neatinse, pînă cînd cîte o privire mustrătoare din partea domnului Raycie, sau o privire rugătoare aruncată de Mary Adeline îl îndemnau să mai întindă leneș furculița spre mîncare.

Și, în tot acest timp, domnul Raycie continua să peroreze :

— După părerea mea, înainte de a-și face un cămin, un tînăr trebuie să vadă lumea ; să-și formeze gustul ; să-și întărească judecata. Trebuie să studieze cele mai renumite monumente, să examineze modul de organizare al altor societăți, și obiceiurile și tradițiile acelor vechi civilizații al căror jug am avut onoarea să-l înlăturăm. Deși ar putea să vadă acolo multe lucruri deplorabile și de reproșat — („Totuși, unele fetișcane..." fu auzit zicînd comandorul Ledgely) — multe îl vor face să fie recunoscător pentru privilegiul de a se fi născut și de a fi fost crescut în spiritul instituțiilor noastre libere, și cred, încheie domnul Raycie cu mărinimie, că va fi în stare să învețe multe.

— Duminicile, însă, se hazardă cu glas prevenitor domnul Kent, iar doamna Raycie îi șopti fiului ei :

— Ah, asta spuneam și eu !

Domnului Raycie nu-i plăceau întreruperile și reacționă devenind vizibil mai voluminos. Trupul lui imens păru să amenințe un moment, asemenea unei avalanșe, în liniștea care urmă remarcii domnului Kent și șoaptei doamnei Raycie ; apoi se năpusti la amîndoi :

— Duminicile — ei, ce-i cu duminicile ? Care ar fi lucrul ce ar putea înspăimînta un credincios episcopalian în ceea ce numim duminica europenilor ? Presupun că sîntem cu toți oameni evlavioși, nu ? Nu există nici urmă de vreun miorlăit metodist sau utilitarian ateist în casa mea, sînt sigur de asta. Și nu vreau să jignesc pe doamnele mele cu presupuneri că și-ar fi plecat urechea, în

secret, la vreun flecar de baptist din capela de la capătul aleii noastre. Nu ? Bănuiam eu că nu ! Ei, atunci, de ce toată această zarvă în legătură cu papistaşii ? Departe de mine să aprob doctrinele lor păgîne — dar, fir-ar să fie ! şi ei merg la biserică, nu-i aşa ? Şi au şi ei slujbă ca şi noi, nu ? Şi au şi cler, nu o gloată de neisprăviţi îmbrăcaţi ca laicii, huiduiţi pentru asta, şi care stau la taifas cu Atotputernicul în păsărească lor vulgară. Nu, domnule, se întoarse el spre domnul Kent care se făcuse mic de tot, nu de biserică mă tem eu cînd e vorba de alte ţări, ci de canalizare, domnule !

Doamna Raycie deveni palidă ; Lewis ştia că şi ea era preocupată de canalizare.

— Şi de aerul ce se respiră noaptea, murmură ea abia perceptibil.

Dar domnul Raycie îşi reluă ideea.

— După părerea mea, dacă un tînăr călătoreşte, trebuie să călătorească atît cît îl ţine punga ; şi să vadă cît mai mult. Acestea sînt comenzile de bord pentru călătoria fiului meu, comandore, şi să închinăm ca el să le ducă la bun sfîrşit, folosindu-şi toate puterile !

Negresa Dinah luă şunca de Virginia, sau mai degrabă resturile care mai rămăseseră în farfurie, reuşind să facă loc unui vas cu punci, din care domnul Raycie turnă cu polonicul băutura parfumată în paharele aranjate în faţa lui pe o tavă de argint. Domnii se ridicară în picioare, doamnele zîmbiră şi lăcrimară şi se închină în sănătatea lui Lewis şi pentru reuşita călătoriei celei mari, cu o asemenea elocvenţă, încît doamna Raycie le făcu semn grăbit fetelor şi le mînă încet afară din cameră în foşnet de volane apretate.

— La urma urmei, o auzi Lewis spunîndu-le în şoaptă în pragul uşii, faptul că tatăl vostru e în stare să vorbească astfel înseamnă că e liniştit în privinţa lui Lewis.

II

Cu toate că băuse cam mult, Lewis Raycie se sculă a doua zi de dimineaţă înainte de răsăritul soarelui.

Ridică obloanele fără zgomot și se uită spre pajiștea acoperită de rouă ce se pierdea în boschetele înceţoşate şi spre apa rîului Sound ce abia se zărea sub cerul plin de stele. Capul îl durea, dar inima îi era plină de înflăcărare; perspectivele ce-l aşteptau erau suficient de palpitante pentru a alina chiar şi o minte mai zbuciumată decît a lui.

Se îmbrăcă repede, complet (cu excepţia pantofilor) şi apoi, trăgînd cuvertura înflorată de pe patul înalt din lemn de mahon, o făcu sul şi o puse sub braţ. Aşa enigmatic echipat, o porni cu pantofii în mînă prin întunericul palierului, spre scara lunecoasă de stejar, cînd lumina unei lumînări ce apăru în bezna holului de dedesubt îl făcu să tresară. Îşi ţinu respiraţia şi, aplecîndu-se peste balustrada de metal, o văzu plin de uimire pe sora sa Mary Adeline înaintînd, cu pelerina şi boneta, tot fără pantofi, dinspre culoar spre cămară. Şi ea ducea o dublă povară : pantofii şi lumînarea într-o mînă, iar în cealaltă un coş mare acoperit, care-i îndoia braţul gol.

Fratele şi sora se opriră şi se priviră în semiîntunericul albăstrui ; lumina lumînării cădea de sus, modificînd atît de tare trăsăturile plăcute ale chipului lui Mary Adeline, încît Lewis se simţi îngrozit cînd se furişă lîngă ea.

— Ah ! şopti ea. Ce Dumnezeu faci aici ? Tocmai luam cîteva lucruri pentru tînăra şi neajutorata doamnă Poe, care stă la capătul străzii şi care e tare bolnavă — înainte ca mama să intre în cameră. N-o să-i spui, nu-i aşa ?

Lewis o făcu să înţeleagă că-i este complice şi deschise cu grijă uşa din faţă. Nu îndrăzniră să mai scoată un cuvînt pînă ce nu se mai îndepărtară. Se aşezară o clipă pe treptele de la intrare ca să-şi pună pantofii, apoi se strecurară grăbiţi, fără vreun cuvînt, printre tufişurile fantomatice, pînă ce ajunseră la poarta ce da în stradă.

— Dar tu, Lewis ? întrebă deodată sora lui, privind mirată la cuvertura făcută sul de sub braţul fratelui său.

— Hîm, eu — ascultă. Addy, dar se întrerupse şi începu să se caute prin buzunar, n-am prea mult la mine... bătrînul mă ţine din scurt ca întotdeauna, dar poftim un dolar, dacă crezi că-i va fi de folos sărmanei doamne Poe, mi-ar face plăcere... m-aş simţi onorat.

— Vai, Lewis, ce bun, ce generos ești ! Sigur că aș putea să le mai cumpăr cîte ceva cu el... știi, ei nu mănîncă niciodată carne, decît cînd le duc eu cîte o bucățică și... mă tem că e pe moarte... și amîndouă, ea și mama ei sînt îngrozitor de mîndre.

Tînăra fată lăcrimă impresionată, iar Lewis răsuflă ușurat : reușise să-i distragă atenția de la cuvertură.

— O, se simte briza, șopti el, inspirînd aerul devenit deodată răcoros.

— Da. Trebuie să plec ; trebuie să fiu înapoi înainte de răsăritul soarelui, spuse Mary Adeline, nerăbdătoare; dacă mama ar afla, n-aș putea să mai fac asta...

— Nu știe că mergi pe la doamna Poe ?

Chipul naiv al lui Mary Adeline exprima o copilărească șiretenie :

— Bineînțeles că știe ! Și totuși nu știe... așa ne-am înțeles. Știi, doamna Poe este ateistă, așa că tata...

— Înțeleg, dădu din cap Lewis. Ei, aici o să ne despărțim ; eu mă duc să mă scald, spuse el degajat.

Dar deodată se întoarse și o prinse de braț pe sora lui.

— Surioară, spune-i doamnei Poe, te rog, că l-am auzit pe soțul ei citindu-și poeziile acum două seri, la New York.

— Vai, Lewis, tu ? Tata spune că e un defăimător.

— Și un mare poet — un Mare Poet. Spune-i asta din partea mea, te rog ; vrei, Mary Adeline ?

— Ah, frățioare, nu pot... nu vorbim niciodată despre el, șovăi fata, surprinsă, îndepărtîndu-se grăbită.

În golful unde goeleta comandorului sosise cu cîteva ore mai înainte, o barcă măricică cu vîsle înfrunta primele valuri. Tînărul Raycie vîsli spre barcă, își prinse schiful cu odgoanele și sări repede în ea.

Din fundul buzunarelor scoase niște sfoară, frînghie, un ac și alte diferite și ciudate unelte ; apoi, legînd o vîslă la capătul celeilalte și băgînd-o între barcă și proră, așeză cuvertura înflorată pe catarg, înnodă o sfoară la capătul liber al cuverturii și se așeză la pupă, cu o mînă pe cîrmă și cu alta pe pînza improvizată.

Luceafărul de dimineață, veghind argintiu pe linia de un verde pal al cerului, crea o oază de strălucire pe supra-

fața mării, în timp ce briza dimineții umfla vela bărcii tînărului îndrăgostit...

Pe prundișul în pantă al altui golf, la cîteva mile în josul rîului Sound, Lewis Raycie își coborî strania velă și-și trase barca la mal. Însoțită de foșnetul misterios al sălciilor de pe țărmul acoperit cu prundiș, Treeshy Kent ajunse într-o clipă în brațele lui.

Soarele încerca să se înalțe peste un brîu de nori îngrămădiți la răsărit, împroșcîndu-i cu aur topit, iar Luceafărul pălea pe măsură ce lumina urca în sus. Dar sub sălcii era încă întuneric, un întuneric cu o nuanță de un verde pal, în care se auzeau șoaptele tainice ale nopții.

— Treeshy, Treeshy ! exclamă tînărul, îngenunchind lîngă ea ; și apoi, după o clipă : Îngerul meu, ești sigură că nu bănuiește nimeni ?

Fata rîse ușor, încrețindu-și nasul drăgălaș. Își rezemă capul de umărul lui, lipindu-și fruntea rotundă și cosițele răvășite de obrazul lui, lăsîndu-și mîinile într-ale sale și răsuflînd repede voioasă.

— Credeam că n-am să mai ajung, bombăni Lewis, cu caraghioasa asta de cuvertură — și în curînd vom fi în plină zi ! Cînd te gîndești că ieri am devenit major și că trebuie să vin la tine într-o barcă de jucărie, din cele cu care se joacă un copil pe o baltă ! Dacă ai ști ce umilit mă simt...

— Ce mai contează, dragul meu, din moment ce acum ești major și propriul tău stăpîn ?

— Oare sînt ? Așa spune și tata, dar trebuie să fac numai cum vrea el ; și se pare că sînt major numai cînd fac ce vrea el ! Să vezi... Am un credit de zece mii de dolari, zece... mii... auzi ? pe numele meu la o bancă din Londra, și aici nu am nici măcar un bănuț pentru sufletul meu... Ei, Treeshy dragă, ce s-a întîmplat ?

Ea își aruncase brațele după gîtul lui și, în sărutul lor inocent, el simți gustul lacrimilor ei.

— Ce s-a întîmplat, Treeshy ? o imploră el.

— Imm... uitasem că este ultima noastră zi împreună, pînă nu ai amintit de Londra — răule ce ești ! îi reproșă ea.

Şi în lumina răsăritului, devenită verde din cauza sălciilor, ochii ei străluceau înflăcăraţi, ca două stele lucind în furtună. Lewis nu cunoştea alţi ochi care să exprime o furie mai primară, decît ochii lui Treeshy.

— Ei, mică aruncătoare-de-foc ce eşti ! rîse el înfundat. Da, este ultima noastră zi, dar nu pentru mult timp; la vîrsta noastră, doi ani nu înseamnă prea mult, nu-i aşa ? Şi cînd mă voi întoarce, voi fi stăpîn pe mine, independent, liber — voi veni să te cer în faţa tuturor ! Gîndeşte-te la asta, iubito, şi fii curajoasă de dragul meu, curajoasă — şi răbdătoare, aşa cum vreau şi eu să fiu ! declară el eroic.

— Da, dar tu — tu o să întîlneşti alte fete, cu grămada ; în ţările alea bătrîne şi blestemate, unde am auzit că există atît de multe fete drăguţe. Unchiul Kent spune că ţările europene sînt toate blestemate, chiar şi biata mea Italie...

— Dar tu, Treeshy, tu o să-i vezi mereu pe verii Bill şi Donald — o să-i vezi toată ziua şi în fiecare zi. Şi recunoşti şi tu că ai o slăbiciune pentru matahala aia de Bill. Şi măcar de-aş fi mai înalt de statură, aş pleca cu inima mai uşoară, copilă nestatornică ce eşti ! încercă el s-o necăjească.

— Nestatornică ? Eu, nestatornică, ah, Lewis !

Lewis simţi un semn prevestitor de suspine, şi puţinul curaj pe care-l avea îl părăsi. Teoretic, era minunat să ţii în braţe o frumoasă înlăcrimată, dar o găsi teribil de alarmant în practică. Răspunsul i se poticni în gîtlej.

— Nu, nu ; tari ca diamantul şi statornici, aşa vom fi amîndoi, nu-i aşa, *cara* ?

— *Caro*, da, suspină ea, domolită.

— Şi o să-mi scrii regulat... Treeshy — scrisori lungi, lungi ? Pot să mă bizui pe asta, da, oriunde aş fi ? Şi trebuie să le numerotezi pe fiecare, în parte, aşa ca să pot şti imediat dacă am pierdut vreuna ; să nu uiţi !

— Şi tu, Lewis, o să le porţi pe toate aici ! (Îi atinse pieptul.) O, nu chiar pe toate, adăuga ea, rîzînd, pentru că vor fi o mulţime şi o să arăţi ca Pulcinella, cu o cocoaşă în faţă — dar întotdeauna cel puţin pe ultima, doar pe ultima. Promiţi ?

— Întotdeauna, promit — dacă vor fi frumoase, spuse el, încercînd să-şi păstreze buna dispoziţie.

— O, Lewis, vor fi, atîta timp cît vor fi şi ale tale la fel... şi mult timp după aceea...

Luceafărul păli şi dispăru odată cu răsăritul soarelui.

III

Momentul crucial, o ştia bine Lewis, nu avea să fie despărţirea de Treeshy, ci ultima întrevedere cu tatăl său. De asta depindea totul — ceea ce avea să urmeze imediat, precum şi planurile sale pentru o perioadă mai îndepărtată. Pe cînd se furişa acasă, în lumina primilor zori, călcînd pe iarba acoperită de rouă, privi cu teamă în sus, la ferestrele domnului Raycie, şi mulţumi destinului că erau încă acoperite de obloane.

Nu era nici o îndoială, aşa cum spusese şi doamna Raycie, că folosirea unui „limbaj mai puţin elegant" în prezenţa doamnelor însemna că soţul ei era teribil de bine dispus, degajat, relaxat — într-o dispoziţie în care rareori îi fusese dat familiei să-l vadă, încît Lewis se întreba uneori, fără reţinere, cărei stele nefaste îşi datorau el şi surorile lui firile atît de sfioase.

Era foarte bine că-şi putea spune, şi chiar şi-o spunea destul de des, că grosul banilor era al mamei lui şi că putea s-o joace pe degete. Dar cu ce-l ajuta asta ? Imediat după căsătorie, domnul Raycie preluase pe tăcute administrarea averii soţiei sale, şi ea reţinea, din infima sumă pe care i-o lăsase, toate micile ei cheltuieli personale, chiar şi valoarea timbrelor pe care le utiliza, şi dolarul pe care-l punea în cutia bisericii în fiecare duminică. Numea această sumă de bani ce-i revenea ei „bani de buzunar", deoarece, aşa cum îi amintea deseori, el plătea toate cheltuielile gospodăriei, aşa încît mica sumă pe care o primea ea trimestrial putea fi în întregime utilizată după cum dorea, pentru tot felul de ornamente şi zorzoane.

— Şi chiar aşa va fi, dacă-mi respecţi dorinţa, draga mea, adăuga el întotdeauna. Îmi place să te văd aranjată şi gătită, ca nu cumva prietenii noştri să-şi imagineze,

atunci cînd sînt invitaţi la masă, că doamna Raycie este sus în camera ei, bolnavă şi că o înlocuieşte vreo rubedenie mai scăpătată.

Drept care, doamna Raycie, simţindu-se flatată şi înspăimîntată totodată, îşi cheltuia şi ultimul bănuţ spre a se găti pe sine şi pe fiicele ei şi se vedea nevoită să reducă cheltuielile pentru încălzit în dormitoare şi pentru mesele servitorilor, ca să economisească ceva bani necesari altor lucruri personale.

Domnul Raycie o convinsese de mult pe soţia sa că un asemenea mod de a o trata, chiar dacă nu era prea generos, era potrivit şi de fapt „onorabil" ; iar ea, cînd vorbea despre acest subiect cu neamurile ei, avea întotdeauna în ochi lacrimi de recunoştinţă pentru bunătatea soţului ei, care preluase treburile legate de administrarea proprietăţii ei. Şi cum el o administra extrem de bine, fraţii ei care aveau mult simţ practic (bucuroşi că scăpaseră de responsabilitate şi convinşi că, lăsată să se descurce singură, ea ar fi aruncat banii pe tot felul de acte caritabile nesocotite) se grăbeau să fie de aceeaşi părere cu ea cînd era vorba de domnul Raycie ; deşi bătrîna ei mamă spunea cîteodată, neputincioasă :

— Şi cînd te gîndeşti că Lucy Ann nu poate căpăta nici măcar o fiertură de ovăz, fără ca el să nu fi cîntărit ovăzul pus în ea...

Dar şi acest lucru era spus doar în şoaptă, ca nu cumva misterioasa putere a domnului Raycie de a auzi ce se spunea în spatele lui să ducă la represalii imediate asupra venerabilei doamne, pe care el întotdeauna o numea, cu un tremur în glasul lui jovial „scumpa mea soacră — sau, dacă-mi permite, o să-i spun mai simplu, dar din inimă, scumpa mea mamă".

Pe Lewis, domnul Raycie îl tratase pînă acum ca şi pe femeile din familie. Îl îmbrăcase bine, cheltuise mult pentru educaţia lui, îl ridica în slăvi — şi numărase fiecare bănuţ din suma ce-i revenea. Şi totuşi, exista o deosebire, iar Lewis era conştient de ea, aşa cum erau şi toţi ceilalţi.

Visul, ambiţia, pasiunea de-o viaţă a domnului Raycie, era (aşa cum bine ştia şi fiul lui) de a întemeia o Familie ; şi nu-l avea decît pe Lewis care putea să o facă. El cre-

dea în dreptul primului născut, în moştenirea bijuteriilor de familie, în proprietăţi lăsate urmaşilor în tot ritualul tradiţiei englezeşti „funciare". Nimeni nu lăuda mai tare decît el instituţiile democratice în spiritul cărora trăia ; dar niciodată nu se gîndise că ele ar putea afecta acea instituţie privată, dar mult mai importantă — Familia ; şi spre Familie se îndreptau toate gîndurile şi toată grija sa. Rezultatul, aşa cum îl bănuise vag Lewis, era acela că asupra persoanei lui debile şi prea puţin capabile se concentra toată pasiunea ce fremăta în imensul piept al domnului Raycie. Lewis era sînge din sîngele lui, una cu el, şi reprezenta tot ce îndrăgea el mai mult ; şi din aceste două motive domnul Raycie punea un preţ excesiv de mare pe băiat (ceva ce era, gîndea Lewis, cu totul altceva decît a ţine la el).

Domnul Raycie se mîndrea în mod deosebit cu gustul fiului său pentru literatură. El, fiind la rîndul său destul de citit, admira foarte mult ceea ce numea un „gentleman cultivat" — şi era clar că Lewis asta urma să devină. Şi dacă ar fi putut adăuga la acest lucru şi un aspect mai bărbătesc şi un interes cît de mic pentru cîteva sporturi la modă atunci printre gentlemeni, domnul Raycie ar fi fost întru totul satisfăcut ; dar cine este pe deplin, în lumea aceasta plină de dezamăgiri ? În schimb, se mai mîngîia cu gîndul că, Lewis fiind tînăr şi maleabil şi sănătatea lui pe cale de a se îmbunătăţi, doi ani de călătorii şi aventuri puteau să-l transforme, la întoarcerea acasă, în alt om, atît fizic, cît şi psihic. Domnul Raycie călătorise şi el în tinereţe şi era convins că experienţa putea modela omul ; în sinea sa spera să vadă întorcîndu-se un Lewis bronzat şi împlinit, maturizat de viaţa independentă şi aventuroasă, care şi-a lepădat păcatele tinereţii pe meleaguri străine, fără să se contamineze de altele.

Lewis bănuia toate acestea, şi mai bănuia şi faptul că aceşti doi ani de călătorie, în intenţia domnului Raycie, trebuiau să se încheie cu o căsătorie şi cu un cămin, după bunul plac al domniei-sale şi în care Lewis nu trebuia nici măcar să-şi spună părerea.

„Îmi va oferi toate condiţiile — pentru a-şi atinge scopul", rezumă tînărul, pe cînd cobora pentru a lua micul dejun cu familia.

Domnul Raycie nu arătase niciodată mai radios decît în acel moment. Pantalonii imaculaţi de doc alb, legaţi sub cizmele din piele de iad, haina de caşmir subţire şi vesta de pichet bej, închisă cu o cravată ca neaua, îl făceau să pară proaspăt ca dimineaţa şi atrăgător ca piersicile şi smîntîna aşezate dinaintea lui.

În faţa lui stătea doamna Raycie, îmbrăcată tot în alb imaculat, dar mai palidă ca de obicei, aşa cum îi stă bine unei mame care este pe cale să se despartă de unicul ei fiu ; iar între cei doi se găsea Sarah Anne, neobişnuit de îmbujorată şi aparent preocupată, încercînd să mascheze locul surorii sale, rămas liber. Lewis îi salută şi se aşeză la dreapta mamei sale.

Domnul Raycie îşi scoase ceasul gravat, cu repetiţie, şi desfăcîndu-l de pe lanţul gros de aur îl puse pe masă, lîngă el.

— Mary Adeline iarăşi întîrzie. Socot un lucru neobişnuit ca o soră să întîrzie la ultima masă pe care o mai are de luat împreună cu unicul ei frate, pentru doi ani de aici înainte.

— O, domnule Raycie ! îngînă doamna Raycie.

— Să ştii că ideea este ciudată, spuse domnul Raycie sarcastic. Poate că sînt binecuvîntat cu o fiică *ciudată.*

— Mă tem că Mary Adeline are o migrenă, domnule A încercat să se scoale, dar nu a reuşit, spuse Sarah Anne, grăbită.

Domnul Raycie nu răspunse, doar îşi arcui sprîncenele ironic, iar Lewis interveni repede :

— Îmi pare rău, domnule, dar s-ar putea să fie din vina mea...

Doamna Raycie păli, Sarah Anne se îmbujoră, iar domnul Raycie repetă rar, neîncrezător :

— Din vina... ta ?

— Pentru că din cauza mea s-a dat o petrecere prea somptuoasă, în seara trecută, domnule.

— Ha, ha, ha ! rîse domnul Raycie, înseninîndu-se brusc.

Împinse scaunul înapoi şi făcu un semn din cap fiului său, zîmbind ; şi cei doi, lăsînd doamnele să spele ceştile de ceai (aşa cum era încă obiceiul în familiile bune), se îndreptară spre biroul domnului Raycie.

Ce studia domnul Raycie în această cameră — cu excepția conturilor și a modurilor în care să se facă insuportabil familiei sale — Lewis nu reușise să afle niciodată. Era o înspăimîntătoare cămăruță goală ; iar tînărul, care nu-i trecea niciodată pragul fără a simți o strîngere de inimă, se simțea acum mai îngrozitor decît se simțise vreodată pînă atunci. „Acu-i acu'", gîndi el.

Domnul Raycie se așeză în singurul fotoliu din cameră și începu :

— Dragul meu, timpul este scurt, dar suficient pentru ceea ce am să-ți spun. Peste cîteva ore vei porni în marea ta călătorie : un eveniment important în viața oricărui tînăr. Talentul și caracterul tău, combinate cu posibilitățile de a profita de această ocazie — mă fac să sper că în cazul tău călătoria va fi decisivă. Mă aștept ca, la întoarcerea-acasă din călătorie, să fii cu adevărat bărbat.

Deci, asta fusese comanda, ca să spunem așa : Lewis ar fi putut s-o spună pe de rost înainte s-o fi auzit. Își plecă în jos capul, în semn de supunere.

— Un bărbat, repetă domnul Raycie, care e pregătit să joace un rol, un rol deosebit în viața socială a comunității. Sper să devii cineva în New York ; iar eu îți voi pune la dispoziție mijloacele necesare pentru asta. Își drese vocea : Dar mijloacele nu reprezintă totul, deși nu trebuie să uiți niciodată că sînt esențiale. Educația, rafinamentul, experiența vieții, acestea sînt lucrurile ce lipsesc multora dintre bărbații noștri de vază. Ce știu ei despre artă și literatură ? Nu prea am avut încă timp să le creăm aici — ai spus ceva ?

Domnul Raycie se opri, cu un gest copleșitor de amabil.

— Eu, o, nu... se bîlbîi fiul său.

— A, credeam că doreai să spui ceva în legătură cu anumiți versificatori de doi bani, profanatori, ale căror deliruri poetice se spune că le-au conferit un fel de notorietate printre cei ce frecventează tavernele.

Lewis roși la această aluzie, dar rămase tăcut și tatăl său continuă :

— Unde este Byron al nostru — unde sînt Scott și Shakespeare ai noștri ? Și în pictură e la fel. Unde sînt marii noștri maeștri din trecut ? Nu le lipsește talentul

nici contemporanilor, dar în ceea ce privește capodoperele, deocamdată nu ni le oferă decît tot trecutul, sau trebuie, în majoritatea cazurilor, să ne mulțumim cu còpii... Ei, cu asta, dragul meu băiat, știu că am atins o coardă sensibilă ! Pasiunea ta pentru artă n-a trecut neobservată și am de gînd să fac tot ce-mi stă în putere s-o încurajez. Viitoarea ta poziție în societate, îndatoririle și obligațiile de gentleman și om înstărit, nu-ți vor permite să devii un pictor eminent sau un sculptor renumit ; dar nu mă voi opune să te ocupi de aceste arte ca amator, cel puțin atîta timp cît vei călători în străinătate. Ele îți vor forma gustul, îți vor întări puterea de judecată și îți vor conferi, sper, discernămîntul necesar ca să poți alege pentru mine cîteva capodopere care să nu fie còpii. Copiile, continuă domnul Raycie cu tot mai multă vigoare, sînt pentru cei ce nu se pricep, sau pentru cei mai puțin binecuvîntați cu valorile acestei lumi. Da, dragul meu Lewis, vreau să creez o galerie ; o galerie de familie. Și mama ta are aceeași ambiție — dorește să vadă pe pereții noștri cîteva tablouri originale ale geniului italian. Mă tem că la Rafael nu prea putem aspira, dar un Domenichino, un Albano, un Carlo Dolci, un Guercino, un Carlo Maratta — unul, două din frumoasele peisaje ale lui Salvator Rosa... înțelegi ce vreau să spun ? Trebuie să existe o galerie Raycie și misiunea ta va fi aceea de a-i pune bazele.

Domnul Raycie se opri și-și șterse fruntea asudată.

— Cred că nu-l puteam însărcina pe fiul meu cu o misiune mai pe placul lui.

— O, nu, domnule, într-adevăr ! strigă Lewis făcîndu-se verde-albastru.

De fapt, nu bănuise niciodată această parte a planului tatălui său și îi crescu inima gîndindu-se ce onoare i se făcea cu această misiune neprevăzută. Într-adevăr, nimic nu l-ar fi putut face mai mîndru sau mai fericit. Pentru moment uită de dragoste, uită de Traeshy, uită de toate, cuprins de extazul că se va putea mișca printre capodoperele la care visase atîta timp, că se va mișca printre ele nu ca un simplu privitor avid, ci ca unul care va avea măcar prilejul de a alege și de a lua cîteva dintre comorile mai mici. Abia dacă își mai dădea seama ce se întîmpla

cu el, iar şocul acestei înştiinţări îl lăsă ca de obicei fără glas.

Îl auzea pe tatăl său vorbind cu înflăcărare, făcînd planuri, explicînd cu obişnuita lui precizie exagerată că unul dintre asociaţii băncii din Londra, la care erau depuşi banii lui Lewis, era şi el un colecţionar renumit şi fusese de acord să-i dea tînărului călător scrisori de recomandare către alţi cunoscători într-ale artei, atît din Franţa, cît şi din Italia, aşa încît achiziţiile lui Lewis să fie făcute sub îndrumarea cea mai competentă.

— Tocmai ca să te afli, încheie domnul Raycie, pe picior de egalitate cu cei mai mari colecţionari, ţi-am pus la dispoziţie o sumă aşa de mare. Socot că zece mii de dolari îţi dau posibilitatea să călătoreşti doi ani în cele mai bune condiţii ; şi intenţionez să depun încă cinci mii în contul tău — se opri şi lăsă silabele să pătrundă încet în mintea fiului său — cinci mii de dolari pentru achiziţionarea de opere de artă, care pînă la urmă — nu uita asta — vor fi ale tale şi vor reveni, sper, fiilor fiilor tăi, atîta timp cît numele Raycie va supravieţui... — o perioadă de timp, părea să spună tonul domnului Raycie, ce nu putea fi măsurată decît cu unitatea de timp a dinastiilor egiptene.

Lewis îl auzea, dar capul îi era buimac : *cinci mii de dolari !* Suma părea aşa de mare, chiar şi în dolari, deci incalculabil de mare raportată la moneda europeană, încît se mira de ce tatăl lui renunţase aşa de repede să mai spere la un Rafael... „Dacă fac economii în călătorie", îşi spuse el, „şi renunţ la luxul inutil, aş putea totuşi să-i fac o surpriză aducîndu-i unul. Şi mamei — ah, ce generozitate, ce minunăţie ! Acum înţeleg de ce a fost ea de acord cu toate micile economii care păreau uneori aşa de meschine şi umilitoare..."

Ochii tînărului se umplură de lacrimi, dar rămase tot tăcut, deşi ar fi dorit mai mult ca oricînd să-şi exprime gratitudinea şi admiraţia pentru tatăl său. Intrase în birou aşteptîndu-se la o predică înainte de plecare, în legătură cu economiile pe care trebuia să le facă şi cu un anunţ de perspectivă legat de un „cămin potrivit" (putea chiar bănui pe care dintre surorile Huzzard o avea în vedere tatăl său) şi, în schimb, i se spusese să-şi cheltu-

iască princiara sumă de bani ca un prinţ şi să se întoarcă acasă cu o galerie de capodopere.

— Cel puţin, spuse el încet, ca pentru sine, va trebui să conţină un Correggio.

— Ei, domnule ? explodă domnul Raycie.

— Ah, tată, strigă el şi se aruncă spre imensa pantă ca o reprezenta vesta părintelui său.

Şi în mijlocul acestor mari bucurii, gîndi el în străfundul minţii sale, nu se spusese şi nu se făcuse nimic care să-i strice planurile secrete în legătură cu Treeshy. Era ca şi cum tatăl său acceptase tacit ideea nemărturisitei lor logodne ; iar Lewis se simţea pe jumătate vinovat că nu-i mărturisise atunci pe loc. Dar destinul este formidabil chiar şi atunci cînd e necruţător şi poate că niciodată nu apare mai limpede decît în asemenea momente...

PARTEA A DOUA

IV

Lewis Raycie stătea pe o stîncă proeminentă şi admira spectacolul sublim al Mont Blanc-ului.

Era o zi strălucitoare de august, iar aerul, la înălţimea aceea, era aşa de tăios, încît trebuise să-şi pună haina cu căptuşeala de blană. În spatele lui, la o distanţă destul de mare, se afla servitorul pe care-l luase cu el în călătorie, care, la un semn, i-o adusese ; dedesubt, acolo unde drumul de munte cotea, îl aştepta trăsura uşoară şi elegantă cu care călătorise pînă atunci şi care-l adusese pînă acolo.

Abia trecuse un an de cînd îşi luase rămas bun de la New York, de pe puntea pachebotului ancorat în josul golfului ; şi totuşi, tînărului ce privea încrezător spre Mont Blanc i se părea că nu mai rămăsese în el nimic din fiinţa fluidă şi fără consistenţă care fusese Lewis Raycie, în afară de o teamă ascunsă şi latentă de domnul Raycie senior. Dar chiar şi ea era atît de atenuată de distanţă şi timp, pierdută dincolo de linia orizontului şi ancorată de cealaltă parte a globului, încît nu se mai trezea din somnu-i letargic decît atunci cînd vreo scrisoare frumos împachetată, ce purta scrisul tatălui său, îi era înmînată la ghişeul vreunei bănci europene. Domnul Raycie senior nu scria prea des, şi cînd o făcea adopta un stil binevoitor şi preţios. Se simţea dezavantajat la scris, iar sarcasmul lui obişnuit era atenuat de perioada de timp necesară spre a se exprima, aşa încît teama fiului său mai putea fi stîrnită doar de felul cum caligrafia anumite litere.

De fapt, Lewis nu uitase nimic din întîmplările de acum un an. Multe îi erau încă vii în minte, sau mai degrabă fuseseră trecute în posesia noii lui persoane — ca,

de exemplu, afecțiunea sa pentru Treeshy Kent, care, spre surprinderea lui, rezistase încăpățînată tuturor asalturilor venite din partea frumoaselor englezoaice și a cadînelor cu ochi migdalați din Răsărit. Rămînea uneori uluit, întîlnind deodată chipul mic și negricios al lui Treeshy, cu fruntea ei rotundă, cu ochii depărtați și pometii înalți — privindu-l, ivit brusc pe o stradă în vreun oraș legendar, sau în vreun loc din natură învăluit de o melancolică frumusețe ; sau, la fel, părîndu-i-se că simte mirosul verbinei de sub fereastra casei, atunci cînd se afla în vreo grădină exotică. Călătoriile îi întăriseră, mai degrabă decît îi înlăturaseră impresia familiei că Treeshy nu avea o frumusețe izbitoare ; nu putea s-o încadreze în nici unul din tiparele frumuseții feminine pe care le cunoștea ; și totuși, ea era acolo, ascunsă într-un ungher al inimii și minții sale, la fel de stăruitoare ca în trecut, deși sărutările ei nu le mai simțea la fel de vii, iar glasul ei cu accente stranii abia dacă și-l mai amintea. Uneori, pe jumătate mînios, își spunea că doar cu puțin efort ar fi putut s-o uite pentru totdeauna ; și cu toate acestea, ea trăia în el, nevăzută și totuși de neuitat, asemenea imaginii de pe un daghereotip, care deși deseori rămînea invizibilă, era totuși imprimată pe placă.

Pentru noul Lewis, totul devenise într-un fel mai puțin important decît crezuse odată. Se maturizase brusc, și Treeshy îi apărea acum ca un copil alintat, mai degrabă decît o călăuză, o Beatrice, cum o considerase odată ; și își promise, cu un zîmbet matur, că de îndată ce va ajunge în Italia îi va scrie acea lungă scrisoare pe care i-o datora.

Drumurile îl duseseră mai întîi în Anglia. Acolo petrecuse cîteva săptămîni adunînd scrisori de introducere și recomandări pentru restul călătoriei, cumpărîndu-și trăsura cu care avea să călătorească și numeroasele ei accesorii, și făcînd astfel drumul de la o catedrală la un vestit castel, neocolind nimic, de la Abbotsford la Kenilworth, din ceea ce merita atenția unei minți cultivate. Din Anglia traversă pasul Calais, înaintînd încet spre sud, în direcția Mării Mediterane ; și de acolo, luînd un vapor spre Pireu, se avîntă în plină aventură, turistul devenind acum un adevărat ghiaur.

Orientul fusese acela care-l transformase într-un nou Lewis Raycie ; orientul, atît de sordid şi de splendid, atît de mizer şi de plin de poezie, de ticăloşie şi romantism, de purici şi privighetori, şi atît de diferit, deopotrivă în ceea ce avea splendid şi urît, de ceea ce-şi imaginase tînărul studios. După Smirna şi bazaruri, după Damasc şi Palmyra, Acropole, Mytilene şi Sunium, ce mai putea rămîne în memoria sa din Canal Street şi pajiştea de lîngă rîul Sound ? Chiar şi ţînţarii, care păruseră la început singura legătură, erau diferiţi, pentru că se lupta cu ei în locuri atît de diferite ; tînărul care străbătuse deşertul îmbrăcat în straie arabe, care dormise în corturi din păr de capră, care fusese atacat de tîlhari în Peloponez şi prădat de propria sa gardă la Baalbek şi de cei de la vamă peste tot pe unde umblase, nu putea să privească decît zîmbind la teroarea ce domina New York-ul şi fluviul Hudson. Învăluit în siguranţă şi monotonie, celălalt Lewis Raycie părea, atunci cînd figura lui ieşea la suprafaţă, asemenea unui nou-născut păstrat în alcool. Chiar şi furia domnului Raycie senior nu mai era acum decît murmurul îndepărtat al unei furtuni de vară într-o după-amiază liniştită. Oare se temuse vreodată de domnul Raycie ? Cum fusese posibil, cînd acum nu-l înfricoşa nici măcar Mont Blanc-ul !

Mai privea încă cu un sentiment de firească egalitate la piscurile sale îndrăzneţe, cînd o altă trăsură se opri lîngă a sa şi un tînăr sări nerăbdător din ea, urmat de un servitor cu o pelerină, şi începu să urce panta. Lewis recunoscu imediat trăsura şi silueta sprintenă şi uşoară a tînărului, haina lui albastră, cravata bogată şi cicatricea ce-i deforma puţin gura frumoasă şi expresivă. Era englezul care sosise la hanul Montanvert, cu o seară înainte, cu un valet, o călăuză şi atîtea bagaje cu cărţi, hărţi şi schiţe, încît era gata să eclipseze chiar şi echipamentul lui Lewis.

La început, nu a fost prea atras de noul venit, care stătea singur în salon şi părea să nu-l vadă pe tovarăşul lui de drum. Adevărul era că Lewis ar fi dat orice pentru puţină conversaţie. Uimitoarele sale experienţe erau aşa de bine închise în el (neavînd nici o portiţă de ieşire, cu excepţia celor cîteva însemnări ce se strecurau în secret,

noaptea, în jurnalul său), încît simţea că în curînd se vor transforma în vagi amintiri de călătorie ale altcuiva, dacă nu şi le reîmprospăta discutîndu-le. Iar străinul cu ochii de un albastru vineţiu ce se asorta cu haina, cu cicatrice pe obraz şi cu o gură expresivă, îi păru lui Lewis că ar merita să-i ţină companie. Dar englezul părea să fie de altă părere : continua să rămînă desprins de realitate, iar vanitatea îl îmboldea pe Lewis să creadă că doar zeii se învăluiau într-o asemenea dispoziţie, atunci cînd făceau escapade secrete ; aşa că Lewis găsi o mare satisfacţie în a spune „bună seara" chiar pe un ton şi mai rece decît englezul.

Dar astăzi totul era diferit. Străinul înaintă afabil, îşi ridică pălăria de pe părul ce-i stătea pe frunte ca la o statuie şi întrebă zîmbind :

— Vă interesează formele de nori de aici ?

Vocea îi era la fel de plăcută ca şi zîmbetul, şi ambele erau sporite de o privire atît de cuceritoare, încît făceau ca ciudata întrebare să pară nu numai potrivită, ci chiar firească. Deşi luat prin surprindere, Lewis nu se fîstîci. Doar se îmbujoră puţin din cauza unei senzaţii neobişnuite, datorată faptului că era ignorant în această problemă, şi răspunse deschis :

— Cred că mă interesează orice, domnule.

— Un răspuns la înălţime ! exclamă celălalt şi-i întinse mîna.

— Deşi trebuie să spun, urmă Lewis cu curaj şi sinceritate, că nu am avut pînă acum ocazia să mă ocup în mod deosebit de formele de nori de aici.

Însoţitorul său îl privi vesel.

— Acesta, spuse el, nu este un motiv să nu începeţi chiar acum !

Lucru cu care Lewis, vesel, se declară de acord.

— Pentru a te interesa anumite lucruri, continuă celălalt, mai grav, este necesar doar să le vezi, şi cred că nu greşesc dacă spun că sînteţi una dintre fiinţele privilegiate, înzestrată cu ochi pentru a sesiza lucrurile.

Lewis roşi, în semn că era de acord cu el, iar interlocutorul continuă :

— Sînteţi dintre cei care au fost în drum spre Damasc.

— În drum ? Chiar am fost acolo ! exclamă călătorul nostru, revărsîndu-se într-o serie de amănunte legate de călătorie ; apoi se îmbujoră mai tare, dîndu-şi seama că celălalt folosise numele în sens figurat.

Faţa tînărului englez se lumină.

— Aţi fost la Damasc, cu adevărat ? Dar asta trebuie să fie la fel de interesant, într-un mod cu totul diferit însă, ca şi formarea norilor şi a lichenilor. Deocamdată, continuă el arătînd spre munte, trebuie să mă dedic redării extrem de nepotrivite a cîtorva din aceste delicate vîrfuri stîncoase de munte ; o activitate care cred că nu vă interesează, în comparaţie cu peisajul acesta sublim. Dar diseară — pentru că înţeleg că stam la acelaşi han — poate că o să-mi acordaţi cîteva minute şi să-mi povestiţi despre călătoriile pe care le-aţi făcut. Tata, adăugă el cu un zîmbet cuceritor, a împachetat odată cu pensulele mele şi cîteva sticle de Madera, demne de toată încrederea, şi dacă mă veţi onora cu prezenţa la masă...

Făcu semn servitorului să desfacă materialele pentru lucru, îşi puse pelerina pe o stîncă şi era deja cufundat în lucru cînd Lewis începu să coboare spre trăsură.

Vinul de Madera se dovedi demn de toată încrederea, aşa cum promisese gazda. Poate că tocmai calitatea lui deosebită dădea o asemenea strălucire mesei ; dacă nu cumva, mai degrabă, conversaţia englezului cu ochi albaştri îl făcea pe Lewis Raycie, care nu prea era mare băutor, să aibă impresia că în compania lui fiecare picătură era un adevărat nectar.

Cînd se hotărîse să răspundă invitaţiei, Lewis nutrise speranţa secretă că, în sfîrşit, va avea cui vorbi ; dar cînd seara fu pe sfîrşite (şi o lungiseră pînă tîrziu), îşi dădu seama că mai mult ascultase. Şi cu toate acestea, nimic nu-l împiedicase să vorbească sau să se simtă în largul său ; avusese destule ocazii. Doar că, de cîte ori spunea cîte ceva, imaginaţia celuilalt se revărsa încît se simţea ca o pietricică dusă de şuvoiul unui rîu. Pentru că, orice ar fi spus Lewis era văzut de celălalt într-o altă perspectivă, ce dădea alt curs gîndurilor ; chiar şi cea mai banală

experiență devenea un cristal cu mai multe fațete, sclipind cu reflexe neașteptate. Mintea tînărului englez se mișca într-o lume a asociațiilor și aluziilor mult mai bogată decît a lui Lewis ; dar dorința lui de comunicare, felul deschis de a vorbi și de a se purta îl făceau accesibil tînărului nostru mai nepriceput. În mod sigur, nu vinul de Madera fusese acela care făcuse ceasurile să zboare așa de repede și le învăluise în farmec, ci farmecul dăduse vinului — excelent și renumit printre celelalte vinuri, așa cum aflase Lewis după aceea — un gust cum nici o altă viță nu avea s-o mai aibă pentru el.

— O, dar trebuie să ne reîntîlnim în Italia — sînt multe lucruri acolo pe care aș putea să te ajut să le vezi, declară tînărul englez pe cînd își jurau prietenie eternă, pe treptele hanului adormit.

V

Într-o mică biserică venețiană, nu mai mare decît o capelă, ochii lui Lewis se deschiseră cu adevărat — o mică și posomorîtă bisericuță, care nici măcar nu era menționată în ghiduri. Dacă nu l-ar fi întîlnit pe tînărul englez în apropierea Mont Blanc-ului, Lewis n-ar fi auzit niciodată de acest loc ; și atunci, de care lucruri care merită să fie văzute ar mai fi auzit el ?

A stat mult timp uitîndu-se la fresce — mirat la început, o poate recunoaște acum — de o anumită rigiditate în înfățișarea oamenilor, de o oarecare exagerare naivă în prezentarea îmbrăcămintii (cu totul diferită de nobilele veșminte pe care fusese învățat, de către Sir Joshua, în *Prelegerile* sale despre artă, să le admire la marii pictori), și de privirea inocentă și inexpresivă a chipurilor lor tinere — fiindcă pînă și cei cu bărbile cărunte păreau tineri. Apoi, deodată, privirea i-a fost atrasă în mod deosebit de unul dintre aceste chipuri : acela al unei fete cu obrajii rotunzi, pometii ridicați și ochi de-

părtați, sub o pieptănătură complicată de perle prinse în cosițe. Ei, dar era chiar Treeshy — Treeshy Kent în carne și oase ! Și nu era cîtuși de puțin „urîtă" ! Tînăra nu era altcineva decît prințesa cea fără de pereche în jurul căreia se țesea povestea. Și pe ce tărîm de basm trăia — plin de tineri mlădioși și de fete bucălate cu fețe rotunde, de bătrîni cu chipuri trandafirii și arapi parcă lustruiți, o lume plină de păsări frumoase, pisici, iepuri — totul înconjurat de balustrade aurii, de colonade roz și albastre, de ghirlande de laur atîrnînd de la balcoane de culoarea fildeșului, de domuri și minarete, proiectate pe un fundal marin estival. Lewis se simți complet furat de peisaj ; uitase să mai regrete veșmintele nobile, sentimentele înalte și fundalurile sumbre ale artiștilor pe care venise să-i admire în Italia — îi uitase pe Sassoferrato, Guido Reni, Carlo Dolci, Lo Spagnoletto, pe Carracci și chiar „Schimbarea la față" a lui Rafael, deși știa că este cel mai valoros tablou din lume.

După aceea văzuse aproape tot ceea ce avea de oferit arta italiană ; fusese la Florența, Neapole, Roma ; la Bologna pentru a studia la școala eclectică, la Parma pentru a examina tablourile lui Correggio și ale lui Giulio Romano. Dar acel prim chip îl subjugase ; îi strecurase în suflet puterea de a înțelege glasul păsărilor și șoaptele ierbii. Chiar dacă prietenul lui englez nu ar fi rămas alături de el, arătîndu-i, explicîndu-i, stimulîndu-i imaginația, Lewis Raycie se mîndrea cu faptul că micuța Sfîntă Ursula, cu chipul ei rotund, l-ar fi purtat în siguranță și cu toată încrederea dincolo de orice ispită ce putea veni din partea rivalelor ei. Ea devenise piatra lui de încercare, steaua călăuzitoare : cît de insipide îi păreau toate fecioarele învesmîntate în roșu și albastru, după ce privise ochii ei uimitor de copilărești și cercetase modelul complicat al brocartului ei ! Își putea aminti acum, destul de exact, ziua cînd renunțase chiar și la Beatrice Cenci... cît despre acel nud reprezentînd-o pe durdulia Magdalenă a lui Carlo Dolci, lîncezind deasupra unei cărți pe care nu o citea și aruncînd priviri galeșe către cititor... pfui ! nu era cazul ca Sfînta Ursula să încerce să facă ceva spre a-l păzi de farmecele ei...

Ochii i se deschiseseră spre o nouă lume a artelor. Şi era de datoria lui să arate această lume şi celorlalţi — el, Lewis Raycie cel neînsemnat şi neştiutor, care, dacă nu ar fi existat „mîna destinului“ şi acea întîlnire întîmplătoare de lîngă Mont Blanc, ar fi rămas aşa pentru totdeauna ! Se cutremura la gîndul cetei de cerşetori napolitani, călugări mohorîţi, profeţi fără astîmpăr, madone languroase şi amoraşi trandafirii care ar fi putut să călătorească cu el acasă în pachebotul cel nou şi rapid.

Emoţia lui avea ceva din extazul unui apostol. Peste cîteva ore, nu numai că o va îmbrăţişa pe Treeshy şi va fi alături de onoraţii lui părinţi ; dar le va propovădui neştiuta cale ce duce dincolo de Salvator Rosa şi Lo Spagnoletto...

Primul lucru care-l frapă pe Lewis fu micimea casei de pe rîul Sound şi dimensiunile enorme ale tatălui său.

Se aştepta ca impresia să fie inversă. În amintirea sa, „vila toscană“ îşi păstrase ceva din ceea ce avea impresionant, chiar şi comparată cu presupusele originale. Probabil chiar contrastul dintre spaţiile goale şi podelele neacoperite, faţă de covoarele scumpe şi căldura focului de la High Point, sporise farmecul acesteia din urmă — erau momente cînd şi gîndul la mesele ei îmbelşugate contribuia la această senzaţie. Dar silueta domnului Raycie i se ştersese între timp din minte. Tot ceea ce era legat de el, atunci cînd fiul său privea înapoi, părea mărunt, lipsit de maturitate, aproape pueril. Furia sa împotriva lui Edgar Poe, de exemplu — după părerea lui Lewis, un poet autentic, deşi de atunci auzise lucruri mai inspirate ; sau tirania de care făcea atîta caz cînd era vorba de soţia şi fiicele sale ; ignoranţa totală, de care nu era conştient, în legătură cu cele mai multe lucruri, cărţi, oameni, idei, care umpleau acum mintea fiului său : şi, mai presus de toate, aroganţa şi incompetenţa părerilor sale în materie de artă. Dincolo de cîteva cărţi citite — cea mai mare parte se reducea, aşa cum bănuia Lewis, la ceea ce ciugulea moţăind după-amiaza din culegerea lui Knight *O jumătate de oră cu cei mai mari scriitori* — domnul Raycie nu se omora prea mult cu cărţile ; lăsa asta, cum obişnuia el să spună, „în grija profesorilor“. Dar în pro-

bleme de artă era dogmatic și categoric, gata să-și susțină opiniile citînd personalități strălucite sau menționînd prețurile curente, și era hotărît, așa cum se văzuse din ultima discuție cu fiul său, ca vechii maeștri să aibă privilegiul de a fi cuprinși în colecția Raycie.

Tînărul nu-l condamna că gîndea astfel. America era departe de Europa, și trecuseră mulți ani de cînd domnul Raycie nu mai călătorise. Nu avea nici o vină că lucrurile pe care le admira el nu mai erau admirate acum, și cu atît mai puțin că nu știa de ce. Tablourile în fața cărora îngenunchease spiritul lui Lewis nu fuseseră practic descoperite nici de către cei ce studiau artele, nici de critică, în tinerețea tatălui său. Cum putea un gentleman american, plin de sine și care-și plătea ghidul cu un salariu imens ca să-i arate „capodoperele" recunoscute — cum putea el să bănuiască, atunci cînd stătea transfigurat în fața unui Sassoferrato sau a unui Carlo Dolci, că una dintre comorile necunoscute zăcea alături acoperită de praf și pînze de păianjeni ?

Nu, Lewis era stăpînit doar de sentimente de indulgență și înțelegere. O asemenea atitudine nu era cea mai potrivită pntru a conferi măreție imaginii tatălui său ; dar cînd tînărul intră în biroul în care domnul Raycie stătea imobilizat de gută, piciorul bandajat întins pe sofa îi păru a fi încă un motiv de indulgență.

Probabil, gîndi Lewis după aceea, că poziția tatălui său, așa cum stătea întins, felul în care trupul lui imens se zvîrcolea pe sofa, cu piciorul beteag profilîndu-se ca o creastă de munte, îl făcuse să-l vadă de parcă umplea toată camera ; sau glasul lui aprig fusese mai de grabă acela care străbătuse încăperea ca un tunet, aruncîndu-le doamnei Raycie și fetelor tăioasa invitație :

— Ei și acum, doamnelor, dacă ați terminat cu îmbrățișările și pupăturile, aș vrea să rămîn un moment cu fiul meu.

Dar, în mod straniu, după ce mama și fiicele se retraseseră, cu jupoane și volane cu tot, biroul păru să se facă mai mic, iar Lewis se simți asemenea unui David fără praștie.

— Ei, băiete, strigă tatăl său, roșu la față și gîfîind, iată-te acasă, plin de întîmplări pe care vrei să le poves-

teşti, fără îndoială ; şi însoţit de cîteva capodopere, din cîte am înţeles din notele de plată.

— O, desigur, domnule, de capodopere, zîmbi Lewis forţat, mirîndu-se de ce vocea lui suna aşa de ciudat, iar zîmbetul îi ceruse un asemenea efort muscular.

— Bine, bine, aprobă domnul Raycie, făcînd un gest cu mîna vineţie, care părea să aibă nevoie de un bandaj. Presupun că Reedy a făcut ceea ce i-am spus. A avut grijă ca tablourile să fie duse împreună cu restul bagajului tău în Canal Street ?

— O, da, domnule ; domnul Reedy era pe chei cu instrucţiuni precise. Ştii că întotdeauna îţi îndeplineşte ordinele, se aventură Lewis, pe un ton puţin ironic.

Domnul Raycie îşi aţinti privirea în gol.

— Domnul Reedy, spuse el, face tot ceea ce-i spun, dacă la asta te referi ; altfel nu ar fi rămas în serviciul meu mai bine de treizeci de ani.

Lewis rămase tăcut, iar tatăl său îl examină critic.

— Se pare că te-ai mai împlinit — cu sănătatea cred că stai bine ! Ei, apropo, domnul Robert Huzzard şi fiicele sale iau masa cu noi în seara asta, şi fără îndoială că aşteaptă să vadă ultimele noutăţi din Franţa în materie de cravate şi veste. Malvina s-a făcut foarte drăguţă, din cîte mi-au spus surorile tale.

Domnul Raycie chicoti, iar Lewis îşi zise : *„Ştiam* eu că se gîndeşte la cea mai mare dintre surorile Huzzard !", şi simţi un fior pe spate.

— În ceea ce priveşte tablourile, continuă domnul Raycie cu mai multă însufleţire, acum sînt ţintuit la pat, aşa după cum vezi, de această blestemată de boală, şi pînă nu mă vor pune din nou pe picioare doctorii, trebuie să zac aici şi să-mi imaginez cum vor arăta capodoperele tale în noua galerie. Dar între timp, băiete, nu cred că e nevoie să-ţi spun că nimeni nu trebuie să le vadă pînă cînd nu sînt inspectate de mine şi atîrnate aşa cum trebuie. Reedy o să înceapă să le despacheteze imediat, şi cînd ne vom muta în oraş, luna viitoare, doamna Raycie va da, cu voia Domnului, cea mai grozavă petrecere pe care a văzut-o New York-ul vreodată, pentru a prezenta colecţia fiului meu şi poate..., ei, să vedem... poate vom sărbători şi un alt eveniment important din viaţa lui !

Lewis primi vestea cu un mormăit în surdină, dar respectuos, iar înaintea ochilor ce i se împăienjeniseră apăru chipul visător al lui Treeshy Kent.

„Ah, mîine o voi vedea", gîndi el îmbărbătîndu-se din nou, de îndată ce nu se mai află în prezenţa tatălui său.

VI

După ce termină de făcut turul încăperii din Canal Street, unde fuseseră aranjate tablourile, domnul Raycie rămase tăcut o bună bucată de vreme.

Venise în oraş doar cu Lewis, respingînd cu înverşunare aluziile timide ale fiicelor sale şi dorinţa neexprimată, dar vizibilă, a doamnei Raycie de a-l însoţi. Deşi criza de gută trecuse, era încă slăbit şi nervos, iar doamna Raycie, de teamă să nu-l „supere", făcuse semn fetelor să plece de cum îl văzuse că se încruntă.

Speranţele lui Lewis sporeau pe măsură ce-l urma pe tatăl său, care înainta şchiopătînd. Tablourile, deşi puse pe scaune şi mese şi prost luminate, străluceau în încăperea goală şi întunecoasă, pline de o nouă şi convingătoare frumuseţe. O, ce bine procedase — nu se putea ca aceste tablouri să nu fie în posesia tatălui său !

Domnul Raycie se opri în mijlocul camerei. Nu spunea nimic, iar faţa sa, întotdeauna gata să răspundă printr-o încruntare sau o privire ameninţătoare, rămăsese acum calmă, aproape inexpresivă, cu o căutătură, ştia el bine, plină de uimire lăuntrică. „Desigur, îi trebuie puţin timp să mediteze", gîndi fiul său, nerăbdător ca toţi tinerii.

În cele din urmă, domnul Raycie rupse tăcerea dregîndu-şi glasul ; dar vocea îi era la fel de inexpresivă ca şi chipul.

— E într-adevăr uimitor, spuse el, cît de puţin seamănă copiile după vechii maeştri cu originalele. Pentru că acestea sînt originale, nu ? întrebă el, întorcîndu-se brusc spre Lewis.

— O, desigur, domnule ! Şi, în plus...

Tînărul era gata să adauge : „Nimeni nu s-ar fi muncit să le copieze“ — dar se controlă imediat.

— Şi, în plus...

— Vreau să spun că am avut şi sfatul cel mai competent posibil.

— Presupun că aşa a fost, întrucît cu această condiţie ai primit dezlegarea să le cumperi.

Lewis simţi că se face mic, iar tatăl său părea să devină din ce în ce mai mare ; dar se uită de-a lungul peretelui, şi frumuseţea tablourilor parcă îi dădu puteri.

Sprîncenele domnului Raycie se ridicaseră ameninţător, dar chipul îi rămăsese calm şi nesigur. Se mai uită o dată de jur împrejur.

— Haide, spuse el amabil, să începem cu Rafael.

Şi era clar că nu ştia în ce direcţie să se întoarcă.

— O, domnule, un Rafael astăzi — te-am prevenit doar că ar depăşi cu mult posibilităţile mele.

Chipul domnului Raycie se întunecă puţin.

— Speram totuşi la un tablou, chiar dacă nu unul din cele mai bune...

Apoi spuse cu un oarecare efort :

— Atunci să vedem un Sassoferratto.

Lewis se simţi mai în largul său ; avu chiar curajul să zîmbească respectuos.

— Sassoferratto este *complet* lipsit de valoare, doar ştii, nu ? De fapt, nu mai face faţă, ca odinioară...

Domnul Raycie rămase nemişcat, cu ochii aţintiţi spre cel mai apropiat tablou, fără să-l vadă însă.

— Sassoferratto nu mai face...

— Nu, domnule, în nici un caz pentru o colecţie ca aceasta.

Lewis simţi că, în sfîrşit, o nimerise. Ceva mare şi dureros părea să străpungă gîtul domnului Raycie, care tuşi puternic, de parcă ar fi vrut să dea afară un Sassoferratto.

După încă o pauză, el ridică băţul spre un mic tablou reprezentînd o tînără cîrnă, cu fruntea înaltă şi cu un coif bătut cu pietre scumpe, proiectată pe un delicat fundal floral.

— Este *acesta* un Carlo Dolci ? întrebă el. Stilul este asemănător, dar îmi pare că-i lipseşte nota specifică.

— O, dar nu e un Carlo Dolci ; este un Pierro della Francesca, domnule ! izbucni triumfător Lewis, cuprins de un tremur.

Tatăl său îl privi sever.

— Poate vrei să spui, o *copie !* Am ştiut eu !

— Nu, nu e o copie ; e un pictor mare, mult mai mare...

Domnul Raycie se înroşi tare din cauza erorii. Şi, pentru a-şi ascunde stinghereala, luă o atitudine şi mai binevoitoare.

— În cazul acesta, spuse el, cred că aş vrea să-i văd mai întîi pe pictorii mai mici. Unde este Carlo Dolci ?

— Nu este nici un Carlo Dolci, spuse Lewis, alb din cap pînă-n picioare.

Tînărul nu-şi mai amintea nimic altceva, decît că stătea, nu mai ştia de cît timp, în faţa fotoliului în care se cufundase tatăl său, aproape la fel de alb şi zguduit ca şi el.

— Asta, îngînă domnul Raycie, o să mă îmbolnăvească iarăşi de gută...

Dar cînd Lewis îl imploră : „O, domnule, hai să ne întoarcem la ţară şi lasă-mă să-ţi explic mai tîrziu, să-mi susţin cauza...", bătrînul domn îl întrerupse, izbind furios cu bastonul.

— Să-mi explici mai tîrziu ? Să-ţi susţii cauza ? Chiar asta vreau să faci, dar aici şi acum ! adăugă domnul Raycie răguşit, cuprins parcă de o durere fizică. Am auzit că tînărul John Huzzard s-a întors săptămîna trecută de la Roma cu un Rafael.

După asta, Lewis se auzi vorbind — ascultîndu-se parcă cu detaşarea rece a unui spectator — înşirîndu-şi argumentele, pledînd cauza pe care, sperase el, tablourile lui ar fi trebuit s-o pledeze pentru el, detronînd vechile Puteri şi Principate şi aşezînd în locul lor noile nume. Mai întîi de toate, tocmai aceste nume erau acelea care îi stăteau în gît domnului Raycie : după ce-i trebuise o viaţă pînă să înveţe să pronunţe corect cuvinte ca Lo Spagnoletto şi Giulio Romano, era destul de neplăcut, părea a spune ochii lui plini de mînie, să trebuiască să înceapă o nouă gimnastică verbală, înainte de a fi sigur că poate spune unui prieten cu un firesc ireproşabil : „Iar *acesta* este un Giotto di Bondone".

Dar acesta a fost doar primul şoc, uitat curînd în tumultul unor necazuri mai mari. Pentru că era posibil să înveţi cum să pronunţi „Giotto di Bondone" şi chiar să-ţi placă s-o faci, cu condiţia ca prietenul respectiv să fi auzit de acel nume şi să se încline în faţa faimei sale. Dar să primeşti, drept răsplată la efortul tău, doar o privire lipsită de interes şi să ţi se ceară : „Vrei să mai repeţi o dată, te rog !" — şi să ştii că, făcînd turul galeriei (Galeriei Raycie !) aceeaşi privire şi aceeaşi cerere s-ar repeta în faţa fiecărui tablou ; amărăciunea îi era aşa de mare, încît domnul Raycie şi-ar fi putut, fără exagerare, asemui soarta cu a lui Agag.

— Doamne Dumnezeule ! Şi spui că celălalt se numeşte Carpaccio ? Şi l-ai lăsat la urmă pentru că este cel mai preţios tablou din colecţie ? Carpaccio — mai bine şi-ar fi văzut de cîrpăcelile lui !

Domnul Raycie era aşa de pornit, încît ironia lui suna mai puţin subtil ca de obicei.

— Şi spui că Angelico a pictat oşteanul acela cu armură roz, scăpat parcă de pe Arca lui Noe, pe o foiţă subţire de aur ? Ei, cu asta te-am prins, băiete ! Nu Angelico, Angelic*a* ; şi Angelica Kauffman a fost femeie. Iar blestematul de escroc care ţi-a băgat pe gît mîzgălitura ei îngrozitoare merită să fie spînzurat şi tăiat în bucăţele — şi în mod sigur aşa se va întîmpla dacă va fi prins ! Va fi obligat să dea înapoi fiecare bănuţ pe care l-a furat de la tine, pe onoarea mea ! O afacere, zici că asta-i o *afacere !* Ei, pînă şi preţul unui timbru poştal ar fi prea mare pentru el ! Ah, fiule ! Nu-ţi dai seama că ai avut o treabă serioasă de îndeplinit ?

— Ba da, domnule, ba da, şi tocmai pentru...

— Ai fi putut să-mi scrii, ai fi putut cel puţin să-mi spui ce vrei să faci...

Dar cum ar fi putut Lewis să-i răspundă : „Dacă aş fi făcut-o, ştiu că ai fi refuzat să mă laşi să cumpăr tablourile !"

Şi nu putu decît să îngîne :

— Dar am făcut aluzie la schimbarea ce s-a produs în gustul oamenilor, la noile nume ce s-au impus ; îţi aminteşti doar ?

— Schimbare ? Noile nume ? Cine zice asta ? Săptămîna trecută am primit o scrisoare din Londra, de la negustorii la care te-am recomandat în mod special, şi-mi spun că un Guido Reni va fi fără îndoială scos pe piaţă vara asta.

— O, negustorii nu se pricep !

— Negustorii nu se pricep ? Dar cine se mai pricepe... în afară de tine ? spuse domnul Raycie cu un rînjet dispreţuitor.

Lewis, alb ca varul, încerca încă să rămînă pe poziţie.

— Dar ţi-am scris despre prietenii mei ; şi din Italia, şi apoi din Anglia.

— La naiba ! n-am auzit niciodată de numele *lor* ; şi nici despre aceste tablouri pe care le-ai cumpărat. Ţi-am indicat numele tuturor celor care puteau să-ţi dea un sfat bun şi ţi-am lăsat şi numele tuturor pictorilor ; aproape că am făcut eu colecţia în locul tău, înainte de plecarea ta... Cred că am fost destul de explicit, nu ?

Lewis zîmbi uşor.

— Eu aşa am sperat că trebuie să arate înseşi tablourile..

— Cum ? Să arate cum ? Ce vrei să spui ?

— Să fie explicite... să vorbească de la sine... să te facă să înţelegi că cei care le-au pictat au luat locul cîtorva dintre cei mai cunoscuţi...

Domnul Raycie rîse amar.

— Au luat locul, da ? După părerea cui ? A prietenilor tăi, presupun. Mai spune o dată cum îl cheamă pe individul acela pe care l-ai întîlnit în Italia şi care ţi le-a ales.

— Ruskin, John Ruskin, spuse Lewis.

Domnul Raycie rîse prelung şi apoi izbucni :

— Ruskin, Ruskin, un oarecare John Ruskin, da ? Şi cine, mă rog, *este* acest John Ruskin, care se crede atotştiutor ? Cine ai spus că a fost tatăl lui John Ruskin ?

— Un respectabil negustor de vinuri din Londra, domnule.

Domnul Raycie încetă să mai rîdă şi îşi privi fiul cu un dezgust profund.

— La preţul cu amănuntul ?

— Cred că... da.

— Pfui ! făcu domnul Raycie.

— Dar nu numai Ruskin, tată... Ţi-am mai scris şi despre ceilalţi prieteni din Londra, pe care i-am întîlnit în drum spre casă. Şi ei mi-au văzut tablourile şi toţi au fost de părere că... într-o zi colecţia va fi foarte valoroasă.

— *Într-o zi* — ţi-au spus şi data exactă... luna, anul ? O, ceilalţi prieteni, desigur. Ai pomenit de un domn Brown, şi de un domn Hunt, şi de un domn Rossiter, nu-i aşa ? Eu n-am auzit de nici unul din aceste nume, decît poate în vreun ghid comercial.

— Nu Rossiter, tată, ci Dante Rossetti !

— Scuză-mă, te rog, va să zică Rossetti. Şi ce face tatăl lui Dante Rossetti, mă rog ? Bănuiesc că vinde macaroane!

Lewis tăcu, iar domnul Raycie continuă, vorbind acum pe un ton extrem de serios :

— Prietenii la care te-am trimis erau îndreptăţiţi să-şi dea cu părerea în materie de artă, domnul meu ; sînt oameni care ştiu cît valorează un tablou ; oricare din ei ar fi fost în stare să aleagă un Rafael autentic. Nu i-ai găsit cînd ai fost în Anglia ? Sau n-au avut prea mult timp să piardă cu tine ? Mai bine nu mi-ai spune asta, adăugă domnul Raycie, pentru că ştiu prea bine cum l-ar fi primit pe fiul tatălui tău.

— O, într-adevăr au fost cît se poate de amabili, domnule...

— Ei, dar văd că nu ţi-a convenit. Tu nu aveai nevoie să fii sfătuit. Tu vroiai să faci pe grozavul în faţa unor ignoranţi ca şi tine. Vroiai — dar de unde era să ştiu eu ce vroiai ? Parcă nu ţi-aş fi spus ce să faci, sau nu ţi-aş fi dat un lucru atît de important în grijă ! Şi banii — Dumnezeule ! Pe ce s-au dus ? Pe astea ? Ah, ce nerozie...

Domnul Raycie se ridică greoi, sprijinindu-se în baston, şi-şi fixă ochii plini de mînie spre fiul său.

— Recunoaşte, Lewis, spune-mi că i-ai pierdut la cărţi. Şi asta ţi-au făcut-o prietenii tăi, jucători de profesie, fără îndoială ; Ruskin şi Morris ai tăi, Rossiter al tău, care şi-au făcut o meserie din a pune mîna pe tinerii americani ageamii, aflaţi în prima lor călătorie... Nu ? Zici că n-a fost asta ? Atunci — femeile ? Dumnezeule mare, Lewis ! gîfîi domnul Raycie, înaintînd şovăitor spre fiul său cu bastonul

întins înainte. Nu sînt un puritan rigid și să fiu al naibii dacă n-aș prefera să-mi spui că i-ai cheltuit cu o femeie, pe toți pînă la ultimul bănuț, decît să te fi lăsat jefuit ca un nerod, cumpărînd aceste lucruri care arată mai degrabă a tăieturi din „Cartea Martirilor" a lui Foxe și nu a originale ale vechilor maeștri, care să facă parte din galeria unui gentleman... Asta-i tinerețea... Dumnezeule... și eu am fost tînăr... orice om trebuie să treacă prin această perioadă... hai, mărturisește : e vorba de femei ?

— O, nu-i vorba de femei...

— Nici măcar asta ! gemu domnul Raycie. Deci toți banii s-au dus pe tablourile astea ! Ah, acum nu mai vreau să aud nimic... vreau să mă duc acasă..

Și aruncă o ultimă privire răvășită de jur împrejurul camerei.

— Galeria Raycie ! Niște schelete și zorzoane caraghioase !... Ca să nu mai vorbim de faptul că, printre ele, nu se află nici măcar o singură femeie durdulie... Știi cu ce seamănă madonele tale, băiete ? Aproape toate îmi amintesc de biata Treeshy Kent ; aș putea zice că ai plătit jumătate din mîzgălitorii de afișe din Europa ca să-i facă portretul — dacă îmi pot imagina că asta ai vrut... Nu, domnul meu ! nu am nevoie de brațul tău ! mîrîi domnul Raycie, mișcîndu-și imensul trup prin hol.

Și, din pragul ușii, îi aruncă lui Lewis o ultimă privire nimicitoare :

— Și pentru a cumpăra asta ți-ai cheltuit toți banii ?... Nu, mă voi duce acasă singur.

VII

Domnul Raycie nu muri decît la aproape un an după aceea, dar tot New York-ul vorbea că întîmplarea cu tablourile îl răpusese.

A doua zi după ce le-a văzut pentru prima și ultima oară, a trimis după avocat și s-a aflat că făcuse un nou testament. Apoi fusese din nou țintuit la pat de gută și starea lui se înrăutățise într-atît, încît se părea că cel mai „nimerit" lucru era să amîne petrecerea pe care doamna Ray-

cie urma să o dea în acea toamnă pentru inaugurarea galeriei. În felul acesta familia a putut să treacă sub tăcere problema operelor de artă ; dar, în afara familiei Raycie, unde nu se vorbea niciodată despre ele, tablourile deveniră, în acea iarnă, subiectul de discuţie cel mai frecvent.

Se ştia că, în afară de domnul Raycie, doar două persoane le văzuseră. Unul era domnul Donaldson Kent, care datora acest privilegiu faptului că fusese cîndva în Italia, iar celălalt era domnul Reedy, agentul domnului Raycie, care despachetase tablourile. Domnul Reedy, asaltat de verii domnului Raycie şi de alţi vechi prieteni de familie, răspunsese cu o modestie plină de inocenţă :

— Ei, adevărul este că eu n-am fost învăţat niciodată cum să deosebesc un tablou de altul, decît doar prin dimensiuni ; iar acestea mi-au părut destul de mici... dintre cele mai mici, aş zice...

Se ştie că domnul Kent îşi deschisese sufletul în faţa domnului Raycie, fiind cît se poate de sincer — se zvonea că ar fi mers atît de departe, încît i-ar fi spus că nu văzuse în Italia nici un tablou care să semene cu acelea aduse de Lewis, şi chiar se îndoia că fuseseră aduse într-adevăr de acolo. Dar, în public, el păstra o atitudine neutră care trecea drept prudenţă, dar care era doar urmarea timidităţii sale ; nimeni nu scosese nimic de la el, în afară de prudenta afirmaţie : „Subiectele sînt complet inofensive".

Se credea că domnul Raycie nu îndrăznise să ceară şi părerea familiei Huzzard. Tînărul John Huzzard tocmai adusese un Rafael ; era greu de evitat comparaţia, care ar fi fost mult prea umilitoare. Nici cu ei, nici cu nimeni altcineva, nu mai vorbise domnul Raycie despre galerie. Dar atunci cînd testamentul lui a fost deschis, s-a aflat că tablourile reveneau fiului său. Restul proprietăţii fusese lăsat în întregime celor două fiice ale sale. Cea mai mare parte a averii rămăsese doamnei Raycie ; dar se ştia că doamna Raycie primise la rîndu-i nişte instrucţiuni şi, printre ele, era probabil şi aceea de a dispărea şi ea după şase luni de văduvie. Cînd a fost depusă alături de soţul ei în cimitirul Trinity, testamentul ei (făcut în aceeaşi săptămînă cu al domnului Raycie, şi evident, dictat de el), lăsa cinci mii de dolari pe an lui Lewis pentru tot restul vieţii ; restul averii, pe care economiile şi buna administrare a

domnului Raycie o făcuseră să devină una din cele mai mari din New York, era împărţit între fiicele sale. Una dintre ele se măritä imediat cu un Kent, iar cealaltă cu un Huzzard ; şi aceasta din urmă, Sarah Anne (care nu fusese niciodată favorita lui Lewis) obişnuia să spună cîţiva ani mai tîrziu :

— O, nu, nu i-am purtat pică niciodată bietului meu frate pentru tablourile acelea caraghioase. După cum ştiţi, noi avem un Rafael.

Casa se afla la întretăierea dintre Third Avenue şi Tenth Street. Ea îi reveni lui Lewis Raycie mai tîrziu, ca parte din proprietatea ce aparţinuse unui văr mai îndepărtat, care făcuse un testament aşa cum se obişnuia în New York-ul de altădată, şi conform căruia toate rudele beneficiau în funcţie de gradul de rudenie. Casa avea nevoie de reparaţii şi era plasată într-o zonă nu prea mondenă, iar domnul şi doamna Raycie, care, de la căsătorie, trăiseră retraşi la Tarrytown, se mutară imediat în ea.

Sosirea lor trecu neobservată. La un an după moartea tatălui său, Lewis se căsătorise cu Treeshy Kent. Căsătoria nu fusese încurajată de domnul şi doamna Kent, care ajunseseră atît de departe încît spuseseră că nepoata lor putea face o partidă mai bună ; dar, deoarece unul din fiii lor, care era încă necăsătorit, arătase întotdeauna o vie simpatie pentru Treeshy, cedaseră prudentului gînd că, la urma urmei, era mai bine aşa decît să-l prindă în laţ pe Bill.

Cei doi erau căsătoriţi de patru ani şi, în această perioadă, New York-ul îi uitase complet, de parcă exilul lor durase o jumătate de secol. Nici unul dintre ei nu făcuse acolo impresie deosebită. Treeshy nu fusese altceva decît o Cenuşăreasă în familia Kent, iar importanţa efemeră a lui Lewis ca moştenitor al milioanelor lui Raycie fusese ştearsă de durerosul episod care dusese la dezmoştenirea lui.

Aşa de retras era felul lor de viaţă şi aşa de mult se obişnuiseră cu el, încît atunci cînd Lewis o anunţase că moştenise casa unchiului Ebenezer, soţia sa abia dacă-şi ridicase privirea de la cuvertura de copil pe care o broda.

— Casa unchiului Ebenezer din New York ?

El răsuflă adînc.

— Acum voi putea să expun tablourile.

— Vai, Lewis, spuse ea dînd drumul la broderie — şi o să locuim acolo ?

— Desigur. Casa este aşa de mare, încît am să transform cele două camere de pe colţuri, de la parter, într-o galerie ; sînt încăperi luminate. Acolo a fost depus unchiul Ebenezer.

— Ah, Lewis !

Dacă era ceva ce-l făcea pe Lewis să aibă încredere în puterea propriei sale voinţe, atunci acel lucru era atitudinea soţiei sale. Doar la auzul acelui murmur de supunere totală, simţea că-l cuprinde parcă puterea tiranică a tatălui său ; dar dorea s-o folosească mult mai cumpătat.

— O să-ţi placă acolo, Treeshy ! A fost foarte plicticos pentru tine aici, ştiu.

Ea se îmbujoră.

— Plicticos ? *Cu tine*, iubitule ? Şi, în plus, îmi place la ţară. Dar o să-mi placă şi în Tenth Street. Numai că spuneai că e nevoie de reparaţii !

El dădu din cap cu hotărîre.

— O să împrumut bani ca să le fac. Dacă va fi nevoie, spuse el încet, voi amaneta tablourile.

Văzu că ochii ei se umplură de lacrimi.

— O, dar nici nu va fi nevoie ! Există atît de multe feluri în care pot să fac economii.

Lewis îşi puse mîna peste a ei şi se întoarse cu profilul spre ea, pentru că ştia că părea mai impunător aşa decît privit din faţă. Nu era sigur că ea înţelesese pe deplin ce intenţii avea el în legătură cu tablourile şi nici nu era sigur că dorea să se întîmple acest lucru. Începu să plece săptămînal la New York, ocupîndu-se misterios şi plin de importanţă de planuri, devize şi alte tranzacţii comerciale cu nume complicate ; în timp ce, în lunile acelea călduroase de vară, Treeshy stătea la Tarrytown aşteptînd să nască.

La sfîrşitul verii născu o fetiţă şi-i dădură numele Louisa ; şi cînd fetiţa împlini cîteva săptămîni, familia Raycie se mută din provincie la New York.

— Ei, *ăcu-i ăcu'* ! gîndea Lewis pe cînd trăsura hurducăia pe pietrele din Tenth Street, în direcţia casei unchiului Ebenezer.

Trăsura se opri ; el îi dădu mîna soţiei sale, doica veni în urma lor cu copilul şi cu toţii se opriră şi priviră faţada casei.

— Ah, Lewis, suspină Treeshy, şi chiar şi mica Louisa scoase un ţipăt de încîntare.

Deasupra uşii — deasupra respectabilei şi sobrei uşi principale a casei care fusese a unchiului Ebenezer — atîrna o placă cu o inscripţie scrisă cu litere aurii, pe fond negru:

GALERIE DE ARTĂ CREŞTINĂ

Deschisă în timpul săptămînii între 2 şi 4
Intrarea — 25 cenţi Copiii — 10 cenţi

Lewis o văzu pe soţia sa îngălbenindu-se şi o strînse uşor de braţ :

— Crede-mă, e singurul mod în care putem face cunoscute tablourile. Şi *trebuie* să le facem cunoscute, spuse el cuprins de fiorul entuziasmului de odinioară.

— Desigur, dragul meu. Dar... tuturor ? Public ?

— Ce rost ar avea s-o arătăm doar prietenilor ? Ei şi-au format de mult o părere.

Ea suspină în semn de încuviinţare.

— Dar... cu taxă de intrare ?

— Mai tîrziu, dacă o să ne putem permite, intrarea va fi gratuită. Dar pînă atunci...

— Da, Lewis, înţeleg.

Se agăţă de braţul lui şi, urmată de doică şi de copilaşul ce protesta încet, trecu cu paşi siguri pe sub teribilul anunţ.

— Cel puţin acum o să văd tablourile luminate aşa cum se cuvine ! exclamă ea şi se întoarse în hol pentru a-şi îmbrăţişa soţul.

— De asta au nevoie... să fie apreciate, răspunse el, înviorat de încurajarea ei.

De cînd trăia retras, Lewis se obişnuise să nu mai citească ziarele. Soţia îi urmase exemplul, şi trăiau într-o lume complet izolată, ca şi cum căsuţa din Tarrytown ar fi fost situată pe o altă planetă, mai fericită.

Totuşi, a doua zi după deschiderea galeriei de artă, Lewis socoti de datoria lui să se abată de la acest obicei şi se strecură în secret să cumpere ziarele mai importante. Cînd intră în casă, merse drept în camera copilului, unde ştia că la ora aceea Treeshy făcea baie fetiţei. Dar era mai tîrziu decît crezuse el. Baia se terminase, copilaşul dormea în pat, iar mama stătea ghemuită lîngă foc, cu faţa în mîini. Lewis înţelese imediat că şi ea citise ziarele.

— Treeshy, nu... nu le lua în seamă, îngăimă el.

Ea îşi ridică faţa scăldată în lacrimi.

— Ah, dragul meu, credeam că tu nu citeşti ziarele niciodată.

— De obicei nu, dar am socotit că acum...

— Da, aşa e. Dar ai dreptate ; nu trebuie luate în seamă...

— Nu, şi trebuie să avem răbdare şi să nu renunţăm.

Ea ezită, dar apoi, cuprinzîndu-l în braţe şi sprijinindu-şi capul pe pieptul lui, spuse :

— Ah, dragul meu, am făcut din nou toate socotelile şi, chiar dacă renunţăm la foc în toate camerele, în afară de camera copilului, mă tem că salariile portarului şi paznicului... mai ales dacă expoziţia este deschisă pentru public în fiecare zi...

— M-am gîndit şi eu la asta ; voi fi eu portarul şi paznicul de acum înainte.

Spunînd aceasta, nu-şi lua privirea de la ea. „Să fac o încercare", gîndi el. Chipul ei păli sub privirea întunecată, iar ochii i se măriră în efortul de a-şi stăpîni lacrimile. Apoi spuse cu glas voios :

— Va fi foarte... interesant, nu-i aşa, Lewis ? O să auzi mai bine ce spun oamenii !... Pentru că, pe măsură ce vor începe să cunoască tablourile şi să le înţeleagă, vor spune, în mod sigur, lucruri interesante... nu ?

Se întoarse şi o luă în braţe pe micuţa Louisa care dormea.

— Nu-i aşa... o, scumpa mea ?

Îşi întoarse şi Lewis faţa într-o parte. Nici o altă femeie din New York nu ar fi fost în stare să se poarte astfel. Parcă şi auzea întreg oraşul purtînd din gură-n gură noul scandal — Lewis prezentîndu-şi singur tablourile — şi ea

care era așa de sensibilă la lucruri de genul acesta, așa de puțin stăpînită de patos apostolic, cît de puternic va răsuna în urechile ei acel zvon batjocoritor ! Dar acest gînd chinuitor îl stăpîni doar o clipă. Singurul lucru care-l preocupa acum era să se răzbune, făcîndu-și cunoscute tablourile ; nu se putea concentra asupra altor probleme, de mai mică importanță. Atitudinea zeflemitoare a unor ziariști nepricepuți nu merita să fie luată în seamă ; odată văzute de niște oameni pricepuți și inteligenți, tablourile vor vorbi singure — mai ales dacă el se va afla prin preajmă ca să le explice.

VIII

Timp de vreo două săptămîni, un număr mare de oameni veni să vadă galeria ; dar, chiar avîndu-l pe Lewis drept ghid, tablourile nu reușiră să se impună. În primele zile, datorită originalei idei de a deschide o expoziție cu intrare într-o casă particulară și datorită atitudinii ironice a ziarelor, „Galeria de artă creștină" a fost într-adevăr inundată de mulțimea gălăgioasă a amatorilor de curiozități ; o dată a trebuit să fie chemată chiar și poliția, spre marea sa surprindere, pentru a domoli comentariile și a supraveghea aglomerația. Dar denumirea de „artă creștină" i-a descurajat curînd pe curioși și, nu după mult timp, au fost înlocuiți de o mulțime tăcută și respectabilă, care hoinărea prin încăperi și ieșea bombănind că expoziția nu merita banii. Apoi chiar și aceasta se împuținâ ; și, după flux, urmă refluxul. În fiecare zi, de la două la patru, Lewis stătea tremurînd printre comorile sale, sau măsura cu pasul, răbdător, lungimea galerei goale ; atîta timp cît exista șansa să vină cineva, nu vroia să admită că era învins. Pentru că oricare vizitator putea fi oricînd unul care se pricepea cu adevărat.

Astfel umbla singur prin camerele goale, de vreo oră, într-o zi friguroasă de februarie, cînd se auzi o trăsură oprindu-se la ușă. Se grăbi s-o deschidă și sora lui, Sarah Anne Huzzard, intră în foșnet de mătăsuri.

O clipă, Lewis simţi exact ceea ce simţea cînd îl privea tatăl său. Căsătoria şi milioanele îi împrumutasera sorei lui, Sarah, cea cu faţa ca o lună plină, ceva din grozăvia neamului Raycie ; dar fratele privi drept în ochii ei inexpresivi, şi nu fu nevoit să şi-i coboare pe ai săi.

— Bună, Lewis, începu doamna Huzzard pe un ton aspru şi afectat, recăpătîndu-şi respiraţia.

— Bună, Sarah Anne — mă bucur că ai venit să-mi vezi tablourile.

— Am venit să te văd pe tine şi pe soţia ta.

Mai pufăi încă o dată, nervos, scutură volanele şi adăugă grăbită :

— Şi să te întreb cît va mai continua... comedia asta...

— Expoziţia ? zîmbi Lewis.

Ea încuviinţă, aprinzîndu-se la faţă.

— Ei, a cam scăzut numărul vizitatorilor în ultimul timp...

— Slavă domnului ! exclamă ea.

— Dar atîta timp cît e posibil ca cineva să mai dorească să vină... voi fi aici să-i deschid uşa, după cum vezi !

Ea aruncă în jur o privire care te înfiora.

— Lewis, mă întreb dacă îţi dai seama cu adevărat... ?

— O, cît se poate de bine.

— Atunci, *de ce* continui ? Crezi că nu este de ajuns ? Nu eşti mulţumit ?

— De efectul pe care l-au produs ?

— De efectul pe care l-ai produs tu — asupra familiei tale şi în tot New York-ul. De ofensa adusă memoriei bietului nostru tată.

— Dar tata mi-a lăsat tablourile, Sarah Anne.

— Da, dar nu ca să te faci de rîs din pricina lor.

Lewis chibzui la această remarcă.

— Eşti sigură ? Poate că, dimpotrivă, tocmai pentru asta mi le-a lăsat.

— Ah, termină cu insultele la adresa tatălui nostru ! Lucrurile stau şi aşa destul de rău. Cum de poate soţia ta să fie de acord cu asta, nu înţeleg ! Te-ai gîndit vreodată cît de mult o umileşti *pe ea ?*

Lewis zîmbi din nou, amar.

— S-a obişnuit cu umilinţa. Familia Kent a avut grijă de asta.

Sarah Anne roși.

— Nu știu cum de accept să-mi vorbești astfel ? Dar am venit cu consimțămîntul soțului meu.

— Ai nevoie de consimțămîntul lui pentru a veni să-ți vezi fratele ?

— Am nevoie pentru a-ți face următoarea ofertă — cu care el este de acord.

Lewis o privi surprins și ea roși pînă în vîrful urechilor.

— Ai venit să-mi faci o ofertă pentru colecție ? o întrebă el, glumeț.

— Se pare că te amuză să insinuezi tot felul de lucruri absurde. Dar orice altceva este preferabil pe lîngă această rușine publică asupra numelui nostru.

Și aruncă din nou asupra tablourilor o privire care te înghețа.

— John și cu mine, spuse ea, sîntem gata să-ți dublăm suma de bani pe care ți-a lăsat-o mama, cu condiția ca aceasta... aceasta să se termine, o dată pentru totdeauna ! Și ca acel anunț oribil să fie dat jos chiar în seara asta.

— Mulțumesc foarte mult, Sarah Anne, spuse el cu glas tărăgănat. Sînt mișcat... mișcat și surprins că... tu și John mi-ați făcut această ofertă. Dar probabil, înainte de a o respinge, o vei accepta pe a *mea :* aceea de a-mi vedea tablourile. Dacă ai să le vezi, sînt sigur că o să înțelegi...

Doamna Huzzard se trase brusc înapoi, iar aerul impunător îi dispăru.

— Să mă uit la tablouri ? O, mulțumesc, dar pot să le văd foarte bine și de aici. Și, în plus, nu pretind că mă pricep...

— Atunci vino s-o vezi pe Treeshy și pe fetiță, spuse Lewis încet.

Ea îl privi încurcată.

— O, mulțumesc, îngăimă ea. Și continuă, pe cînd se pregătea să-l urmeze : Deci, răspunsul e *nu,* Lewis ? Mai gîndește-te, dragul meu ! Chiar tu ai spus că nu vine aproape nimeni. Ce s-ar întîmpla dacă ai închide-o ?

— Cum, cînd s-ar putea ca mîine chiar să apară persoana care poate înțelege ?

Doamna Huzzard își scutură, deznădăjduită, penele de la pălărie și îl urmă tăcută.

— Cum, tu — Mary Adeline ? exclamă ea, oprindu-se brusc în pragul camerei copilului.

Treeshy stătea ca de obicei cu copilul în braţe, lîngă foc ; iar dintr-un fotoliu jos, drept în faţa ei, se ridică o doamnă la fel de gătită cu pene şi blănuri ca şi doamna Huzzard, care-şi purta zorzoanele cu mai puţină siguranţă de sine. Doamna Kent înaintă repede spre Lewis şi-şi lipi obrazul plin de al lui, în timp ce Treeshy o saluta pe Sarah Anne.

— Nu ştiam că eşti aici, Mary Adeline, spuse încet doamna Huzzard.

Era clar că nu îi împărtăşise sorei ei planurile filantropice şi o tulbura gîndul că Lewis s-ar putea s-o facă.

— Tocmai venisem pentru cîteva minute, continuă ea, să-l văd pe îngeraşul acesta scump, şi o cuprinse pe micuţa speriată în fîşîitul şi foşnetul amplu al rochiei.

— Îmi pare bine că te întîlnesc aici, Sarah Anne, răspunse Mary Adeline, simplu.

— O, nu, să nu crezi că nu am vrut să vin pînă acum ! Sper că Treeshy înţelege asta. Dar grijile unei gospodării ca a mea...

— Desigur, şi e aşa de greu să ieşi pe vreme rea, sugeră Treeshy, cu înţelegere.

Doamna Huzzard ridică din sprîncene, cum era obiceiul celor din neamul Raycie.

— Oare ? Cu două perechi de cai nu prea mai bagi de seamă vremea... O, drăguţa de fetiţă !... Mary Adeline, continuă ea, adresîndu-se gravă sorei ei, mi-ar face plăcere să-ţi ofer un loc în trăsura mea, dacă ai de gînd să pleci.

Dar Mary Adeline era şi ea o femeie căsătorită. Îşi ridică blînd capul şi o examină pe sora ei în tăcere.

— Trăsura mea mă aşteaptă la uşă, îţi mulţumesc foarte mult, Sarah Anne, spuse ea.

Iar Sarah Anne, astfel înfruntată, se retrase sprijinindu-se de braţul lui Lewis. Dar după un moment, obişnuinţa supunerii îi reveni lui Mary Adeline. Chipul ei blajin căpătă un aer timorat, ca al unui copil ; îşi luă grăbită pelerina.

— Cred că am fost prea repezită... sînt sigură că n-a avut decît intenţii bune, exclamă ea, trecînd pe lîngă

Lewis, care se întorcea, urcînd scările ; acesta rămase pe loc, zîmbind, să le privească pe cele două surori plecînd împreună, în trăsura familiei Huzzard.

Reveni apoi în camera copilului, unde Treeshy îngîna un cîntecel, aplecată deasupra fetiței.

— Ei, draga mea, spuse el, de ce crezi că a venit Sarah Anne ? Și, ca răspuns la privirea ei mirată, adăugă : Ca să mă cumpere să nu mai expun tablourile !

Indignarea soției sale luă exact forma pe care o dorise el. Pur și simplu continuă, cu rîsul ei ca un gîngurit, să strîngă mai tare copilul la piept. Dar Lewis simți o dorință puternică de a pune și mai mult la încercare loialitatea ei.

— S-a oferit să-mi dubleze venitul, ea și John, numai să dau jos anunțul !

— Nu se va atinge nimeni de anunț ! se înflăcără Treeshy.

— Nu, pînă n-o s-o fac singur, spuse soțul ei hotărît.

Ea se întoarse și-l privi atent, cu ochi în care se citea neliniștea.

— *Tu*... Lewis ?

— Ah, draga mea, au dreptate... nu mai putem continua așa... (Se întoarse spre ea și le cuprinse în brațe pe amîndouă.) Ai fost mai curajoasă decît o întreagă armată, dar nu se mai poate așa. Cheltuielile au fost mult mai mari decît mă așteptam și nu pot să... amanetez tablourile. Nimeni nu se va atinge de ele.

Ea îl aprobă, grăbită.

— Nu, știu asta. Pentru asta a venit Mary Adeline.

Sîngele îi zvîcni lui Lewis la tîmple.

— Mary Adeline... cum naiba a auzit *ea* despre asta ?

— Presupun că de la domnul Reedy. Dar nu trebuie să te necăjești. A fost așa de drăguță : ea nu vrea să închizi galeria, Lewis... atîta timp cît continui să crezi în ea... Ea și Donald Kent ne vor împrumuta cu bani, îndeajuns ca să mai putem continua un an. Pentru asta a venit.

Pentru prima oară de cînd începuse această bătălie, Lewis simți că-l podidesc lacrimile. Mary Adeline îi rămăsese credincioasă ! Deodată i se păru că o vede furișîndu-se afară din casă, la High Point, înainte de răsăritul soarelui, pentru a duce un coșuleț plin cu merinde bietei

doamne Edgar Poe, care locuia mai jos de ei și care se stingea... Și izbucni tare în rîs, cuprins de bucurie.

— Draga de Mary Adeline ! Ce gest minunat ! Destui bani pentru încă un an...

Își lipi obrazul ud de cel al soției sale și rămaseră tăcuți.

— Ei, draga mea, spuse el în cele din urmă, tu trebuie să spui dacă acceptăm sau nu !

O ținea în brațe, uitîndu-se la ea întrebător, iar zîmbetul ei abia schițat îl întîlni pe al lui, și se contopiră.

— Bineînțeles că acceptăm !

IX

Din familia Raycie, care dominase puternic New York-ul anilor patruzeci, doar un singur nume supraviețuise pînă în anii copilăriei mele, o jumătate de secol mai tîrziu. Asemenea multor descendenți ai micii și trufașei lumi a coloniștilor, familia Raycie dispăruse cu desăvîrșire, uitată de toată lumea, cu excepția cîtorva doamne mai în vîrstă, a cîtorva genealogiști și a paracliserului de la Trinity Church, care ținea evidența mormintelor.

Legături de sînge cu familia Raycie se mai puteau încă găsi, desigur, în diferite familii înrudite cu ei ; familiile Kent, Huzzard, Cosby și în multe altele, mîndre că pot spune că se înrudesc cu unul dintre semnatarii Declarației de Independență, dar deja indiferente sau dezinteresate în ceea ce privește soarta progeniturilor. Acești bătrîni newyorkezi, care trăiseră atît de bine și-și cheltuiseră cu atîta dărnicie banii, dispăruseră ca un fum cînd încetaseră să-și mai facă apariția în stranã și la petreceri.

Și dacă eu sînt întîmplător familiarizat cu acest nume de cînd eram copil, aceasta se datorește în mare măsură faptului că singura supraviețuitoare a familiei era o verișoară îndepărtată a mamei mele, la care mama mă ducea cîteodată, atunci cînd socotea că voi fi cuminte, pentru că mi se promisese ceva în schimb.

Bătrîna domnișoară Alethea Raycie locuia într-o casă despre care auzisem vorbindu-se întotdeauna că fusese a

„vărului Ebenezer". În mod sigur, în zilele bune fusese un admirat exemplar de arhitectură, dar acum era considerată o ruină hidoasă, deşi respectabilă, a unei epoci trecute. Domnişoara Raycie, invalidă din cauza reumatismului, stătea la etaj într-o cameră mare şi răcoroasă, sărăcăcios mobilată cu măsuţe sculptate, etajere din lemn de trandafir şi pe pereţi cu portrete ale unor oameni cu chipuri palide şi triste, îmbrăcaţi în straie ciudate. Ea însăşi era imensă, saturniană, cu o bonetă de dantelă neagră bogat încreţită şi aşa de surdă, încît părea o supravieţuitoare din zilele de mult trecute, un monument străvechi căzut pradă uitării. Chiar şi pentru mama, crescută în spiritul acelei tradiţii dispărute şi care ştia instinctiv la cine făcea aluzie doamna Raycie cînd vorbea despre Mary Adeline, Sarah Anne, sau „unchiul doctor", comunicarea cu ea era dificilă şi greu de stabilit, iar pentru întreruperile mele copilăreşti, eram deseori încurajat, iar nu certat.

În timpul unei astfel de vizite, ochii mei, care nu stăteau o clipă locului, observară printre portretele palide un desen în creion, reprezentînd o fetiţă cu fruntea lată şi ochii negri, îmbrăcată într-o rochie ecosez cu pantalonaşi brodaţi, stînd pe iarbă. Am tras-o pe mama de mînecă s-o întreb cine era, şi ea mi-a răspuns :

— O, aceasta a fost biata Louisa Raycie, care a murit de tuberculoză. Cîţi ani avea Louisa cînd a murit, mătuşă Alethea ?

Pentru a o face pe mătuşa Alethea să înţeleagă această simplă întrebare, a fost nevoie de zece minute de efort susţinut; şi cînd, în sfîrşit, a reuşit, iar domnişoara Raycie, cu un aer de misterioasă enervare, a scos un sunet înfundat care însemna „unsprezece", mama era mult prea obosită ca să mai continue.

Aşa că s-a întors spre mine, cu unul din zîmbetele acelea pe care mi le rezerva doar mie, şi a adăugat :

— E vorba de biata copilă care ar fi moştenit Galeria Raycie.

Dar pentru un ţînc de vîrsta mea, această informaţie nu prezenta nici un interes şi nu înţelegeam nici amuzamentul ascuns al mamei.

Această scenă îndepărtată îmi reveni brusc în minte anul trecut, cînd, aflîndu-mă într-una din vizitele mele nu prea dese la New York, și luînd masa cu un vechi prieten, John Selwyn, bancherul, m-am oprit uimit în fața căminului din noua lui bibliotecă.

— Ia te uită ! am spus eu privind în sus la tabloul de deasupra căminului.

Gazda mea își îndreptă umerii, băgă mîinile în buzunare și luă un aer de modestie, pe care unii îl socotesc potrivit atunci cînd le sînt admirate posesiunile.

— Macrino d'Alba ? Da... a fost singurul tablou din colecția Raycie pe care am reușit să pun mîna.

— Singurul ? Ei, dar...

— O, dar să fi văzut tabolul lui Mantegna ; *și* pe cel al lui Giotto ; *și* al lui Pierro della Francesca — la naiba, una din cele mai frumoase piese ale lui Pierro della Francesca din întreaga lume... Profilul unei fete, cu părul prins într-un fileu presărat cu perle și cu un fundal floral ; *acela* s-a întors în Europa — cred că la National Gallery. Și Carpaccio, cel mai reușit Sfînt Gheorghe... acela a ajuns în California... Dumnezeule !

Și se așeză oftînd, ca un flămînd alungat de la o masă copioasă.

— Ei, aproape că m-am ruinat cumpărîndu-l pe *ăsta !* spuse el încet, de parcă asta ar fi fost o consolare.

Îmi răscoleam amintirile de demult în căutarea vreunui fir în legătură cu ceea ce spusese el că era colecția Raycie, pe un ton care subînțelegea că se referea la lucruri familiare tuturor iubitorilor de artă.

Deodată, am izbucnit :

— Nu cumva erau tablourile micuței Louisa ? și mi-am amintit de zîmbetul enigmatic al mamei.

Selwyn mă privi uimit.

— Cine dracu e micuța Louisa ? Și, fără să mai aștepte răspunsul meu, continuă : Pînă acum un an au aparținut toantei aceleia de Netta Cosby — și ea nici măcar nu știa.

Ne-am uitat unul la altul mirați, prietenul meu uimit de ignoranța mea, iar eu preocupat acum să descopăr arborele genealogic al Nettei Cosby. Și, pînă la urmă, am reușit.

— Netta Cosby — te referi cumva la Netta Kent, cea care s-a măritat cu Jim Cosby ?

— Da, chiar așa. Erau rude cu familia Raycie, și ea a moștenit tablourile.

Eu continuam să meditez.

— Și eu care am ținut așa de mult să mă însor cu ea cînd m-am întors de la Harvard, am adăugat imediat, mai mult pentru mine decît pentru el.

— Ei, dacă ai fi făcut-o, te-ai fi ales cu o toantă fără pereche și cu una din cele mai frumoase colecții de primitivi italieni din lume.

— Din lume ?

— Ei, așteaptă doar să-i vezi, dacă nu ai făcut-o încă. Și, din cîte înțeleg, nu ai făcut-o — sau n-ai avut cum ; cît timp ai stat în Japonia ? Patru ani ? Ei, bănuiam eu ; Netta a aflat abia iarna trecută.

— A aflat ce ?

— Ce se află în podul casei bătrînei Alethea Raycie. Cred că ți-o amintești pe bătrîna domnișoară Raycie, care locuia în casa aceea îngrozitoare din Tenth Street, pe cînd eram copii. Era parcă rudă cu mama ta, nu ? Ei, și bătrîna aia aiurită a trăit acolo aproape cincizeci de ani, cu tablouri în valoare de cinci milioane închise în podul de deasupra capului ei. Se pare că erau acolo de la moartea unui biet domn Raycie, care s-a prăpădit de tînăr și care le-a adus din Italia cu mulți ani în urmă. Mai multe nu știu nici eu despre această poveste ; nu m-am priceput niciodată la genealogii, iar pe cei din familia Raycie nu prea i-am cunoscut. Erau rudă cu toată lumea, desigur, dar din cîte am înțeles aceasta se pare să fi fost principala, dacă nu cumva și singura, lor funcție. A — și cred că și clădirea Raycie și-a luat numele tot de la ei ; numai că nu ei au construit-o ! Dar a existat tînărul acela, despre el aș fi vrut să aflu mai multe. Tot ce pare să-și amintească Netta (sau vrea să-și amintească în această privință) este că, pe vremea cînd el era foarte tînăr — de abia terminase școala — a fost trimis în Italia de tatăl său să cumpere tablouri ale vechilor maeștri — cred că asta era prin anii patruzeci — și că s-a întors cu această colecție extraordinară, nemaipomenită... un băietan la vîrsta lui !... și a fost dezmoștenit de bătrîn pentru că a adus acasă asemenea

bazaconii. Tînărul şi soţia sa au murit de mult amîndoi. Se pare că fusese atît de tare luat în derîdere pentru tablourile cumpărate, încît plecaseră să stea ca nişte pustnici, într-un fund de ţară. Cîteva tablouri caraghioase şi fantomatice, reprezentîndu-i pe ei, au fost puse de bătrîna Alethea în dormitorul ei. Netta mi-a arătat unul din ele ultima oară cînd am fost pe la ea ; un desen plin de patetism, reprezentîndu-l pe unicul lor copil, o fetiţă anemică cu o frunte înaltă. Dar asta trebuie să fie micuţa Louisa de care spuneai tu, pe onoarea mea !

Am încuviinţat din cap.

— Îmbrăcată cu o rochiţă ecosez şi pantalonaşi brodaţi ?

— Da, ceva în genul ăsta. Ei bine, cînd Louisa şi părinţii ei au murit, presupun că tablourile au ajuns în posesia bătrînei domnişoare Raycie. Oricum, cam atunci sau altă dată — dar e prea mult de atunci ca să ne mai aducem aminte — bătrîna domnişoară le-a moştenit împreună cu casa din Tenth Street ; şi atunci cînd a murit şi *ea*, acum trei sau patru ani, rudele au descoperit că bătrîna nu urcase niciodată sus să se uite la tablouri.

— Şi ?

— Şi a murit fără să facă testament, iar Netta Kent — Netta Cosby — îi era cea mai apropiată rudă. Nu era prea mare lucru (sau cel puţin aşa credeau ei) şi cum cei din familia Cosby sînt întotdeauna strîmtoraţi, casa din Tenth Street a trebuit să fie vîndută, iar tabolurile aproape că au fost scoase la licitaţie, împreună cu restul lucrurilor. Dar nimeni nu se gîndea că se va lua ceva pe ele, iar omul care se ocupa de vînzare le-a spus că, dacă se vindeau tablourile la un loc cu covoarele, aşternuturile şi mobila de bucătărie, totul avea să se ducă de rîpă ; şi astfel, cum în casă erau cîţiva pereţi goi, au trimis după tablouri — erau vreo treizeci — şi s-au hotărît să le cureţe şi să le atîrne. „La urma urmei", spusese Netta, „din cîte se poate vedea prin pînza de paianjen de pe ele, unele par a fi nişte copii destul de reuşite după picturile italiene timpurii." Şi cum nu prea avea bani, s-a hotărît să le cureţe acasă, în loc să le trimită la un expert ; şi într-o zi, pe cînd lucra chiar la acesta din faţa ta, cu mînecile suflecate, a picat tocmai *omul* care se iveşte întotdeauna în

asemenea situații ; cel care se pricepe. În cazul nostru, e vorba de un tip obișnuit, care avea ceva legătură cu muzeul Luvru ; îi adusese o scrisoare de la Paris, și ea îl invitase la una din stupidele ei mese. Cînd a venit, ea s-a gîndit că ar fi mai amuzant să-i arate cu ce se îndeletnicea ; mai ales că avea brațe frumoase, cred că îți amintești. Așa că omul a fost invitat în sufragerie, unde a găsit-o cu o găleată de apă fierbinte și clăbuci de săpun și cu *ăsta* așezat pe masă ; primul lucru pe care l-a făcut omul a fost s-o apuce de braț așa de strîns, încît i l-a învinețit ; apoi a strigat : „Dumnezeule, nu apă *fiartă !*"

Prietenul meu se aplecă pe spate cu un oftat ce exprima indignare și satisfacție în același timp, și am rămas amîndoi tăcuți, privind în sus spre frumoasa „Adorație" de deasupra căminului.

— De asta am reușit să-l iau puțin mai ieftin — o mare parte din vopseaua inițială s-a dus pentru totdeauna. Dar, din fericire pentru ea, fusese primul tablou de care se apucase — cît despre celelalte... trebuie să le vezi, asta-i tot ce pot să-ți spun... Stai puțin, am catalogul pe aici, pe undeva !

Începu să scotocească după catalog, iar eu, amintindu-mi că fusese cu adevărat cît pe ce să mă căsătoresc cu Netta Cosby, l-am întrebat :

— Și vrei să spui că ea n-a păstrat nici măcar unul din ele ?

— O, ba da, sub formă de perle și automobile Rolls-Royce. Și cred că ai văzut casa lor cea nouă de pe Fifth Avenue ?

După care încheie cu un rînjet ironic :

— Și cea mai bună poantă este că Jim se gîndea să divorțeze de ea cînd s-au descoperit tablourile.

— Biata Louisa ! am spus eu cu un oftat.

FATA BĂTRÎNĂ

(Anii cincizeci)

PARTEA ÎNTÎI

I

New York-ul de altădată al anilor cincizeci era dominat de cîteva familii, care dădeau tonul cu un aer de naturaleţe şi opulenţă. Una dintre acestea era familia Ralston.

Englezii voinici şi olandezii roşcovani şi zdraveni se contopiseră, şi se formase astfel o societate prosperă, prudentă şi totuşi risipitoare. „A face lucrurile la scară mare" devenise un principiu fundamental al acestei lumi precaute, ridicată pe averile bancherilor, ale comercianţilor de mărfuri indiene, ale constructorilor de vase şi ale negustorilor ce aprovizionau vasele. Acei oameni bine hrăniţi, cu mişcări domoale — care păreau enervanţi şi apatici în ochii europenilor doar fiindcă o climă capricioasă îi uşurase de cîteva kilograme de prisos şi le încercase nervii ceva mai mult — trăiau într-o dulce monotonie, al cărei echilibru de suprafaţă nu era niciodată tulburat de vreo dramă, ea consumîndu-se în tăcere, din cînd în cînd, undeva în străfunduri. Sufletele sensibile erau în acele vremuri asemenea unei claviaturi în surdină, pe care Soarta cînta fără să se audă vreun sunet.

Această societate compactă, construită pe blocuri de piatră bine unite între ele, era dominată în mare măsură de familia Ralston şi de ramificaţiile ei. Ralstonii se trăgeau dintr-o familie de burghezi englezi. Nu veniseră în America spre a se sacrifica pentru o cauză, ci pentru a se bucura de bani. Şi rezultatul fusese mai presus de aşteptări, iar crezul le fusese încununat de succes. O biserică englezească mai puţin drastică, purtînd împăciuitorul nume de „Biserica episcopaliană a Statelor Unite", care lăsase deoparte aluziile mai directe cuprinse în slujba de oficiere a căsătoriei, care trecuse repede în crez peste pasajele ce cuprindeau pedepse, era exact ceea ce se potrivea spiritu-

lui bazat pe compromis prin care se ridicase şi familia Ralston. În întreg clanul se simţea aceeaşi aversiune instinctivă faţă de noile religii, precum şi faţă de cei ce nu se supuneau anumitor rigori. Avînd spiritul instituţional în sînge, ei reprezentau elementul conservator care ţine unificate noile societăţi, asemenea unor liane.

Comparaţi cu Ralstonii, chiar şi tradiţionalişti ca cei din familiile Lovell, Halsey sau Vandergrave păreau neglijenţi, indiferenţi faţă de bani, aproape necugetaţi şi nehotărîţi, dînd frîul liber impulsurilor. Bătrînul John Frederick Ralston, primul şi impunătorul reprezentant al neamului Ralstonilor, observase diferenţa şi-i vorbise despre ea fiului său, Frederick John, la care observase o vagă înclinaţie spre cei lipsiţi de experienţă care nu reuşeau să facă mare lucru în viaţă.

— Lasă-i pe Lanning, Dagonet şi Spender să rişte ei şi să-şi piardă timpul. În vinele lor curge sînge de boiernaşi ; nu trebuie să avem de-a face cu ei. Nu vezi că sînt deja vlăguiţi — la bărbaţi mă refer. N-ai decît să-ţi laşi băieţii să se însoare cu fetele lor, dacă vrei (ele sînt sănătoase şi frumoase) ; deşi aş prefera să-mi văd nepoţii însurîndu-se cu o Lovell sau o Vandergrave, sau cu oricare alta pe măsura noastră. Dar să nu-ţi laşi fiii să-şi piardă timpul cu copiii lor, la curse de cai, sau să se ducă în tot felul de locuri blestemate... sau la jocuri de noroc la New Orleans şi alte lucruri dintr-astea. Numai aşa îţi poţi face o familie şi o poţi păzi de rele. Aşa cum am făcut noi întotdeauna.

Frederick John l-a ascultat, s-a supus, s-a căsătorit cu o Halsey şi a păşit, fără nici o rezistenţă, pe cărarea pe care i-o arătase tatăl său. Acesta aparţinea acelei generaţii precaute de gentlemeni newyorkezi care l-au respectat pe Hamilton şi l-au slujit pe Jefferson, care doreau ca New York-ul să arate ca Washington-ul şi care l-au făcut să arate mai degrabă ca un oraş de bîlci, de frică să nu fie cumva socotiţi „nedemocraţi" de către cei pe care în secret îi disprețuiau. Negustori pînă-n măduva oaselor, îşi puseseră în vitrine marfa cea mai căutată, păstrîndu-şi părerile personale pentru ei ; şi astfel, nefolosite, acestea îşi pierdeau treptat din valoare.

A patra generație de Ralstoni nu credea în nimic altceva decît într-un acut simț al onoarei, atît în probleme de familie, cît și în afaceri ; despre viața societății și politică ei își formaseră opinia citind ziarele cotidiene, pe care le disprețuiau de mult. Ralstonii făcuseră puțin spre a modela destinul țării, în afară de finanțarea Cauzei, atunci cînd fusese nepericulos s-o faci. Erau înrudiți cu mulți dintre marii oameni care întemeiaseră Republica ; dar nici un Ralston nu mersese așa de departe încît să devină mare. Pentru că, așa cum spunea bătrînul John Frederick, era mai sigur să te mulțumești cu mai puțin ; priveau eroismul ca pe un fel de joc de noroc. Totuși, pentru că erau așa de mulți și semănau atît de tare între ei, ajunseseră să aibă oarecare greutate în societate. Oamenii obișnuiau să spună „Ralstonii", atunci cînd doreau să invoce un precedent. Acest atribut al autorității a convins treptat cea de a treia generație de importanța ei colectivă, iar cea de a patra, din care făcea parte soțul Deliei Ralston, avea deja acea degajare și acea naturalețe specifice clasei dominante.

În limitele precauției universale, Ralstonii își îndeplineau îndatoririle de cetățeni bogați și respectați. Figurau în comitetele tuturor vechilor instituții de binefacere, făceau donații generoase instituțiilor prospere, aveau cei mai buni bucătari din New York, iar atunci cînd călătoreau în străinătate comandau statui acelor sculptori americani din Roma care se bucurau deja de faimă. Primul Ralston care adusese acasă o statuie nu prea fusese privit cu ochi buni ; dar cînd s-a aflat că sculptorul executase și alte comenzi pentru aristocrația britanică, familia a fost de acord că se făcuse încă o investiție bună.

Două încuscriri cu familia de origine olandeză Vandergrave accentuaseră aceste înclinații spre prosperitate și viață plăcută, iar caracterul cu grijă format al familiei Ralston era acum așa de bine înrădăcinat, încît Delia Ralston se întreba uneori dacă, lăsîndu-și băiețelul singur în sălbăticie, acesta n-ar fi fost în stare să creeze acolo un mic New York și să fie imediat inclus în toate comitetele de conducere.

Delia Lovell se căsătorise cu James Ralston la douăzeci de ani. Căsătoria, care avusese loc în luna septembrie 1840, fusese celebrată, așa cum se obișnuia pe atunci, în salonul casei de la țară a miresei, acolo unde acum se întretaie Avenue A și Ninetyfirst, Street, cu perspectivă spre rîul Sound. De acolo soțul o purtase (în trăsura galbenă cu husă cu franjuri pe capră a bunicii Lovell) prin mahalaua din jur și pe străzile neîngrijite, umbrite de ulmi spre una din noile case din Gramercy Park, zonă pe care pionierii generației mai tinere începuseră s-o prefere ; și acolo, la douăzeci și cinci de ani, trona ca mamă a doi copii, posesoare a unei frumoase sume de bani și, de comun acord, socotită una dintre cele mai frumoase și mai populare „tinere matroane" (cum se obișnuia să se spună) din vremea aceea.

La acestea se gîndea ea, liniștită și mulțumită, într-o după-amiază, pe cînd stătea în frumosul ei dormitor din Gramercy Park. Era mult prea aproape de cei din neamul Ralston ca să-și poată forma o părere obiectivă, așa cum de exemplu, într-o zi, fiul despre care s-a mai vorbit ar fi putut s-o facă spunînd : „Trăia condusă de legile lor fără să-și dea seama, tot așa cum cineva trăiește supus legilor țării sale". Și totuși, acea vibrație a unei claviaturi în surdină, acele întrebări ce se zbăteau în ea uneori, ca niște aripi, o îndepărtau cîteodată într-atît de ei, încît o clipă îi putea privi de undeva de sus, așa cum apăreau ei în relațiile cu alte lucruri. Dar aceste clipe erau întotdeauna trecătoare ; și se întorcea imediat, cu respirația întretăiată și puțin palidă, la copiii ei, la problemele casei, la rochiile noi și la bunul ei Jim.

Astăzi se gîndea la el cu un zîmbet ce exprima afecțiune, amintindu-și cum îi spusese să nu-și facă probleme dacă boneta cea nouă costa prea mult. Deși avea douăzeci și cinci de ani și era mamă a doi copii arăta încă surprinzător de tînără. Formele durdulii, care pe atunci erau considerate atrăgătoare la tinerele femei, făceau ca mătasea cenușie să-i stea bine întinsă peste piept, iar lanțul gros de aur al ceasului — prins de broșa în mozaic ce încheia gulerul decoltat — atîrna în golul de deasupra taliei mici, încinsă într-un cordon de catifea. Iar umerii

se curbau frumos sub eşarfa de cașmir şi toate mişcările îi erau sprintene ca ale unei fetişcane.

Doamna Jim Ralston îşi examimă cu un aer încîntat ovalul îmbujorat al feţei, cuprins în dantelele bonetei pe care, cu aprobarea soţului ei, dăduse o grămadă de bani. Era o bonetă de catifea albă, cu volane bogate, legată cu panglici late de satin şi împodobită cu pene de cocostîrc, ornate cu mărgele de cristal — o bonetă de ocazie, comandată pentru căsătoria verişoarei ei Charlotte Lovell, care urma să aibă loc săptămîna aceea la biserica St. Mark's-in-the-Bouwerie. Charlotte făcea o alianţă asemănătoare cu a Deliei, căsătorindu-se cu un Ralston, unul din ramura Waverly Place, şi nimic altceva nu putea fi mai sigur, mai sănătos, sau mai — ei, da, mai obişnuit. Delia nu ştia nici ea cum de-i venise acest cuvînt, pentru că nu se prea putea spune, nici măcar despre femeile mai tinere din propriul ei clan restrîns, că se căsătoreau „de obicei" cu un Ralston ; dar faptul că aranjamentul era cît se poate de bun, sigur şi potrivit, îl făcea tipic pentru genul de alianţă pe care o fată drăguţă, dintr-o familie dintre cele mai bune, şi-o putea, nu fără a roşi puţin, prevedea cu seninătate.

Da... şi după aceea ?

După aceea — ce ? Şi ce însemna această întrebare ? După aceea : desigur, urma acea supunere umilă şi deconcertantă în faţa exigenţelor greu de înţeles ale tînărului căruia i-ai oferit cel mult obrazul tău cel rumen, în schimbul unei verighete ; urma apoi acel mare pat matrimonial, teroarea de a-l vedea bărbierindu-se, calm, a doua zi de dimineaţă, doar în cămaşă, prin uşa întredeschisă a camerei de toaletă ; urmau eschivările, insinuările, zîmbetele resemnate şi textele Bibliei ce aparţinuse odată mamei ; ecoul cuvîntului „supunere", asociat cu vaga amintire a ceea ce fusese oficierea căsătoriei ; o săptămînă sau o lună de tristeţe, derutare, plăcere şi stînjeneală; apoi obişnuinţa, refrenul insidios al firescului, somnul în doi, fără vise, în patul mare şi alb, discuţiile purtate dimineaţa, prin uşa întredeschisă, a camerei care, odată, păruse că se deschide spre o perspectivă înflăcărată, arzînd în harul inocenţei.

Şi apoi urmau copiii ; copiii care trebuiau „să înlocuiască totul", dar nu o făceau — deşi erau atît de drăguţi ; şi nu-ţi mai puteai da seama care anume era acel lucru pe care-l pierduseşi şi pe care ei trebuiau să ţi-l ofere în schimb.

Bineînţeles, soarta Charlottei va fi asemănătoare cu a ei. Joe Ralston semăna atît de mult cu vărul său de-al doilea Jim (James Ralston, soţul Deliei), încît Delia nu vedea de ce viaţa dusă în casa aceea de cărămidă din Waverly Place nu ar fi asemănătoare cu cea dusă în casa înaltă de piatră cafenie din Gramercy Park. Doar că dormitorul Charlottei nu va fi la fel de frumos ca al ei.

Privi plină de satisfacţie tapetul franţuzesc care imita mătasea reiată, mărginit cu falduri ample şi franjuri. Patul de mahon, acoperit cu o cuvertură albă brodată, era reflectat simetric de oglinda dulapului care aparţinea aceleiaşi garnituri. Litografii colorate reprezentînd „Cele Patru Anotimpuri" ale lui Léopold Robert se înşiruiau deasupra unor fotografii de familie, cu rame mari, aurii. Ceasul de bronz aurit reprezenta o păstoriţă pe un trunchi căzut, avînd un coşuleţ cu flori la picioare. Un păstor, apărut pe neaşteptate, îi fura un sărut, în timp ce un căţeluş lătra la el dintr-o tufă de trandafiri. Se putea ghici îndeletnicirea celor doi îndrăgostiţi, după toiegele pe care le purtau şi după pălării. Acest ceas cu aspect atît de frivol era un dar de nuntă de la mătuşa Deliei ; doamna Manson Mingott, o văduvă aprigă care trăia la Paris şi era primită la Tuileries. Ceasul fusese încredinţat de doamna Mingott tînărului Clement Spender, care se întorsese din Italia pentru o scurtă vacanţă, imediat după căsătoria Deliei ; o căsătorie care nu ar fi avut loc niciodată, dacă Clement Spender ar fi fost în stare să întreţină o soţie, sau dacă ar fi consimţit să renunţe la pictură şi la Roma, în schimbul New York-ului şi al avocaturii. Tînărul (care arăta de pe atunci destul de ciudat şi avea un aer străin şi sarcastic) o asigurase pe mireasă, rîzînd, că darul mătuşii ei era „ultima noutate la Palais Royal" ; iar familia ei, care admira gustul doamnei Mingott, deşi nu erau de acord ca ea să trăiască printre „străini", o criticase pe Delia că pusese ceasul în dormitor, în loc să-l expună pe etajera din salon. Dar ei îi plăcea ca, atunci cînd se scula dimineaţa,

să-l vadă pe îndrăzneţul păstor furînd o sărutare păstoriţei.

Bineînţeles că Charlotte nu va avea un ceas atît de drăguţ în dormitor ; dar ea nu fusese obişnuită cu asemenea lucruri frumoase. Tatăl ei, care murise de plămîni la treizeci de ani, fusese unul din „Lovellii săraci". Văduva, rămasă singură, cu copii mici şi trăind tot timpul anului din datorii, nu putuse face prea mult pentru fiica ei cea mare ; şi Charlotte îşi făcuse ieşirea în lume îmbrăcată în rochiile transformate ale mamei ei şi încălţată cu sandale de satin primite de la o mătuşă defunctă, care „deschisese balul" dansînd cu generalul Washington. Mobila demodată a familiei Ralston, pe care Delia se şi vedea înlocuind-o, i-ar fi părut lui Chatty somptuoasă ; şi era posibil ca ea să considere frivol ceasul franţuzesc atît de nostim al Deliei, şi poate nici „prea drăguţ". Biata Charlotte devenise atît de serioasă, de precaută, de cînd renunţase să mai meargă la petreceri şi începuse să-i viziteze pe săraci ! Delia îşi amintea, mirîndu-se de fiecare dată, de felul brusc în care se schimbase : momentul exact cînd familia recunoscuse în unanimitate, cît se poate de discret, că Charlotte Lovell va rămîne pînă la urmă fată bătrînă.

Nimeni nu bănuise acest lucru cînd îşi făcuse apariţia în societate. Deşi mama ei nu-şi îngăduise să-i dea mai mult decît o singură rochie nouă şi deşi totul părea atît de nelalocul lui în înfăţişarea ei, de la părul mult prea roşu, la ochii de un căprui mult prea şters — ca să nu mai vorbim despre nuanţa de roşu-cărămiziu din obraji, care o făcea (ce idee absurdă !) să pară ca pictată — totuşi, aceste defecte păreau parcă micşorate de talia zveltă, pasul uşor şi rîsul vesel ; iar cînd îşi peria bine părul pentru vreo petrecere, aşa încît să devină strălucitor şi aproape castaniu şi-l lăsa liber de sub o cunună de camelii albe şi roşii, încadrîndu-i chipul delicat, cîţiva tineri de însurat (Joe Ralston era printre ei) fuseseră auziţi spunînd că e drăguţă.

Apoi se îmbolnăvise. Răcise la o plimbare cu sania la lumina lunii ; roşul cărămiziu din obraji se accentuase şi ea începuse să tuşească. Se spunea că o să aibă „soarta tatălui ei" şi fusese trimisă de grabă într-un sat îndepărtat în Georgia, unde rămăsese un an cu o bătrînă guvernantă

a familiei. Cînd se întorsese, toată lumea băgase de seamă imediat că se schimbase. Era palidă şi mai slabă ca niciodată, dar avea un obraz diafan, ochi mai negri şi păr mai roşcat ; înfăţişarea ciudată era sporită şi de îmbrăcămintea simplă cu o croială severă. Renunţase la podoabe şi lănţişoare de ceas, purta întotdeauna aceeaşi pelerină cenuşie, o bonetă mică, strînsă pe cap şi manifesta mult zel să-i viziteze pe cei nevoiaşi. Ai ei spuneau că, în perioada de un an cît rămăsese în sud, fusese impresionată de mizeria iremediabilă în care trăiau „albii săraci" şi copiii lor şi că, descoperind suferinţa, îi era acum cu neputinţă să se mai întoarcă la viaţa uşoară şi plăcută a tinerelor ei prietene. Erau cu toţii de acord, schimbînd priviri pline de subînţeles, că această toană ciudată „îi va trece cu timpul"; dar între timp bătrîna doamnă Lovell, bunica Charlottei, care o înţelesese probabil mai bine decît ceilalţi, îi dăduse ceva bani pentru săracii ei şi îi împrumutase o cameră în grajdul Lovell (din spatele casei bătrînei doamne, în Mercer Street), unde fata adunase în jurul ei, în ceea ce mai apoi fusese numită „grădiniţă", cîţiva dintre copiii nevoiaşi de prin împrejurimi. Era printre ei chiar şi o fetiţă a cărei origine stîrnise o mare curiozitate cu vreo doi, trei ani în urmă, cînd o doamnă acoperită cu un voal şi îmbrăcată într-o pelerină frumoasă o adusese la cocioaba lui Cyrus Washington, meseriaşul negru, a cărui soţie Jessamine era spălătoreasă la doctorul Lanskell. Doctorul Lanskell, medicul practicant şef de atunci, era probabil familiarizat cu secretele fiecărei familii, din Battery pînă în Union Square ; şi, asaltat de o mulţime de pacienţi curioşi, spusese întotdeauna că nu reuşise să afle identitatea acelei „doamne cu voal" şi nici nu se hazardase în vreo presupunere în legătură cu originea bancnotei de o sută de dolari, prinsă la gîtul copilului.

La cei o sută de dolari, alţii nu se mai adăugaseră, doamna nu se mai arătase, dar fetiţa crescuse sănătoasă şi fericită împreună cu copiii Jessaminei şi, de îndată ce a mers pe picioare, a fost dusă la grădiniţa organizată de Chatty Lovell, unde putea fi văzută (alături de ceilalţi copii) îmbrăcată în hăinuţe făcute din hainele ei vechi şi ciorapi împletiţi de mîinile ei ce nu aveau tihnă. Delia, preocupată de propriii ei copii, trecuse totuşi o dată sau de

două ori pe acolo și plecase sperînd că instinctul matern al lui Chatty își va găsi împlinirea firească prin căsătorie. Verișoara căsătorită își dădea seama, într-un mod cam confuz, că afecțiunea ei pentru propriii copii frumoși era un sentiment potolit și moderat în comparație cu aprinsa dragoste a lui Catty pentru sărmanii copii abandonați din grajdul bunicii Lovell.

Și deodată, spre mirarea tuturor, Charlotte Lovell se logodise cu Joe Ralston. Se știa că Joe o „admirase" atunci cînd ieșise în societate. Fusese o dansatoare plină de grație, iar Joe, care era înalt și sprinten, dansase cu ea multe dansuri. La sfîrșitul iernii toată lumea vorbea că, în mod sigur, avea să urmeze căsătoria ; dar cînd Delia își întrebase verișoara, răspunsul ei evaziv și chipul îmbujorat păreau să dea de înțeles că pretendentul se răzgîndise și că nu era cazul să mai fie puse alte întrebări. Acum era clar că, de fapt, fusese o dragoste între ei, urmată probabil de o întîmplare nefericită, de o „neînțelegere" ; dar, în sfîrșit, totul revenise la normal, iar clopotele bisericii St. Mark se pregăteau să bată pentru zilele însorite ce vor urma în viața Charlottei.

— Ah, cînd va avea primul copil..., spuseseră în cor mamele din familia Ralston.

— Chatty ! exclamă Delia, împingînd înapoi scaunul, cînd văzu chipul verișoarei sale reflectat în oglinda de deasupra sa.

Charlotte Lovell se oprise în prag.

— Mi-au spus că ești aici, așa că am alergat pînă sus.

— Foarte bine, draga mea. Ce bine-ți stă în rochia de poplin ! Întotdeauna am spus că-ți vin bine toaletele somptuoase. Îmi pare așa de bine că ai renunțat la cașmirul acela cenușiu.

Delia ridică mîinile, își luă boneta albă de pe părul negru, lucios, și o scutură puțin pentru a face mărgelele de cristal să sclipească.

— Sper că-ți place ? Mi-am făcut-o pentru nunta ta, zise ea.

Charlotte Lovell rămase nemișcată. Îmbrăcată în rochia veche de poplin cenușiu-albăstruie a mamei ei, proaspăt tivită cu panglici subțiri de catifea purpurie, cu

o eşarfă de hermină prinsă pe piept şi cu o bonetă nouă de castor, la care prinsese o pană, avea ceva din siguranţa şi aerul impunător al unei femei măritate.

— Şi să ştii că părul tău este categoric mai închis acum la culoare, draga mea ! adăugă Delia privind-o încrezătoare.

— Mai închis la culoare ? E cărunt, izbucni brusc, cu vocea ei plină, Charlotte.

Dădu deoparte una dintre panglicile care-i încadrau faţa, lăsînd să se vadă o şuviţă albă la tîmplă.

— N-o să ai nevoie de boneta cea nouă ; nu mă mai mărit, adăugă ea, cu un zîmbet care făcu să se zărească, o clipă, dinţii ei albi şi mici.

Delia avu destulă prezenţă de spirit să pună jos boneta, cu penele în sus, înainte de a se năpusti asupra verişoarei ei.

— Nu te mai măriţi ? Charlotte, eşti nebună de-a binelea.

— De ce să fie o nebunie cînd faci ceea ce crezi că e bine ?

— Dar lumea spunea că era cît pe ce să te măriţi cu el chiar în anul cînd ai ieşit în lume, şi nimeni nu a înţeles ce s-a întîmplat atunci. Şi acum — cum se poate să zici că e bine ? *Nu se poate* să faci asta ! strigă Delia, destul de incoerent.

— Ei, lumea spunea ! exclamă Charlotte Lovell, cu un aer obosit.

Verişoara căsătorită o privi cu o tresărire. Era ceva ce te înfiora în glasul ei, ceva ce Delia nu mai sesizase înainte vreodată, nici într-al ei, nici într-al altcuiva. Ecoul lui părea că face să se învîrtească toate lucrurile din jur, iar covorul parcă-i fugi de sub picioare.

Charlotte Lovell stătea privind fix, undeva dincolo de ea, fără să clipească. În ochii ei de un căprui deschis Delia observă sclipirile verzui care apăreau cînd era supărată sau agitată.

— Charlotte, pentru Dumnezeu, de unde vii ? întrebă ea, trăgînd-o pe fată să stea jos pe sofa.

— De unde vin ?

— Da. Arăţi de parcă ai fi văzut o stafie — o armată de stafii.

Același zîmbet disprețuitor se contură pe buzele Charlottei.

— L-am văzut pe Joe, spuse ea.

— Și ? Ah, Chatty ! exclamă Delia, brusc înseninată. Nu cumva o să iei în seamă toate nimicurile legate de trecutul lui Joe... ? Asta nu pentru că aș fi auzit ceva ; niciodată. Dar chiar dacă ar fi fost ceva... — respiră adînc și trecu curajoasă la atac — chiar dacă ai auzit că... că a avut un copil — desigur că ar fi avut grijă să aranjeze lucrurile înainte de...

Fata clătină din cap.

— Știu, nu-i nevoie să mai continui. Așa-s bărbații ; dar nu asta-i cauza.

— Dar care este, spune-mi !

Charlotte Lovell se uită în jur, la camera frumoasă și însorită, de parcă ar fi fost imaginea propriei ei lumi, și acea lume era o închisoare din care trebuia să scape. Își plecă fruntea.

— Vreau să scap, gîfîi ea.

— Să scapi ? De Joe ?

— De ideile lui — de ideile tuturor Ralstonilor.

Delia se dezlănțui — la urma urmei, era și ea o Ralston !

— Ideile Ralstonilor ? Nu le găsesc așa de... insuportabile și de neplăcute încît să nu poți trăi cu ele... și zîmbi puțin ironic.

— Nu. Dar la tine e altceva ; ție nu ți s-a cerut să renunți la anumite lucruri.

— Ce fel de lucruri ?

Ce Doamne iartă-mă (se miră Delia) avea biata Charlotte, încît cineva să vrea ca ea să renunțe la acel lucru ? Verișoara ei fusese întotdeauna mai degrabă în situația de a lua, decît de a da.

— Poți să-mi explici la ce te referi ? o îndemnă Delia.

— E vorba de bieții mei copii — el îmi cere să renunț la ei, spuse ea cu răsuflarea întretăiată.

— Să renunți la ei ? Să nu-i mai ajuți ?

— Să nu-i mai văd — să nu mai am grijă de ei. Să renunț complet. A pus-o pe mama lui să-mi explice. După ce — după ce vom avea copii,... se teme... se teme ca nu

cumva copiii noştri să ia vreo boală... Îmi va da bani, desigur, să plătesc pe cineva... o persoană care să aibă grijă de ei. A considerat că e un gest generos, izbucni Charlotte, oftînd.

Îşi scoase apoi boneta şi-şi înăbuşi plînsul, ascunzîndu-şi faţa în perne.

Delia rămase uimită. Dintre toate complicaţiile imprevizibile, aceasta era neîndoielnic cea mai greu de imaginat. Şi cum devenise şi ea o Ralston, nu putea să nu vadă că Joe avea dreptate ; aproape că era de acord cu el. Nimeni din New York nu uitase de moartea unicului copil al bietului Henry van der Luydens, care luase variolă de la circ, unde îl dusese pe ascuns o doică lipsită de scrupule. După o asemenea întîmplare, părinţii aveau dreptate să ia toate măsurile pentru a evita contaminarea. Şi cei săraci erau aşa de ignoranţi şi neglijenţi, iar copiii lor erau, desigur, permanent expuşi la tot felul de boli molipsitoare. Nu, Joe Ralston avea în mod sigur dreptate, iar Charlotte era cît se poate de necugetată. Dar era inutil să-i spună asta acum. Instinctiv, Delia căută să cîştige timp.

— La urma urmei, şopti ea la urechea Charlottei, ce stătea culcată cu faţa în jos pe pat, dacă problema se pune de abia după ce vei avea copii — s-ar putea să nici nu ai — un timp.

— Ba da, voi avea ! veni dintre perne răspunsul impacientat.

Delia zîmbi cu superioritatea femeii măritate.

— Zău, Chatty, nu prea văd cum poţi fi sigură de asta. Ce ştii tu ?

Charlotte Lovell se ridică. Gulerul ei din dantelă se desfăcuse şi atîrna pe corsajul şifonat, iar în părul ciufulit, şuviţa albă lucea neîndurătoare. În ochii ei căprui apăruseră sclipirile acelea verzui ce păreau frunze într-un bazin cu păstrăvi.

„Biata fată", gîndi Delia, „ce îmbătrînită şi urîtă pare ! Seamănă mai mult ca niciodată cu o fată bătrînă şi se pare că nici măcar nu-şi dă seama că altă ocazie nu va mai avea niciodată."

— Încearcă să fii rezonabilă, dragă Chatty. La urma urmei, propriii copii au dreptul la întîietate.

— Tocmai asta e, zise ea, şi o prinse cu putere de încheietura mîinii. Cum să renunţ la propriul meu copil ?

— Al... tău ? şi Delia simţi din nou că-i fuge pămîntul de sub picioare. Căruia dintre micuţi, draga mea, îi spui... copilul tău ? întrebă ea calmă.

Charlotte o privi drept în ochi.

— Îi spun copilul meu propriului meu copil.

— Al tău...? Ah, mă doare mîna, Chatty !

Delia se eliberă şi încercă să zîmbească.

— Al tău...?

— Fetiţei mele. Cea pe care Jessamine şi Cyrus...

— Oh, îngînă Delia Ralston.

Cele două verişoare rămaseră tăcute, faţă în faţă, dar Delia se uita în altă parte. O cuprinse dezgustul că asemenea lucruri, chiar dacă trebuiau să fie spuse, fuseseră amintite în dormitorul ei, aşa de aproape de imaculata cameră a copilului, de pe partea cealaltă a coridorului. Îşi netezi mecanic cutele fustei de mătase, pe care le boţise îmbrăţişarea verişoarei ei. Apoi privi din nou în ochii Charlottei, şi simţi că se înmoaie.

— Ah, biata Charlotte — biata mea Charlotte ! spuse, şi întinse mîinile spre ea.

II

Păstorul continua să fure o sărutare păstoriţei, iar ceasul din trunchiul de copac căzut continua să ticăie, indicînd minutele.

Delia, înmărmurită, cuprinsă de îmbrăţişarea verişoarei sale, nu-şi mai dădea seama de trecerea timpului. Rămăsese fără glas, îngrozită şi uluită la gîndul că propriul ei sînge curgea prin vinele unui copil găsit, abandonat, „copilul cu bancnota de o sută de dolari", pe seama căruia New York-ul bîrfise şi se amuzase în ascuns atîta timp. Era primul ei contact cu lumea brutală de dincolo de suprafaţa liniştită pe care o ştia ; se simţea îngrozită la gîndul că asemenea lucruri existau şi că ea, Delia Ralston, trebuia să le audă în propria ei casă, şi chiar de pe buzele victimei ! Pentru că Chatty era desigur o victimă — dar

a cui ? Nu amintise nici un nume, şi Delia nu putea s-o întrebe ; groaza de a-l afla îi sigilase buzele. Prin minte îi trecură rapid scene din trecutul lui Chatty, dar nu-şi putea aminti de chipul nici unui bărbat, în afară de al lui Joe Ralston. Şi să crezi că Joe ar avea ceva de-a face cu acest episod, era desigur imposibil. Cineva din sud, atunci ? Dar nu — Charlotte fusese bolnavă cînd plecase — şi deodată înţelese adevăratul motiv al acelei boli şi al dispariţiei fetei. Dar mintea ei refuza chiar şi asemenea speculaţii, şi instinctiv se agăţă de ceva palpabil : atitudinea lui Joe Ralston faţă de săracii lui Chatty. Bineînţeles că Joe nu putea îngădui soţiei sale să rişte să aducă vreo boală molipsitoare în casă — şi asta era foarte bine. Şi Jim al ei ar fi făcut la fel ; şi ea bineînţeles că ar fi fost de acord cu el.

Ochii i se întoarseră spre ceas. Întotdeauna îşi amintea de Clem Spender cînd se uita la el, şi deodată îi veni în minte un gînd : dacă lucrurile s-ar fi desfăşurat altfel — ce-ar fi spus *el*, dacă ea ar fi apelat la Clem, aşa cum Charlotte a apelat la Joe. Era greu de imaginat : totuşi, lăsîndu-se pradă închipuirii, Delia se văzu soţia lui Clem, îşi imagină copiii ei ca fiind ai lui, şi pe ea cerîndu-i să o lase să aibă grijă mai departe de bieţii orfani din grajdul din Mercer Street, şi parcă-l şi auzi rîzînd şi răspunzînd nepăsător : „De ce oare mă mai întrebi, gîsculiţo ? Mă iei drept un fariseu ?“

Da, ăsta era Clem Spender, din cap pînă-n picioare — îngăduitor, nechibzuit, nepăsător faţă de consecinţe, întotdeauna generos, dar lăsîndu-i pe alţii să-i plătească datoriile. „Nu pun prea mare preţ pe Clem“, spusese odată Jim, în felul lui grav. Delia Ralston se ridică şi o trase şi mai aproape pe verişoara ei.

— Chatty, spune-mi, începu ea încet.

— Nu mai e nimic de spus.

— Adică, despre tine... despre lucrul acela... despre... (Glasul lui Clem Spender îi mai suna încă în urechi.) Ai iubit pe cineva.

— Da, dar s-a terminat. Acum n-a mai rămas decît copilul... Şi aş putea să-l iubesc pe Joe — dar altfel.

Chatty Lovell îşi îndreptă spatele, palidă şi încruntată.

— Am nevoie de bani — trebuie să fac rost de ei pentru copilul meu. Altfel o vor trimite la un internat. (Făcu o pauză.) Şi asta nu e tot. Eu vreau să mă căsătoresc, să devin soţia cuiva, ca voi toate. Aş fi iubit copiii lui Joe, pe ai noştri. Viaţa nu stă în loc...

— Nu, ai dreptate, dar vorbeşti de parcă cel care a profitat de tine...

— Nu a profitat nimeni de mine. Eram singură şi nefericită. Am întîlnit pe cineva care era singur şi nefericit. Nu toţi oamenii au norocul tău. Eram amîndoi prea săraci pentru a ne putea căsători... iar mama nu ar fi consimţit niciodată. Şi astfel într-o zi... într-o zi, înainte ca el să-mi spună „adio"...

— Ţi-a spus „adio" ?

— Da. Urma să plece din ţară.

— A plecat din ţară, ştiind ?

— Cum putea să ştie ? Nu e de-aici. Tocmai se întorsese... se întorsese să-şi vadă familia — pentru cîteva săptămîni.

Şi se opri, strîngînd din buzele subţiri pentru a nu-i scăpa secretul.

Urmă o tăcere. Delia privea în gol spre păstorul cel îndrăzneţ.

— Se întorsese, de unde ? întrebă ea într-un tîrziu, încet.

— Ei, ce mai contează ? Tot n-ai înţelege.

Charlotte se întrerupse, repetînd chiar cuvintele pe care verişoara ei i le spusese, plină de superioritatea femeii măritate.

O roşeaţă uşoară urcă în obrajii Deliei ; se simţea straniu de umilită de dojana cuprinsă în răspunsul dispreţuitor al Charlottei. Se vedea timidă, stîngace, neputincioasă, ca o fetişcană naivă pusă în faţa unor lucruri îngrozitoare ca cele pomenite de Charlotte. Dar, brusc, o năpădi o puternică intuiţie feminină. O privi fix în ochi pe verişoara ei.

— Nu vrei să-mi spui cine a fost ?

— Ce rost ar avea ? N-am spus nimănui.

— Atunci, de ce-ai venit la mine ?

Cu chipul împietrit, Charlotte izbucni în plîns.

— Din cauza copilului meu... pentru copilul meu...

Delia nu o luă în seamă.

— Cum pot să te ajut dacă nu știu totul ? stărui ea cu glasul aspru, neîndurător, deși inima îi bătea atît de tare, încît își simțea gîtlejul cuprins ca într-o gheară.

Charlotte nu răspunse.

— S-a întors de unde ? repetă Delia cu încăpățînare.

La care, fata scoase un geamăt prelung și-și acoperi cu mîinile ochii.

— El a crezut întotdeauna că ai să-l aștepți, izbucni ea ; și cînd a văzut că n-ai făcut-o... că te-ai măritat cu Jim... A aflat tocmai cînd vroia să se îmbarce... Nu a știut pînă cînd l-a rugat doamna Mingott să-ți aducă ceasul ăsta ca dar de nuntă...

— Oprește-te, oprește-te, strigă Delia, sărind în picioare.

Provocase confesiunea și acum, cînd auzise adevărul, simțea că-i fusese aruncat în mod gratuit și indecent.

Oare acest New York, New York-ul ei, prietenosul, ipocritul și bunul ei New York, oare casa lui James Ralston și soția lui, oare ascultau ei aceste revelații dezonorante ?

Charlotte Lovell se ridică și ea.

— Știam eu... știam eu ! Acum ai o părere și mai proastă despre copilul meu, în loc să fie invers... Ah, de ce m-ai silit să-ți spun ? Știam că n-ai să înțelegi niciodată. Eu am ținut întotdeauna la el, de cînd l-am văzut prima oară ; din acest motiv nu am vrut să mă căsătoresc cu nimeni altcineva. Dar știam că nu am nici o șansă... el nu s-a uitat niciodată la altcineva în afară de tine. Și acum patru ani, atunci cînd s-a întors, dar *tu* nu mai erai liberă pentru el, a început să mă observe pe mine, să fie amabil, să-mi vorbească despre viața lui, despre ceea ce picta...

Respiră adînc și glasul începu să-i sune firesc.

— Acum s-a terminat totul. E ca și cum n-aș fi putut niciodată să-l urăsc, nici să-l iubesc. Acum n-a mai rămas decît copilul — copilul meu. El nici măcar nu știe — de ce-ar ști ? Nu e treaba lui ; nu e treaba nimănui, doar a mea. Dar tu înțelegi, desigur, că nu pot să renunț la copilul meu.

Delia Ralston rămase tăcută, uitîndu-se în altă parte, tot mai îngrozită. Pierduse orice simţ al realităţii, orice sentiment de siguranţă şi încredere de sine. O stăpînea impulsul de a rămîne surdă la rugămintea celeilalte, asemenea unui copil care îşi îngroapă capul în pernă, îngrozit de întuneric. În cele din urmă îşi adună gîndurile şi spuse hotărîtă :

— Şi ce vrei să faci ? De ce-ai venit la mine ? De ce mi-ai spus toate astea ?

— Pentru că te iubea ! spuse încet Charlotte Lovell — şi cele două femei rămaseră faţă în faţă, în picioare.

Încet, ochii Deliei se umplură de lacrimi, care prinseră să-i curgă pe obraji, umezindu-i buzele uscate. Printre lacrimi văzu faţa răvăşită a verişoarei ei cuprinsă de deznădejde, ca faţa unui înecat sub apă. Lucruri doar pe jumătate bănuite, simţite în străfunduri, izvorau din adîncuri, neştiute. Era aproape ca şi cum, pentru un moment, cealaltă femeie i-ar fi povestit despre propriile ei secrete din trecut, dînd glas brutal tuturor lucrurilor ascunse din inima ei înfiorată.

Şi cel mai rău era, aşa cum spusese Charlotte, că acum trebuia să acţioneze ; nu se mai putea pierde nici o zi. Chatty avea dreptate — era imposibil să se căsătorească cu Joe, dacă asta ar fi presupus renunţarea la copil. Şi cum se putea căsători cu el fără să-i spună adevărul ? Şi se putea oare ca, la auzul acestor lucruri, să se despartă de ea ? Toate aceste întrebări se ţeseau agonizant în mintea Deliei, iar printre ele apărea persistent imaginea copilului — a copilului lui Clem Spender ! — trăind din mila altora, în cocioaba unor negri, sau dus în vreuna din acele case infecte care se numeau aziluri. Nu — copilul trebuia pus pe primul plan — o simţea cu fiecare fibră a fiinţei ei. Dar ce trebuia să facă, cu cine să se sfătuiască, cum s-o îndrume pe nenorocita fiinţă care venise la ea în numele lui Clem ? Delia privi în jur disperată, apoi se întoarse spre verişoara ei.

— Trebuie să-mi dai puţin timp. E nevoie să chibzuiesc. Nu trebuie să te măriţi cu el — deşi totul este aranjat ; şi cadourile de nuntă... Va fi un scandal... asta o va distruge pe bunica Lovell...

Charlotte răspunse pe un ton scăzut :

— *Nu* mai e timp. Trebuie să decid acum.

Delia își apăsă palmele pe piept.

— Ți-am spus că trebuie să chibzuiesc. Mai bine te-ai duce acasă ; sau, nu — rămîi aici ; să nu vadă mama ta că ai plîns. Jim nu vine acasă pînă tîrziu ; poți să aștepți în camera asta pînă mă întorc.

Deschise șifonierul și întinse mîna să ia o bonetă simplă și un voal gros.

— Să stau aici ? Dar tu unde te duci ?

— Nu știu, vreau să umblu, să iau aer. Vreau să fiu singură.

Își scoase agitată șalul de Paisley, își legă boneta și voalul și-și vîrî mîinile înmănușate în manșon. Fără să se miște, Charlotte o privea stînd tăcută pe sofa.

— Să mă aștepți, insistă Delia din prag.

— Da, o să te aștept.

Delia închise ușa și o porni grăbită pe scări în jos.

III

Nu minți cînd spusese că nu știa unde se duce. Dorise pur și simplu să scape de figura nefericită a Charlottei și de atmosfera imediată a tragediei ei. Afară, la aer, poate îi va fi mai ușor să se gîndească.

Trecînd pe lîngă gardul parcului, își văzu copiii cu chipurile rumene jucîndu-se sub supravegherea doicii, împreună cu răsfățatele progenituri ale altor vecini de familie bună. Fetița ei avea o bonețică de catifea ecosez și fular alb, iar băiatul, o șapcă scoțiană și hăinuță de postav. Cît de fericiți și veseli păreau ! Doica o privi pe furiș, dar ea dădu din cap, le făcu semn cu mîna și se grăbi mai departe.

Merse destul de mult pe străzile acelea atît de bine cunoscute, acum scăldate în strălucirea soarelui de iarnă. Era după-amiază devreme, ora cînd bărbații tocmai se întorseseră la birouri, și prea puțină lume se vedea în Irving Place și Union Square. Delia traversă Union Square spre Broadway.

Casa Lovell din Mercer Street era o locuință demodată și solidă, făcută din cărămidă. Alături era un garaj mare ce dădea spre o alee căreia Delia, în timpul lunii de miere în Anglia, auzise că i se spune „grăjdărie". O luă spre alee, intră în curtea grajdului și deschise ușa. Într-o cămăruță sărăcăcioasă, văruită, vreo doisprezece copii, adunați în jurul unei sobe, se jucau cu jucării stricate. Irlandeza care avea grijă de ei croia niște hăinuțe, pe o masă din lemn de brad cu picioarele strîmbe. Își ridică fața prietenoasă, recunoscînd în Delia pe doamna care mai fusese o dată sau de două ori să vadă copiii, împreună cu domnișoara Charlotte.

Delia se opri stînjenită.

— Am... am venit să te întreb dacă nu ai nevoie de jucării noi, se bîlbîi ea.

— Ba da, doamnă ; și de multe alte lucruri, deși domnișoara Charlotte îmi spune să nu cerșesc de la doamnele care vin să-i vadă pe sărmanii noștri copii.

— O, mie poți să-mi ceri, Bridget, spuse doamna Ralston, zîmbind. Lasă-mă să-i văd pe copilași — n-am mai fost de mult pe aici.

Copiii încetară să se mai joace și se îngrămădiră în jurul supraveghetoarei lor, uitîndu-se cu gura căscată la doamna cea bogată și elegantă. O fetiță cu ochii de un căprui deschis și cu obrajii îmbujorați era îmbrăcată într-o rochiță de lînă ecosez, cu o garnitură de nasturi imitație de coral, pe care Delia și-i amintea bine. Nasturii aceia împodobiseră „cea mai bună" rochie a Charlottei, în anul în care ieșise în societate. Delia se opri și ridică fetița. Părul ei ondulat era castaniu, exact în nuanța ochilor — slavă Domnului ! Dar ochii aveau aceleași sclipiri verzui în transparența lor. Delia se așeză, iar fetița, care stătea pe genunchii ei, atinse grav lănțișorul ceasului.

— Vai, doamnă — să nu vă murdărească fusta cu pantofii. Podeaua d-aci nu prea-i curată.

Delia clătină din cap și strînse copilul în brațe. Uitase de ceilalți copii care o priveau și de supraveghetoarea lor. Micuța creatură de pe genunchii ei era din altfel de plămadă — nu era nevoie de materialul acela ecosez și de nasturii de coral pentru a scoate în evidență acest lucru. Cîrlionții castanii de pe fruntea înaltă erau exact ca ai lui

Clement Spender. Delia își lipi obrazul ce-i ardea de fruntea fetiței.

— Fetița vrea lănțișorul meu cel galben?

Și fetița l-a vrut.

Delia desfăcu lănțișorul de aur și-l atîrnă la gîtul copilului. Ceilalți copii începură să bată din palme și se apropiară, dar fetița, în ai cărei obraji apăruseră gropițe, continua, gravă, să pipăie tăcută verigile lui.

— Vai, doamnă, nu puteți lăsa lanțul acela minunat la micuța Teeny. Cînd o să se întoarcă la negrii aceia...

— Cum o cheamă ?

— Cred că i se spune Teena. Nu prea aduce a nume creștinesc.

Delia nu spuse nimic.

— Io zic că obrajii ei sînt prea roșii și tușește prea des. E tot timpul răcită. Ei, Teeny, las-o pe doamna în pace !

Delia se ridică, desfăcînd mîinile fetiței din jurul ei.

— Nu vrea să vă lase, doamnă. Domnișoara Chatty n-a fost azi p-aci și micuței îi e tare urît fără ea. Ea nu se joacă ca ăilalți copii, în vreun fel... Tenny, ia uită-te tu la lanțul frumos pe care l-ai primit... așa, așa...

— La revedere, Clementina, șopti Delia.

Îi sărută ochii căprui și creștetul plin de cîrlionți și-și lăsă în jos voalul pentru a ascunde lacrimile ce-i șiroiau. În curte și le șterse cu o batistă mare, brodată, și rămase pe loc, șovăind. Apoi se îndreptă cu pași hotărîți spre casă.

Casa era așa cum o lăsase, în afară de faptul că intraseră copiii ; îi auzi zbenguindu-se în camera lor cînd trecu pe coridor spre dormitorul ei. Charlotte Lovell stătea pe sofa, dreaptă și nemișcată, așa cum o lăsase.

— Chatty, Chatty, am găsit o soluție. Ascultă ! Orice s-ar întîmpla, fetița nu va sta cu oamenii aceia. O s-o iau eu.

Charlotte se ridică, înaltă și albă. Pe fața-i îngustă, ochii îi deveniseră atît de întunecați, încît păreau două găuri în craniu. Deschise gura să spună ceva, dar apucînd batista o duse la gură și se prăbuși din nou. O dîră roșie se prelinse din batistă, căzîndu-i pe fusta de poplin.

— Charlotte, Charlotte, strigă Delia, lăsîndu-se în genunchi lîngă verișoara ei.

Capul Charlottei se sprijini pe spate, în perne, și dîra se opri. Închise ochii, iar Delia, apucînd flaconul cu oțet aromatic de pe măsuța de toaletă, i-o duse la nări. Camera se umplu de un miros puternic, aromat.

Charlotte deschise ochii.

— Nu te speria. Cîteodată mai scuip sînge — nu prea des. Plămînul meu este aproape vindecat. E doar de emoție...

— Nu, nu, n-are de ce să-ți fie teamă. Ți-am spus că m-am gîndit bine la toate. Jim o să mă lase să iau fetița.

Fata se ridică buimacă.

— Jim ? I-ai spus ? Ai fost la el ?

— Nu, draga mea. Am fost doar să văd fetița.

— Ah, gemu Charlotte, lăsîndu-se din nou pe spate.

Delia luă propria ei batistă și șterse lacrimile care șiroiau pe obrajii verișoarei sale.

— Nu trebuie să plîngi, Chatty ; trebuie să fii curajoasă. Fetița ta și a lui — cum poți să crezi că o s-o las ? Dar trebuie să-mi lași timp ; o să găsesc o cale... numai să ai încredere în mine..

Buzele Charlottei șoptiră încet :

— Lacrimile... nu le șterge, Delia... îmi place să le simt.

Cele două verișoare rămaseră sprijinite una de alta, fără să vorbească. Ceasul de bronz aurit ticăia, măsurînd muta lor comuniune în minute, sferturi de oră, jumătăți de oră, și apoi o oră ; ziua era pe sfîrșite și începuse să se întunece, umbrele lungindu-se pe covor și peste patul mare și alb. Se auzi o bătaie în ușă.

— Copiii așteaptă să-și spună rugăciunea înainte de cină, doamnă.

— Bine, Eliza. S-o spună cu tine. Eu vin mai tîrziu.

Cînd pașii doicii nu se mai auziră, Charlotte Lovell se desprinse din îmbrățișarea verișoarei sale.

— Acum pot să plec ? spuse ea.

— Nu ești prea sfîrșită, draga mea ? Să trimit după o trăsură, să te ducă acasă.

— Nu, nu. S-ar speria mama. Și mi-ar plăcea să merg pe jos acum, pe întuneric. Uneori, lumea îmi părea îngrozitor, amenințător de orbitoare. Erau zile cînd credeam că soarele nu va mai apune niciodată. Iar noaptea lumina

luna. Își puse mîinile pe umerii verișoarei sale, și încheie : Acum e cu totul altceva. Încetul cu încetul nu voi mai urî lumina.

Cele două femei se sărutară, iar Delia șopti :

— Pe mîine.

IV

Familia Ralston renunța cu greu la vechile ei obiceiuri, dar de îndată ce-și însușea un obicei nou, nu înțelegea de ce nu făceau și ceilalți la fel.

Cînd Delia, care provenea din Lovellii mai puțin rigizi și care avea o fire înclinată spre tot ce era nou, propusese pentru prima oară soțului ei ca masa să aibă loc la ora șase, în loc de două, chipul lui tînăr și maleabil devenise la fel de neînduplecat ca cel al străbunicului Ralston din tabloul sumbru de pe vremea coloniștilor. Dar, după ce opuse rezistență vreo două zile, adoptă opinia soției sale, iar acum zîmbea disprețuitor de încăpățînarea celor care țineau morțiș la o masă îmbelșugată luată în mijlocul zilei, și la o gustare după-amiază.

— Tare nu-i pot suferi pe oamenii mărginiți. Din partea mea, n-are decît să mănînce fiecare cînd vrea ; ceea ce nu suport la ei sînt vederile înguste.

La acest lucru se gîndea Delia pe cînd stătea în salon așteptîndu-și soțul să se întoarcă. De abia avusese timp să-și netezească părul lucios și să-și pună rochia de mătase în dungi, alb cu negru, cu bordură vișinie, care îi plăcea lui cel mai mult. Salonul, cu perdele din dantelă de Nottingham, prinse sub cornișele aurite, cu masa cu tăblia de marmură pe picior din lemn de trandafir sculptat și cu fotolii de mahon de modă veche, acoperite cu unul din noile damascuri franțuzești de mătase în nuanța mărului verde, era o încăpere cu care se putea mîndri orice tînără soție. Etajerele din lemn de trandafir, așezate pe ambele părți ale ușilor cu două canaturi care dădeau spre sufragerie, erau ornate cu scoici tropicale, vaze de feldspat, o copie în alabastru a turnului din Pisa, două obeliscuri făcute din bucățele de porfir și serpentin adunate de tînăra

pereche în Forum-ul roman, un bust a lui Clytie din porțelan de Sèvres și patru figurine vechi din faianță de Chelsea reprezentînd anotimpurile, care trebuiseră să fie lăsate printre ornamentele mai noi pentru că aparținuseră bunicii Ralston. Pe pereți atîrnau gravuri sumbre reprezentînd „Călătoria vieții" de Cole, iar în spațiul dintre ferestre se afla statuia în mărime naturală a unei „tinere captive", executată pentru tatăl lui Jim Ralston de celebrul Harriet Hosmer, imortalizat în romanul lui Hawthorne *Faunul de marmură*. Pe masă erau așezate exemplare de lux din *Rîurile Franței* de Turner, *Osînditul* lui Drake, *Povestirile* lui Crabbe și *Cartea frumuseții*, conținînd portrete ale unor doamne nobile de la curtea Angliei care participaseră la turnirul contelui de Eglinton.

Pe cînd stătea acolo, în fața focului ce ardea în căminul de marmură neagră, cu măsuța din lemn de chitru lîngă ea și cu una din noile lămpi franțuzești ce arunca de sub un abajur cu ciucuri de cristal o lumină plăcută, Delia se întreba cum putuse să părăsească atît de complet, într-un timp așa de scurt, cercul ei obișnuit de impresii și convingeri, cum putuse să ajungă atît de departe, așa cum nu fusese niciodată înainte, dincolo de orizontul Ralstonilor. Iar acum îl vedea închizîndu-se din nou deasupra ei, ca și cum ornamentația tavanului, formele mobilierului, croiala rochiei ei se bizuiau toate pe prejudecățile familiei Ralston și se transformaseră în ceva dur ca piatra sub atingerea mîinilor lor.

Trebuie să fi fost nebună, gîndi ea, să-i fi făgăduit atît de mult Charlottei ; și totuși, oricît s-ar fi învîrtit în cercul tot mai strîmt al problemei, nu putea găsi o altă ieșire. Oricum, salvarea copilului lui Clem Spender depindea de ea.

Auzi cheia răsucindu-se în broască (inima ei nu bătuse niciodată așa de tare la auzul ei) și apoi zgomotul făcut de pălăria pusă pe suportul din hol — sau fuseseră cumva două pălării ? Ușa salonului se deschise și intrară doi bărbați cu cravate și cu haine largi : doi Jim Ralston, ca să spunem așa ! Delia nu observase pînă atunci cît de bine semăna soțul ei cu vărul lui, Joe ; acest lucru o făcu să simtă cît de mult era îndreptățită să se gîndească la Ralstoni ca la ceva colectiv.

N-ar fi fost o soţie tînără, drăgăstoasă şi fericită, dacă nu l-ar fi considerat pe Joe doar o copie oarecare a lui Jim al ei ; totuşi, în ciuda defectelor pe care le avea copia lui Jim, rămînea o asemănare izbitoare între cele două siluete înalte, atletice, chipurile înguste sangvine, cu nasuri drepte, favoriţi drepţi, sprîncene drepte, ochi candizi şi albaştri şi zîmbetul plăcut, puţin egoist. Numai că în momentul acesta Joe arăta ca un Jim cu durere de măsele.

— Ei, draga mea, uite un tînăr care a dorit să ia masa cu noi, zîmbi Jim, cu aerul încrezător al unui soţ bine hrănit, care ştie că poate aduce oricînd un prieten acasă.

— Foarte bine, Joe ! Dar crezi că se va mulţumi cu supă de stridii şi gîscă umplută ? spuse Delia, radiind.

— Ştiam eu ! Ţi-am spus doar, dragul meu ! El zicea că o să te deranjeze — cu pregătitul mesei. Aşteaptă doar să te însori, Joseph Ralston..., şi Jim puse mîna, prietenește, pe umărul lui Joe, iar acesta răspunse cu o grimasă de parcă l-ar fi înjunghiat măseaua.

— E foarte amabil din partea ta, Delia, că m-ai primit în seara asta. De fapt...

— Mai întîi să mîncăm, băiete, dacă nu te superi, îl întrerupse Jim. O sticlă cu vin de Burgundia va alunga toate necazurile. Dă-i braţul verişoarei tale, te rog ; eu mă duc să văd ce-i cu vinul.

Supă de stridii, biban la grătar, gîscă umplută, clătite cu mere şi ardei verde, urmate de una din nemaipomenitele creme de vanilie ale bunicii Ralston ; deşi era chinuită de gînduri, Delia se mîndrea în sinea ei cu ceea ce putea oferi. Bineînţeles că după asta se va şti peste tot că Jim Ralston putea aduce oricînd un prieten la masă, fără să anunţe dinainte. Vinurile Ralston şi Lovell contribuiră şi ele la sporirea efectului, şi pînă şi chipul întunecat al lui Joe se înseninâ puţin atunci cînd vinul de Madera al Lovellilor îşi făcu efectul. Delia observă schimbarea atunci cînd cei doi bărbaţi i se alăturară în salon.

— Şi acum, dragul meu, ai face bine să spui toată povestea, îl sfătui Jim, împingînd un fotoliu spre vărul lui.

Tînăra femeie, aplecată peste lucrul de mînă, asculta cu pleoapele plecate şi cu obrajii îmbujoraţi. Pentru că era femeie căsătorită şi mamă, Joe spera ca ea să găsească

justificat faptul că-i vorbea deschis ; avusese consimțămîntul soțului ei să o facă.

— Hai, dă-i drumul, îl îndemnă Jim, exuberant după masă, stînd pe covorașul de lîngă cămin.

Delia ascultă, chibzui și-l lăsă pe mire să-și expună cu poticneli încurcata situație. Acul ei stătea ca sabia lui Damocles deasupra pînzei ; imediat înțelese că Joe se bizuia pe ea, ca să-l ajute s-o convingă pe Charlotte să adopte punctul lui de vedere. Era tare îndrăgostit ; și Delia înțelese că era gata să cedeze doar la un cuvînt al ei și că Charlotte putea să cîștige, să-și salveze copilul și să se mărite cu el...

Ce simplu era, la urma urmei ! O primire prietenoasă, o masă bună, un vin bun, amintirea ochilor Charlottei — cu atît mai expresivi, cu cît văzuseră multe. O invidie secretă puse stăpînire pe soția care nu trăise o asemenea experiență.

Ce simplu era — și totuși nu trebuie să se întîmple așa ! Orice s-ar fi întîmplat, nu trebuia s-o lase pe Charlotte Lovell să se mărite cu Joe Ralston. Întreaga tradiție a onoarei și cinstei în care fusese crescută îi interzicea să devină părtașă la un astfel de plan.

Se putea gîndi — și o și făcuse — la măsuri arbitrare, la sfidări dibace și suple ale unor revolte precedente împotriva nemiloasei rutine sociale. Dar cu minciuna nu se putuse împăca niciodată. Ideea ca Charlotte să se mărite cu Joe Ralston — vărul lui Jim al ei — fără a-i dezvălui trecutul, îi părea Deliei la fel de dezonorantă cum i s-ar fi părut oricărui Ralston. Iar dezvăluirea adevărului ar fi însemnat renunțarea imediată la căsătorie ; de acest lucru își dădea seama chiar și Chatty. Toleranța pe care o manifesta societatea nu era aceeași față de femei și de bărbați, și nici Delia, nici Charlotte nu s-au întrebat niciodată de ce ; asemenea tuturor femeilor din lumea lor se supuseseră, pur și simplu, inevitabilului.

Nu, nu era nici o scăpare din această dilemă. La fel de clar ca faptul că era de datoria Deliei să salveze copilul lui Clem Spender, era și acela că părea destinată să o sacrifice pe iubita lui. Frămîntată de acest gînd, își aminti de strigătul trist al Charlottei : „Vreau să mă mărit, ca

voi toate", și i se strînse inima. Și totuși, asta nu trebuia să se întîmple.

— Sînt gata să fac concesii (continuă să depene Joe) ignoranței și lipsei de experiență a dragei mele, purității ei minunate. Cum și-ar putea dori un soț ca viitoarea lui soție să fie — să fie altfel ? Mă asculți, Jim ? Și tu, Delia ? Știți, i-am promis că va avea întotdeauna o sumă de bani special pentru copiii sărmani — în afară de banii ei de buzunar ; de acest lucru poate fi perfect sigură. Și sînt gata să scriu și un act, un angajament în prezența unui avocat, dacă vrea neapărat. Admir, apreciez generozitatea ei. Dar te întreb pe tine, Delia, ca mamă — și vreau părerea ta sinceră — crezi că ar trebui să fiu mai îngăduitor — să o las să aibă grijă personal de acești copii, pînă cînd... pînă... (Un sentiment ascuns de mîndrie îi trimise un val de roșeață în obraji celui ce ar fi putut deveni, odată, tată)... pînă cînd va avea treburi mai presante ; sînt gata s-o fac dacă... dacă vrei să i-o spui... O să am grijă, vorbi Joe, stîrnit de ultimul pahar, să discut și cu mama, ale cărei prejudecăți, deși le respect, nu voi îngădui să... să se așeze între mine și propriile mele convingeri.

Sări în picioare și zîmbi îndrăznețel sale imagini din oglinda de deasupra căminului.

— Convingerile mele... o luă el de la început.

— S-auzim, s-auzim ! strigă Jim emoționat.

Acul pe care Delia îl ținea în mînă intră adînc în pînză și apoi ea împinse lucrul de mînă deoparte.

— Cred că vă înțeleg pe amîndoi la fel de bine, Joe. Desigur, în locul Charlottei, n-aș putea să renunț nici eu la copii.

— Ai văzut, dragul meu ! triumfă Jim, la fel de mîndru de curajul soției sale ca și de masa perfectă.

— Niciodată, spuse Delia. Mă refer mai ales la cei găsiți — sînt doi, cred. Copiii aceștia mor întotdeauna cînd sînt trimiși la orfelinat. E lucrul care o obsedează pe Charlotte.

— Bieții copilași nevinovați ! Ce mult o iubesc pentru că ține atît la ei ! Cum de pot trăi pe pămînt, nepedepsiți, asemenea nemernici ! Delia, te rog să-i spui că voi face tot ce...

— Ia-o ușurel, bătrîne, îl admonestă Jim, mînat de precauția specifică tuturor Ralstonilor.

— Ei, vroiam să spun că tot ceea ce, în limitele rațiunii...

Delia ridică mîna pentru a-l opri.

— O să-i spun, Joe ; și îți va fi recunoscătoare. Dar e zadarnic.

— Zadarnic ? Dar ce mai e... ?

— Nu mai e nimic, în afară de faptul că Charlottei i-a revenit vechea boală. Astăzi, aici, a scuipat sînge. Nu trebuie să te însori cu ea.

Gata ; o făcuse. Se ridică, tremurînd din toate mădularele, palidă ca o moartă. Procedase bine, oare ? Sau greșise ? Va putea vreodată să afle răspunsul la această întrebare ?

Bietul Joe își întoarse chipul la fel de palid spre ea ; se prinse cu mîinile de spătarul fotoliului, iar capul i se aplecă în față, de parcă ar fi fost un bătrîn. Își mișcă buzele, dar nu scoase nici un sunet.

— Dumnezeule ! îngînă Jim. Trebuie să ai curaj, băiete !

— Îmi pare... îmi pare tare rău pentru tine, Joe. O să-ți spună chiar ea, mîine, îngînă Delia, în timp ce soțul ei încerca să-l consoleze.

— Trebuie să fii bărbat, prietene. Gîndește-te la tine... la viitorul tău. Nu se poate, îți dai seama. Delia are dreptate ; ea are *întotdeauna* dreptate. E mai bine să-i pui capăt... e mai bine să înfrunți greul acum, decît mai tîrziu.

— Acum decît mai tîrziu, repetă Joe, zîmbind chinuit.

Și Delia își dădu seama că niciodată în viața lui ușoară de pînă atunci, el nu trebuise — ca și Jim al ei — să renunțe la vreun lucru pe care și-l dorise. Nu știa nici ce să spună, nici cum să se poarte într-o asemenea împrejurare.

— Dar nu înțeleg. Nu pot să renunț la ea, spuse el, alungînd o lacrimă copilărească.

— Gîndește-te la copii, dragul meu ; e de datoria ta, stărui Jim, încercînd să-și controleze mîndria din privire pe cînd se uita la chipul sănătos al Deliei.

În lunga conversație care urmă între cei doi veri — argumente, contraargumente, sfaturi înțelepte și proteste fără nici o speranță — Delia participă doar ocazional. Știa

foarte bine care avea să fie sfîrşitul. Un mire care se temea că mireasa ar putea aduce acasă vreo boală contagioasă vizitînd acei copii sărmani nu putea implanta în mod conştient vreo boală în neamul lui. Şi asta nu era tot. Prea multe cazuri triste, ale unor mame dispărute prematur şi lăsîndu-şi soţii cu un cîrd de copii de crescut, probabil că persistau în mintea lui Joe. Mulţi dintre Ralstoni, Lovelli, Lanningi, Archeri, van der Luydeni aveau de îngrijit morminte în cimitire îndepărtate : morminte ale unor membri tineri ai familiei, „cu sănătatea şubredă", trimişi în străinătate spre a se vindeca în tămăduitoarea Italie. Cimitirele protestante din Roma şi Pisa erau pline de nume newyorkeze ; imaginea acelui atît de familiar pelerinaj făcut cu o soţie pe moarte era menită să-l potolească şi pe cel mai aprins Ralston. Şi, tot timpul, pe cînd asculta cu capul plecat, Delia continua să-şi spună : „Pînă aici a fost simplu ; dar cum o să-i spun Charlottei ?"

Cînd bietul Joe, în seara aceea tîrziu, îi strînse mîna luîndu-şi rămas bun cu o voce tremurată, ea îl strigă din nou pe cînd se afla în prag.

— Trebuie să mă laşi pe mine să vorbesc cu ea mai întîi, te rog ; să aştepţi pînă te va chema ea.

Şi nu putu să nu se înfioare puţin văzînd cu cîtă promptitudine accepta el. Dar nici o paradă retorică n-ar fi putut să facă vreun tînăr să înfrunte mai uşor ceea ce-l aştepta pe Joe ; iar ultima privire pe care i-o aruncă ea fu una de compasiune...

Cînd uşa din faţă se închise după plecarea lui Joe, ea tresări simţind mîna soţului ei atingîndu-i umărul.

— Niciodată nu te-am admirat mai mult, draga mea. Înţeleapta mea Delia !

Ea îşi plecă pe spate capul, îl lăsă s-o sărute şi apoi se dădu deoparte. Înţelese că sclipirea din ochii lui era o recompensă atît pentru frumuseţea ei, cît şi pentru iscusinţa de care dăduse dovadă.

Îl ţinu o clipă de umeri, cu braţele întinse.

— Tu ce-ai face, Jim, dacă ţi-aş spune despre mine ceea ce tocmai i-am spus lui Joe despre Chatty ?

Fruntea lui se încruntă puțin, arătînd că socotea întrebarea lipsită de importanță, și în nici un caz în genul ei. „Vino !“ o chemară brațele lui puternice.

Ea continua să stea departe de el, cu o privire gravă.

— Biata Chatty ! Acum nu i-a mai rămas nimic...

Și privirea lui deveni gravă, căci se simți cuprins brusc de compasiune. În asemenea momente redevenea băietanul sentimental pe care ea îl putea conduce după voie.

— Într-adevăr, biata Chatty ! Și încercă să găsească imediat un remediu : Noroc, cel puțin, că-i are pe micuții aceia, nu ? Presupun că o femeie *trebuie* să poată iubi niște copii — ai altcuiva, dacă nu ai ei.

Era clar că gîndul la acest remediu îi și alungase durerea.

— Da, aprobă Delia. Nu văd o altă consolare pentru ea. Sînt sigură că și cu Joe va fi la fel. Ascultă-mă, dragul meu — și-și lăsă mîinile într-ale lui — noi, tu și cu mine, trebuie să avem grijă ca ea să rămînă cu copiii ei !

— Copiii ei ? și zîmbi, la auzul pronumelui posesiv. Bineînțeles, biata fată ! Numai dacă nu va trebui să plece cumva în Italia !

— O, nu o va face — de unde bani ? Și, în plus, nu ar lăsa-o niciodată pe mătușa Lovell singură. Dar m-am gîndit, dragul meu, dacă aș putea să-i spun mîine — știi, nu țin neapărat să vorbesc cu ea — dar dacă i-aș spune că îmi dai voie să mă ocup de copilul la care ține ea cel mai mult, fetița aceea găsită, care nu are nici nume, nici casă — dacă aș pune deoparte o sumă fixă din banii mei de buzunar...

Mîinile lor se contopiră, iar ea își ridică chipul îmbujorat spre el. În ochii lui erau lacrimi — ah, cît de mîndru era de ea, de sănătatea ei, de înțelepciunea, de generozitatea ei !

— Nici un bănuț din banii tăi de buzunar — asta nu !

Pe chipul ei se citi descurajare și mirare.

— Gîndește-te, dragul meu — *dacă aș fi fost eu în situația ei !*

— Nici un bănuț din banii tăi de buzunar, am zis — dar îți dau atît cît dorești pentru a-i ajuta pe micuții bietei Chatty. Ei, acum ești mulțumită ?

— Dragul meu ! Cînd mă gîndesc la ai noştri, care dorm acum în pătuţurile lor !

Rămaseră unul în braţele celuilalt, mişcaţi de această imagine.

Auzind paşii verişoarei ei, Charlotte Lovell îşi ridică din perne faţa înfierbîntată.

Dormitorul, întunecos şi strîmt, mirosea a apă de colonie şi aşternuturi proaspete. Delia, clipind din cauza soarelui de iarnă strălucitor, îşi croi cu greu drum prin semiobscuritatea din cameră, întunecată şi mai mult de mobila de mahon negru.

— Vreau să-ţi văd faţa, Chatty ; dacă nu te doare capul prea tare !

Charlotte făcu semn că „nu", iar Delia trase perdelele groase şi lăsă să pătrundă o rază de lumină, putînd astfel vedea capul fetei, profilat palid pe fundalul aşternutului şi cearcănele vineţii de sub pleoapele umbrite. Şi îşi aminti că aşa arătase biata verişoară Cutare, cu o săptămînă înainte de a pleca în Italia !

— Delia ! şopti Charlotte.

Delia se trase mai aproape de pat şi privi în jos, cu alţi ochi, spre verişoara ei. Da ; cu o seară înainte fusese destul de simplu să dispună de viitorul lui Chatty ca şi cum ar fi fost al ei. Dar acum ?

— Draga mea...

— Ah, începe odată, te rog, o întrerupse fata, altfel înseamnă că ceea ce îmi vei spune e prea îngrozitor !

— Chatty dragă, dacă ţi-am promis prea multe...

— Nu te lasă Jim să iei copilul ? Ştiam eu ! Cît o să mai visez lucruri ce nu se vor împlini niciodată ?

Delia, cu lacrimile şiroindu-i pe obraz, îngenunche lîngă pat şi-şi lăsă mîna prinsă în strînsoarea fierbinte a celeilalte.

— Nu te gîndi la asta, draga mea ; gîndeşte-te la ceea ce ţi-ar plăcea mai mult...

— Ce mi-ar plăcea mai mult ?

Charlotte se sculă brusc, sprijinindu-se de perne, însufleţită toată.

— Nu poţi să te căsătoreşti cu Joe, draga mea — şi să o păstrezi şi pe micuţa Tina, înţelegi doar ! continuă Delia.

— S-o ţin cu mine, nu, dar undeva unde m-aş putea furişa s-o văd — ah, cum am sperat la o asemenea nebunie !

— Lasă nebuniile, Charlotte. Unde s-o ţii ? Să-ţi vezi propriul copil în secret ? Tot timpul îngrozită că ai putea fi descoperită ? Că ai putea face rău celorlalţi copii ai tăi ? Te-ai gîndit vreodată la asta ?

— O, bietul meu cap nu mai vrea să gîndească ! Vrei să-mi spui că trebuie să renunţ la ea ?

— Nu, draga mea, ci că nu trebuie să te măriţi cu Joe.

Charlotte se cufundă din nou în perne, cu ochii pe jumătate închişi.

— Ţi-am spus că trebuie să-i fac copilului meu un cămin. Delia, eşti prea fericită ca să poţi înţelege !

— Consideră-te şi tu fericită, Chatty. Nu va trebui să renunţi la copil. Va sta cu tine : vei avea grijă de el — în locul meu.

— În locul tău ?

— Doar ţi-am promis că o iau pe Tina, nu ? Dar tu nu trebuie să te măriţi cu Joe. Numai aşa voi putea oferi un cămin copilului tău. Ei, ce zici ? De acum veţi fi mereu împreună.

Charlotte se lipi de ea şi suspină :

— Dar Joe — nu pot să-i spun, nu pot. Şi, agăţîndu-se deodată de Delia o întrebă : Nu i-ai spus despre — despre copilul meu ? N-aş putea îndura să-l rănesc într-atît.

— I-am spus că ai scuipat sînge ieri. O să vină să te vadă, curînd ; e foarte nefericit. I-am dat de înţeles că din cauza sănătăţii ai rupt logodna, că a fost dorinţa ta — şi el a acceptat-o ; dar dacă cedează, sau dacă cedezi tu, nu mai pot face nimic pentru tine sau micuţa Tina. Pentru numele lui Dumnezeu, nu uita asta !

Delia îi eliberă mîna, iar Charlotte se lăsă pe spate tăcută, cu ochii închişi şi buzele strînse. Zăcea acolo ca un cadavru. Pe un scaun, lîngă pat, atîrna rochia de poplin

cu panglicuțe roșii de catifea, care fusese transformată pentru logodnă. O pereche nouă de pantofi din piele de ied, de culoare roșcată, se ivea de sub ea. Biata Chatty ! Nici măcar nu avusese timp să fie drăguță...

Delia stătea lîngă pat, nemișcată, cu privirea ațintită pe chipul verișoarei ei, care își ținea ochii închiși. Urmări drumul unei lacrimi care își făcuse loc printre pleoapele strînse ale Charlottei, se prinse pe gene, apoi se prelinse pe obraz, în jos. Cînd lacrima ajunse la buzele strînse, acestea se deschiseră și ea spuse :

— O să stau undeva cu ea ? La asta te referi ? Doar eu cu ea ?

— Doar tu cu ea.

— Într-o căsuță ?

— Într-o căsuță.

— Ești sigură, Delia ?

— Sigură, draga mea.

Charlotte se ridică din nou într-un cot și vîrî mîna sub pernă, căutînd ceva. Scoase o panglică subțire de care atîrna un inel cu diamant.

— L-am și scos, spuse ea simplu, și i-l dădu Deliei.

PARTEA A DOUA

VI

Ai fi putut spune oricînd, şi toată lumea era de acord, că Charlotte Lovell fusese sortită să rămînă fată bătrînă. Chiar şi înainte de a se îmbolnăvi se observase lucrul acesta : avea în ea ceva pedant, în ciuda părului roşcat. Şi a fost mai bine pentru ea aşa, biata fată, ţinînd seamă de starea precară a snătăţii ei în tinereţe : contemporanii doamnei James Ralston, de exemplu, şi-o aminteau pe Charlotte arătînd ca o stafie şi tuşind pînă-şi scuipa plămînii — şi, desigur, din acel motiv rupsese logodna cu Joe Ralston.

E adevărat că-şi revenise foarte repede, deşi i se aplicase un tratament cam ciudat... Lovell-ii cum ştia toată lumea, nu-şi puteau permite s-o trimită în Italia ; experienţa anterioară în Georgia nu avusese succes ; şi astfel fusese trimisă la o fermă, pe rîul Hudson — un locşor pe proprietatea lui James Ralston — unde rămase vreo cinci-şase ani cu o slujnică irlandeză şi cu un copil găsit. Istoria copilului găsit era un alt episod straniu din viaţa Charlottei. Pe vremea cînd fusese bolnavă pentru prima oară, pe cînd avea doar douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, se lăsase dominată de o afecţiune aproape morbidă pentru copii, mai ales pentru copiii sărmani. Se spunea că doctorul Lanskell fusese acela care spusese că instinctul matern înăbuşit se dezvoltă extrem de puternic în cazul în care boala de plămîni împiedică căsătoria. Şi astfel, cînd s-a hotărît că Chatty trebuie să rupă logodna cu Joe Ralston şi să se retragă undeva la ţară, doctorul spusese familiei ei că singura speranţă de salvare stătea în a nu o des-

părţi total de micuţii sărmani şi de a o lăsa să-şi aleagă pe unul dintre ei, pe cel mai mic şi vrednic de milă, pentru a i se dedica în întregime. Astfel, familia James Ralston i-a arendat mica lor fermă, iar Delia Ralston, cu priceperea ei extraordinară de a înţelege situaţia dintr-o privire, a aranjat imediat totul şi şi-a luat chiar angajamentul de a avea grijă de copil în caz că i s-ar fi întîmplat ceva Charlottei.

Charlottei nu i s-a întîmplat nimic. A trăit, ajungînd ca pe la patruzeci de ani să arate robustă, energică, ba chiar tiranică. Şi pe măsură ce avea loc în ea această transformare, începu să semene din ce în ce mai mult cu o fată bătrînă : meticuloasă, metodică, preocupată de lucruri minore şi acordînd o atenţie exagerată îndatoririlor sociale şi domestice celor mai lipsite de importanţă. Dar avea reputaţia unei gospodine pricepute, aşa încît atunci cînd bietul Jim Ralston a murit căzînd de pe cal şi a lăsat-o pe Delia încă tînără, cu un băiat şi o fetiţă de care să aibă grijă, a părut cît se poate de firesc ca văduva cu inima zdrobită s-o ia pe verişoara ei să locuiască cu ea şi să-şi împartă îndatoririle. Dar Delia Ralston nu făcea niciodată nimic ca alţii. Şi astfel, cînd a luat-o pe Charlotte, a luat la ea şi copilul orfan de care îngrijea aceasta: o fetiţă cu părul negru, cu ochi căprui deschis şi cu o fire ciudată, tăioasă, ca toţi copiii care au trăit prea mult printre oameni în vîrstă. Fetiţa se numea Tina Lovell : se presupunea vag că Charlotte o adoptase. Crescuse în relaţii de afecţiune şi egalitate cu verii din familia Ralston, şi aproape la fel cu cele două femei care o îngrijeau. Dar împinsă de un instinct de imitare, pe care nimeni nu se obosise să-l corecteze, îi spusese întotdeauna Deliei „mamă“ şi Charlottei Lovell „mătuşă Chatty“. Era o fiinţă plină de strălucire, cuceritoare, iar oamenii se mirau ce noroc avusese Chatty să aleagă un copil atît de interesant printre micuţii găsiţi (pentru că se presupunea că la vremea aceea avea un orfelinat întreg de unde să aleagă).

Agreabilul domn Sillerton Jackson, un burlac în vîrstă, întors dintr-o lungă şedere la Paris (unde se spunea că fusese apreciat de cele mai de vază persoane) a fost puternic impresionat de farmecul Tinei cînd a văzut-o la

primul ei bal, şi i-a cerut Deliei permisiunea să vină într-o seară să ia masa cu ea şi cu tinerii. Îi făcu complimente văduvei pentru propria ei Delia — atît de trandafirie şi frumoasă ; dar ochii pătrunzători ai mamei observară că tot timpul o urmărise pe Tina, iar după masă mărturisise doamnelor că era ceva foarte „franţuzesc" în felul cum se pieptăna fata şi că în capitala Eleganţei ar fi fost socotită teribil de şic.

— O, încercă să tăgăduiască Delia arătînd însă radioasă, în timp ce Charlotte Lovell stătea aplecată peste lucrul ei, cu buzele strînse ; iar Tina, care rîdea cu verii ei la celălalt capăt al camerei, ajunse într-o clipă la ei.

— Am auzit ce-a spus domnul Sillerton ! Da, mamă : a spus că-mi pieptăn părul modern. Nu ţi-am spus eu asta mereu ? *Ştiam* eu că e mai frumos să-l laşi să cadă în bucle, în voie, decît să-l lipeşti de cap cu pomadă ca mătuşica...

— Tina, Tina — tu întotdeauna ai impresia că toată lumea te admiră ! protestă domnişoara Lovell.

— De ce să nu am, dacă aşa este ? o provocă fata rîzînd ; şi, întorcîndu-şi ochii, care sclipeau ironic, spre Sillerton Jackson : Spuneţi-i vă rog mătuşii Charlotte să nu mai fie atît de îngrozitor de demodată, ca o fată bătrînă !

Delia văzu cum Charlottei Lovell i se ridică tot sîngele în obraji. Dar nu-i coloră două cercuri de un roşu aprins pe pomeţi, ci răspîndi o roşeaţă puternică pe întreaga faţă, de la gulerul prins cu o broşă cu granat, demodată, pînă la părul încărunţit (ce nu mai avea nici urmă din nuanţa roşcată) lipit peste tîmplele scobite.

În seara aceea, cînd se duseră la culcare, Delia o chemă pe Tina în camera ei.

— N-ar trebui să-i vorbeşti mătuşii Charlotte aşa cum ai făcut-o în seara aceasta, draga mea. E lipsă de respect — nu-ţi dai seama că o jigneşti ?

Fata fu cuprinsă de remuşcări.

— Ah, îmi pare aşa de rău ! Pentru că am spus că este fată bătrînă ? Dar chiar este, nu-i aşa, mamă ? În adîncul sufletului ei, vreau să spun. Nu pot crede că a fost vreodată tînără, că i-a plăcut vreodată să se distreze,

să fie admirată, sau că a fost îndrăgostită — dumneata ce crezi ? De aceea nu mă înţelege niciodată, pe cînd dumneata întotdeauna mă înţelegi, mamă scumpă.

Şi, cu o mişcare uşoară, Tina se repezi în braţele văduvei.

— Copila mea, copila mea, o certa Delia încet, sărutîndu-i buclele negre de pe frunte.

Se auziră nişte paşi uşori pe coridor şi Charlotte Lovell apăru în uşă. Delia, fără să se mişte, îi trimise o privire de bun-venit peste umărul Tinei.

— Intră, Charlotte, tocmai o certam pe Tina pentru că s-a purtat ca o fetiţă răsfăţată, în prezenţa lui Sillerton Jackson. Ce-o să creadă omul despre ea ?

— Exact ceea ce merită, probabil, răspunse Charlotte cu un zîmbet rece.

Tina se îndreptă spre ea şi buzele subţiri ale Charlottei atinseră fruntea Tinei chiar în locul unde se odihnise sărutul cald al Deliei.

— Noapte bună, copila mea, spuse ea pe un ton rece, arătîndu-i astfel că e liberă să plece.

Uşa se închise în urma ei, iar Delia îi făcu semn Charlottei să se aşeze în fotoliul din faţă.

— Nu aşa aproape de foc, replică domnişoara Lovell.

Alese un scaun cu spătarul drept şi se aşeză cu mîinile împreunate. Ochii Deliei se opriră absenţi pe degetele subţiri, fără inele : se întreba de ce oare Charlotte nu purta niciodată bijuteriile mamei ei.

— Am auzit ce i-ai spus Tinei, Delia. Ai certat-o pentru că m-a făcut fată bătrînă.

Era rîndul Deliei să roşească.

— Am certat-o pentru că a fost obraznică, draga mea ; dacă ai auzit ce i-am spus, nu poţi zice că am fost prea severă cu ea.

— Nu, nu prea severă. Nu te-am considerat niciodată prea severă cu Tina ; ba chiar dimpotrivă.

— Crezi că o răsfăţ ?

— Uneori.

Fără să-şi dea seama de ce, Delia se simţi cuprinsă de indignare.

— Dar ce anume ai de obiectat la spusele mele ?

Charlotte îi înfruntă privirea cu hotărîre.

— Aș prefera ca ea să mă vadă ca o fată bătrînă, decît...

— Ah, murmură Delia.

Cu talentul ei de a intui rapid, pătrunsese în sufletul celeilalte și-i măsurase încă o dată îngrozitoarea singurătate.

— Ce altceva, continuă Charlotte, fermă, îi poate fi îngăduit să gîndească despre mine ?

— Înțeleg, înțeleg..., îngînă văduva.

— O fată bătrînă, îngustă la minte și ridicolă — nimic altceva, stărui Charlotte Lovell ridicîndu-se în picioare. Altfel nu mă voi simți niciodată în siguranță cu ea.

— Noapte bună, draga mea, spuse Delia cu compasiune.

Erau clipe cînd aproape o ura pe Charlotte pentru că era mama Tinei, iar altele, ca aceasta, cînd inima îi era copleșită de imaginea tragică a legăturii tăinuite dintre ele.

Charlotte păru să-i ghicească gîndul.

— O, dar nu trebuie să-ți fie milă de mine ! Tina e a mea, spuse ea încet, plecînd.

VII

Delia Ralston avea uneori impresia că adevăratele evenimente din viața ei începuseră abia după ce cei doi copii ai ei făcuseră — atît de sigur și de potrivit — alianțe ireproșabile prin căsătorie cu familii newyorkeze. Băiatul se căsătorise primul, alegînd o Vandergrave al cărui tată avea o bancă în Albany, unde el urma să devină imediat asociat ; iar tînăra Delia (așa cum prevăzuse mama ei) îl alesese pe John Junius, cel mai potrivit dintre tinerii Halsey, și-l urmase în casa părinților lui, la un an după căsătoria fratelui ei.

După ce tînăra Delia părăsise casa din Gramercy Park, era inevitabil ca Tina să ocupe locul central al scenei. Ajunsese acum la vîrsta măritișului și era admirată și căutată ; dar ce șanse avea ea să găsească un bărbat ?

Cele două femei vigilente nu discutau acest lucru ; dar Delia Ralston se gîndea în fiecare zi și lua gîndul cu ea, seara cînd mergea la culcare, știind bine că Charlotte Lovell, la aceeași oră, ducea aceeași întrebare cu ea, la etajul superior.

În cei opt ani cît locuiseră împreună, cele două verișoare rareori nu se înțeleseseră pe față. Și aproape că se putea spune că nu se discutase nimic deschis în relațiile dintre ele. Delia ar fi descris situația altfel : după ce-și cercetaseră atît de profund sufletele, părea nefiresc ca un voal tăinuitor să se așeze între ele. Dar ea considera că ignoranța Tinei în legătură cu originea ei trebuia păstrată cu orice preț și că Charlotte Lovell, tăioasă, înflăcărată și taciturnă, nu văzuse un alt mod de a fi în siguranță decît învăluindu-se într-o tăcere permanentă.

Și atît de departe fusese împinsă această lipsă de comunicare pe care și-o impusese, încît doamna Ralston rămase uimită cînd îi ceruse deodată, imediat după căsătoria Deliei, să-i fie îngăduit să se mute jos, în dormitorul mic de lîngă cel al Tinei, care rămăsese liber după plecarea miresei.

— Dar o să-ți fie mult mai puțin comod acolo, Chatty. Nu te-ai gîndit la asta ? Sau e din cauza scărilor ?

— Nu, nu din cauza scărilor, răspunse Charlotte în felul deschis în care vorbea de obicei.

Cum ar fi putut să profite de pretextul oferit de Delia, cînd aceasta știa bine că ea încă mai putea alerga în sus și în jos pe scări ca o fetișcană ?

— E pentru că vreau să fiu alături de Tina, spuse ea, cu o voce scăzută care suna ca un instrument dezacordat.

— Foarte bine. Cum vrei tu.

Și doamna Ralston nu putea spune de ce se simțise brusc iritată de această cerere, doar poate pentru că intenționa să transforme camera liberă în salonaș pentru Tina. Se gîndise s-o zugrăvească în roz și verde pal, ca bobocul unei flori ce stă să se deschidă.

— Desigur, dacă ai vreo altă dorință, sugeră Charlotte, citindu-i parcă gîndurile.

— Nici una, doar că — ei, vroiam să-i fac o surpriză Tinei, transformînd camera într-un fel de salonaș unde

să-şi ţină cărţile şi lucrurile şi unde să-şi primească prietenele.

— Eşti prea amabilă, Delia ; dar Tina nu trebuie să aibă un salonaş, răspunse ironic domnişoara Lovell, şi în privire îi apăru din nou acele sclipiri verzui.

— Foarte bine, cum vrei tu, repetă Delia pe acelaşi ton ce trăda iritare. O să spun să-ţi coboare mîine lucrurile.

Charlotte se opri în uşă.

— Eşti sigură că nu ai nimic împotrivă ?

— Nimic ! Ce să am ?

Cele două femei se uitară una la alta, aproape cu ostilitate, iar Charlotte se răsuci pe călcîie şi ieşi din odaie.

Discuţia odată încheiată, Delia era mînioasă pe sine pentru că-i cedase Charlottei. De ce trebuia să fie ea întotdeauna aceea care să cedeze, ea care, la urma urmei, era stăpîna casei, aceea căreia atît Charlotte, cît şi Tina, se putea spune că îi datorau chiar viaţa, sau cel puţin tot ceea ce o făcea vrednică de trăit ! Şi, totuşi, de cîte ori apărea vreo problemă în legătură cu fata, în mod invariabil Charlotte era aceea care avea cîştig de cauză, iar Delia trebuia să cedeze ! De parcă Charlotte, în felul ei tăcut şi încăpăţînat, era hotărîtă să profite de dependenţa ei, care făcea ca unei femei cu firea Deliei să-i fie imposibil să se opună.

Adevărul este că Delia aşteptase, mai mult decît îşi dădu pînă atunci seama, acele flecăreli tihnite cu Tina, pentru care salonaşul ar fi fost foarte potrivit. Pe vremea cînd propria ei fiică locuia în acea cameră, doamna Ralston obişnuia să-şi petreacă acolo o oră în fiecare seară, discutînd cu cele două fete în timp ce ele se dezbrăcau, şi ascultînd sporovăiala lor despre evenimentele zilei. Ştia întotdeauna dinainte ceea ce va spune fiica ei, dar părerile şi concepţiile Tinei erau o permanentă şi încîntătoare surpriză pentru ea. Nu pentru că erau ciudate sau mai puţin obişnuite, ci pentru că erau momente cînd păreau că se nasc chiar din adîncurile tăinuite ale trecutului Deliei. Numai că ele exprimau sentimente cărora ea nu le dăduse glas niciodată, idei pe care îi venea greu să şi le mărturisească pînă şi sieşi : uneori Tina spunea lu-

cruri pe care Delia Ralston, în gîndurile ei de demult, şi le imaginase spunîndu-i-le lui Clement Spender.

Iar acum discuţiile acelea din fiecare seară trebuiau să ia sfîrşit : dacă Charlotte îi ceruse camera de lîngă fiica ei, nu făcuse oare tocmai ca să le pună capăt ? Delia nu se gîndise niciodată pînă atunci că influenţa ei asupra Tinei ar fi putut să-i displacă Charlottei ; acum, această descoperire aduse lumină în prăpastia care le despărţise dintotdeauna pe cele două femei. Dar, un moment mai tîrziu, Delia îşi reproşă faptul că atribuise sentimente de gelozie verişoarei ei. Oare nu era mai potrivit să şi le atribuie propriei sale persoane ? Charlotte, ca mamă a Tinei, avea toate drepturile să-şi dorească să fie lîngă ea, lîngă ea în toate sensurile cuvîntului ; ce drept avea Delia să se opună acestui privilegiu natural ? În dimineaţa următoare porunci ca lucrurile Charlottei să fie duse jos, în camera de lîngă cea a Tinei.

În seara aceea, cînd veni ora de culcare, Charlotte şi Tina se duseră împreună la culcare ; iar Delia întîrzie în salon, sub pretext că avea de scris nişte scrisori. De fapt, nu îndrăznea încă să treacă pe lîngă pragul unde, seară de seară, o întîmpinase rîsul tineresc al celor două fete, în timp ce Charlotte Lovell îşi dormea de mult somnul de fată bătrînă, cu un etaj mai sus. Delia se simţi parcă străpunsă de durere la gîndul că, de acum înainte, nu va mai avea posibilitatea de a o ţine pe Tina sub controlul ei direct.

O oră mai tîrziu, cînd urcă şi ea scările, se simţi cu bună ştiinţă vinovată că mergea atît de încet, fără să facă zgomot, de-a lungul covorului gros de pe coridor şi că se oprise, mai mult decît era necesar, să stingă becul cu gaz de pe palier. Stînd astfel, îşi încordă auzul spre a prinde vreun zvon de voci ce ar fi putut veni din spatele uşilor unde dormeau Charlotte şi Tina ; şi ar fi fost teribil de jignită să audă glasuri şi rîsete înăuntru. Dar nu auzi nici un zgomot şi nici nu zări lumină sub uşi. Evident, în felul ei aspru şi metodic, Charlotte îi spusese noapte bună fiicei sale şi se dusese direct să se culce, ca de obi-

cei. Poate că ea nu fusese niciodată de acord cu culcatul tîrziu al Tinei, cu veselia și confidențele ce însoțeau toaleta de seară ; e posibil să fi cerut camera aceea, pur și simplu pentru că nu voia ca fata să piardă „somnul necesar frumuseții".

Ori de cîte ori încerca să exploreze secretul acțiunilor verișoarei sale, Delia se întorcea din aceste aventuri umilită și rușinată de motivele josnice pe care își dădea seama că i le atribuia Charlottei. Cum se făcea oare că ea, Delia Ralston, a cărei fericire era știută și mărturisită întregii lumi, se găsea atît de des în situația de a o invidia pe sărmana Charlotte și secretul neîmplinitei ei maternități ? Se mînia pe sine cînd descoperea această invidie și încerca să o ispășească purtîndu-se mai blînd și fiind mai atentă față de sentimentele Charlottei ; dar încercarea nu era întotdeauna încununată de succes și Delia se întreba uneori dacă Charlottei nu-i displăcea această manifestare de simpatie, socotind-o o privire indirectă aruncată asupra nefericirii ei. Și lucrul cel mai rău în situația ei era că devenea vulnerabilă și la cea mai nevinovată aluzie...

Delia, dezbrăcîndu-se încet în fața aceleiași oglinzi îmbrăcate în dantele, care reflectase imaginea ei de mireasă, medita la aceste lucruri cînd auzi o bătaie ușoară în ușă. O deschise și în ușă apăru Tina, în halat, cu zulufii ei negri revărsîndu-i-se pe umeri.

Cu inima bătîndu-i puternic de fericire, Delia își întinse mîinile spre ea.

— Trebuia să-ți spun noapte bună, mamă, șopti fata.

— Bineînțeles, draga mea, și Delia o sărută lung pe fruntea întinsă spre ea. Du-te acum ! S-ar putea s-o deranjezi pe mătușica. Știi că doarme foarte prost și acum, cînd este lîngă tine, trebuie să nu faci nici cel mai mic zgomot.

— Da, știu, încuviință Tina cu o privire gravă, care era aproape una de complicitate.

Fără să mai pună întrebări sau să mai întîrzie, luă mîna Deliei, o lipi un moment lîngă obrazul ei și apoi plecă la fel de încet cum venise.

VIII

— Dar trebuie să vezi, stărui Charlotte Lovell, lăsînd deoparte „Evening Post", că Tina s-a schimbat. Ai băgat de seamă, nu ?

Cele două femei stăteau singure lîngă foc, în salonul din Gramercy Park. Tina se dusese să ia masa cu verişoara ei, tînăra doamnă John Junius Halsey, şi urma să se ducă apoi cu ea la un bal dat de familia Vandergrave, de unde John Junius şi soţia sa făgăduiseră să o conducă acasă. Odată terminată masa, pe care o luau devreme, doamna Ralston şi Charlotte aveau toată seara la dispoziţie. În asemenea ocazii, obiceiul lor era ca Charlotte să citească cu glas tare ultimele noutăţi pentru verişoară ei, în timp ce aceasta broda ; dar în seara aceea, cu toate că Charlotte trecea conştiincios de la un articol la altul, fără să greşească sau să omită ceva, Delia o simţea nerăbdătoare, dintr-un anume motiv, să profite de absenţa fiicei ei.

Pentru a cîştiga timp, Delia se aplecă peste o împunsătură din delicata ei broderie albă.

— S-a schimbat Tina ? De cînd ? întrebă ea.

Răspunsul veni pe loc.

— De cînd Lanning Halsey vine atît de des pe aici.

— Lanning ? Credeam că venea pentru Delia, spuse doamna Ralston, vorbind la întîmplare pentru a cîştiga timp.

— E firesc să presupui că toţi veneau pentru Delia, adăugă Charlotte, sec ; dar cum Lanning continuă să profite de orice prilej spre a fi cu Tina...

Doamna Ralston ridică repede capul şi aruncă o scurtă privire verişoarei sale. Într-adevăr, observase că Tina se schimbase, aşa cum se schimbă o floare în momentul misterios cînd petalele-i nedeschise încă ţîşnesc dinăuntru. Fata se făcuse mai frumoasă, mai sfioasă, mai tăcută, uneori mai veselă fără nici un motiv. Dar Delia nu asociase aceste schimbări de dispoziţie cu prezenţa lui Lanning Halsey, unul dintre numeroşii tineri care veneau în casa lor înainte de căsătoria Deliei. Fusese într-adevăr o vreme cînd ochii doamnei Ralston se opriseră cu oarecare teamă asupra chipeşului Lanning. Dintre toţi robuştii şi placizii

veri Halsey, el era singurul căruia o mamă prudentă ar fi putut ezita să i-o încredinţeze pe fiica sa ; ar fi fost greu de spus de ce, doar poate pentru că era mai chipeş şi mai sociabil decît ceilalţi, în mod cronic nepunctual, şi total nestingherit de acest lucru. Clem Spender fusese în genul ăsta ; şi ce-ar fi fost dacă tînăra Delia... ?

Dar mama ei se liniştise repede. Fata, ea însăşi poznaşă şi atrăgătoare, nu părea interesată ca partenerul să aibă aceleaşi calităţi, doar dacă erau susţinute de altele mai serioase. O Ralston pînă în măduva oaselor, ea pretindea şi altora virtuţile celor din familia ei şi-l alesese pe acel Halsey care i se părea cel mai demn de o mireasă din neamul Ralston.

Doamna Ralston simţea că Charlotte aştepta ca ea să spună ceva.

— Va fi greu să ne obişnuim cu ideea că Tina se va mărita, spuse ea încet. Nu ştiu ce vom face noi, două bătrîne, singure în casa asta goală — pentru că atunci va fi o casă goală. Dar cred că trebuie să înfruntăm situaţia cu curaj.

— Eu *o şi fac !* spuse Charlotte Lovell, gravă.

— Şi-ţi displace Lanning ? Vreau să spun, ca soţ pentru Tina.

Domnişoara Lovell împături ziarul şi-şi întinse mîna subţire să-şi ia lucrul. Privi apoi peste masa de lucru, din lemn de chitru, spre verişoara ei.

— S-ar putea să nu-i fie prea dificil cu Tina..., începu ea.

— Oh, protestă Delia, roşind.

— Hai să spunem lucrurilor pe nume, continuă cealaltă pe un ton egal. Eu aşa fac atunci cînd vorbesc. De obicei, după cum ştii, nu vorbesc deloc.

Văduva făcu un semn că era de acord, şi Charlotte continuă :

— E mai bine aşa. Am ştiut întotdeauna că va veni o vreme cînd va trebui să discutăm lucrul acesta deschis.

— Să discutăm lucrul acesta deschis ? Tu şi cu mine ? Ce lucru ?

— Viitorul Tinei.

Urmă o tăcere. Delia Ralston, care răspundea imediat chiar și celui mai mic apel la sinceritate, respiră adînc ușurată. În sfîrșit, gheața din inima Charlottei se topea !

— Draga mea, murmură Delia, știi cît de mult mă preocupă viitorul Tinei. Dacă nu ești de acord cu Lanning Halsey ca soț, ai pe altcineva în vedere ?

Domnișoara Lovell zîmbi în felul ei rece, abia schițat.

— Văd că nu e încă înghesuială la ușă. Și nici nu sînt împotriva lui Lanning Halsey ca soț. Personal, îl găsesc foarte agreabil ; înțeleg de ce-i place Tinei.

— O — Tinei îi place ?

— Da.

Doamna Ralston dădu la o parte broderia și cercetă gînditoare chipul cu trăsături ascuțite al verișoarei ei. Charlotte Lovell nu semănase niciodată mai bine cu o fată bătrînă ca în momentul acela, cum stătea țeapănă pe scaunul cu spătar drept, cu coatele strînse, croșetînd și discutînd imperturbabilă despre căsătoria fiicei sale.

— Nu înțeleg, Chatty. Oricare ar fi defectele lui Lanning — și nu le socotesc prea mari — și mie mi se pare agreabil. La urma urmei — aici doamna Ralston se opri o clipă — ce găsește lumea așa de vrednic de dispreț la el ? Cel mai mult, din cîte am auzit, faptul că nu s-a decis încă să-și aleagă o meserie. New York-ul are niște păreri cam înguste în privința aceasta, după cîte îmi dau seama. Tinerii pot avea și alte gusturi — artistice... literare... pot avea chiar dificultăți în a se hotărî...

Ambele femei roșiră ușor, și Delia bănui că amintirile care o răscoleau palpitau și sub corsetul strîmt al Charlottei.

Charlotte spuse :

— Da, așa este, dar a ezita asupra unei profesii poate duce la ezitări în legătură cu alte decizii...

— La ce te referi ? Desigur nu că Lanning... !

— Lanning nu a cerut-o pe Tina în căsătorie.

Charlotte tăcu. Clinchetul neîntrerupt al andrelelor întrerupea liniștea, așa cum odinioară, cu ani în urmă, liniștea fusese întreruptă de tic-tacul ceasului parizian, de pe căminul Deliei. Gîndul o purtă înapoi la scena aceea și simți în aer tensiunea misterioasă de atunci.

Charlotte spuse :

— Lanning nu mai ezită ; s-a hotărît să *nu* se însoare cu Tina. Dar s-a hotărît totodată — şi să nu renunţe de a o mai vedea.

Delia roşi brusc ; era iritată şi uluită de prezicerile oraculare, rostite cu zgîrcenie de Charlotte.

— Doar nu vrei să spui că i-a cerut să se mărite cu el şi apoi şi-a retras propunerea ! Nu-l cred capabil de o asemenea insultă la adresa Tinei.

— Nu, n-a insultat-o. I-a spus pur şi simplu că nu-şi poate permite să se căsătorească. Pînă nu se hotărăşte să-şi aleagă o profesie, tatăl lui nu-i va da decît cîteva sute de dolari pe an ; şi s-ar putea ca nici pe aceştia să nu-i mai primească, dacă se însoară împotriva voinţei părinţilor lui.

Era rîndul Deliei să nu mai spună nimic. Trecutul era copleşitor de viu în cuvintele Charlottei. Clem Spender stătea în faţa ei, şovăielnic, fără un ban, persuasiv. Ah, dacă măcar s-ar fi lăsat convinsă !

— Îmi pare rău că i s-a întîmplat aşa ceva Tinei. Dar cum se pare că Lanning s-a purtat onorabil şi s-a retras fără să-i inspire false speranţe, trebuie să ne aşteptăm... la..., şi Delia se opri, neştiind la ce să se aştepte.

Charlotte Lovell puse jos lucrul de mînă.

— Ştii la fel de bine ca şi mine, Delia, că orice tînăr care s-ar îndrăgosti de Tina ar găsi destule motive să nu se căsătorească cu ea.

— Atunci, crezi că scuzele lui Lanning sînt un pretext?

— Bineînţeles. Primul dintre multele care vor fi găsite de cei ce vor veni după el — pentru că, fără discuţie, vor urma şi alţii. Tina... este atrăgătoare.

— Ah, spuse Delia încet.

Acum erau, în sfîrşit, faţă în faţă cu problema care, în toţi aceşti ani de tăcere şi ocolişuri, stătuse în umbră, gata să răzbească la suprafaţă ! Delia respiră din nou adînc, aproape uşurată. Ştiuse întotdeauna că va fi greu, aproape imposibil să găsească un soţ pentru Tina ; şi deşi dorea mult fericirea Tinei, un egoism lăuntric îi şoptea cît de singuratic ar fi fost sfîrşitul propriei sale vieţi, dacă fata nu ar fi nevoită să trăiască alături de ea. Dar, cum să-i spună asta mamei Tinei ?

— Cred că exagerezi, Charlotte. Mai sînt şi oameni dezinteresaţi... Dar, oricum, Tina nu trebuie să fie nefericită aici, cu noi două, care o iubim atît de mult.

— Tina, fată bătrînă ? Niciodată ! (Şi Charlotte Lovell se ridică brusc, lovind cu pumnul strîns în fragila masă de lucru.) Copilul meu îşi va trăi viaţa... viaţa proprie... oricît m-ar costa asta...

Delia simţi brusc cum sufletul i se umple de milă.

— Îţi înţeleg sentimentele. Şi eu vreau s-o las să plece... oricît mi-ar fi de greu. Dar, în mod sigur, nu e nici o grabă — şi nici un motiv spre a privi aşa de departe. Fata nu are încă douăzeci de ani ; să mai aşteptăm.

Charlotte rămăsese dreaptă şi nemişcată, în picioare, în faţa ei. În asemenea momente, Delia se ducea cu gîndul la lava ce străpunge granitul ; părea că focul din interior nu găsea nici o portiţă de ieşire.

— Să aşteptăm ? Dar dacă *ea* nu aşteaptă ?

— Dar, dacă el s-a retras... la ce te referi ?

— A renunţat să se mai însoare cu ea... dar nu şi să o mai vadă !

La rîndul ei Delia sări în picioare, îmbujorată şi tremurînd toată.

— Charlotte, îţi dai seama ce insinuezi ?

— Da ; perfect.

— Dar e revoltător. Nici o fată cuminte...

Cuvintele pieriră pe buzele Deliei. Charlotte Lovell nu-şi clinti privirea, neînduplecată.

— Fetele nu sînt totdeauna ceea ce se înţelege prin „cuminţi", spuse ea.

Doamna Ralston se întoarse încet la locul ei. Ghergheful îi căzuse pe jos ; şi ea se aplecă greoaie să-l ridice. Chipul tras al Charlottei veghea deasupra ei, implacabil, ca destinul.

— Nu-mi pot imagina, Charlotte, ce cîştigi spunînd astfel de lucruri — sau făcînd aluzie la ele. Desigur că ai încredere în propriul tău copil.

Charlotte rîse.

— Şi mama a avut încredere în mine, spuse ea.

— Cum îndrăzneşti... cum îndrăzneşti ? izbucni Delia; dar imediat privirea îi coborî şi simţi că i se pune un nod în gît.

— O, îndrăznesc orice cînd e vorba de Tina, chiar s-o judec așa cum este, spuse încet mama Tinei.

— Așa cum este ? Dar este perfectă !

— Să spunem atunci că trebuie să plătească pentru imperfecțiunea mea. Tot ceea ce vreau este ca ea să nu plătească prea scump.

Doamna Ralston nu mai spuse nimic. I se părea că Charlotte vorbea cu glasul sumbrelor destine ascunse dincolo de suprafața sigură a vieții ; și că unui asemenea glas nu i se putea răspunde decît printr-o supunere totală.

— Biata Tina ! șopti ea.

— O, dar nu vreau să sufere ! Nu asta am așteptat... Numai că am făcut unele greșeli, pe care acum le înțeleg și trebuie să le îndrept. Tu ai fost extrem de bună cu noi — dar acum o să trebuiască să plecăm.

— Să plecați ? exclamă Délia cu sufletul la gură.

— Da. Să nu crezi că-ți sînt nerecunoscătoare. Pe vremuri ai salvat copilul — crezi că pot să uit ? Dar acum e rîndul meu — eu trebuie s-o salvez acum. Și asta nu pot s-o fac decît desprinzînd-o de tot ceea ce este aici — de tot ceea ce a cunoscut pînă acum — asta pot să o fac. A trăit prea mult printre lucruri nereale ; și ea este la fel ca mine. Lucrurile astea nu o pot satisface.

— Lucruri nereale ? repetă Delia, încet.

— Lucruri nereale pentru ea. Tineri care-i fac curte și nu pot să se însoare cu ea ; case fericite unde este bine primită, pînă cînd este bănuită că și-ar face planuri în legătură cu vreun frate sau un soț — și expusă insultelor lor. Cum ne-am putut vreodată imagina că acest copil ar putea scăpa de nenorocire ? Eu nu m-am gîndit decît la fericirea ei prezentă — la toate avantajele, pentru noi două, de a fi cu tine. Dar întîmplarea aceasta cu tînărul Halsey mi-a deschis ochii. Trebuie să o smulg pe Tina de-aici. Trebuie să mergem să locuim undeva unde nu ne cunoaște nimeni, unde să fim printre oameni simpli, ce trăiesc simplu. Undeva, unde ea să-și poată găsi un soț și întemeia un cămin.

Charlotte se opri. Vorbise cu un glas grăbit și monoton, de parcă ar fi spus ceva învățat pe dinafară ; dar deodată glasul i se frînse și, cu mare greutate, reuși doar să mai spună :

— Nu sînt nerecunoscătoare.

— O, hai să nu mai vorbim despre recunoştinţă ! Ce rost are acest cuvînt între noi ?

Delia se ridică şi începu tulburată să umble de colo pînă colo prin cameră. Ar fi dorit s-o convingă pe Charlotte, s-o implore să nu se grăbească, să-i arate cît de crud ar fi s-o îndepărteze pe Tina de toate obiceiurile şi cunoştinţele ei şi s-o ducă, fără vreo explicaţie, undeva departe spre „o viaţă simplă, printre oameni simpli". Ce şanse avea oare o fiinţă atît de încîntătoare să accepte fără împotrivire o asemenea soartă, şi să găsească un soţ acceptabil în asemenea condiţii ? Schimbarea nu putea decît să declanşeze mai repede o tragedie. Experienţa Deliei era prea limitată ca să-şi poată imagina exact ce s-ar fi putut întîmpla cu o fată ca Tina, izolată brusc de tot ce-i făcea viaţa plăcută ; dar imaginea vagă a unei revolte şi a unei plecări — a unei „prăbuşiri" mult mai grave şi ireparabile ca a Charlottei îi chinuia imaginaţia.

— E mult prea crud — prea crud, strigă ea, vorbind mai degrabă cu sine decît cu Charlotte.

În loc să răspundă, Charlotte se uită brusc la ceas.

— Ştii cît e ceasul ? Trecut de miezul nopţii. Nu e cazul să te mai ţin şi pe tine trează pentru nesăbuita mea fiică.

Delia simţi că i se strînge inima. Văzuse că Charlotte dorea să încheie discuţia, nu însă fără a-i aminti astfel că mama Tinei era singura care avea dreptul să decidă care trebuia să fie viitorul fetei. În acel moment, deşi Delia tocmai protestase spunîndu-i că între ele nu putea fi vorba de recunoştinţă, Charlotte Lovell îi păru un monstru de ingratitudine şi-i stătu pe buze să strige : „Înseamnă că toţi aceşti ani nu-mi dau nici un drept asupra Tinei ?" Dar, în aceeaşi clipă, se imaginä în locul Charlottei şi înţelese teama cumplită pe care o mamă o simţea pentru copilul ei. Era destul de normal ca Charlottei să-i displacă pînă şi cea mai mică încercare de a i se uzurpa în intimitate autoritatea pe care nu şi-o putea afirma în public. Pătrunsă de compasiune, Delia înţelese că era, practic, singura fiinţă din lume în faţa căreia Charlotte îşi putea juca rolul de mamă. „Biata de ea — oh, las-o în pace !" îşi spuse în sinea ei.

— De ce trebuie să stai trează pentru Tina ? Doar are cheie, iar Delia o va aduce acasă.

Charlotte Lovell nu răspunse imediat. Își strînse lucrul, se uită sever la unul din sfeșnicele de pe cămin și se duse spre el ca să-i îndrepte flacăra. Apoi își luă coșulețul în care își ținea lucrul.

— Da, ai dreptate — de ce să stea cineva treaz pentru ea ?

Și o porni prin cameră suflînd în lumînări, stingînd focul, asigurîndu-se că ferestrele erau zăvorîte, în timp ce Delia o urmărea pasivă. Apoi cele două verișoare luară cîte o lumînare pentru dormitoare și urcară, străbătînd casa cufundată-n întuneric. Charlotte părea hotărîtă să nu mai facă nici o aluzie la subiectul discuției pe care o avuseseră. Pe palier se opri, înclinîndu-și capul spre Delia, care o sărută în semn de noapte-bună.

— Sper că la tine mai este încă aprins focul ? spuse ea cu aerul unei gospodine pricepute ; și, după ce Delia o încredință în grabă că așa era, cele două femei spuseră în același timp „noapte-bună", iar Charlotte o luă spre camera ei.

IX

Focul din camera Deliei mai ardea încă, iar halatul de casă se încălzea pe un fotoliu, lîngă cămin. Dar ea nici nu se dezbrăcă, nici nu se așeză încă. Discuția cu Charlotte o umpluse de o mare neliniște.

Rămase cîteva momente în picioare, în mijlocul camerei, privind în jur. Nimic nu fusese schimbat în camera pe care, încă de pe vremea cînd fusese mireasă, își propusese să o modernizeze. Toate visurile ei de renovare se stinseseră de mult. Un sentiment profund de indiferență o făcuse ca, treptat, să se considere o a treia persoană, trăind viața ce-i era sortită altei femei, o femeie cu totul străină de Delia Lovell, acea fată plină de viață care venise în casa aceea cu tot felul de planuri și speranțe. Vina, știa bine, nu era a soțului ei. Cu puțină îndemînare și pu-

ţină linguşire, ar fi obţinut orice, tot atît de uşor cum reuşise să realizeze acel lucru deosebit de important — de a lua copilul orfan sub protecţia ei. Adevărul era că, după victoria aceea, nimic altceva nu mai meritase vreun efort. De cum o văzuse pentru prima oară pe micuţa Tina, întreaga viaţă a Deliei Ralston fusese zdruncinată, făcînd-o indiferentă la orice altceva, în afară bineînţeles de soarta soţului ei şi a copiilor. În faţă nu vedea altceva decît un viitor plin de îndatoriri, pe care şi le îndeplinise cu bucurie şi conştiinciozitate. Dar propria ei viaţă luase sfîrşit ; se simţea detaşată de ea, ca o călugăriţă închisă într-o mînăstire. Schimbarea produsă în ea fusese prea profundă ca să nu fie remarcată. Ralstonii se mîndreau făţiş cu atitudinea conciliantă a dragei de Delia. Fiecare lucru cu carea era ea de acord trecea drept o concesie, iar doctrina familiei era întărită prin noile dovezi ale durabilităţii sale. Acum, privind în jurul ei la litografiile lui Léopold Robert, la daghereotipurile de familie, la mobila din lemn de trandafir şi mahon, Delia înţelegea că se uita la pereţii propriului ei mormînt.

Schimbarea se produsese în ziua în care Charlotte Lovell, ghemuită chiar în acel fotoliu, îi făcuse teribila confesiune. Atunci simţise Delia pentru prima oară, cu un fel de exaltare însoţită de teamă, cum forţele oarbe ale destinului bîjbîiau şi ţipau în adîncul pămîntului. Dar, în aceeaşi zi, înţelesese că fusese exclusă dintre ei, sortită să-şi ducă viaţa printre umbre. Viaţa trecuse pe lîngă ea şi o lăsase cu cei din neamul Ralston.

Foarte bine, atunci ! Va face tot ce-i va sta în putinţă, pentru ea şi pentru cei din neamul Ralston. Hotărîrea îi fusese imediată şi de neclintit ; şi, timp de aproape douăzeci de ani, nu se abătuse de la ea. O singură dată, doar, nu fusese o adevărată Ralston, ci pur şi simplu ea ; şi se părea că doar o dată în viaţă meritase s-o facă. Nu de dragul lui Clement Spender — al bietului Clement, căsătorit cu ani în urmă cu o verişoară ştearsă, dar voluntară, care se ţinuse după el pînă la Roma şi care, ferecîndu-l într-o atmosferă necruţătoare a vieţii de familie, silise orice newyorkez care călătorea pînă acolo să-i cumpere tablourile, cu o grimasă de resemnare. Nu, nu pentru Clem Spender, cu atît mai puţin pentru Charlotte sau chiar

pentru Tina ; ci doar pentru ea însăşi, pentru ea, Delia Ralston, care de dragul viziunii ce i-a fost refuzată, al vieţii ei sacrificate, ar mai trece încă o dată peste barierele impuse de Ralstoni şi ar întinde mîinile către lume.

Un zgomot slab ce răzbătu în liniştea casei îi întrerupse gîndurile. Ascultă şi auzi deschizîndu-se uşa Charlottei Lovell şi foşnetul fustei ei bătoase, în timp ce se îndrepta spre palier. O lumină apăru pe sub uşă, apoi dispăru ; Charlotte trecuse pe lîngă uşa Deliei pentru a coborî scările.

Delia continuă să asculte fără să se mişte. Poate că Charlotte cea grijulie se dusese pînă jos să fie sigură că uşa de la intrare nu avea zăvorul pus, sau că fusese stins focul. Dacă acesta fusese motivul, paşii ei se vor auzi imediat, la întoarcere. Dar nu se mai auzi nici un zgomot de paşi ; şi curînd înţelese că Charlotte coborîse ca să-şi aştepte fiica. Dar de ce ?

Dormitorul Deliei dădea spre stradă. Ea străbătu cu paşi repezi podeaua acoperită cu un covor gros, trase perdelele şi închise cu grijă obloanele din interior. Jos se întindea piaţa goală, albă în lumina lunii, iar trunchiurile copacilor se aliniau pe stratul subţire de zăpadă. Casa din faţă dormea cufundată în întuneric ; nici o urmă de paşi nu întrerupea întinderea albă, nici o urmă a vreunei roţi nu brăzda albul sclipitor al străzii. Deasupra un cer plin de stele se scălda în lumina lunii.

Din casele din jur, din Gramercy Park, Delia ştia că doar două familii se duseseră la bal ; familia Petrus Vandergrave şi verii lor, tinerii Parmly Ralston. Pentru familia Lucius Lanning tocmai începeau cei trei ani de doliu după mama doamnei Lucius Lanning (era destul de greu pentru fiica lor, Kate, care tocmai împlinise optsprezece ani şi care nu va putea fi scoasă în lume pînă nu va împlini douăzeci şi unu de ani) ; tînăra doamnă Marcy Mingott îl aştepta pe „al treilea“ şi deci stătea închisă de aproape un an, iar ceilalţi din zonă aparţineau celor neinvitaţi sau prea puţin importanţi.

Delia îşi lipi fruntea de geam. În curînd trăsurile vor da colţul străzii, piaţa cufundată în tăcere va răsuna de zgomotul copitelor, iar rîsete vesele şi glasuri tinereşti

luîndu-şi rămas bun se vor auzi pe treptele de la intrare. Dar de ce o aştepta Charlotte pe fiica ei jos, în întuneric ?

Ceasul parizian bătu ora unu. Delia se întoarse în cameră, aţiţă focul, îşi luă un şal şi, înfăşurată în el, se întoarse să stea de veghe. Ah, cît de mult trebuie să fi îmbătrînit, că-i era frig într-un asemenea moment ! Acest lucru îi reaminti ce o aştepta în viitor ; nevralgii, reumatism, înţepeneală, tot felul de boli. Şi niciodată nu stătuse de veghe, în vreo noapte cu lună, cuprinsă de braţul iubitului care s-o încălzească...

Piaţa rămînea cufundată în tăcere. Şi totuşi balul trebuia să se fi sfîrşit : nici cele mai vesele serate dansante nu ţineau după unu noaptea, iar drumul de la University Place pînă la Gramercy Park era scurt. Delia se aplecă puţin spre fereastră şi ascultă.

În Irving Place se auzi zgomot de copite, diminuat de zăpada ce se aşternuse, şi trăsura familiei Petrus Vandergrave trase în faţa casei din faţă. Surorile Vandergrave şi fratele lor coborîră şi intrară înăuntru ; apoi trăsura se opri din nou, la cîteva uşi mai departe, şi soţii Parmly Ralston, aduşi acasă de verii lor, coborîră şi ei.

Următoarea trăsură care va da colţul trebuia deci să fie a familiei John Junius, care o va aduce pe Tina.

Ceasul de bronz aurit bătu unu şi jumătate. Delia tresări surprinsă, ştiind că tînăra Delia, din grijă pentru John Junius care era prins cu treburi, nu stătea niciodată tîrziu la petreceri. În mod sigur întîrzia din cauza Tinei ; doamna Ralston se simţi puţin enervată la gîndul că Tina era atît de nesocotită, ţinînd-o aşa de tîrziu pe verişoara ei. Dar gîndul îi fu imediat înlăturat de o undă de simpatie. „Trebuie să ne retragem undeva şi să ducem o viaţă simplă, printre oameni simpli." Dacă Charlotte îşi va duce la bun sfîrşit ameninţarea — şi Delia ştia că nu ar fi vorbit dacă hotărîrea nu ar fi fost luată — era posibil ca în acel moment biata Tina să-şi danseze ultimul ei vals.

Mai trecu un sfert de oră ; atunci, chiar în clipa cînd Delia simţi că frigul o pătrunde prin şal, zări două siluete intrînd în piaţa goală, dinspre Irving Place. Una era a unui tînăr cu joben şi pelerină largă. De braţul lui era prinsă o persoană atît de înfofolită şi de înfăşurată, încît, pînă ce nu căzu lumina asupra ei, Delia şovăi. După aceea se miră

că nu recunoscuse imediat pasul săltăreț al Tinei și gestul ei obișnuit de a-și apleca puțin capul într-o parte, pentru a se uita la persoana cu care vorbea.

Tina — Tina și Lanning Halsey, venind acasă singuri, pe jos, la ora aceea tîrzie, de la balul familiei Vandergrave ! Primul gînd al Deliei a fost la vreun accident : trăsura s-o fi stricat, sau poate fiica ei nu s-a simțit bine și a trebuit să se întoarcă acasă. Dar, nu ; în acest din urmă caz ar fi trimis trăsura cu Tina. Și dacă s-ar fi întîmplat ceva, tinerii s-ar fi grăbit s-o anunțe pe doamna Ralston ; dar, în loc de asta, în noaptea friguroasă și strălucitoare, hoinăreau ca doi îndrăgostiți într-o poiană inundată de lumina verii, iar Tina parcă pășea pe margarete, nu pe zăpadă, cu pantofii ei ușori.

Delia începu să tremure ca un copil. Într-o clipă avu răspunsul la o întrebare care făcuse de mult subiectul bănuielilor ei ascunse. Cum făcuseră îndrăgostiți ca Charlotte și Clement Spender să se întîlnească ? Ce tăcere învăluise bucuriile lor ascunse ? În cercul lor social, atît de restrîns și dens, în care nimic nu putea să rămînă ascuns, cum puteau avea loc astfel de întîlniri ? Delia n-ar fi îndrăznit niciodată să pună o asemenea întrebare Charlottei; erau momente cînd aproape că ar fi preferat să nu știe, nici măcar să ghicească. Dar acum înțelese dintr-o dată totul. De cîte ori trebuie să fi venit Charlotte Lovell, care trăia doar cu bunica ei infirmă, pe jos acasă, întorcîndu-se de la serate cu Clement Spender, de cîte ori trebuie să fi intrat cu el în casa cufundată în întuneric, din Mercer Street, unde nu era nimeni care să-i vadă, în afară de bătrîna surdă și de servitorii vîrstnici, cu toții cufundați într-un somn profund ! La acest gînd, Delia văzu salonul sumbru, care fusese pădurea lor scăldată în lumina lunii, salonul în care bătrîna doamnă Lovell nu mai obișnuia de mult să coboare ; salonul cu candelabrul acoperit, cu canapelele Empire tari și cu cariatidele de marmură cu orbitele lor goale pe laturile căminului ; își imagină o rază de lună căzînd peste lebedele și ghirlandele de pe covorul decolorat și, în lumina aceea de gheață, două tinere siluete îmbrățișate.

Desigur ; astfel de amintiri trebuie să fi stîrnit suspiciunea Charlottei, să-i fi inspirat teamă și să o fi împins

să coboare pe întuneric, pentru a-i întîmpina pe vinovaţi. Delia se înfioră de ironia unei astfel de înfruntări. Dacă ar fi ştiut Tina ! Dar, pentru Tina, desigur că Charlotte era încă ceea ce de mult se decisese să fie : imaginea unei fete bătrîne. Şi Delia îşi putea închipui cît de liniştit şi decent se va consuma scena de la parter : nici urmă de uimire, de reproş, nici o insinuare, ci doar o ignorare totală, hotărîtă, cu zîmbetul pe buze, a tuturor scuzelor.

„Cum, Tina ? Ai venit pe jos cu Lanning ? Ce imprudentă eşti — pe umezeala asta ! Ah, înţeleg : Delia era îngrijorată din cauza copilului şi a plecat mai devreme, făgăduind să trimită trăsura înapoi — dar nu a trimis-o ! Ei, draga mea, bine că l-ai găsit pe Lanning să te conducă acasă. Da — nu m-am culcat pentru că nu mi-am putut aduce aminte nici în ruptul capului dacă ai luat cheia cu tine — ai mai văzut o mătuşă atît de distrată ? Dar să nu-i spui mamei, te rog, fiindcă o să mă certe că sînt aşa de uitucă, şi că am stat aici, în frig... Eşti sigură că ai cheia ? A — Lanning o are ! Mulţumesc ; ce amabil eşti ! Noapte bună, sau mai degrabă bună-dimineaţa !“

Cînd Delia ajunse aici imaginîndu-şi monologul Charlottei, uşa de la intrare se închise şi tînărul Lanning Halsey traversă cu paşi uşori piaţa. Delia îl văzu oprindu-se pe trotuarul din faţă, uitîndu-se înapoi spre casă şi apoi pornind încet mai departe. Îl forţase să plece exact în timpul cît calculase Delia. O clipă mai tîrziu văzu o lumină pe sub uşă, auzi foşnetul fustei apretate a Charlottei şi înţelese că fiica şi mama ajunseseră în camerele lor.

Încet, cu mişcări stîngace, începu să se dezbrace, stinse lumina şi îngenunche lîngă pat, cu faţa ascunsă în mîini.

X

Stînd trează pînă la ziuă, Delia retrăi toate momentele acelei zile fatale, cînd îşi asumase răspunderea de a avea grijă de copilul Charlottei. Pe vremea aceea nu era nici ea mai mult decît o copilă şi nu avea pe nimeni cu care să se sfătuiască, pe nimeni care să-i încurajeze hotărîrea, sau s-o ajute s-o pună în aplicare. De atunci, ex-

perienţa acumulată în douăzeci de ani ar fi trebuit s-o pregătească pentru astfel de situaţii neaşteptate şi s-o înveţe cum să-i sfătuiască pe alţii, în loc să le ceară sfatul. Dar aceşti ani plini de experienţă atîrnau pe ea ca nişte lanţuri, legînd-o de urzeala strînsă a vieţii ; acţiunile independente le simţea prea periculoase, mai puţin imaginabile decît atunci cînd se aventurase pentru prima oară. Se părea că acum erau mai multe persoane care „trebuiau luate în seamă" („a lua în seamă" era expresia favorită a Ralstonilor) : copiii ei, copiii lor, familiile în care intraseră prin căsătorie. Ce-ar zice familia Halsey şi familia Ralston ? Devenise şi ea oare o adevărată Ralston ?

Cîteva ore mai tîrziu se afla în biblioteca doctorului Lanskell, cu ochii aţintiţi la covorul lui de Smirna, negru de funingine. Doctorul Lanskell nu mai dădea de cîţiva ani consultaţii : cel mult, mai mergea pe la cîţiva dintre vechii pacienţi şi acorda asistenţă cînd era vreun caz „mai dificil". Dar el continua să rămînă o personalitate în lumea medicală, un fel de sfătuitor, o persoană cu autoritate, la care pacienţii pe care îi vindecase odată de boli fizice se întorceau deseori pentru sprijin moral. Cu toţii erau de acord că doctorul Lanskell avea întotdeauna păreri sănătoase ; dar ceea ce-i mîna spre el, în secret, era faptul că, în acea comunitate cît se poate de totemică, lui nu-i era teamă de nimic.

Stînd şi urmărind figura lui masivă cu capul argintiu, mişcîndu-se gînditor prin cameră, printre şirurile de cărţi de medicină legate în piele de viţel, printre statuetele de Gladiatori Răniţi şi Tineri Augusţi, primiţi în dar de la pacienţi recunoscători, Delia se simţi îmbărbătată numai de simpla lui prezenţă fizică.

— Ştiţi, cînd am luat-o pe Tina în grija mea, nu m-am gîndit probabil suficient de bine...

Doctorul se opri în spatele biroului şi izbi cu pumnul în jos cu o lovitură uşoară.

— Slavă Domnului că n-ai făcut-o ! Sînt şi aşa destule persoane în oraşul acesta care gîndesc prea mult şi fără dumneata, Delia Lovell !

Ea îşi ridică brusc privirea.

— De ce-mi spuneţi Delia Lovell ?

— Ei, pentru că astăzi mi se pare că *asta* eşti, adăugă el cu viclenie.

Ea primi remarca cu un zîmbet visător.

— Probabil că dacă n-aş fi fost odată — vreau să spun, dacă aş fi fost întotdeauna o Ralston prudentă şi cumpătată, ar fi fost mai uşor pentru Tina acum.

Doctorul Lanskell îşi lăsă trupul chinuit de gută în fotoliul din spatele biroului şi-i zîmbi de sub ochelarii lui ironici.

— Nu-mi plac amabilităţile de la urmă ; sînt la fel de bune ca o friptură rece de berbec, mîncată trei zile la rînd.

Ea cugetă puţin.

— Desigur, îmi dau seama că dacă o adopt pe Tina...

— Da ?

— Ei, lumea ar spune...

Gîtul îi fu năpădit de o puternică roşeaţă, care-i cuprinse şi obrajii pînă la sprîncene, şi care ardea ca focul pe sub părul ei pieptănat cu cărare.

El încuviinţă :

— Da.

— Sau va spune — roşeaţa deveni mai puternică — că este a lui Jim...

Doctorul Lanskell aprobă din nou din cap :

— Asta va crede, mai degrabă ; şi ce-i rău în asta ? L-am cunoscut bine pe Jim : nu ţi-a pus nici o întrebare cînd ai luat copilul — dar ştia al cui este.

Ea îl privi uluită.

— Ştia ?

— Da : a venit la mine. Şi — ei bine — în interesul copilului, am violat secretul profesional. Astfel a ajuns Tina să aibă un cămin. N-o să mă denunţi, nu ?

— Ah, doctore... (Ochii i se umplură de lacrimi de tristeţe.) Jim ştia şi nu mi-a spus ?

— Nu. Oamenii nu prea îşi spuneau multe unul altuia pe vremea aceea, nu ? Dar te-a admirat enorm pentru ceea ce ai făcut. Şi, dacă eşti de acord — şi cred că eşti — că acum se află într-o lume mai bună, de ce să nu socotim de la sine înţeles că te-ar admira încă şi mai mult pentru ceea ce intenţionezi să faci ? Probabil, conchise sardonic doctorul, că în cer oamenii îşi dau seama că este al

naibii mai greu să faci pe pămînt un lucru curajos la patruzeci şi cinci de ani, decît la douăzeci şi doi.

— O, la asta mă gîndeam şi eu de dimineaţă, mărturisi Delia.

— Ei, dumneata o să dovedeşti contrariul în după-amiaza asta.

Doctorul Lanskell se uită la ceas, se ridică şi puse mîna părinteşte pe umărul ei.

— Lasă lumea să creadă ce vrea şi trimite-o pe Delia dumitale la mine, dacă-ţi face necazuri. Băiatul nu-ţi va face, nici John Junius ; cred că o femeie a fost aceea care a inventat ideea generaţiei a treia şi a patra...

O slujnică vîrstnică intră pentru o clipă, iar Delia se ridică ; se opri însă în prag.

— Mă gîndesc că pe Charlotte s-ar putea să fie nevoie s-o trimit la dumneata.

— Pe Charlotte ?

— N-o să-i placă deloc ce vreau să fac !

Doctorul Lanskell ridică din sprîncenele argintii.

— Da ? Biata Charlotte ! Presupun că e geloasă ! *Aici* se pune de fapt problema adevărului celei de a treia şi a patra generaţii. Cineva trebuie întotdeauna să plătească.

— O, numai de n-ar fi Tina !

— Ei, tocmai asta va ajunge să înţeleagă Charlotte cu timpul. Deci, e clar ce ai de făcut.

O conduse prin sufragerie, unde aşteptau cîţiva oameni sărmani şi vreo doi pacienţi mai vechi.

Ceea ce avea de făcut Delia păruse într-adevăr destul de clar, pînă cînd, în după-amiaza aceea, o chemă pe Charlotte, singură, în dormitorul ei. Tina stătea în pat din cauza unei dureri de cap : pe atunci aceea era starea obişnuită a tinerelor fete aflate în dileme sentimentale, care simplifica în mare măsură amestecul celor mai vîrstnici.

La prînz, Charlotte şi Delia schimbaseră doar cîteva cuvinte ; dar Delia avea încă senzaţia că decizia verişoarei ei era definitivă. Evenimentele din seara precedentă îi întăriseră Charlottei convingerea că sosise vremea să ia o asemenea hotărîre.

Domnișoara Lovell închise cu grijă ușa dormitorului și înaintă spre fotoliul de creton așezat între ferestre.

— Vrei să-mi spui ceva, Delia ?

— Da. O, dar nu sta acolo, exclamă doamna Ralston, fără să-și dea seama.

Carlotte o privi fix ; era oare posibil să nu-și mai amintească suspinele îndurerate pe care le înăbușise în acele perne ?

— Să nu... ?

— Nu, vino mai aproape de mine. Cîteodată mi se pare că nu mai aud bine, explică Delia nervoasă, împingînd un scaun pînă la al ei.

— O ! și Charlotte se așeză. N-am remarcat. Dar dacă e așa, poate că ai fost cruțată să auzi la ce oră a venit Tina azi de dimineață de la petrecerea familiei Vandergrave. Nu și-ar ierta-o niciodată — chiar așa nesocotită cum este — dacă ar bănui că te-a trezit.

— Nu m-a trezit, răspunse Delia.

Și gîndi în sinea ei : „Charlotte e hotărîtă ; nu voi reuși s-o înduplec."

— Înseamnă că s-a distrat bine la bal, continuă ea.

— În orice caz, acum o plătește cu o durere de cap. Asemenea distracții nu sînt pentru ea. Ți-am mai spus doar...

— Da, o întrerupse doamna Ralston. Te-am chemat aici ca să continuăm discuția de aseară.

— S-o continuăm ? Pe obrajii supți ai Charlottei apărură din nou rotocoalele acelea de un roșu aprins. Crezi că merită ? E mai bine să-ți spun de la început că sînt foarte hotărîtă. Și cred că ești de acord cu faptul că știu ce-i mai bine pentru Tina.

— Da, bineînțeles. Dar nu vrei măcar să-mi îngădui să particip și eu la această hotărîre ?

— Să participi ?

Delia se aplecă înainte, punîndu-și mîna caldă pe mîinile împreunate ale verișoarei ei.

— Charlotte, odată, cu ani în urmă, tot în această cameră, mi-ai cerut să te ajut... credeai că pot s-o fac. Nu crezi că pot și acum ?

Charlotte strînse buzele.

— Cred că a venit vremea să mă ajut singură.

— Cu prețul fericirii Tinei ?

— Nu, dar ca s-o împiedic să fie nefericită.

— Dar, Charlotte, nici eu nu doresc nimic altceva decît fericirea Tinei.

— O, știu, ai făcut tot ce-ai putut pentru copilul meu.

— Nu, nu tot.

Delia se ridică și rămase în fața verișoarei ei, luînd un aer solemn.

— Dar acum o voi face, și rosti aceste cuvinte de parcă ar fi făcut un jurămînt.

Charlotte Lovell își ridică ochii spre ea, avînd în privirea-i hărțuită licărirea unei bănuieli.

— Dacă vrei să spui că te vei folosi de influența ta asupra familiei Halsey — îți sînt foarte recunoscătoare ; îți voi fi întotdeauna ; dar nu vreau ca fata mea să facă o căsătorie forțată.

Delia se îmbujoră din cauza neînțelegerii survenite. Avea impresia că formidabila decizie ar fi trebuit să i se citească pe față.

— O voi adopta pe Tina... îi voi da numele meu, spuse ea.

Charlotte Lovell o privi înmărmurită.

— O vei... adopta ?

— Nu-ți dai seama ce înseamnă asta ? E vorba de banii mamei mele... de banii familiei Lovell ; desigur, nu sînt prea mulți, dar Jim întotdeauna a dorit ca ei să se întoarcă la familia Lovell. Iar Delia mea și fratele ei au destui. Nu există nici un motiv ca mica mea avere să nu-i revină Tinei. Și de ce să nu poarte numele de Tina Ralston ? (Delia se opri.) Cred... știu că și Jim ar fi fost de acord.

— *Ar fi fost de acord ?*

— Da. Nu crezi că atunci cînd mi-a îngăduit să iau copilul probabil că a prevăzut și a acceptat tot ceea ce... tot ceea ce putea eventual decurge de aici ?

Charlotte se ridică, la rîndul ei.

— Mulțumesc, Delia. Dar nimic nu trebuie să se mai întîmple, în afară de faptul că vom pleca curînd. Sînt sigură că și Jim ar fi fost de acord cu asta.

Doamna Ralston se dădu înapoi cîțiva pași. Hotărîrea implacabilă a Charlottei îi înmuiase curajul, și nu putu găsi un răspuns pe moment.

— O, deci îţi este mai uşor să sacrifici fericirea Tinei, decît mîndria ta ? spuse ea.

— Mîndria mea ? Eu nu am dreptul să mă mîndresc cu altceva decît cu copilul meu. Iar pe acesta nu-l voi sacrifica niciodată.

— Nu-ţi cere nimeni s-o faci. Nu judeci deloc. Eşti crudă. Tot ce vreau e să-mi îngădui s-o ajut pe Tina, iar tu vorbeşti de parcă m-aş amesteca în drepturile tale.

— Drepturile mele ? repetă Charlotte cu un rîs deznădăjduit. Care sînt ele ? Eu nu am nici un drept, nici în faţa legii, nici asupra inimii propriului meu copil.

— Cum poţi să spui asemenea lucruri ? Ştii cît de mult te iubeşte Tina.

— Da, din milă, aşa cum le iubeam şi eu pe mătuşile mele care rămăseseră fete bătrîne. Erau două — îţi aminteşti ? Ca nişte copii îmbătrîniţi ! Ni se atrăsese atenţia să nu spunem nimic care ar fi putut să şocheze pe mătuşile Josie şi Nonie ; exact cum te-am auzit pe tine spunîndu-i Tinei, aseară...

— Ah, murmură Delia.

Charlotte Lovell continua să stea în faţa ei, palidă, rigidă, de neînduplecat.

— Nu, nu a fost de ajuns. Intenţionez să-i spun totul şi să plecăm de aici.

— Să-i spui cum a venit pe lume ?.

— Nu mi-a fost niciodată ruşine de acest lucru, rosti Charlotte, gîfîind.

— Va să zică, vrei s-o sacrifici — s-o sacrifici din dorinţa de a avea autoritate asupra ei !

Cele două femei stăteau faţă în faţă, amîndouă cu armele tocite. Delia, tremurînd de indignare, o văzu pe adversara ei clătinîndu-se uşor, dîndu-se puţin înapoi şi prăbuşindu-se cu un suspin înăbuşit în fotoliu. Charlotte îşi ascunse faţa în perne, apucîndu-le disperată cu mîinile. Aceeaşi înflăcărată iubire maternă, care o făcuse cîndva să se prăbuşească pe aceleaşi perne, o copleşea acum şi mai mult, aruncînd-o în chinurile unei şi mai mari renunţări. Deliei i se părea că mai aude încă strigătul ei de odinioară : „Cum să renunţ la copilul meu ?“ Indignarea de moment îi dispăru şi se aplecă peste umerii scuturaţi de suspine ai mamei.

— Chatty — de data asta nu înseamnă că renunți la ea. Nu putem continua s-o iubim amîndouă ?

Charlotte nu răspunse. O bucată de vreme rămase tăcută, nemișcată, cu fața ascunsă : părea că se teme să și-o întoarcă spre cea aplecată deasupra ei. Dar Delia își dădu imediat seama că trupul ei încordat se relaxa încet și unul din brațe se mișcă ușor. Își lăsă mîna în jos, spre degetele ce o căutau, și aceasta îi fu prinsă și dusă la buzele Charlottei.

XI

Tina Lovell — acum domnișoara Clementina Ralston — urma să se căsătorească în iulie cu Lanning Halsey. Logodna fusese anunțată de abia în aprilie trecut, iar doamnele mai în vîrstă din cercul lor începuseră să se plîngă cît de nepotrivită era o logodnă atît de scurtă. La vremea aceea era o părere unanim acceptată în New York că „tinerii trebuiau să aibă timp să se cunoască bine" ; deși cele mai multe dintre cuplurile ce formau lumea newyorkeză se jucaseră împreună cînd fuseseră copii și aparțineau unor familii în care părinții se cunoșteau de tot atîta timp, misterioasele legi ale bunei-cuviințe cereau ca tinerii logodnici să fie considerați încă persoane ce nu se cunoscuseră înainte. În statele din Sud, lucrurile stăteau altfel : logodnele precipitate, ca și nunțile furtunoase, erau destul de obișnuite în analele lor ; dar această grabă nu se potrivea cu firea domoală a newyorkezilor, la care ritmul vieții era încă menținut la o prudență specific olandeză.

Într-un caz așa de neobișnuit ca al Tinei Ralston, totuși, nu fusese o surpriză prea mare pentru nimeni că tradiția fusese nesocotită. În primul rînd, toată lumea știa că ea nu era nici pe departe Tina Ralston, doar dacă nu cumva se dădea crezare zvonurilor despre „trecutul" pînă atunci nesuspectat al bietului Jim și despre generozitatea văduvei sale. Dar opinia majorității era împotriva acestui lucru. Nimeni nu dorea să pună în spatele unui mort o jignire de care nu s-ar fi putut disculpa ; iar cei din familia Ralston, deși dezaprobau cu înfrîrjire gestul doamnei Ralston,

erau convinşi că ea nu ar fi adoptat-o pe Tina dacă asta ar fi dus la „întinarea" memoriei răposatului ei soţ.

Nu : fata era probabil o Lovell — deşi nici această idee nu era unanim recunoscută — dar oricum nu era o Ralston. Ochii ei căprui şi firea zvăpăiată o excludeau în mod clar din clan, fără să mai fie nevoie de o excomunicare formală. De fapt, majoritatea oamenilor credeau că — aşa cum susţinuse întotdeauna doctorul Lanskell — originea ei era într-adevăr necunoscută şi că ea va rămîne unul din acele mistere nerezolvate care, din cînd în cînd, uimesc şi irită o societate respectabilă ; şi că adoptarea ei de către Delia Ralston era pur şi simplu o dovadă în plus a spiritului de clan al familiei Lovell, deoarece copilul fusese luat de doamna Ralston numai pentru că verişoara ei Charlotte se ataşase atît de mult de ea. Ca să spunem că fiul şi fiica doamnei Ralston au fost încîntaţi de ideea adoptării Tinei ar fi exagerat ; dar ei s-au abţinut de la comentarii, minimalizînd urmările acestui capriciu al mamei lor printr-o tăcere demnă. Era în obiceiul New Yorkului de altădată ca familiile să mascheze astfel gesturile excentrice ale vreunui membru al lor, şi acolo unde erau „bani destui pentru toată lumea", moştenitorii ar fi fost socotiţi înjositor de avari dacă ar fi protestat la înstrăinarea unei sume atît de mici din moştenirea totală.

Totuşi, din momentul adoptării Tinei, Delia Ralston fu conştientă de o schimbare în atitudinea ambilor ei copii. Se purtau cu ea cu mai multă răbdare, luînd aproape o atitudine paternă, aşa cum te porţi cu un minor căruia i se iartă o greşeală, dar care trebuie supus în continuare unei mai severe supravegheri ; şi toată lumea începu s-o trateze în felul acela indulgent dar precaut.

Ea avea (şi primul care o spusese a fost Sillerton Jackson) un fel sigur de a „face faţă situaţiei" ; de pe vremea cînd acea femeie curajoasă, doamna Manson Mingott, încălcase testamentul soţului ei, un asemenea gest de curaj nu se mai întîlnise în New Yok. Dar metoda doamnei Ralston era diferită şi mai dificil de analizat. Ceea ce făcuse doamna Manson Mingott, recurgînd la vorbe tăioase, la invective, insistînd şi agitîndu-se de colo-colo, cealaltă realizase fără să ridice măcar tonul sau să pară că se abate de la calea obişnuită. Cînd îl convinsese pe Jim Ralston să ia

copilul găsit, totul fusese făcut cît ai bate din palme, fără să se ştie cînd şi cum ; iar a doua zi amîndoi erau tot atît de liniştiţi şi radioşi ca de obicei. Iar acum — adoptarea ! Ei bine, Delia folosise aceeaşi metodă ; Sillerton Jackson spunea că se comportase ca şi cum adoptarea Tinei ar fi fost un lucru de la sine înţeles şi că s-ar fi arătat mirată dacă lumea ar fi fost surprinsă. Şi, în faţa mirării ei, a lor părea prostească, încît treptat renunţară.

De fapt, dincolo de siguranţa Deliei se ascundea un tumult de îndoială şi nesiguranţă. Dar învăţase cîndva că poţi face aproape orice (poate chiar şi să ucizi) dacă nu încerci să te explici ; şi lecţia nu fusese niciodată uitată. Nu spusese niciodată de ce luase copilul găsit, şi nici acum nu avea de gînd să dea explicaţii în legătură cu adoptarea. Îşi vedea de treabă de parcă nu se întîmplase nimic, şi nu trebuia să dea nimănui socoteală, iar o mare modestie morală o ajuta să-şi păstreze întrebările pentru ea.

Aceste întrebări erau, de fapt, mai puţin legate de opinia oamenilor, ci de ceea ce gîndea Charlotte Lovell. După primul moment de tragică împotrivire, Charlotte se arătă profund şi puternic pătrunsă de recunoştinţă. Şi atitudinea Tinei dovedea din plin că avea toate motivele să fie. În primele zile de după balul dat de familia Vandergrave, Tina apăruse sobră şi mohorîtă, amintindu-i Deliei de chipul spectral al Charlottei, cum se reflectase cu ani în urmă în oglinda din dormitorul Deliei. Primul capitol din istoria vieţii mamei ei era scris în ochii fiicei, iar sîngele neamului Spender, ce curgea prin vinele Tinei, putea destul de bine să grăbească ceea ce avea să urmeze. În timpul acelor puţine zile la număr de observare tacită, Delia descoperi, cu groază şi compasiune, justificarea temerilor Charlottei. Fata era aproape pierdută pentru amîndouă : şi acest lucru trebuia să fie împiedicat cu orice preţ.

Familia Halsey procedase admirabil, din toate punctele de vedere. Lanning dorea să se căsătorească cu protejata dragei de Delia Ralston — fata urmînd, se convenise asupra acestui lucru, să ia în scurt timp numele mamei adoptive şi să-i moştenească averea. La ce altceva mai bun putea aspira un Halsey, decît la încă o alianţă cu o Ralston? Era un lucru obişnuit pentru cele două familii. Părinţii

tînărului Halsey îşi dăduseră consimţămîntul cu o grabă care arăta că şi ei erau preocupaţi să rezolve această problemă şi că uşurarea de a-l vedea pe Lanning „aşezat" însemna mai mult decît o compensaţie pentru inconvenientele clare ale acestei căsătorii ; deşi, odată hotărîrea luată, ei n-ar mai fi recunoscut nici măcar în sinea lor că ar exista astfel de inconveniente. New York-ul de altădată elimina întotdeauna tot ceea ce ar fi stînjenit un aranjament în limitele bunei-cuviinţe.

Bineînţeles, Charlotte Lovell observase şi-şi dăduse seama de toate acestea. Ea acceptase situaţia — în discuţiile pe care le avusese cu Delia — luînd-o drept încă una din binefacerile de pe o lungă listă cu care sînt blagosloviţi păcătoşii care nu le merită. Şi cheia acestei acceptări era, cum obişnuia ea să spună, faptul că „acum, cel puţin, ea nu va mai putea bănui niciodată adevărul". Biata fiinţă ajunsese pînă acolo încît singura ei preocupare era ca fiica ei să nu afle niciodată legătura ce exista între ele...

Dar pentru Delia alinarea cea mai mare era de a o vedea pe Tina fericită. Femeia mai în vîrstă, a cărei întreagă viaţă fusese modelată şi luminată de raza slabă a unei fericiri nepermise, era acum orbită de strălucirea bucuriei acceptate. Uneori, urmărind chipul schimbător al Tinei, se simtea de parcă propria ei fiinţă palpita în ea, de parcă ar fi putut citi toate gîndurile şi emoţiile care generau acele stări tumultuoase. Iubirea Tinei era furtunoasă, cu permanente urcuşuri şi coborîşuri, oscilînd între extaz şi deprimare, aroganţă şi autoumilire ; Delia vedea derulîndu-se sub ochii ei, fără nici cea mai mică reţinere, toate visurile, dorinţele, închipuirile propriei sale tinereţi înăbuşite.

Ceea ce gîndea cu adevărat fata despre adoptare, era greu de aflat. La paisprezece ani i se spusese ceea ce se cunoştea public despre originea ei şi ea acceptase nepăsătoare, aşa cum un copil fericit acceptă un lucru pe care nu-l înţelege, petrecut de mult, dar care nu schimbă cu nimic lucrurile. Acceptase în acelaşi fel şi ideea adoptării. Ştia că numele de Ralston îi fusese dat pentru a înlesni căsătoria cu Lanning Halsey ; iar Delia avea impresia că

toate celelalte întrebări erau incluse în profunda ei recunoştinţă.

— Întotdeauna te-am considerat mama mea ; iar acum, draga mea, chiar eşti, şopti Tina cu obrazul lipit de al Deliei.

Iar Delia îi răspunse rîzînd :

— Ei, dacă avocaţii mă pot face mama ta !

Şi cu asta discuţia se terminase, totul fiind copleşit de fericirea ce-o învăluise pe Tina. Cu toţii, Delia, Charlotte, chiar şi curtenitorul Lanning, erau asemenea unor frunze căzute în vîrtejul unui torent luminat de soare.

Şi şuvoiul cu sclipiri aurii îi purta tot mai aproape de miraculoasa zi ; iar Delia, absorbită de pregătirile de nuntă, se mira şi ea de relativa indiferenţă cu care comandase şi cercetase trusoul propriei ei fiice. Nimic nu grăbise pulsul nunţii liniştite a tinerei Delia ; dar, pe măsură ce căsătoria Tinei se apropia, imaginaţia devenea tot mai înflăcărată. Căsătoria trebuia să fie celebrată la locuinţa Lovellilor, bătrîna casă de pe rîul Sound, unde Delia însăşi se căsătorise şi unde, de la moartea mamei ei, îşi petrecea verile. Deşi în jurul ei erau o mulţime de străzi urîte, bătrîna casă cu verandă, susţinută de coloane subţiri, dădea spre o pajişte mare, cu tufişuri stufoase ce înaintau pînă la Hell Gate ; iar saloanele îşi păstrau canapelele mici şi fragile, consolele şi scrinurile Sheraton. Păruse inutil să se renunţe la ele pentru o mobilă mai nouă, deoarece, aşa cum se dezvoltase oraşul, era sigur că pînă la urmă locul trebuia vîndut.

Tina, ca şi doamna Ralston, urma să fie căsătorită acasă, deşi societatea episcopaliană începuse să dezaprobe astfel de ceremonii, disprețuite ca şi obiceiurile baptiştilor, metodiştilor, unitarienilor şi altor secte care nu aveau altar ! În cazul Tinei, totuşi, atît Delia cît şi Charlotte socoteau că intimitatea sporită a unei căsătorii celebrate acasă compensa caracterul ei laic ; şi familia Halsey fusese de acord. Prin urmare, spre sfîrşitul lui iunie doamnele se mutaseră în casa Lovell şi, în fiecare dimineaţă, barca tînărului Lanning Halsey putea fi văzută străbătînd golful şi strîngîndu-şi pînzele cînd ancora la capătul pajiştii.

Nu fusese parcă niciodată un iunie mai frumos, din cîte îşi aduceau cu toţii aminte. Trandafirii roşii şi tufişurile de rezedă de sub verandă nu trimiseseră niciodată

asemenea miresme de vară, dincolo de ușile înalte ; portocalii noduroși, scoși afară din serele vechi, boltite, nu fuseseră niciodată atît de încărcați cu flori. Chiar și căpițele de fîn de pe pajiște emanau un parfum aparte.

În seara dinaintea nunții, Delia Ralston stătea pe verandă privind luna ce se înălța peste rîul Sound. Era obosită din cauza nenumăratelor pregătiri de ultimă oră și tristă la gîndul că Tina va pleca. În seara următoare casa va rămîne pustie : pînă la sfîrșitul zilelor, ea și Charlotte vor sta seara singure, lîngă lampă. Asemenea lamentări erau prostești — „nu-i stăteau în fire", gîndi ea. Dar prea multe amintiri i se treziseră : inima îi era copleșită. Cînd închise ușa salonului cufundat în tăcere — transformat deja în capelă, cu altarul acoperit de dantele, cu vazele înalte de alabastru așteptînd trandafirii albi și liliacul de iunie, cu covorul roșu ce trecea printre rîndurile de scaune, de la ușă pînă la altar — simți că fusese poate o greșeală să facă nunta tot în casa familiei Lovell. Și din nou se văzu pe sine, îmbrăcată în rochia de „muslin indian" cu talia înaltă, brodată cu margarete, în sandalele de satin și cu voalul de Bruxelles — i se părea că-și vede din nou imaginea reflectată în oglindă, părăsind aceeași încăpere la brațul triumfător al lui Jim Ralston, și privirea speriată pe care o schimbase cu propria ei imagine, înainte de a-și lua locul sub trandafirii albi din hol și de a zîmbi tuturor celor ce o felicitau. Ah, ce imagine total diferită va reflecta mîine oglinda !

Pași repezi se auziră înăuntru, apoi Charlotte ieși și se apropie de doamna Ralston.

— Am fost la bucătărie să-i spun Melissei Grimes că ar fi mai bine să pună la socoteală cel puțin două sute de cupe de înghețată.

— Două sute ? Da... cred că da, dacă vin toate rudele din Philadelphia, cumpăni Delia. Dar cu șervețelele cum facem ? întrebă ea.

— Dacă o să le luăm și pe cele ale mătușii tale Cecilia Vandergrave, ne ajung.

— Da. Îți mulțumesc, Charlotte, că te-ai ocupat de toate.

— O, protestă Charlotte, zîmbind în felul ei dispreţuitor ; şi Delia înţelese ironia de a mulţumi unei mame că se ocupă de pregătirile de nuntă ale propriei sale fiice.

— Stai jos, Chatty, spuse ea încet, simţind că roşeşte din cauza gafei făcute.

Charlotte, oftînd de oboseală, se aşeză pe cel mai apropiat scaun.

— Va fi o zi frumoasă mîine, spuse ea, uitîndu-se gînditoare la cerul senin.

— Da. Unde e Tina ?

— Era foarte obosită. Am trimis-o sus, să stea puţin întinsă.

Părea un lucru cît se poate de potrivit, aşa că Delia nu spuse la început nimic. Dar după un timp şopti :

— O să ne lipsească.

Răspunsul Charlottei fu un sunet nearticulat.

Cele două verişoare rămaseră tăcute, Charlotte ca de obicei dreaptă şi ţeapănă, cu mîinile încleştate pe braţele scaunului de papură demodat. Delia stătea cufundată într-un fotoliu cu spătar înalt. Schimbară ultimele remarci legate de pregătirile pentru a doua zi ; nu mai rămăsese nimic de spus în legătură cu numărul invitaţilor, pregătirea punch-ului, aranjamentele pentru odăjdiile preoţilor şi aşezarea cadourilor în cea mai frumoasă cameră rămasă liberă.

Numai un singur subiect nu fusese abordat, şi Delia, privind chipul verişoarei ei profilîndu-se sumbru în lumina tot mai estompată a amurgului, o aştepta pe Charlotte să vorbească. Dar Charlotte nu spuse nimic.

— M-am gîndit, începu Delia în cele din urmă, cu un glas puţin tremurat, că ar trebui să...

I se păru că vede mîinile Charlottei apucînd mai strîns braţele scaunului.

— Că ar trebui... ?

— Ei, înainte ca Tina să se culce, să merg, poate, la ea cîteva minute...

Charlotte nu spuse nimic, vizibil hotărîtă să nu facă nici un efort spre a o ajuta.

— Mîine, continuă Delia, vom fi aşa de ocupate, încă de la prima oră a dimineţii, încît nu văd cum, cu atîtea lucruri de rezolvat şi emoţii, aş putea să...

— Ai putea să... ? repetă monoton Charlotte.

Delia simţi cum roşeaţa ce o năpădise se accentua în întunericul care învăluia camera.

— Ei, bănuiesc că eşti de acord cu mine că ar trebui să-i spunem fetei cîteva cuvinte în legătură cu noile îndatoriri şi răspunderi care... ei... ceea ce se spune de obicei într-o asemenea situaţie, încheie ea bîlbîindu-se.

— Da, m-am gîndit şi eu la asta, spuse Charlotte.

Nu mai adăugă altceva, iar Delia înţelese din glasul ei că fusese stîrnită în ea acea revoltă ascunsă care, în momentele cruciale ale vieţii Tinei, părea să se declanşeze automat la Charlotte. Nu putea înţelege de ce verişoara ei trebuia, în asemenea momente, să devină aşa de enigmatică şi inaccesibilă ; în prezent nu vedea nici un motiv ca această schimbare a dispoziţiei ei să aibă vreo legătură cu ceea ce considera că era de datoria ei. Tina probabil că simţea nevoia să primească de la ea un sfat în legătură cu noua viaţă, tot aşa cum şi ea tînjea după o discuţie confidenţială, care ar fi însemnat acel adevărat rămas bun pe care şi-l lua de la fiica ei adoptivă. Cu inima bătîndu-i mai repede ca de obicei, se ridică şi trecu spre salonul învăluit de umbre. Dintre coloanele verandei, luna arunca o rază de lumină peste şirurile de scaune, făcînd să strălucească altarul îmbrăcat în dantelă, cu sfeşnicele şi vazele goale, şi contura în oglindă, argintie, imaginea greoaie a Deliei.

Ea traversă camera spre hol.

— Delia ! răsună în urmă glasul Charlottei.

Delia se întoarse şi cele două femei se cercetară insistent, în lumina crudă. Chipul Charlottei arăta ca în ziua aceea îngrozitoare cînd Delia îl văzuse brusc, peste umăr, reflectat în oglindă.

— Te duci sus să vorbeşti cu Tina ? întrebă Charlotte.

— Da. E aproape nouă, aşa că...

— Da, înţeleg, şi făcu un efort vizibil să se stăpînească. Dar, te rog, înţelege-mă şi tu pe mine, Delia, dacă-ţi cer să n-o faci.

Delia o privi cu o vagă senzaţie de teamă. Ce nou mister mai ascundea şi această stranie rugăminte ? Dar nu —

o îndoială ca cea care-i trecu acum prin minte era inadmisibilă. Era prea sigură de Tina ei.

— Îţi mărturisesc că nu înţeleg, Charlotte. În mod sigur îţi dai şi tu seama că în seara dinaintea căsătoriei, o fată trebuie să primească sfatul unei mame...

— Da, îmi dau seama, spuse Charlotte Lovell, respirînd repede. Dar întrebarea este : *care dintre noi este mama ei ?*

Delia se dădu involuntar înapoi.

— Care dintre noi ? bîigui ea.

— Da, să nu-ţi închipui că este prima oară cînd îmi pun această întrebare. Ei, dar vreau să rămîn calmă ; cît se poate de calmă. Nu vreau să mă mai întorc la trecut. Am acceptat totul cu recunoştinţă. Dar lasă-mă măcar în seara asta... doar în seara asta...

Delia se simţi cuprinsă de mila aceea care predomina asupra oricărui alt sentiment, în rarele situaţii cînd discuta deschis cu Charlotte Lovell. Ochii i se umplură de lacrimi şi nu mai spuse nimic.

— Căci în seara asta, încheie Charlotte, *sînt* mama ei!

— Charlotte, n-o să-i spui... nu acum ! izbucni Delia fără să-şi dea seama.

Charlotte rîse uşor.

— Dacă i-aş spune, ţi-ar repugna chiar aşa de mult ?

— Dacă mi-ar repugna ? Ce cuvînt, între noi !

— Ce cuvînt ! Cum, dar este cuvîntul care a stat între noi de la început — chiar de la început. Din ziua în care ţi-ai dat seama că lui Clement Spender nu i s-a frînt inima de durere descoperind că nu era destul de bun pentru tine; de cînd ţi-ai înfăptuit răzbunarea şi triumful în a mă ţine la mila ta şi în a-mi lua copilul !

Cuvintele Charlottei păreau că izvorăsc din focul infernului ; apoi flacăra se potoli, ea îşi plecă în jos capul şi rămase în faţa Deliei, năucită şi mută.

Primul gest al Deliei a fost acela de a se trage înapoi, indignată. În timp ce ea nu simţise decît tandreţe, compasiune, dorinţa de a o ajuta şi de a-i fi prietenă, în pieptul celeilalte se zvîrcoleau asemenea sentimente cumplite ! Era ca şi cum un fum otrăvitor s-ar fi strecurat peste un peisaj de vară plin de puritate...

De obicei, asemenea sentimente erau urmate de o reacție de simpatie. Dar acum nu mai simți așa ceva. O cuprinse un dezgust total.

— Da, spuse ea rar. Uneori cred că într-adevăr m-ai urît de la început ; m-ai urît pentru tot ceea ce am încercat să fac pentru tine.

Charlotte își ridică brusc capul.

— Să faci pentru mine ? Dar tot ce-ai făcut a fost pentru Clement Spender !

Delia o privi îngrozită.

— Ești odioasă, Charlotte. Pe cuvîntul meu că nu m-am mai gîndit la Clement Spender de ani de zile.

— O, ba da — te-ai gîndit ! Te-ai gîndit întruna la el gîndindu-te la Tina — numai la el și la nimeni altcineva ! O femeie nu încetează niciodată să se gîndească la bărbatul pe care-l iubește. Se gîndește la el mulți ani după aceea, sub tot felul de forme, fără să-și dea seama, gîndindu-se la tot felul de lucruri : cărți, tablouri, apusuri de soare, o floare sau o panglică — sau la un ceas de pe cămin, încheie Charlotte cu un rîs disprețuitor. Pe asta m-am bazat, înțelegi — de asta am venit la tine în ziua aceea. Știam că am să-i dau Tinei o altă mamă.

Din nou fumul otrăvitor păru s-o învăluie pe Delia : faptul că ea și Charlotte, două femei în vîrstă, stăteau în fața altarului de cununie al Tinei și-și vorbeau despre ură, i se părea inimaginabil de hidos și degradant.

— Ești o femeie rea — *ești foarte rea !* exclamă ea.

Apoi ceața cea grea se împrăștie și prin ea văzu chipul răvășit și demn de milă al unei mame care nu fusese mamă niciodată ; care pentru fiecare binefacere acceptată se simțea deposedată de un privilegiu. Se duse mai aproape de Charlotte și-și puse mîna pe brațul ei.

— Nu aici ! Să nu mai vorbim astfel aici !

Cealaltă se trase înapoi.

— Oriunde vrei, atunci. Nu țin la un loc anume !

— Dar în seara asta, Charlotte — în seara dinaintea nunții Tinei ? Nu este oare fiecare colțișor din casă plin de prezența ei ? Cum de putem să continuăm să ne spunem una alteia asemenea lucruri crude ? Charlotte nu spuse nimic, iar Delia continuă pe un ton mai ferm : Nimic din tot ce spui nu mă mai face să sufăr cu adevărat

— de mult timp ; şi nici eu nu vreau să te fac să suferi — niciodată n-am vrut.

— Tu spui asta — tu care ai făcut tot ce-a fost posibil ca să mă smulgi de lîngă fiica mea ? Crezi că mi-a fost uşor ca în toţi aceşti ani s-o aud spunîndu-ţi „mamă" ? O, ştiu, ştiu — s-a hotărît ca ea să nu afle niciodată... dar dacă nu te-ai fi interpus mereu între noi, n-ar fi avut pe altcineva în afară de mine, ar fi simţit pentru mine ceea ce simte un copil pentru maică-sa, *ar fi trebuit* să mă iubească mai mult decît pe oricine altcineva. Cu toată indulgenţa şi generozitatea ta, ai sfîrşit prin a mă lipsi de propriul meu copil. Şi m-am împăcat cu toate, de dragul ei — pentru că ştiam că trebuie. Dar în seara asta — în seara asta — e a mea. În seara asta nu pot suporta să-ţi spună ţie „mamă".

Delia Ralston nu răspunse imediat. I se părea c-o auzea vorbind pentru prima oară din străfundurile dragostei materne şi rămase înspăimîntată de ecoul pe care-l avea glasul ei.

— Cît de mult trebuie s-o iubeşti dacă-mi spui mie asemenea lucruri ! spuse ea încet. Apoi făcu încă un efort şi adăugă : Da, ai dreptate. Nu mă duc la ea, tu trebuie să te duci.

Charlotte porni spre ea impulsiv, dar Delia, cu o mînă ridicată parcă în apărare, străbătu camera şi ieşi din nou pe verandă. Cînd se aşeză pe scaunul ei, auzi uşa salonului deschizîndu-se, apoi închizîndu-se, şi zgomotul paşilor Charlottei pe scări.

Delia rămase singură în noapte. Ultima picătură a generozităţii ei fusese consumată şi încerca acum să-şi ia gîndul plin de nelinişte de la Charlotte. Ce se întîmpla în acel moment sus ? Cu ce sumbre destăinuiri aveau să fie tulburate visele de tînără mireasă ale Tinei ? Ei, dar acesta nu mai era pentru ea un motiv de îngrijorare. Ea, Delia Ralston, îşi jucase rolul, făcuse tot ce-i stătuse în puteri : nu mai rămăsese nimic, decît să încerce să-şi păstreze moralul ridicat, învingînd sentimentul amar al eşecului.

Exista un ciudat sîmbure de adevăr în ceea ce spusese Charlotte. Cu ce forţă de a intui lucrurile o înzestrase iubirea maternă ! Gelozia ei părea să aibă sute de antene.

Da ; era adevărat că, pentru Delia, frumusețea și calmul serii dinaintea nunții Tinei erau copleșite de amintirile propriului ei trecut nerealizat. Încet, pe nesimțite, ajunsese acum să se poată împăca, liniștită, cu amintirea a ceea ce pierduse cîndva. Toate aceste ultime zile trăise prin Tina, fusese Tina, iar Tina fusese eul ei care mai păstra încă ceva din amintirea tinereții, a îndepărtatei Delia Lovell. Acum, pentru prima oară, fără rușine, fără să-și reproșeze, fără vreo remușcare sau vreun scrupul, Delia se lăsa învăluită de acea imagine a iubirii împărtășite, de care gîndul ei fugise întotdeauna. Făcuse alegerea în tinerețe, și o acceptase la maturitate ; și aici, în această bucurie a nunții, așa de misterios devenită parcă a ei, se afla compensația pentru tot ceea ce-i lipsise și la care nu renunțase totuși niciodată.

Delia înțelese acum că Charlotte ghicise toate acestea și că gîndul o umpluse de o profundă indignare. Charlotte spusese cu ani în urmă că Clement Spender nu-i aparținuse niciodată cu adevărat ; acum înțelese că același lucru se întîmplase și cu copilul lui Clement Spender. Pătrunsă de acest adevăr, Delia si simți mișcată, învăluită de vechea compasiune pentru Charlotte. Înțelese că era un lucru îngrozitor, un sacrilegiu, să te amesteci în destinul altcuiva, să influențezi cît de puțin dreptul la dragoste și durere al altor ființe. Delia intervenise de două ori în viața Charlottei : era normal ca aceasta s-o urască. Numai de nu s-ar răzbuna făcîndu-i rău Tinei !

Gîndul mamei adoptive se întoarse cu durere la cămăruța albă de sus. Plănuise ca în jumătatea de oră pe care dorise s-o petreacă cu Tina să-i transmită fetei gînduri frumoase, asemenea florilor pe care urma să le găsească lîngă pat cînd se va trezi. Și acum...

Delia tresări, ieșind din starea aceea de meditație. Se auziră pași pe scară — Charlotte cobora, străbătînd casa cufundată în liniște. Delia se ridică vrînd să plece : simțea că nu putea suporta să întîlnească privirea verișoarei ei. Ocoli veranda, sperînd să găsească obloanele de la sufragerie ridicate și să se strecoare neobservată spre camera ei ; dar, într-o clipă, Charlotte fu lîngă ea.

— Delia !

— A, tu eşti ? Mă duceam la culare.

Nu putu cu nici un preţ să-şi înlăture asprimea din glas.

— Da, e tîrziu. Trebuie să fii tare obosită.

Apoi Charlotte tăcu ; glasul îi sunase sugrumat şi îndurerat.

— Da, *sînt* obosită, recunoscu Delia.

În liniştea acelei nopţi cu lună, cealaltă se apropie de ea, punîndu-şi cu timiditate mîna pe braţul ei.

— Dar nu înainte s-o vezi pe Tina.

Delia se încordă brusc.

— Pe Tina ? Dar e tîrziu ! Nu doarme ? Credeam că vei sta cu ea pînă...

— Nu ştiu dacă doarme, spuse Charlotte, apoi tăcu. N-am fost la ea — dar am văzut lumină pe sub uşa ei.

— N-ai fost la ea ?

— Nu, am stat doar pe coridor şi am încercat...

— Ai încercat... ?

— Să mă gîndesc la ceva... la ceva ce să-i spun fără să ghicească... să ghicească... O înecă un supin, dar continuă cu un ultim efort : N-are nici un rost. Ai avut dreptate : nu am ce să-i spus. Tu eşti adevărata ei mamă. Du-te la ea. Nu e vina ta — nici a mea.

— Oh ! exclamă Delia.

Charlotte se agăţă de ea, pătrunsă de o mută umilinţă.

— Mi-ai spus că sînt rea. Nu sînt rea. De fapt, a fost a mea cînd era mică !

Delia o cuprinse cu braţul pe după umeri.

— Linişteşte-te, draga mea ! O să mergem la ea împreună.

Cealaltă cedă automat îmbrăţişării ei şi, una lîngă alta, cele două femei urcară scara, Charlotte încercînd să-şi potrivească mersul repezit cu mişcările mai ţepene ale Deliei. Merseră pînă la uşa Tinei, dar cînd ajunseră acolo, Charlotte Lovell se opri şi clătină din cap.

— Nu... du-te tu, şopti ea şi se întoarse.

Tina stătea întinsă în pat, cu mîinile sub cap, iar ochii ei fericiţi reflectau bucata argintie de cer care umplea fereastra. Îi zîmbi Deliei, visătoare.

— Știam că ai să vii.

Delia se așeză lîngă ea, iar mîinile lor, împreunate, poposiră pe cuvertura patului. De fapt, nu-și spuseră multe, sau nu aveau nevoie de cuvinte. Delia n-avea să-și amintească niciodată cît timp rămase cu ea : se lăsase furată de vraja clipei aceleia ocrotite de lumina lunii.

Dar, brusc, își aminti de Charlotte care stătea singură, dincolo de ușa închisă a camerei sale, așteptînd, zbuciumîndu-se, ascultînd. Delia nu trebuia, pentru propria ei plăcere, să prelungească acea tragică așteptare. Se aplecă s-o sărute pe Tina în semn de noapte-bună ; apoi se opri în prag și se întoarse.

— Draga mea ! Încă ceva.

— Da, murmură Tina, cufundată în visul ei.

— Vreau să-mi promiți...

— Orice, orice, mamă dragă !

— Că, atunci cînd vei pleca, mîine... în ultima clipă, înțelegi...

— Da.

— După ce îți vei lua rămas bun de la mine și de la toată lumea... atunci cînd Lanning te va ajuta să te urci în trăsură...

— Da...

— Să-i dai ultima sărutare mătușii Charlotte. Nu uita... ultima.

REVELAŢIE

(Anii şaizeci)

I

— Eşti un nătărău ! spuse soţia sa, şi aruncă cărţile.

Mi-am întors repede capul ca să nu văd chipul lui Hayley Delane ; deşi nu ştiu de ce doream să nu-l văd, şi cu atît mai puţin nu ştiu de ce mi-aş fi imaginat (dacă am făcut-o cumva) că un bărbat de vîrsta şi prestanţa lui ar fi observat ce se putea citi pe chipul cu totul neimportant al unui tînăr ca mine.

M-am întors ca să nu vadă cît de mult m-a durut să aud că i se spune „nătărău", chiar şi în glumă — sau, cel puţin pe jumătate în glumă ; deşi şi eu îl consideram deseori nătărău pentru că, deşi nu juca pocher prea bine, cunoşteam destul de bine jocul ca să-mi dau seama că — atunci cînd nu era atent — jocul lui justifica pe deplin acea izbucnire din partea soţiei sale. De ce mă deranjase într-atît ieşirea ei — n-aş fi putut spune ; şi nu ştiu nici acum de ce, atunci cînd la cuvintele ei tînărul Bolton Byrne, „ultima ei cucerire", izbucnise într-un rîs zgomotos, strident, îmi venise să-l pocnesc pe nemernic ; nici de ce, cînd Hayley Delane, care prindea cam încet, dar sigur, o glumă, izbucnise în cel din urmă într-un hohot înfundat, în semn că înţelesese — de ce-am dorit atunci, mai mult ca oricînd, să-mi şterg din minte întreaga scenă. De ce ?

Stăteau cu toţii acolo, aşa cum îi văzusem de atîtea ori stînd, în biblioteca luxoasă şi fără cărţi a lui Jack Alstrop (sînt sigur că numeroasele rafturi de dincolo de uşile de sticlă erau goale), în timp ce afară lumina pală a amurgului devenea tot mai albastră deasupra pajiştii ce dădea spre Long Island, deasupra pădurii şi a fîşiei de mare

scăldate în lumina lunii. Niciodată, nimeni nu se uitase afară spre a le privi, ci doar pentru ca să vadă cum va fi vremea a doua zi pentru polo, vînătoare, curse, sau sportul ce se practica în funcţie de anotimp ; nimeni nu dădea vreo atenţie amurgului, lunii sau umbrelor albăstrii, iar Hayley Delane era ultimul dintre ei care ar fi făcut-o. Zile şi nopţi în şir stătea ancorat la masa de pocher a cuiva şi învîrtea absent cărţile...

Da ; cu asta se ocupa. Şi nici măcar (aşa cum spusese odată o mare autoritate în materie de blazoane) o treabă atît de prostească nu o făcea bine ; ea fiind aceea de a se ţine scai după nevastă-sa, de a juca pocher cu prietenii şi de a rînji la neroziile spuse de ea şi de ceilalţi. Nu era de mirare că doamna Delane se arăta uneori exasperată. Aşa cum spunea singură, nu ea îi ceruse s-o ia în căsătorie ! Mai degrabă nu : toţi cei de-o vîrstă cu ei îşi puteau aminti cît de tulburat fusese din pricina ei. Prima oară o văzuse la teatru, cred : „Cine-i tînăra de colo ? — cu părul acela minunat ?“ — O, Leila Gracy ? Nu-i cine ştie ce drăguţă...“ ; „Vreau să mă însor cu ea — “. „Să te însori cu ea ? Dar tatăl ei e escrocul ăla bătrîn de Bill Gracy... Ăla care...“ „Vreau să mă însor cu ea.“ Şi pînă la urmă a făcut-o ; şi, dacă vreţi, ea a fost aceea care l-a purtat de colo-colo cu vorba, ba vrînd, ba nevrînd, pînă cînd tinerelul acela încrezut, care nu se mai hotăra în privinţa ei, a renunţat la ea.

Astfel se căsătorise Hayley Delane ; şi acesta fusese, presupun, felul în care îşi rezolvase marea majoritate a afacerilor, în tot cursul vieţii sale nereuşite şi inutile... Răbufniri... tumulturi pe care nu le putea stăvili... apoi lungi perioade de lîncezeală... în timpul cărora ceva îmi spunea că regrete vechi şi remuşcări se învolburau sub masca indolentă a firii sale. Şi totuşi, nu cumva pur şi simplu romanţam un caz banal ?

M-am întors de la fereastră şi am privit spre grup. Lumînările aduse la mesele de joc împrăştiau oaze de lumină prin camera întunecată ; în strălucirea lor, capul sever al lui Delane părea asemenea unei stînci pe o cîmpie acoperită cu flori. Poate din cauză că era mare, greoi şi negricios, poate din cauza vîrstei lui înaintate, pentru că trebuie să fi fost cu cel puţin cincisprezece ani mai

mare decît soţia sa şi decît majoritatea prietenilor ei ; în orice caz, nu l-am privit niciodată fără să am sentimentul că locul lui era în altă parte, nu atît într-o altă societate, cît într-o altă epocă. Pentru că nu era nici un dubiu că societatea în care trăia i se potrivea destul de bine. Se bucura din plin de toate distracţiile oferite de acel mic grup — călărea, juca polo, mergea la vînătoare şi mîna trăsura cu patru cai alături cu cei mai pricepuţi dintre ei (înţelegeţi deci, din această ultimă aluzie, că mai sîntem încă în arhaicii ani ai trăsurilor). Dar n-aş putea să ghicesc ce alte lucruri ar fi preferat, dacă ar fi avut prilejul să aleagă. În ciuda admiraţiei ce i-o port, nu pot crede că Leila Gracy fusese aceea care-l silise să i se supună total. Ce-ar fi făcut oare dacă n-ar fi întîlnit-o în seara aceea la teatru ? Ei, cred că ar fi întîlnit o altă persoană exact ca ea şi s-ar fi căsătorit cu ea. Nu ; diferenţa n-ar fi constat în gust — ci în altceva, mult mai profund. Şi totuşi, ce este mai profund într-un om decît gusturile sale ?

În cazul acesta, şi într-o altă epocă, ar fi făcut tot ceea ce făcea şi acum : să lîncezească, să practice sporturi, să mănînce mai mult decît trebuia, să rîdă la aceleaşi glume proaste şi să adore, în acelaşi fel monoton, acelaşi gen de femei, fie că era îmbrăcată în crinolină, tunică, sau piei de animale — nu conta prea mult în ce categorie intra. Numai că, într-o altă epocă, s-ar putea să fi existat condiţii de manifestare pentru alte calităţi, acum latente, poate chiar atrofiate, dar care — cu siguranţă — trebuie să fi avut legătură cu fruntea aceea mare şi prietenoasă, cu nasul mare şi gropiţele care, din cînd în cînd, îi brăzdau chipul, înseninîndu-l. Şi gropiţele îi erau destinate tot Leilei Gracy ?

Ei, probabil că tocmai *eu* aş fi fost nătărăul, dacă ea ar fi ştiut ; un nătăru care să creadă în soţul ei, să fie obsedat de el, copleşit, în timp ce, de treizeci de ani, el nu fusese decît pur şi simplu Hayley Delane, cel pe care toată lumea îl lua aşa cum era, se bucura să-l vadă, şi-l uita imediat. Întorcîndu-mi privirea de la acel cap imens, am privit-o pe soţia lui. Capul ei parcă tocmai începea să prindă contur, să se des-

chidă ca o floare, asemenea chipului unei tinere fete, învăluit într-un abur ușor. Chiar și lumina slabă a lumînărilor trăda ridurile de pe fața ei, rujul de pe buze, părul oxigenat ; dar nu reușea să șteargă conturul fluid în care era învăluită, sau aerul de tinerețe ce-i sclipea în privirile izvorîte din adîncuri, asemenea unei naiade speriate. Avea ceva inocent în ea, așa cum se întîlnește deseori la femeile cu o bogată experiență sentimentală. Uitîndu-mă la soț și soție, așezați față-n față, cu cărțile de joc între ei, mă întrebam tot mai nedumerit cum de era ea cea care conducea și el cel care se supunea. Din asta vă puteți da seama cît de tînăr eram încă.

Atît de tînăr într-adevăr, încît Hayley Delane îmi apăruse în anii de școală ca ceva finit, un monument terminat : ca Trinity Church, sau clubul newyorkezilor. Un tînăr din generația mea nu și-l putea imagina altfel, sau altcum, decît comparat cu aceste venerabile instituții. Și așa l-am considerat și eu, pînă cînd, terminînd Harvard-ul și întorcîndu-mă, după o perioadă de pelerinaj prin lume, să mă stabilesc în New York, el îmi păru deodată schimbat, ascunzînd parcă un mister, și mult mai interesant decît mă așteptam.

Nu pot să spun că acest lucru m-a preocupat în mod deosebit. Aveam treburile mele personale (într-un birou din centrul orașului) și distracțiile specifice vîrstei ; îmi petreceam timpul descoperind New York-ul. Dar, din cînd în cînd, enigma Hayley Delane își făcea loc între mine și celelalte preocupări ale mele, așa cum se întîmplase în seara aceea, doar pentru că soția lui îl jignise, iar el rîsese și o considerase amuzantă. Și în asemenea momente mă simțeam afectat și tulburat din cale-afară din pricina a tot ceea ce știam despre el, sau observasem la el, și care-mi justifica sentimentele.

Jocul de cărți se terminase, sunase clopoțelul ce anunța că invitații urmau să se schimbe pentru masa de seară. Curînd, clopoțelul sună din nou, insistînd discret. Alstrop, care la altele nu ținea prea mult, prefera ca invitații să nu întîrzie mai mult de o jumătate de oră la masă.

— Ei — *Leila !* o dojeni el în cele din urmă.

Buclele ei aurii se înclinară peste bani.

— Da, da. Doar o clipă. Hayley, să plăteşti tu pentru mine... Gata, plec ! şi, rîzînd, împinse scaunul înapoi.

Delane rîse şi el şi se ridică domol. Byrne alergă să deschidă uşa pentru domna Delane ; celelalte femei ieşiră odată cu ea. Delane îi plăti datoriile la joc, luă gentuţa ei aurie şi tabachera şi le urmă.

Eu m-am întors la fereastra ce dădea spre pajişte. Era momentul să-mi întind puţin picioarele, în timp ce sus se mînuiau fiarele de frizat părul şi cutiile cu pudră. Alstrop veni lîngă mine şi rămaserăm unul lîngă altul, privind în sus la cerul puţin înnorat pe care sclipeau primele stele.

— La naiba — nu arată prea bine pentru meciul nostru de mîine !

— Da, dar ce mireasmă plăcută aduce ploaia cînd vine.

El rîse.

— Eşti un optimist... ca şi bătrînul Hayley.

Am ieşit să ne plimbăm pe pajişte, spre pădure.

— De ce, ca bătrînul Hayley ?

— O, el este un adevărat filozof. Nu l-am văzut niciodată enervîndu-se.

— Nu. Probabil că din cauza asta pare aşa de trist, am exclamat.

— Trist, Hayley ? Păi, tocmai ziceam că...

— Da, ştiu. Dar singurii oameni care nu se enervează sînt cei cărora nu le pasă ; şi a nu-ţi păsa de nimic este cel mai trist lucru care poate exista. Aş vrea să-l văd enervîndu-se măcar o dată.

Gazda mea fluieră uşor şi spuse :

— Pe cinstea mea, cred că vîntul şi-a schimbat direcţia spre nord. Dacă ar fi aşa... şi, umezindu-şi degetul, şi-l ridică în aer.

Ştiam că nu are nici un rost să încerci să discuţi astfel de lucruri cu Alstrop, dar am încercat pe o altă cale.

— Ce Dumnezeu a făcut Delane în toţi aceşti ani ? am întrebat.

Alstrop avea patruzeci de ani, sau în jur de patruzeci, şi era ajutat de ani mai bine decît mine să arunce o privire înapoi asupra acestei probleme.

Dar efortul părea să-l depăşească.

— Ei, în care ani ?

— De cînd a terminat colegiul.

— Doamne sfinte ! De unde să știu ? Doar nu-s de-o vîrstă cu el. Hayley trebuie să fi trecut de mult de cincizeci de ani.

Suna formidabil pentru anii mei tineri ; aproape ca o eră geologică. Și așa i se potrivea, într-un fel... mi-l și imaginam lăsîndu-se dus în derivă, sau împotmolindu-se, sau făcînd orice măsurat în ere, cîte un milimetru la o sută de ani.

— De cînd e însurat ? am întrebat.

— Nici asta nu știu ; de aproape douăzeci de ani, cred. Copiii au crescut. Băieții sînt amîndoi la Groton. Leila nu-și arată vîrsta — uneori.

— Ei, și ce-a făcut de cînd s-a însurat ?

— Păi, ce să fi făcut ? Întotdeauna a avut bani destui ca să facă ce vrea. Bineînțeles că este și unul din acționarii băncii. Lumea spune că nemernicul acela bătrîn de socru-său, pe care refuză să-l vadă, stoarce o mulțime de bani de la el. Știi că are un suflet tare bun. Dar presupun că o scoate el la capăt cumva. Și este și în consiliile de administrație ale multor instituții — Azilul pentru orbi, Fondul orfanilor, și multe altele. Și ce alte distracții mai vrei ?

— Dar nu la asta mă refer, am stăruit eu.

Alstrop mă scrută prin întuneric.

— Te referi la femei ? N-am auzit niciodată nimic... dar de asta nu poți fi sigur. E un tip tăcut.

Am urcat să ne îmbrăcăm pentru masă. Da, cuvîntul ăsta îl așteptasem ; era un tip *tăcut*. Chiar și o ființă simplă ca Alstrop simțise asta. Dar oare tăcea conștient, deliberat — sau doar instinctiv, din fire ? Aici era misterul.

II

Marele meci de polo avu loc în ziua următoare. Era primul din acel sezon și, ținînd seama respectuos de acest lucru, după ce plouase torențial toată noaptea, barometrul indica din nou vreme frumoasă.

Toată lumea de pe Fifth Avenue venise să vadă New York-ul jucînd contra Hempstead-ului. Pajiştile frumos aranjate şi tribuna proaspăt vopsită erau presărate cu rochii primăvăratice şi umbreluţe de soare, iar trăsurile şi alte vehicule fără număr ocupaseră celălalt capăt al terenului.

Hayley Delane mai juca încă polo, deşi devenise aşa de greoi încît caii de care avea nevoie trebuie să-l fi costat imens. Bineînţeles, nu mai era socotit un jucător de prima mînă ; într-adevăr, în ultimul timp, cînd jocul devenise o adevărată artă, nu prea văd la ce putea fi bun un trup greoi ca al lui. Dar siguranţa şi iuţeala cu care lovise altădată, pe cînd era tînăr iar zorii acestui sport abia mijeau, făcuseră să fie încă socotit un fundaş preţios, pe lîngă faptul că era stimat pentru rolul pe care-l avusese în introducerea şi consacrarea jocului.

Nu-mi amintesc prea multe lucruri despre începutul meciului, care semăna cu multe altele pe care le mai văzusem. Eu nu jucam niciodată şi nu pariam : pentru mine interesul principal consta în frumuseţea lunii mai, în unduirea rochiilor primăvăratice pe deasupra gazonului, în atmosfera tinerească, inundată de veselia şi bucuria fetelor şi băieţilor ce-şi ţeseau eterna idilă sub un cer complice. Din cînd în cînd, erau întrerupţi cu toţii de cîte un „O — o !", care făcea ca toate privirile să se întoarcă în aceeaşi direcţie, spre cele două şiruri strălucitoare de oameni şi cai, care se năpusteau peste întinderea verde, aglomerată şi mişcătoare, spre siluetele însemnate cu stele, ca apoi să revină. Dar totul dura doar un moment — privirile hoinăreau din nou, începeau iarăşi sporovăielile, iar tinereţea îşi vedea de treabă pînă cînd cursa următoare o scotea din nou din transă.

Eram şi eu dintre spectatorii aceştia cu atenţia împărţită. Jocul de polo, ca spectacol în sine, nu mă captiva, şi l-am urmărit tot atît de puţin ca şi fetele drăguţe cocoţate lîngă curtezanii lor, sus pe trăsuri, sau în tribună. Şi, din întîmplare, rătăcind fără nici o ţintă, am ajuns lîngă stîlpii albi care înconjurau terenul, şi acolo, într-un grup de spectatori, am zărit-o pe Leila Delane.

Cînd m-am apropiat, am rămas surprins văzînd o siluetă cunoscută încercînd să se depărteze de ea. Bătrînul Bill Gracy mai putea fi văzut încă destul de des pe la marginea terenului de curse ; dar mă întrebam cum de pătrunsese în incinta unui club de polo așa de monden. Iată-l deci, fără îndoială că el era ; cine putea uita pieptul acela bombat ce se profila pe sub jerpelita lui haină de călărie, odinioară atît de elegantă, jobenul cenușiu, întotdeauna împins pe ceafă, descoperindu-i părul creț castaniu, și acel amestec de șiretenie și îngîmfare care făcea ca privirea lui apoasă să pară așa de jalnică ? Dintre siluetele care apăreau ici și colo ca niște ruine prevestitoare, și care aparținuseră persoanelor de vază din New York-ul de altădată, nici una nu era mai tipică decît a lui Bill Gracy ; privirea mea l-a urmărit curioasă, pe cînd se îndepărta tîrșîindu-și picioarele de fiica sa. „Încearcă să stoarcă de la ea cîți mai mulți bani", m-am gîndit ; și mi-am amintit ce-mi spusese Alstrop despre generozitatea lui Delane. „Ei, dacă aș fi în locul lui Delane", mi-am zis, „aș da oricît ca să-l țin pe acest nemernic bătrîn cît mai departe."

Întorcîndu-și privirea după tatăl ei care se îndepărta, doamna Delane mă zări și dădu din cap. În același moment, Delane, pe un poney înalt, cu pieptul lat, traversă în buiestru cîmpul, cu crosa pe umăr. Cum călărea așa, greoi și totuși viguros, în cămașa roșu cu negru și bretele albe, cu capul profilîndu-i-se ca o statuie de bronz, m-a făcut să-mi amintesc fără voie de faimosul mercenar al lui Guidoriccio da Foligno, călărind agale dar bărbătește în fresca ce avea ca fundal o fortăreață și care se afla la primăria din Siena. De ce trebuia ca un bancher din New York, excesiv de greoi și destul de în vîrstă, călărind un ponei pe terenul de polo din Long Island, să-mi amintească de figura marțială pe un cal de luptă, îmbrăcată în armuri — nu pot să-mi explic. Din cîte îmi amintesc, nu erau nici un fel de fortărețe cu turnuri pe fundalul pe care se proiecta Delane ; iar șapca lui de polo prea tinerească și cămașa țipătoare erau un jalnic înlocuitor al armurii de zale a eroului lui Guidoriccio. Dar Delane îmi juca mereu feste în genul acesta : amintindu-mi, fără să bănuiască măcar, prin felul lui de a fi, molcolm și apatic,

de vremuri, scene și oameni deosebiți. De aceea continua să mă intereseze.

Acest interes mă făcu să zăbovesc lîngă doamna Delane, pe care de obicei o evitam. După ce îmi zîmbi vag, își întoarse privirea spre teren.

— Îl admirați pe soțul dumneavoastră ? am întrebat-o, cînd Delane trecu la trap prin fața ochilor noștri.

Ea mă privi nesigură.

— Crezi că este prea gras ca să mai joace, nu ? răspunse, puțin înțepată.

— Cred că este cel mai reușit. Arată ca un general, ca un mercenar grozav — de fapt, seamănă cu unul dintr-o veche frescă.

Ea mă privi lung, suspectîndu-mă probabil de ironie, așa cum făcea întotdeauna cînd nu înțelegea ce vrea să spună cineva.

— O, plătește *oricît* pentru cai ! spuse ea încet ; și adăugă cu un rîs stingher : Chiar ai spus-o ca un compliment ? Să-i transmit ce-ai zis ?

— Mi-ar face plăcere.

Dar ochii ei priveau din nou în altă parte, de data aceasta spre celălalt capăt al terenului. Firește — Bolton Byrne juca în echipa cealaltă ! Smintita de ea era întotdeauna la fel — absorbită de ultima ei cucerire. Deși fuseseră așa de multe, și probabil că era foarte sigură că vor mai urma încă multe altele ! Dar, de fiecare dată, se trezea în ea adolescenta : se îmbujora, îi bătea inima cu putere, refuza dansuri, aranja tête-à-tête-uri, presa flori (pot paria că așa făcea) în volumul ei cu catrenele lui Omar Khayyam, era îmbrăcată toată în muslină albă și își punea în păr trandafiri tot timpul cît ținea idila. Pasiunea pentru Byrne ajunsese acum la apogeu.

Nu părea politicos s-o părăsesc imediat și am rămas alături de ea privind pe teren.

— E ultima lor șansă de a marca, îmi spuse ea, lăsîndu-mă pe mine să ghicesc la cine se referea acel pronume ambiguu ; după care n-am mai spus nici unul nimic.

Jocul fusese echilibrat ; cele două echipe aveau cîte cinci puncte fiecare, iar mulțimea stătea agățată de bare, cu sufletul la gură — urmărind ultimele minute de joc. Lupta se dădea strîns, iute și destul de dramatic pentru

a-i ţine cu sufletul la gură chiar şi pe îndrăgostiţii din trăsuri. M-am uitat pe furiş la doamna Delane şi am văzut că se îmbujora la faţă. Byrne se năpusti, traversînd terenul, ghemuit pe spinarea calului său cam slăbănog, şi învirti crosa ca pe o lance — o imagine destul de frumoasă, pentru că era tînăr, suplu şi călărea uşor.

— Vor cîştiga ! spuse ea gîfîind, cu o explozie de bucurie.

Dar chiar în acel moment poneiul lui Byrne, neputînd să ţină pasul, se împiedică, se clătină şi căzu. Călăreţul se ridică din şa, ajută animalul să se ridice şi rămase buimăcit cîteva secunde, înainte de a încăleca din nou. Dar acel minut aduse schimbarea ; se ivise o şansă pentru ceilalţi. Grupul de bărbaţi şi cai se strînse, ezită puţin, se răsfiră şi se desprinse în şiruri, înaintînd ca fulgerul ; şi brusc o minge — a lui Delane — trecu grăbită şi victorioasă prin poarta adversarului. Izbucni un strigăt de fericire. „Bravo, bătrîne Delane !" se auzeau glasuri strigînd. Doamna Delane rîse scurt şi amar.

— Blestematul — blestematul de ponei ; i-am spus că nu e bun de nimic — şi terenul e încă aşa de lunecos, izbucni ea.

— Poneiul ? Bine, dar e nemaipomenit. Nu orice cal poate să poarte greutatea lui Delane, am spus eu.

Ea mă privi fără să mă vadă şi se întoarse, strîngînd din buze. Am văzut-o apoi îndreptîndu-se grăbită spre padoc.

Am urmat-o repede, dorind să-l văd pe Delane în momentul triumfului. Ştiam că toate aceste mici succese sportive le lua în serios, absurd de serios, ca şi cum, într-un chip misterios, ele ar fi fost umbra unor realizări mai substanţiale, mult visate sau împlinite într-o viaţă anterioară. Şi probabil vanitatea omului în vîrstă de a fi în rînd cu tinerii era de asemenea un lucru care-l făcea să se simtă satisfăcut ; nu puteai şti sigur niciodată în cazul unei minţi de o asemenea simplitate !

Cînd am ajuns la locul unde se adunau caii, nu l-am zărit imediat, în schimb am asistat la o scenă foarte neplăcută. Byrne, alb ca varul şi cam tăbăcit — asemenea unei femei bătrîne, mi-a trecut prin minte ! — trecea călare peste terenul gol, biciuind poneiul. Sări din şa şi-l

lovi puternic, pentru ultima oară, în cap, pe animalul care tremura tot. Un spectacol penibil.

Dar pedeapsa veni. Veni ca un fulger în roşu şi negru, coborînd parcă din ceruri asupra nemernicului. Delane îl apucă de guler şi-l lovi cu biciul peste umeri, îmbrîncindu-l apoi ca pe un lucru de nimic. Totul se petrecuse cît ai clipi, apoi — cînd se apropie mulţimea zgomotoasă, care-l făcu pe Byrne să dispară de parcă devenise invizibil — l-am văzut pe marele Delane devenind calm şi apatic, întorcîndu-se spre ponei şi punîndu-şi mîna alinătoare pe grumazul lui.

Îmi croiam drum spre el, împins de impulsul de a strînge mîna aceea, cînd am văzut-o pe soţia sa îndreptîndu-se spre el. Deşi nu eram prea departe, n-am putut auzi ce spunea ; oamenii nu vorbeau tare în zilele acelea şi nu „făceau scene", iar cele cîteva cuvinte rostite de doamna Delane probabil că nu le auzise nimeni în afară de soţul ei. Pe chipul lui negricios se răspîndi o bruscă roşeaţă ; făcu o mişcare cu braţul liber (cealaltă mînă era încă pe grumazul poneiului) aşa cum faci cînd vrei să scapi de un copil sîcîitor ; apoi băgă mîna în buzunar, scoase o ţigară şi o aprinse. Doamna Delane, albă ca o stafie, porni grăbită spre trăsura lui Alstrop.

Mă întorsesem şi eu să plec, cînd am auzit pe cineva strigîndu-l pe soţul ei. De data aceasta era Bill Gracy, care încerca să înainteze, fără a fi însă observat, aşa cum îi era felul, venind spre el cu o lacrimă pe gene, cu un zîmbet pe jumătate tremurat, pe jumătate sfidător şi cu mîna, într-o mănuşă galbenă, întinsă înainte.

— Fii binecuvîntat pentru ce-ai făcut, Hayley... fii binecuvîntat, băiatul meu !

Mîna lui Delane se ridică, fără tragere de inimă, de pe grumazul poneiului. Şovăi o clipă şi abia atinse palma celuilalt, care i-o prinse însă imediat. Apoi, fără să spună nimic, Delane se duse spre şopronul unde erau periaţi caii lui, în timp ce socrul său dispărea grozăvindu-se.

Promisesem ca, în drum spre casă, să mă opresc să iau ceaiul la un prieten ce stătea la jumătatea distanţei dintre clubul de polo şi Alstrop. Un alt prieten, care mergea şi el în aceeaşi direcţie, se oferi să mă conducă pînă acolo şi apoi la Alstrop.

Pe drum şi în jurul mesei de ceai, desigur, discuţiile s-au axat mai cu seamă asupra incidentului penibil cînd Bolton Byrne fusese biciuit. Femeile erau, unele îngrozite, altele cuprinse de admiraţie, după cum le era firea ; dar bărbaţii se declarau cu toţii de acord că reacţia fusese cît se poate de firească. Într-o asemenea situaţie, orice pretext era permis, spuneau ei ; deşi Hayley procedase prosteşte arătîndu-şi supărarea în public. Dar cam aşa proceda el întotdeauna — aceasta era opinia generală. Dacă vroiai neapărat să faci o gafă, nu aveai decît să i te adresezi lui ca s-o ducă la bun sfîrşit ! În rest, toţi vorbiră despre el cu afecţiune, fiind cu toţii de acord că Leila era o smintită... şi nimeni nu-l agrea pe Byrne, un „intrus" care se vîrîse în societatea lor cu mult tupeu, dîndu-se drept expert în echitaţie. Iar Leila, toată lumea era de acord cu lucrul acesta, întotdeauna avusese slăbiciune pentru „intruşi", poate pentru că admiraţia lor flata puternica ei dorinţă de a fi socotită ca aparţinînd lumii bune.

— Mă întreb cîţi or mai fi rămas în necunoştinţă de cauză — întîmplarea asta trebuie să fi făcut mare vîlvă, spuse prietenul meu cînd am coborît la uşa lui Alstrop ; şi exact la acelaşi lucru mă gîndeam şi eu.

Byrne plecase, desigur ; şi neîndoios plecaseră şi Delane şi Leila — în altă direcţie. Doream să fi avut ocazia să strîng mîna lui Delane, a omului acestuia care obişnuia să facă gafe...

Holul şi salonul erau pustii ; clopoţelul anunţînd masa trebuie să fi sunat discret, de mai multe ori, şi m-am simţit uşurat văzînd că lumea se conformase. Nu doream să văd pe nici unul dintre invitaţi înainte de a-mi vedea gazda. Şi, pe cînd mă grăbeam sus, l-am auzit strigîndu-mă din bibliotecă şi m-am întors.

— Nu e nici o grabă... masa a fost amînată pentru nouă, spuse el vesel ; şi adăugă pe un ton de nespusă uşurare : Am avut serios de lucru — uf !

Camera părea să spună şi ea acelaşi lucru : mesele din mijloc erau neatinse, iar fotoliile adînci, adunate în grupuri confidenţiale, păreau că mai discută încă spinoasa problemă. Observasem că o mare cantitate de whiskey şi sifon fusese consumată pentru rezolvarea ei.

— Ce s-a întîmplat ? A plecat Byrne ?

— Byrne ? Nu — slavă Domnului ! și mă privi aproape cu reproș. De ce să plece ? Tocmai asta am dorit să evităm.

— Nu înțeleg. Nu vrei să spui că el a rămas, și familia Delane a plecat.

— Doamne ferește ! Ei, de ce să fi plecat ? Hayley și-a cerut scuze.

Am rămas cu gura căscată ; acum era rîndul meu să-mi privesc gazda mirat.

— I-a cerut scuze ? Cîinelui aceluia ? Pentru ce ?

Alstrop ridică din umeri, plictisit. „O, pentru Dumnezeu, nu mai deschide discuția asta blestemată", părea să spună gestul lui. Tare spuse însă :

— Pentru ce ? Ei, la urma urmei, orice om are dreptul să-și bată poneiul, nu ? A fost un gest crud și nesportiv, e adevărat — dar nu e treaba nimănui dacă Byrne dorește să se poarte astfel. A înțeles și Hayley acest lucru cînd s-a calmat.

— Atunci îmi pare rău că s-a calmat.

Alstrop părea vădit plictisit.

— Nu te înțeleg. Am avut și așa destul de furcă. Spuneai că vrei să-l vezi măcar o dată furios ; dar nu vrei să-l vezi făcîndu-se de rîs, nu ?

— Nu cred că s-a făcut de rîs pentru că l-a pocnit pe Byrne.

— Nici pentru că și-a expus în public dificultățile conjugale, să le afle toată lumea din Long Island și cei douăzeci de reporteri din jurul lui ?

Am rămas tăcut, încurcat și neîncrezător.

— Nu cred că s-a gîndit la asta cîtuși de puțin. Mă întreb cine i-a spus primul acest lucru ?

Alstrop răsucea între degete țigara încă neaprinsă.

— Noi, toți — cît am putut de delicat. Dar Leila a fost aceea care, în final, l-a convins. Trebuie să-ți spun că Leila a fost foarte fermă pe poziție.

Eu mai meditam încă : scena de pe terenul de sport îmi apăruse din nou în fața ochilor, cu animalul chinuit tremurînd tot și felul în care mîna mare a lui Delane se așezase plină de înțelegere pe grumazul lui.

— E o prostie ! Nu cred un cuvînt din tot ce s-a spus ! am zis eu.

— Un cuvînt din tot ce ţi-am spus eu ?

— Ei, din versiunea oficială a acestei întîmplări.

Spre surprinderea mea, Alstrop nu mă privi nici mirat, nici indignat. Chipul i se lumină puţin.

— Dar *tu* ce crezi ? întrebă el.

— Că Delane l-a lovit pe nemernic pentru că a maltratat poneiul şi nu pentru că ar fi fost prea atent cu doamna Delane. Îţi spun asta pentru că eram acolo — l-am văzut.

Chipul lui Alstrop se însenină complet.

— S-ar putea să ai dreptate, se declară el de acord, zîmbind pe deasupra chibritului cu care-şi aprindea ţigara.

— Ei, atunci de ce a trebuit să-şi ceară scuze ?

— Cum ? Pentru că s-a amestecat în treburile lui Byrne. Nu înţelegi, nepriceputule ? Dacă Hayley nu şi-ar fi cerut scuze, soţia lui ar fi fost mînjită cu noroi. Toată lumea ar fi spus că cearta s-a iscat din cauza ei. E clar ca lumina zilei — nu avea de ales. Şi a înţeles şi el asta, destul de bine, după ce i-a spus ea vreo cîteva cuvinte.

— Mă întreb ce i-a spus, am îngînat eu.

— Nu ştiu. Au coborît împreună. El arăta de o sută de ani, bietul om. „Era o cruzime, era o cruzime", spunea el întruna, „şi urăsc cruzimea". Cred că-şi dădea seama că eram cu toţii de partea lui. Oricum, acum totul s-a aranjat, şi încă bine : am comandat ultima sticlă de Georges Goulet '84, pentru masă. Aveam de gînd s-o păstrez pentru nunta mea, dar de cînd cu întîmplarea din după-amiaza aceasta, nu prea mă mai interesează această festivitate, încheie Alstrop cu un zîmbet de burlac convins.

— Crede-mă, am repetat eu, încercînd să-mi găsesc în asta o uşurare, aş putea jura că a făcut-o pentru ponei, şi nimic altceva.

— Şi eu la fel, încuviinţă gazda mea, pe cînd urcam scările împreună.

În prag mă prinse de braţ şi intră după mine înăuntru. Am observat că dorea să-mi mai spună ceva.

— Ascultă, amice, spui că erai acolo cînd s-a întîmplat ?

— Da. Foarte aproape.

— Pentru numele lui Dumnezeu, mă întrerupse el, să nu aminteşti nimic în seara asta, da ?

— Bineînțeles.

— Mulțumesc foarte mult. Adevărul este că situația a fost delicată și trebuie să recunosc că am admirat-o pe Leila pentru felul cum a reușit să se descurce. Era foarte furioasă pe Hayley ; dar s-a stăpînit și s-a comportat foarte frumos. În particular mi-a mărturisit că el se poartă deseori așa — înfuriindu-se deodată, ca un apucat. Nici nu ți-ai imagina una ca asta, cu felul lui domol de a fi, nu ? Ea spune că probabil e din cauza rănii de demult.

— Ce rană de demult ?

— Nu știai că a fost rănit ? Unde a fost asta ? La Bull Run cred. În cap...

Nu, nu știam ; nici măcar n-am auzit, nici nu-mi amintesc să fi auzit că Delane a luat parte la Războiul Civil. Am rămas privind în gol, uluit.

— Hayley Delane ? În război ?

— Desigur ; de la început pînă la sfîrșit.

— Da, Bull Run... Bull Run a fost chiar la început, și m-am oprit ca să fac un calcul mintal rapid. Ascultă, Jack, nu se poate ; dar nu are mai mult de cincizeci și trei de ani. Chiar tu mi-ai spus-o. Dacă a participat chiar de la început, trebuie să fi fost elev.

— Da, chiar așa : a fugit de la școală ca să se înroleze voluntar. Familia n-a știut ce s-a întîmplat cu el pînă cînd a fost rănit. Îmi amintesc că-i auzeam pe ai mei vorbind despre asta. Bătrînul și bunul Hayley. Aș fi dat orice să nu se fi întîmplat incidentul de azi ; sau cel puțin nu pe terenul meu ; dar faptul *s-a consumat,* și nu mai avem ce face. Ascultă, juri că n-o să spui nimic, da ? I-am convins și pe ceilalți și, dacă o să te alături și tu, o să fie o adevărată „încîntătoare seară petrecută în sînul familiei". Și acum, hai, îmbracă-te repede — e aproape nouă.

III

Aceasta nu este de fapt o povestire ; nu este nici măcar un gen de întîmplare ce prinde conturul unei povestiri. Dacă ar fi fost așa, ar fi avut un deznodămînt, sau, oricum,

ar fi avut ca prim capitol întîmplarea de la clubul de polo, iar în celelalte capitole ar fi fost vorba de urmările acelui incident asupra vieților celor trei personaje.

Dar aceasta nu este o povestire, și nici altceva care să semene cu o povestire, ci pur și simplu o încercare de a vă prezenta — și, făcînd aceasta, am reușit să-mi clarific și eu mai bine — portretul și caracterul unui om la care am ținut, fără să știu nici eu de ce, dar sincer, mulți ani. Și nu-mi cer nici un fel de scuze pentru faptul că Bolton Byrne, a cărui umbră malefică ar trebui să planeze asupra paginilor ce vor urma, nu va mai apare în ele ; și nici pentru faptul că ultima oară cînd l-am văzut (în scopul care mă interesează) a fost atunci cînd, după cina exagerat de veselă și chiar gălăgioasă pe care am luat-o în seara aceea la Alstrop, am observat că a dat mîna cu Hayley Delane și i-a spus, strîngînd din buze și pe un ton de falsă cordialitate :

— Să-ți port pică ? Ei, nici vorbă — pentru un fleac ! Totul trebuie să fie cinstit la... polo, nu-i așa ? Eu așa cred ! Da — plec mîine dimineață. Bănuiesc că o să rămîneți la Jack și duminică, nu ? Îmi pare rău, dar am promis familiei Gildermere...

Și cu asta dispăru, după ce-și jucase rolul de fascicul de lanternă trecînd grăbit peste amurgul lui Hayley Delane.

Tot timpul după aceea am trăit cu senzația că nu Bolton Byrne era acela care conta. În timp ce cluburile și saloanele continuau să comenteze întîmplarea, iar prietenii se mirau, încercînd să pară că nu știu nimic, spunînd „Nu știu la ce te referi", implorîndu-te în același timp din ochi să spui dacă știai mai mult decît ei, eu nu mă mai gîndeam la întîmplare, așa cum sînt sigur că nu se mai gîndea nici Delane. „*Totul* s-a întîmplat din cauza poneiului și nu din alt motiv", chicoteam în sinea mea, mulțumit de parcă aș fi avut de plătit o poliță veche doamnei Delane, și mă bucuram că o vedeam umilită ; și totuși în mintea mea încă mai persistau cuvintele pe care Alstrop spusese că le auzise pe Delane repetîndu-le : „Era o cruzime, era o cruzime. Și urăsc cruzimea".

Cît de bine se potrivea acum totul cu ceea ce-mi dezvăluise Alstrop — faptul că Delane luptase atîția ani în

războiul civil ! Cum de mă surprinsese acest lucru, sau cum de uitasem, sau nici măcar nu ştiusem despre acest episod din viaţa lui ! Deşi pentru un tînăr ca mine, tocmai ieşit de pe băncile şcolii, o asemenea scăpare părea mai scuzabilă pe vremea aceea decît acum.

Aceea fusese perioada neagră a indiferenţei noastre naţionale dinainte de deşteptarea noastră ; fără îndoială că războiul ne păruse mult mai îndepărtat, mult mai străin de noi, decît le pare tinerilor de azi. În orice caz, aşa stăteau lucrurile în New York-ul de altădată, şi poate mai cu seamă în micul clan al newyorkezilor înstăriţi şi indolenţi, printre care am crescut eu. Unii dintre ei luptaseră într-adevăr cu curaj în toţi acei patru ani. New York-ul avusese rolul lui, un rol important în lunga perioadă de lupte. Dar îmi amintesc cît de mult mă uimise la început, pe vremea cînd eram elev, faptul că dacă multe dintre rudele tatălui meu şi dintre cei pe care-i cunoşteam erau înrolaţi, alţii — şi cîţi dintre ei ! — stăteau deoparte. Îmi amintesc în mod deosebit cît de şocat am fost la şcoală, cînd am auzit un băiat explicîndu-ne de ce era tatăl său şchiop : „Nu s-a mai vindecat niciodată după împuşcătura pe care a primit-o în picior la Chancellorsville".

Am rămas foarte surprins, pentru că tatăl prietenului meu avea exact vîrsta tatălui meu. În acel moment (eram la un meci de fotbal, la şcoală) cei doi bărbaţi stăteau unul lîngă celălalt şi-i puteam vedea bine — tatăl *lui*, încovoiat, şchiop şi bătrîn, şi tatăl meu, chiar şi în ochii propriului său copil, drept şi tînăr. Şi doar cu o oră înainte mă lăudasem în faţa prietenului meu cu felul cum ştia tata să ochească (de sărbători mă dusese în Carolina de Nord, la vînătoare) ; dar acum stăteam ruşinat.

Data următoare cînd m-am dus acasă în vacanţă, i-am spus mamei, într-o zi cînd eram singuri :

— Mamă, tata de ce n-a luptat în război ?

Inima îmi bătea atît de tare încît bănuiam că ea trebuie să-şi fi dat seama de emoţia mea şi să fi rămas surprinsă. Dar ea îşi ridică faţa netulburată de pe broderie.

— Tata, dragul meu ? Pentru că era căsătorit, şi pe buze îi apăru un zîmbet de aducere aminte. Molly se născuse — avea şase luni cînd a căzut Fort Sumter. Îmi amintesc că o aşteptam cînd a adus tata vestea. Nu ne venea să

credem. Se opri şi potrivi calmă un fir de mătase. Bărbaţii înşuraţi nu erau chemaţi la armată, explică ea.

— Ba da, mamă ! Tatăl lui Payson Gray a luptat. Şi a fost aşa de rău rănit la Chancellorsville, încît de atunci nu mai poate merge decît în baston.

— Ei, dragul meu, dar cred că nu ţi-ai dori ca tata să arate astfel, nu ?

Se opri din nou şi, văzîndu-mă că nu răspund, gîndi probabil că mă jignise socotindu-mă lipsit de inimă, pentru că adăugă, de parcă ar fi îndulcit dojana :

— Doi dintre verii tatălui tău *au luptat ;* verii Harold şi James. Erau tineri, fără obligaţii de familie. Şi bietul James a fost ucis, ştii şi tu.

Am ascultat fără să mai spun nimic şi n-am mai vorbit cu mama niciodată despre război. Şi nici cu altcineva — nici măcar cu mine însumi. Am îngropat undeva în adîncul sufletului întreaga poveste — sau cel puţin aşa credeam. La urma urmei, războiul avusese loc cu mulţi ani în urmă ; se terminase cu zece ani înainte ca eu să mă fi născut. Şi nimeni nu mai vorbea despre el în zilele noastre ! Şi totuşi nu era chiar aşa, pentru că, pe măsură ce creşteai, întîlneai oameni mai în vîrstă despre care se spunea : „Da, cutare şi cutare au luptat în război". Mulţi dintre ei continuau să fie cunoscuţi cu titlurile militare pe care le avuseseră cînd părăsiseră armata : colonelul Ruscott, maiorul Detrancy, bătrînul general Scole. Oamenii zîmbeau puţin auzindu-le, dar admiteau că, dacă le făcea plăcere să-şi păstreze rangul militar, era la urma urmei un drept pe care şi-l dobîndiseră. Hayley Delane părea să gîndească altfel. Nu îngăduise niciodată să i se spună „maior" sau „colonel" (cred că fusese colonel cînd părăsise armata). Şi, în plus, era mult mai tînăr decît aceşti veterani. Să afli că luptase alături de ei, era ca şi cum ai descoperi că bunica, de care îţi aminteai că te jucai cu ea, fusese ridicată în sus de doica ei ca să-l vadă pe generalul Washington. Întotdeauna l-am considerat pe Hayley Delane aparţinînd generaţiei mele, nu celei a tatălui meu ; deşi ştiam că e mult mai în vîrstă decît mine, şi uneori îi spuneam „domnule", mă simţeam egal cu el, egalitate pe care ţi-o conferă faptul de a participa la aceleaşi distracţii şi de a le discuta ulterior în acelaşi jargon. Şi, într-adevăr,

trebuie să fi fost cu zece sau cincisprezece ani mai tînăr decît vreo cîţiva dintre bărbaţii pe care-i ştiam că participaseră la război şi dintre care — eram convins — nici unul nu fugise de la şcoală ca să se înroleze voluntar ; faptul că ignorasem (cu bună ştiinţă, poate) trecutul său nu era total lipsit de scuze.

Broad şi Delane fusese, de cîteva generaţii, una dintre cele mai conservatoare bănci particulare din New York. Prietenul meu Hayley devenise asociatul ei de la începutul carierei sale ; era ceva aproape ereditar în familia sa. Şi s-a întîmplat ca, nu la mult timp după scena de la Alstrop, să mi se ofere o slujbă la această firmă. Oferta venise nu din partea lui Delane, ci de la domnul Frederick Broad, membru mai vechi al firmei, care era bun prieten al tatălui meu. Ceea ce mi se oferea era prea avantajos pentru a nu fi acceptat, astfel că mi-am transferat într-un birou al firmei Broad şi Delane modesta mea pricepere şi dorinţa sinceră de a fi cît mai util. Această schimbare întîmplătoare făcu să se înfiripe treptat între mine şi Delane un sentiment, aproape filial din partea mea, şi ocrotitor şi frăţesc din a lui — pentru că patern era cam prea mult spus în ceea ce-l privea, chiar şi cu propriii săi copii.

Ceea ce aveam de făcut nu presupunea să-l văd prea des, pentru că îndatoririle de serviciu nu-l prea apăsau, iar orele pe care le petrecea la bancă nu erau nici multe, nici frecvente. Dar se părea că mă îndrăgise, şi curînd începu să mă cheme să-i fac mici servicii, pe care, în lumea afacerilor, un tînăr le putea face pentru superiorii lui. Cel mai complicat lucru pentru el era să scrie scrisori de afaceri ; îi era destul de limpede ceea ce dorea să comunice ; avea un foarte clar şi prompt simţ al folosirii adecvate a cuvintelor ; şi n-am cunoscut niciodată vreo persoană mai intolerantă faţă de expresiile obscure care corupseseră deja limba. Obişnuia să pună imediat degetul pe acele expresii greoaie şi prost folosite, mormăind ceva în genul : „Pentru Dumnezeu, tradu în engleză“ ; dar cînd trebuia să scrie sau, mai rău, să dicteze vreo scrisoare, fruntea lui prietenoasă şi mîinile mari i se umezeau şi începea să mormăie, în parte pentru el şi în parte pentru mine :

— Cum naiba să spun „scrisoarea dumneavoastră din..., a sosit ieri şi chibzuind la ceea ce aţi propus, nu prea sînt de acord...

— Ei, spuneţi chiar aşa ! răspundeam eu.

Dar el obişnuia să clatine din cap şi să obiecteze :

— Dragul meu, şi dumneata eşti tot atît de nepriceput ca şi mine. Nu ştii *să scrii englezeşte aşa cum se cuvine.*

În mintea lui exista o prăpastie între a vorbi şi a scrie. N-am putut să-l fac niciodată să arunce o punte peste această prăpastie, sau să înţeleagă că ceea ce-i ieşea din gură era „o engleză mai curată" decît versiunile scrise, obţinute după mult chin şi zbucium, şi care constau în traducerea aceloraşi propoziţii în ceva în genul : „Sînt în posesia comunicării dumneavoastră din 30 ale lunii trecute şi regret a fi obligat să vă informez, la rîndul meu, că după o matură reflectare asupra propunerilor conţinute în aceasta, mă găsesc în situaţia de a nu mă putea pronunţa favorabil asupra aceleiaşi" — de obicei trăgînd furios o liniuţă peste „aceleiaşi", ca fiind total nepotrivit, şi căindu-se că nu poate găsi o expresie mai savantă.

— Problema în cazul meu, obişnuia el să spună, este că amîndoi părinţii mei erau foarte pedanţi în privinţa gramaticii şi nu ne lăsau niciodată pe noi, copiii, să folosim vreo expresie vulgară, fără să ne corecteze. (Prin „vulgară" el înţelegea expresie fie militară, fie inexactă.) Am fost îndrumaţi să citim cele mai bune cărţi — Scott, şi Washington Irving, şi pe bătrînul, cum îi zice, care scria în „Spectator" şi Gibbon, şi aşa mai departe ; şi deşi nu sînt un literat şi n-am încercat niciodată să fiu, nu pot uita instrucţia pe care am primit-o ; şi cînd văd copiii citind cîte un gazetăraş de duzină, îmi vine să le smulg din mînă maculatura. Jurnalism de proastă calitate, asta sînt majoritatea cărţilor astăzi. Şi, iartă-mă c-o spun, dragul meu, chiar şi dumneata eşti încă prea tînăr ca să ştii cum trebuie să *scrii* englezeşte.

Era adevărat, deşi la început mi-a venit greu să cred că Delane fusese cîndva un cititor pasionat. Am rămas surprins într-o seară, pe cînd mergeam acasă pe jos de la o petrecere unde îl întîlnisem, auzindu-l cum descria luna ce răsărea de după turlele unei biserici, cu versurile lui Byron : „O vezi cum păşeşte-n frumuseţe precum noap-

tea"; și tare îi plăcea să povestească despre un atac victorios la meciul de polo cu cuvintele : „Știi, ne-am năpustit asupra lor ca niște asirieni". Și Byron nu era tot ceea ce știa. În mod sigur fusese o vreme cînd știa pe de rost întreaga „Elegie" a lui Thomas Gray, și l-am auzit îngînînd ca pentru el, pe cînd stăteam odată împreună, într-o seară de toamnă, pe terasa locuinței lui de la țară :

„Peisajul licărește slab, se stinge
Și în văzduh e liniște adîncă..."

Deși nu nutream prea multă simpatie pentru doamna Delane, nu puteam crede că din cauza căsătoriei își înfrînase el interesul pentru citit. Socotind după numărul limitat de aluzii și citate, se părea că încetase să mai citească cu mult înainte de a o fi întîlnit pe Leila Gracy. Explorîndu-l ca un geolog, n-am găsit, dincolo de perioada Leila, și nici în alte cîteva perioade anterioare, vreun interes pentru literatură ; și am tras concluzia că, asemenea altor bărbați pe care-i cunoșteam, mintea îi fusese receptivă pînă la o anumită vîrstă și se închisese apoi, cuprinzînd în ea doar ceea ce poseda, ca un crustaceu sătul aruncat pe țărm, pe care nici un val nu-l va mai purta vreodată înapoi în mare. Din cîte am înțeles pînă acum, oamenii încetau cu toții să mai trăiască, la un moment dat, indiferent cîți ani continuau să rămînă în viață ; și presupuneam că Delane încetase pe la nouăsprezece ani. Data ar corespunde, în mare, cu sfîrșitul Războiului Civil și cu întoarcerea lui la existența obișnuită, de la care nu se mai abătuse de atunci. Acei patru ani păreau să fi umplut pînă la ultima picătură întreaga sa ființă. Pentru că nu-mi pot imagina că trecuse prin ei fără să-și fi dat seama ce se întîmplă, așa cum anumite persoane de seamă, marionete ale soartei, fuseseră aruncate de pe înălțimi în abisurile experienței umane, fără să înțeleagă măcar o dată ce se întîmplă cu ei — pierzînd o coroană pentru că insistaseră asupra unui ceremonial anume, sau pentru că purtaseră cu ei prea multe bagaje.

Nu, Hayley Delane trăise războiul, fusese afectat de experiența lui ; cît de afectat, mi-am dat seama abia atunci cînd l-am comparat cu ceilalți „veterani" care, socotiți de

mine pe vremuri cei mai plicticoşi musafiri ai tatălui meu, ajunseseră acum nişte personalităţi extrem de interesante. A fost o vreme în care, atunci cînd mama ne anunţa că generalul Scole sau maiorul Detrancy veneau să ia masa cu noi, găseam întotdeauna un pretext ca să lipsesc ; iar acum, cînd ştiam că sînt aşteptaţi, scopul meu principal era s-o conving să-l invite şi pe Delane.

— Dar el e mult mai tînăr — şi nu-l interesează decît sportul. Nu se va simţi flatat să fie invitat laolaltă cu domni mai în vîrstă. Şi adăuga, zîmbind uşor : Dacă Hayley are vreo slăbiciune, atunci este aceea de a fi socotit mai tînăr decît este cu adevărat — din cauza soţiei sale, cred.

O dată, totuşi, l-a invitat, şi el a acceptat ; şi am scăpat fără s-o invităm şi pe doamna Delane (care fără îndoială s-ar fi plictisit), renunţînd şi la doamna Scole, şi la doamna Ruscott, şi organizînd o „masă doar între bărbaţi", o petrecere de modă veche, cu friptură şi un vas cu punch, mama fiind singura doamnă prezentă — genul de petreceri preferate ale tatălui meu.

Îmi amintesc cît de atent am studiat în seara ceea contrastul — şi cum am încercat să găsesc vreo asemănare — între generalul Scole, bătrînul Detrancy şi Dleane. Aluzii la război, anecdote despre Bull Run şi Andersonville, despre Lincoln, Seward şi MacClellan, apăreau adeseori pe buzele maiorului Detrancy, mai ales după ce a fost servit punch-ul. „Cînd cineva a trecut prin război", obişnuia el să spună ca introducere la aproape orice, începînd cu opinia despre slujba din ultima duminică, pînă la aprecierile asupra felului cum fusese prăjită friptura. Cu generalul Scole lucrurile stăteau altfel. Nimeni nu ştia pentru ce fusese ridicat la rangul pe care-l purta, dar îşi proclama tacit dreptul la el, nefăcînd niciodată aluzie la acest subiect. Era un om înalt şi tăcut, cu părul alb frumos, cu ochi albaştri pe jumătate închişi şi care scînteiau pe sub pleoapele brăzdate de vine, cu o ţinută impresionant de demnă. Manierele lui erau fără cusur — atît de perfecte încît îi serveau şi ca mijloc de comunicare, iar oamenii obişnuiau să spună după aceea cît de agreabil fusese cînd se înclinase, zîmbise, se ridicase şi luase din nou loc, într-un fel cum nu o putea face decît cineva care poseda la perfecţiune această artă dificilă. Se spunea că era un bun cu-

noscător de cai și al vinului de Madera, dar nu călărea niciodată și oferea vinurile cele mai comune puținilor musafiri pe care-i primea în locuința lui veche și sumbră din Irving Place.

El și maiorul Detrancy aveau ceva în comun — precauția extremă a newyorkezului de altădată. Priveau cu o neîncredere instinctivă tot ceea ce ar fi putut tulbura tabieturile lor, ce le-ar fi diminuat confortul, sau le-ar fi sporit obișnuitele responsabilități, civice sau sociale ; și, deși foarte înceți în celelalte procese mintale, dovedeau o iuțeală neobișnuită în a presimți cînd o conversație aparent nepericuloasă îi putea duce la „semnarea vreunei hîrtii", care să sprijine chiar și cea mai mică încercare de reformă municipală, sau care să-i oblige să susțină, oricît de puțin, vreo cauză nouă și necunoscută.

Conform crezului lor, domnii subscriau, după cum le permiteau mijloacele, pentru Societatea de binefacere, diferite serbări, Societatea pentru ajutorarea copiilor și operele de binefacere din propriile lor parohii. Dincolo de acestea, totul aducea a „politică", a întruniri religioase sau încercări ale unor persoane de a-și cumpăra un loc în cercul lumii de elită. Chiar și Societatea pentru protecția animalelor, fiind o apariție mai recentă, era privită cu neîncredere și ei socoteau că unii clerici se cam grăbiseră s-o patroneze. „Dar," așa cum spunea maiorul Detrancy, „în această epocă zgomotoasă, unii oameni ar face orice pentru a atrage atenția celorlalți." Și oftau amîndoi la gîndul „New York-ului de altădată" din tinerețea lor, la greu accesibilul și impenetrabilul New York, în care cîntaseră Rubini și Jenny Lind, în care citise din opera sa domnul Thackeray, New York-ul care refuzase să-l primească pe Charles Dickens, care, răzbunîndu-se, l-a ridiculizat atît de scandalos.

Și totuși maiorul Detrancy și generalul Scole luptaseră în tot cursul războiului, participaseră la grozăvii și la inimaginabile suferințe, îndураseră tot felul de greutăți și privațiuni, suferiseră de căldură, frig, foame, sau din cauza bolilor și a rănilor ; și totul fusese uitat ca o indigestie care trece după un somn bun, lăsîndu-i din nou cît se poate de comuni și fericiți.

Același lucru era valabil, doar cu o mică diferență, și cu colonelul Ruscott, care, deși nu aparținea prin naștere aceluiași grup, fusese de multă vreme inclus în el, în parte pentru că fuseseră împreună în armată, în parte pentru că se căsătorise cu o rudă a lui Hayley. Parcă-l văd și acum pe colonelul Ruscott : un tip mai degrabă scund și spilcuit, oleacă prea scund și prea spilcuit, cu un păr lucios (sau era perucă ?) și prea multă colonie pe stofa lui prea fină. Făcuse parte din miliția New York-ului în tinerețe și o „părăsise" cu o mare decorație ; și aceasta devenise de atunci scopul și rațiunea lui de a fi, cam ceea ce însemna pentru un octogenar banchetul lui studențesc.

Colonelul Ruscott se specializase în acte de cavalerism. Pentru el războiul se redusese la „uniforme de paradă", la salvarea unor frumoase din Sud, la întîmplări cu steagul țării și cu mesaje extrem de importante purtate dincolo de linia inamicului. Cei patru ani care multora li se păruseră triști și plini de deznădejde, pentru el fuseseră presărați din plin cu plăceri ; iar punch-ul (spre amuzamentul nostru, al tinerilor, care nu reușeam altfel să-l facem să vorbească) îi aducea întotdeauna în minte nenumărate situații în care, prin gesturi prompte, respectuoase și totuși insinuante, își lăsase imaginea întipărită pentru totdeauna în inima vreunei mîndre sudiste, descoperind în același timp unde erau oștenii răzleți ai lui Jackson, sau pe unde se putea trece rîul prin vad.

Iar între ei stătea Hayley Delane, mult mai tînăr decît ceilalți și totuși părînd, în asemenea situații, mai în vîrstă încît am gîndit în sinea mea : „Chiar dacă s-ar fi oprit la nouăsprezece ani, pe lîngă el ei păreau niște prunci !" Dar nu crescuse decît sub aspect moral. Din punct de vedere intelectual, erau cu toții la fel. Cînd a venit vorba despre ultima premieră de la teatrul Wallack, sau cînd mama a încercat să facă aluzie la ultimul roman al autorului care scrisese „Robert Elsmere" (teoria ei era că, atîta timp cît o femeie era prezentă la o masă la care nu participau decît bărbați, era de datoria ei să întrețină conversația cu subiecte elevate), observațiile lui Delane n-au fost cu nimic mai presus de ale vecinilor lui — și era aproape sigur că nu citise romanul.

Doar atunci cînd se discutau probleme sociale : vreo problemă privind administrarea clubului, acte de caritate, sau relaţia între „gentlemeni“ şi restul comunităţii, Delane se evidenţia imediat printre ei, nu pentru a se opune părerilor celorlalţi, ci rămînînd pe o poziţie rezervată.

Obişnuia să asculte ce se vorbea, mîngîind terierul surorii mele (care, sfidînd orice protocol, sărea pe genunchii lui, la desert), cu o privire gravă, puţin absentă pe chipul serios ; şi chiar în clipa în care mama se gîndea (ştiam bine c-o făcea) cît de plictisit era, zîmbetul lui mare se înfiripa, înveselindu-i gropiţele, şi spunea, cu destulă modestie, pentru a scoate în evidenţă respectul ce-l purta celor mai în vîrstă, şi totuşi exprimînd păreri total independente :

— La urma urmei, ce contează cine face începutul ? Important este ca treaba să fie făcută.

Şi acesta era întotdeauna esenţialul. Pentru toţi ceilalţi, inclusiv tatăl meu, ceea ce conta întotdeauna în diferite împrejurări era tocmai ceea ce părea pentru Delane cu totul lipsit de importanţă : poziţia celor care înfiinţaseră comitetul, sau conduceau acţiunea. Pentru Delane nu conta decît acţiunea în sine ; dacă un lucru merita să fie făcut, spunea el în felul lui molcom, atunci trebuia făcut, indiferent cum, chiar dacă cei ce-l susţineau erau metodişti, congregaţionalişti, sau mai ştiu eu ce.

— Chiar dacă ar fi puşcăriaşi de la Sing-Sing, tot nu mi-ar păsa, afirma el, mîngîind grumazul cîinelui, aşa cum îl văzusem făcînd cu poneiul speriat al lui Byrne.

— Sau nebuni scăpaţi de la balamuc, aşa cum sînt de obicei aceşti „reformişti“, adăugă tatăl meu, îndulcind remarca cu un zîmbet indulgent.

— Ei, îngînă Delane, a cărui atenţie scăzuse, cred că am ajuns şi aşa destul de departe.

— Mai ales cu punch-ul care, după cum văd, tocmai soseşte, spuse şi maiorul Detrancy simţindu-i în aer aroma.

Servirea punch-ului era pentru mama semnalul că trebuia să se retragă. Se ridică zîmbind sfios tuturor, în timp ce bărbaţii, cu toţii în picioare, protestau din politeţe, încercînd să o reţină.

— Ne părăsiţi ca să vă reîntoarceţi la domnul Elsmere — ne faceţi geloşi pe el ! spuse colonelul Ruscott, ajungînd, plin de cavalerism, primul la uşă.

Şi pe cînd i-o deschidea, tatăl meu spuse, cu un zîmbet indulgent ce-i apăruse din nou pe buze :

— O, soţia mea are o mare pasiune pentru citit.

Apoi fu adus punch-ul.

IV

— Trebuie să recunoşti, mă provocă doamna Delane, că Hayley este perfect.

Să nu vă imaginaţi că aţi reuşit s-o cunoaşteţi pe doamna Delane, aşa cum nu a reuşit nici Delane, şi cum nu am reuşit nici eu. Pînă acum v-am dezvăluit doar o parte, sau mai bine zis un aspect al comportamentului ei ; acela în timpul căruia, din anumite motive, Hayley devenise pentru ea un obstacol sau o povară. În perioadele dintre marile ei pasiuni, cînd altcineva trebuia să ocupe locul vacant în inima ei, soţul ei era întotdeauna reinstalat acolo ; şi, în aceste perioade, el şi copiii erau subiectul ei principal de conversaţie. Dacă o întîlneai atunci pentru prima oară, o puteai lua drept cea mai desăvîrşită soţie şi mamă şi te întrebai dacă Hayley era vreodată neglijat ; şi nu greşeai prea mult presupunînd că nu prea se întîmpla asta.

Numai că aceste perioade erau foarte rare, şi de obicei de scurtă durată ; în celelalte perioade, soţia fiind prinsă cu treburi în altă parte, Delane era acela care se ocupa de copii — băieţi destul de mari şi o fetiţă mai mică. Uneori în asemenea ocazii — cînd doamna Delane era în străinătate, sau la Newport — Delane obişnuia să mă invite pentru cîte o săptămînă în vechea şi liniştita casă de pe colinele din New Jersey, plină de portretele familiilor Hayley şi Delane, de mobilă masivă de mahon şi miros amestecat de lavandă şi piele — pielea de la cizme, mănuşi, geamantane — şi toate celelalte miresme ce emanau din dulapurile şi coridoarele unei case locuite de călăreţi pasionaţi.

Cînd soţia sa era acasă, nu părea niciodată să observe portretele de familie sau mobila cea veche. Leila încerca să-şi uite originea ei regretabilă, manifestînd un dispreţ democratic pentru toţi strămoşii, în general. „Cunosc destui pisălogi în carne şi oase, fără să mai fie nevoie să-mi amintesc de cei care au murit", spusese ea într-o zi cînd am întrebat-o de numele unui strămoş cu chipul sever, cu platoşă şi pieptar din piele, care atîrna pe peretele din bibliotecă : iar Delane, care se pricepea să-şi ascundă sentimentele, făcu vesel cu ochiul spre copii, spunîndu-le parcă : „Acesta este adevăratul spirit american, dragii mei ! Aşa ar trebui să simţiţi cu toţii."

Şi probabil că observase totuşi puţină iritare în privirea mea, pentru că seara, pe cînd stăteam lîngă foc, după ce Leila se dusese la culcare căscînd, el privi spre chipul îmbrăcat în zale şi spuse :

— Acesta este bătrînul Durward Hayley — prieten cu Sir Harry Vane cel Tînăr şi cu toţi din ceata lui. Am pe undeva nişte scrisori interesante... Dar Leila are dreptate, să ştii, adăugă el, cu loialitate.

— Cînd spune că n-o interesează ?

— Cînd spune că tot trecutul este ceva stins de mult. Şi chiar este stins de mult. Nu mai avem nevoie de el acum. Asta obişnuia să-mi spună mereu şi individul acela ciudat din Washington.

— Care individ ciudat din Washington ?

— O, un fel de colonist din pădurile Americii, care a fost extrem de bun cu mine pe cînd eram în spital... după Bull Run...

M-am îndreptat brusc. Era pentru prima oară cînd Delane vorbea despre viaţa lui din perioada războiului. Credeam că am prins adevăratul fir ; dar nu era aşa.

— Aţi fost în spital la Washington ?

— Da, un timp destul de îndelungat. Nu prea se ştia mare lucru despre dezinfectarea rănilor pe vremea aceea... Dar Leila, reveni el cu încăpăţînare, zîmbind... Leila are dreptate. Acum e mai bine. Gîndeşte-te cîte s-au făcut de atunci pentru a alina suferinţele !

Şi cînd spuse „suferinţele", liniile verticale de pe fruntea lui se adînciră atît de mult, de parcă ar fi simţit din nou durerea pricinuită de rana de odinioară.

— O, cred în progres la fel de mult ca și *ea* — cred că se va ajunge la o lume mai bună. Dacă n-ar fi așa...

Ridică din nou din umerii largi, se întinse alene spre tava de alături și pregăti un pahar de whiskey cu sifon pentru mine.

— Dar războiul ? Ați fost rănit la Bull Run ?

— Da, și se uită la ceas. Dar acum trebuie să merg la culcare ; am promis copiilor să-i duc la călărie mîine de dimineață, înainte de lecții, și trebuie să dorm șapte, opt ore, ca să mă simt în formă. Vezi, am început să îmbătrînesc. Să stingi luminile cînd vii sus.

Ei, era clar că nu vroia să vorbească despre război.

Nu la multă vreme după aceea, doamna Delane apelă la mine, cerîndu-mi să depun mărturie pentru purtarea exemplară a lui Hayley. Se întorsese după ultima ei absență — o plimbare de șase săptămîni la Newport — avînd un aer supus, trist, stingher. Pentru prima oară am văzut atunci, la colțurile gurii, acea cută în jos ce spunea că nu mai era tînără și care nu avea nimic de-a face cu lipsa vreunui dinte. „Cît de banală va arăta în cîțiva ani", am gîndit eu nemilos.

— Perfect — e perfect, insistă ea ; și apoi adăugă pe un ton plîngător : Și totuși...

Am repetat și eu cu răceală :

— Și totuși ?

— Cu copiii, de exemplu ; el este totul pentru ei. M-a despărțit de propriii mei copii.

Vorbea pe jumătate în glumă, pe jumătate văitîndu-se. Și mă privi pe sub gene, adăugînd :

— Și uneori este atît de *dur*.

— Delane ?

— O, știam că n-o să mă crezi. Dar în afaceri — n-ai observat niciodată ? Sau, mai degrabă, presupun că nu vrei să accepți ideea. Dar sînt perioade cînd este pur și simplu de neînduplecat.

Ne aflam în bibliotecă, și ea privi în sus la strămoșul îmbrăcat în zale.

— E la fel de dur ca ăsta, și arătă spre platoșa de oțel.

— În nici un caz Delane, cel pe care-l știu eu, am murmurat eu, stingherit din pricina confidenței.

— A, crezi că-l cunoşti ? mă întrebă ea pe un ton puţin ironic ; şi apoi adăugă cu un aer de îndoială : Am spus întotdeauna că este un tată perfect — şi i-a făcut şi pe copii să creadă. Şi totuşi...

Chiar atunci intră Hayley, iar ea, abia schiţînd un zîmbet spre el, se retrase, ducîndu-se la copii.

Iar eu am gîndit în sinea mea : „A început să îmbătrînească ; şi ceva, la Newport, a făcut-o să înţeleagă acest lucru. Biata de ea !"

Delane părea la fel de preocupat ca şi ea ; dar nu spuse nimic în seara aceea pînă cînd nu plecă ea. Apoi mi se adresă brusc :

— Ascultă, eşti bun prieten cu noi ; vrei să mă ajuţi să rezolv o problemă care-mi dă destulă bătaie de cap ?

— Eu, domnule ? am întrebat, surprins de acel „noi" pe care-l folosise şi copleşit de o cerere atît de solemnă venită din partea unei persoane mai în vîrstă.

El se strîmbă puţin.

— O, nu-mi spune „domnule", nu acum, cel puţin.

Se opri puţin, apoi adăugă :

— Îmi aminteşti în felul acesta de diferenţa de vîrstă dintre noi. Ei, tocmai de asta vreau să-ţi vorbesc. Vreau părerea cuiva care nu a avut încă timp să-şi formeze prejudecăţi — asemenea majorităţii contemporanilor mei. De fapt, încerc s-o fac pe soţia mea să înţeleagă că trebuie să-l luăm pe tatăl ei să vină să stea cu noi.

Faptul că, de uimire, rămăsesem cu gura căscată, era probabil vizibil, încît îl făcu să uite de supărare şi să rîdă uşor.

— Ei, da...

Eu rămăsesem mut. Tot New York-ul ştia ceea ce gîndea Delane despre suavul lui socru. Se căsătorise cu Leila ignorîndu-i trecutul ; dar lui Bill Gracy i s-a dat de înţeles, de la bun început, că nu va fi primit sub acoperişul lui Delane. Înmuiat de suma frumuşică de bani pe care o primea regulat, bătrînul domn obişnuia să spună, cu lacrimi în ochi, cunoştinţelor apropiate, că el, personal, nu-şi condamna ginerele. „Gusturile noastre diferă, asta-i tot ; Hayley nu are suflet rău ; pe cuvîntul meu că nu." Iar cunoscuţii, mişcaţi de atîta generozitate, obişnuiau să bea

în sănătatea lui Hayley cînd ciocneau cupa de şampanie cumpărată cu ultimii bani trimişi de el.

Cum stăteam încă fără să spun nimic, Delane începu să-mi explice :

— Cineva trebuie să aibă grijă de el, înţelegi... şi cine altcineva s-o facă ?

— Dar... am îngînat eu.

— Vrei să spui că întotdeauna a avut nevoie să aibă pe cineva care să-l îngrijească ? Ei, am făcut şi eu tot ce mi-a stat în puteri — în afară de faptul de a-l aduce aici. Pentru o bună bucată de timp, lucrul acesta a părut imposibil, am fost şi eu de acord cu Leila. (Deci Leila fusese cea care-şi alungase tatăl !) Dar acum, continuă Delane, e cu totul altceva. Bietul om a început să îmbătrînească : s-a schimbat foarte mult în ultimul an. Şi o lipitoare de femeie a pus mîna pe el şi l-a ameninţat că va redeschide nişte vechi certuri în legătură cu cursele şi nu mai ştiu ce. Dacă nu-l salvăm, se va duce la fund. E ultima lui şansă... îşi dă şi el seama de asta. E speriat ; şi vrea să vină.

Eu tot nu spuneam nimic, iar Delane continuă :

— Poate că te întrebi ce rost au toate acestea. De ce nu-l lăsăm să doarmă aşa cum şi-a aşternut ! Dîndu-i o sumă de bani rezonabilă, bineînţeles. Ei, nu pot să-ţi spun de ce... nu pot... simt doar că asta nu trebuie să se întîmple...

— Şi doamna Delane ?

— Ei, eu înţeleg punctul ei de vedere ; copiii cresc ; ei nu prea l-au cunoscut pe bunicul lor. Şi să stai cu el în casă nu este ca şi cum ai avea o bătrînică drăguţă, cu bonetă, care croşetează toată ziua lîngă foc. Lui Gracy îi trebuie spaţiu ; şi nu va fi prea plăcut. Ea crede că mai întîi trebuie să ne gîndim la copii. Dar nu sînt de aceeaşi părere. Lumea e urîtă ; de ce să-i lăsăm pe copii să trăiască cu impresia că e o grădină cu flori ? Să vadă şi ei cum e... Şi apoi... ezită, încurcat parcă... ei, o cunoşti doar ? ei îi place societatea. Şi de ce n-ar fi aşa ? Pare făcută special pentru viaţa în societate. Şi acest lucru ne va izola, ne va împiedica să mai avem invitaţi. Şi ei nu-i convine, deşi nu vrea să admită că din cauza asta nu e de acord.

Deci, pînă la urmă o judeca pe soţia pe care o mai adora încă ! Începusem să înţeleg de ce avea un cap aşa de mare şi mişcările acelea largi şi domoale. Exista ceva...

— Şi ce propune doamna Delane ?

El roşi.

— O, mai mulţi bani. Cîteodată bănuiesc, spuse el cu glas scăzut, că ea îşi închipuie că vreau să-l aduc aici ca să nu-i dau mai mulţi bani. Şi nu vrea să înţeleagă că, avînd bani mai mulţi, lucrurile s-ar precipita şi mai mult.

Am roşit şi eu la propriul meu gînd. Oare ea nu înţelesese, cu adevărat ? Nu perspicacitatea era tocmai aceea care o făcea să rămînă pe poziţie ? Dacă tatăl ei era sortit să se ducă la fund, atunci de ce s-o mai lungească ? Nu eram prea sigur că Delane nu suspectase şi el acelaşi lucru, şi o lăsa să facă ce vrea. Aparent, nu exista nici o limită în ceea ce o lăsa el să facă.

— *Dumneata* n-o să ai niciodată prejudecăţi, m-am aventurat eu, zîmbind.

— Poate că nu chiar prejudecăţi, dar simt că mă duc tot mai în jos. Am şi făcut-o. Dă-mi o mînă de ajutor, te rog ! şi îmi zîmbi şi el.

Eram încă la vîrsta cînd te simţi foarte sigur pe tine şi, dacă aş fi avut mai mult timp la dispoziţie, aş fi putut găsi cu uşurinţă o soluţie. Dar într-un timp aşa de scurt şi sub privirile acelea triste, m-am simţit cu totul lipsit de experienţă.

— Nu vrei să-mi spui exact ceea ce crezi ? aproape că îmi reproşă Delane.

— O, nu-i adevărat... încerc s-o fac, dar toată povestea are ceva aşa de — aşa de evanghelic în ea, am izbucnit eu... — pentru că în vremea aceea unii dintre noi începuseră să-i citească pe romancierii ruşi.

— Serios ? Foarte ciudat, pentru că eu cred că ideea mi-a parvenit împreună cu altele de la un bătrîn păgîn ; individul despre care ţi-am vorbit, care obişnuia să vină şi să stea de vorbă cu mine, pe vremuri, la Washington.

Interesul îmi fu din nou stîrnit.

— Individul acela din Washington era păgîn ?

— Ei, vreau să spun că nu mergea la biserică.

Delane mergea, luîndu-şi cu regularitate copiii, în timp ce Leila dormea după pocherul din seara precedentă ; şi

cînta imnurile cu glas puternic de bariton, întotdeauna cu un semiton mai jos.

Își dădu parcă seama că răspunsul lui mi se păruse nepotrivit și adăugă, neajutorat :

— Știi că nu sînt prea învățat : nu știu cum i se poate spune unei asemenea persoane. Apoi coborî glasul și adăugă : Mă îndoiesc că credea în Dumnezeu, ca noi toți. Deși m-a învățat ce înseamnă milostenia creștină.

— Trebuie să fi fost un om tare ciudat, dacă te-a impresionat astfel. Cum îl chema ?

— Tocmai asta-i nenorocirea. Trebuie să-i fi auzit numele, dar eram tot timpul amețit din cauza febrei și nu mi-l pot aminti. Nici ce s-a întîmplat cu el după aceea. Într-o zi nu a mai venit — asta-i tot ce-mi amintesc. Și curînd am plecat din nou și nu m-am mai gîndit la el ani de zile. Apoi, într-o zi, aveam de rezolvat o problemă, care mă privea personal, și, pe cuvîntul meu, mi-a apărut înaintea ochilor spunîndu-mi ce e bine și ce e rău ! E ciudat că îmi apare astfel, după lungi perioade de timp ; în momente cruciale, presupun.

Se încruntă, capul mare i se înclină, cu ochii privind în gol, urmărind parcă o viziune...

— Ei, și de data aceasta nu a mai apărut ?

— Ba da ! Și tocmai asta-i problema, că nu pot vedea lucrurile decît în felul lui. Și vreau alți ochi care să mă ajute.

Inima îmi bătea de emoție. Mă simțeam mic, lipsit de importanță, nelalocul meu, asemenea unui străin ce asistă la un schimb important de confidențe.

Am încercat să amîn răspunsul, și în același timp să-mi satisfac o altă curiozitate :

— I-ați povestit vreodată doamnei Delane despre... el ?

Delane se ridică și se întoarse să mă privească. Își înălță ușor sprîncenele stufoase, împinse în afară buza de jos și căzu din nou pe gînduri.

— Domnule, am spus eu răspunzînd acelei priviri, *eu* cred în el.

Sîngele îi năvăli în obrajii negricioși. Se întoarse spre mine din nou și, timp de o clipă, o gropiță îi însenină chipul mohorît.

— Acesta este răspunsul dumitale ?

Am dat din cap, cu inima bătîndu-mi să-mi sară din piept.

Delane se ridică, străbătu camera şi se întoarse apoi, oprindu-se în faţa mea.

— Pur şi simplu s-a evaporat. Nici măcar nu i-am ştiut vreodată numele...

V

Delane avea dreptate ; să-l ai pe Bill Gracy sub acoperişul tău nu era acelaşi lucru cu a găzdui o bătrînică drăguţă. Am văzut urmările discuţiei pe care o avusesem cu el, şi am rămas mirat.

New York-ul — New York-ul cercului lui Delane — se situă fără şovăire de partea Leilei. Atitudinea societăţii faţă de băutură şi de lipsa de onestitate era încă de neînduplecat : un bărbat care-şi părăsea clubul se cufunda într-o prăpastie fără fund.

Cei cîţiva care au considerat gestul lui Delane „destul de frumos" se grăbiseră să adauge : „Dar trebuia să-i fi luat bătrînului o casă, undeva într-un loc liniştit, la ţară". Bill Gracy, închis într-un loc liniştit la ţară ! Într-o săptămînă ar fi dat foc tuturor vecinilor. El nu era omul care să fie ţinut în frîu prin persoane interpuse ; Delane înţelesese acest lucru şi încerca să-i facă faţă.

Nimic din această întîmplare unică nu fusese mai ciudat, mai neaşteptat şi mai interesant, decît felul cum domnul Gracy luase lucrurile. Înţelesese şi el că, în situaţia lui, nu avea de ales.

— *Trebuie* să mă ţină aici, pe cinstea mea ; văd şi eu asta. Un om periculos ca mine... nu poate prezenta nici o garanţie ! Hayley a înţeles asta de la început — e om de treabă, ginerele meu. Şi nu s-a sfiit să mi-o spună. Zice : Nu pot avea încredere în dumneata, tată... mi-a spus-o în faţă. Pe cinstea mea, dacă mi-ar fi vorbit aşa acum cîţiva ani, nu ştiu ce s-ar fi întîmplat ! Dar acum nu mai ştiu ce e cu mine... Trebuie să mă obişnuiesc să fiu tratat ca un copil... L-am iertat imediat, domnule — imediat !

Ochii lui frumoşi se umplură de lacrimi şi-şi întinse mîna bătrînă şi moale, brăzdată de vine şi pătată, peste masă, spre mine.

În izolarea virtuală impusă de prezenţa sa, eu eram unul dintre puţinii prieteni cu care familia Delane se mai vedea. Ştiam că Leila îmi era recunoscătoare pentru că veneam ; dar eu nu aveam nevoie de acest stimulent. Era suficient că puteam să-i fiu într-un fel de folos lui Delane. În primele luni a fost îngrozitor : dar în mod sigur el îşi spunea în sinea lui : „Lucrurile se vor aranja încetul cu încetul", şi-şi îndrepta spatele, înfruntînd furtuna.

Dar lucrurile nu s-au aranjat ; întruchipate în persoana lui Bill Gracy, ele continuau să rămînă în stare de efervescenţă. Grija filială, mîncarea bună şi odihna îl făcuseră să revină la o stare relativ bună ; devenise exuberant, arogant şi şiret. Din fericire, primul gest imprudent a declanşat revenirea bolii, care l-a alarmat şi pe el. A văzut că puterile l-au lăsat şi, îngrijorat de propria sa situaţie jalnică, s-a reîntors la refrenul de văicăreală. Dar nu era o fire pasivă. Într-un fel sau altul, trebuia să facă ceva, de obicei în detrimentul altcuiva.

Într-o zi o doamnă îmbrăcată foarte şocant insistă să-l vadă, şi întreaga casă răsună de acuzaţiile ei. Leila nu era de acord ca la asemenea scene să asiste copiii şi, cînd băieţii veniră acasă, în vacanţa de iarnă, îi trimise în Canada cu un însoţitor, iar ea plecă cu fetiţa în Florida. Delane, Gracy şi cu mine am rămas singuri în faţa curcanului de Crăciun şi mă întrebam ce ar fi gîndit ciudatul prieten de la Washington al lui Delane despre acest lucru. Domnul Gracy era într-o dispoziţie lacrimogenă şi-şi revedea trecutul pe un ton povăţuitor, nefăcînd economie de detalii.

— La urma urmei, femeile şi copiii m-au iubit întotdeauna, spuse el în concluzie, cu o lacrimă pe gene. Dar pentru tine şi Leila am fost un blestem, ştiu asta, Hayley. Este singurul meu merit, cred — faptul că am înţeles asta ! Ei, şi acum, haideţi să bem pentru noua viaţă pe care o voi începe... — şi a ţinut-o tot aşa mai departe.

Într-o zi, la cîteva luni după aceea, domnul Broad, patronul firmei, a trimis după mine ; am fost surprins şi

puțin neliniștit din pricina acestui lucru, pentru că nu mi se întîmpla deseori să fiu chemat de augusta sa persoană.

— Domnul Delane apreciază în mod deosebit priceperea dumitale, începu el afabil.

M-am aplecat puțin, tulburat la gîndul că ar putea fi o aluzie la promovarea mea ; dar domnul Broad continuă :

— Știu că ești de mare folos familiei Delane. În ciuda diferenței de vîrstă, întotdeauna vorbește despre dumneata ca despre un vechi prieten.

Speranțele unei promovări se spulberaseră, totuși nu regretam. Într-un fel, ceea ce-mi spunea era mai important. M-am înclinat din nou.

Domnul Broad părea stînjenit.

— Îl întîlnești des pe domnul William Gracy la ginerele lui ?

— Locuiește acolo, am răspuns eu sec.

Domnul Broad oftă adînc.

— E un lucru frumos din partea lui Delane... dar își dă el oare seama de consecințe ? Chiar și propria lui familie s-a aliat cu nevastă-sa. Poate că te miră că vorbesc așa de deschis... dar mi s-a cerut s-o fac... mi s-a sugerat...

— Dacă n-ar fi acolo, ar zăcea într-un șanț.

Domnul Broad oftă și mai adînc.

— O, e dificil... Ai putea să te întrebi de ce nu vorbesc chiar cu domnul Delane... dar totul e așa de delicat, și el este așa de puțin comunicativ. Mai există și diferite instituții... nu crezi totuși că ar trebui să se facă ceva ?

Nu i-am răspuns nimic, iar el mi-a întins mîna și a spus încet :

— E o problemă strict confidențială... și a făcut un gest care însemna că pot să plec.

Iar eu am revenit la biroul meu, cu sentimentul că situația probabil că era într-adevăr gravă, dacă domnul Broad îi dăduse o asemenea amploare încît mă consultase pe mine.

Pentru a nu-și mai face probleme, New York-ul hotărî în cele din urmă să-l socotească pe Hayley Delane „ciudat". Și astfel, amîndoi nebunii conviețuiau de minune

sub acoperișul său ; nu-i de mirare că biata Leila socotea casa de nelocuit ! Și această opinie, care se răspîndea ca de obicei cu o misterioasă și tainică rapiditate, mă pregătea pentru ceea ce avea să urmeze.

Într-o zi, în vremea vacanței de Paști, am mers să iau masa la familia Delane și, găsindu-mi gazda singură cu bătrînul Gracy, am tras concluzia că Leila plecase din nou cu copiii. Și așa și era : era plecată de o săptămînă, și tocmai trimisese o scrisoare soțului ei, spunîndu-i că se îmbarcă împreună cu fetița, din Montreal. Băieții urmau să fie trimiși înapoi la Groton, cu un om de încredere. Nu mai adăuga nimic altceva, pentru că nu dorea să spună lucruri urîte despre ceea ce și propria lui familie recunoscuse, ca și ea, a fi un gest de generozitate nelalocul lui. El știa cît de tulburată era ea de încercarea la care fusese supusă, și-i înțelegea dorința de a sta un timp departe...

Îl părăsise.

Asemenea evenimente nu erau în vremea aceea atît de obișnuite cum au devenit mai tîrziu ; dar mă îndoiesc că, pentru un om ca Delane, lovitura ar fi fost vreodată ușoară. Seara aceea a fost, neîndoielnic, cea mai sumbră pe care am petrecut-o vreodată în compania lui. Am avut aceeași impresie cu cea din ziua în care fusese pedepsit Bolton Byrne : sentimentul că lui Delane nu-i păsa cîtuși de puțin de ce spune lumea. Faptul că-și dădea seama că toți erau de partea soției sale, cred că nu-l afecta deloc ; și nici părerea ei despre comportamentul lui — și acest lucru m-a frapat. Ceea ce-l durea cu adevărat, cum aveam să descopăr mai apoi, era singurătatea. Îi ducea dorul, vroia ca ea să se întoarcă — prezența ei trivială, enervantă, era singurul lucru de pe lume de care nu se putea lipsi. Dar cînd mi-a spus ce făcuse ea, nu mai adăugă decît :

— Nu văd nici o soluție ; fiecare dintre noi are dreptul la propriile lui opinii.

L-am privit din nou mirat. Parcă altcineva vorbea în locul lui, și eram gata să-i spun : „Asta ar fi spus vechiul dumitale prieten din Washington ?“ Dar în ușa sufrage-

riei, unde mai întîrziam încă, apăru lîngă noi chipul congestionat, răvăşit al domnului Gracy.

— Ascultă, Hayley, ce se aude cu jocul nostru ? Dacă sînt trimis la culcare la zece, ca un copil neascultător, ai putea cel puţin să faci un pocher cu mine mai întîi. Şi-mi făcu cu ochiul pe cînd treceam în bibliotecă, adăugînd încet, cu glasul răguşit : Dacă are impresia că o să mă dirijeze el pe mine, ca Leila, se înşeală. Legăturile de sînge înseamnă cu totul altceva ; acum că ea a plecat, să fiu al naibii dacă o să înghit să mă mai dirijeze cineva.

Acea ameninţare a fost ultima izbucnire a firii neînduplecate a domnului Gracy. Gestul sfidător care o însoţise s-a terminat cu o pleurezie gravă. Delane îl îngriji pe bătrîn cu o răbdare nemărginită, iar acesta ieşi din criză slăbit, sfrijit, fără nici un fir castaniu în puţinul lui păr devenit complet alb, fără să-i mai rămînă nimic altceva din vechea lui personalitate, în afară de un inofensiv chef de vorbă.

Delane îl învăţă să dea pasenţe, şi acum obişnuia să stea ore în şir în bibliotecă, lîngă foc, bătîndu-şi capul cu cărţile de joc, sau vorbind cu papagalul copiilor, pe care-l hrănea şi-l îngrijea cu o impresionantă răbdare. Îşi umplea o mare parte din timp colecţionînd timbre pentru nepotul său cel mic, iar atitudinea sa tot mai binevoitoare şi umorul îi făcură pe servitori să-l îndrăgească într-atît, încît o servitoare de încredere a trebuit să fie dată afară pentru că îi aducea pe furiş cocteiluri în camera lui. În zilele frumoase cînd Delane venea acasă mai devreme de la bancă, îl lua la cîte o plimbare scurtă ; într-o zi, plimbîndu-mă întîmplător în urma lor pe Fifth Avenue, am observat că umerii laţi ai bărbatului mai tînăr începuseră să se încovoaie ca ai celuilalt, şi pasul lui era mai puţin uşor decît mersul tîrşîit dar sprinten al lui Bill Gracy. Arătau ca doi bătrîni care-şi fac plimbarea zilnică pe partea însorită a străzii. Bill Gracy nu mai reprezenta un pericol pentru societate, iar Leila s-ar fi putut întoarce acasă. Dar am înţeles de la Delane că era încă în străinătate cu fiica sa.

Lumea se obişnuieşte repede cu orice lucru care i se impune fără prea multe explicaţii. Am observat că De-

lane nu dădea niciodată explicaţii ; marea lui putere stătea tocmai în această trăsătură negativă. Probabil că nu îşi dădea bine seama că oamenii începuseră să spună : „Bietul Gracy — cel puţin îşi trăieşte şi el decent ultimele zile. Era lucrul cel mai nimerit pe care putea să-l facă Hayley — iar nevastă-sa ar trebui să vină acasă şi să ducă greul alături de el". Dar lui îi păsa aşa de puţin de ce spunea lumea, încît nici nu observă cînd lumea îşi schimbă atitudinea. Nu dorea nimic altceva, decît ca Leila să se întoarcă acasă ; îi era din ce în ce mai tare dor de ea şi de fetiţă ; dar la el nu exista cuvîntul „trebuie".

Şi iată că într-o zi ea s-a întors. Absenţa o întinerise, avea toalete noi şi elegante... şi făcuse cunoştinţă cu un încîntător nobil italian, care trebuia să sosească la New York cu următorul vapor... era gata să-şi ierte soţul, să fie îngăduitoare, şi chiar iubitoare. Delane, cu firea lui de o uimitoare simplitate, luă lucrurile aşa cum erau ; efectul întoarcerii ei a fost de a-l face să aibă senzaţia că într-un fel greşise şi era dornic să soarbă cît mai pe îndelete nectarul iertării. Din fericire pentru propria ei popularitate, Leila ajunsese la timp pentru a alina ultimele clipe ale tatălui ei. Domnul Gracy era acum un biet bătrîn liniştit, iar Leila obişnuia să-l scoată regulat la plimbare cu trăsura şi să refuze invitaţiile plicticoase, „pentru că trebuia să stea cu tatăl ei". La urma urmei, spunea lumea, nu era chiar aşa de lipsită de inimă. Şi soţul ei gîndea la fel, şi triumfa cu convingere. În vremea aceea viaţa familiei Delane, deşi plină de melancolie, avea ceva idilic ; mare păcat că bătrînul Gracy nu a putut fi ţinut în viaţă mai mult, pentru că prezenţa sa unise în mod miraculos căminul pe care odată îl dezbinase. Dar el n-avea cum să ştie acest lucru, pentru că, din starea aceea de euforică senilitate, intrase în comă şi murise. La funeralii participă tot New York-ul, iar voaleta de crep a Leilei a avut exact lungimea potrivită — un lucru extrem de important în vremea aceea.

Viaţa reuşeşte să depăşească şi împlinirile şi eşecurile. Şi, într-un timp mai scurt decît se putea crede într-o

lume ce înainta într-un ritm lent, criza familiei Delane luase sfîrşit şi fusese uitată. Nimic nu părea schimbat în atitudinea reciprocă dintre soţ şi soţie, sau în cea a micului lor grup faţă de cuplu. Dacă se întîmplase ceva, atunci nu fusese decît faptul că Leila cîştigase stima oamenilor prin asiduitatea cu care îşi îngrijise tatăl ; deşi, ca un cronicar fidel ce eram, trebuie să adaug că, parţial, îşi stîrbise din acest avantaj începînd un flirt cu nobilul italian înainte de a renunţa la hainele cernite. Şi, în asemenea situaţii, New York-ul îşi spunea întotdeauna părerea.

În ceea ce-l privea pe Hayley Delane, el ieşise din această încercare mai îmbătrînit, mai împovărat, mai adus de spate, dar altfel neschimbat. Nu sînt sigur că altcineva în afară de mine înţelesese că pentru el fusese cu adevărat o încercare. Dar eu îmi păstram convingerea. Întoarcerea soţiei sale îl făcuse să redevină acel domn în vîrstă ce juca cărţi, mergea la petreceri şi la curse ; dar eu văzusem apele despărţindu-se şi roca de granit ţîşnind dintre ele. De două ori se întîmplase acest lucru, şi de fiecare dată ca urmare a unor temeiuri neînţelese de cei alături de care trăia. Aproape orice om poate împărtăşi o idee acceptată de alţii, dar Hayley Delane susţinea lucruri pe care prietenii lui nu le puteau înţelege, şi o făcea din motive pe care nu le putea explica. Marea enigmă continua să existe..

Şi oare există pentru mine şi astăzi ? Uneori, mergînd spre oraş, de la banca unde la rîndu-mi am devenit un chip familiar, privesc prin gardul cimitirului Trinity, cuprins de mirare. Zace acolo de mai bine de zece ani ; soţia lui s-a căsătorit cu rectorul unei universităţi din vest, care începuse să capete faimă, şi a devenit cultă şi pedantă ; copiii erau fiecare la casa lui. Dar rămăsese oare secretul bătrînului Delane îngropat odată cu el, sau l-am descoperit eu împreună cu el ?

Îmi amintesc că era într-o duminică după-amiaza, nu la mult timp după sfîrşitul lui Bill Gracy. Nu plecasem din oraş la sfîrşitul săptămînii şi, după o plimbare lungă

prin Central Park, în amurgul înghețat, m-am întors în micul meu apartament. Spre surprinderea mea am văzut în hol haina mare și pălăria înaltă a lui Hayley Delane. Obișnuia să vină la mine din cînd în cînd, dar de cele mai multe ori în drum spre casă de la vreo petrecere unde se întîmpla să ne fi întîlnit ; și am fost destul de surprins de apariția lui la ora aceea, duminica. Dar el mă privi netulburat, ridicîndu-și ochii de pe ziar.

— Nu te așteptai la o vizită, duminica. De fapt, nu prea aveam ce face. Am vrut să merg la țară, ca de obicei, dar e un mare concert, sau așa ceva, și Leila are bilete pentru după-amiază ; și mai e și invitația din seara asta la Alstrop. Așa că am venit pe aici să-mi mai treacă timpul. Ce altceva poți să faci duminica după-amiază ?

Iată-l, deci, pe același vechi prieten Delane, gata ca toți cei din cercul său să-și umple o oră în care nu juca pocher ! Eram bucuros că mă alesese pe mine ca o posibilă alternativă și i-am spus-o rîzînd. A rîs și el — eram ca niște frați — și mi-a spus că nu-l deranja dacă-mi citeam cele cîteva scrisori care sosiseră în lipsa mea.

— Dumnezeule — cum se mai năpustesc asupra ta cînd ești tînăr ! chicoti el.

Eu tocmai deschisesem plicul și mă uitam peste scrisori, cînd am auzit în spatele meu o exclamație.

— Pe cinstea mea — iată-l ! strigă Hayley Delane.

M-am întors să văd despre ce era vorba.

Luase în mînă o carte — un gest neobișnuit, dar care-i venea la îndemînă, pentru că presupun că terminase de citit toate ziarele. Îmi întinse volumul fără o vorbă, cu arătătorul fixat pe prima pagină, deschisă ; fața lui negricioasă radia, plină de strălucire, iar mîna îi tremura puțin. Pagina spre care arăta cu degetul avea o gravură reprezentînd portretul unui bărbat.

— El este — aș putea recunoaște hainele alea vechi, oricînd și oriunde, exulta Delane, nemaiputînd sta locului.

Am luat cartea, m-am uitat mai întîi la portret și apoi la prietenul meu.

— Amicul dumitale din Washington ?

El dădu din cap, copleşit de emoţie.

— Insul despre care ţi-am vorbit deseori — da !

N-am să uit niciodată felul în care zîmbetul i se răspîndi pe faţă, ajungîndu-i pînă la gropiţe. Părea că întregu-i chip era presărat cu gropiţe. Privirea îi devenise absentă, ca şi cum ar fi întrezărit lucruri ce nu puteau fi de obicei văzute. În cele din urmă se întoarse spre mine :

— Cum naiba a reuşit tipul să-şi pună portretul într-o carte ? A scris cineva despre el ?

Curiozitatea lui domoală se trezise şi el întinse mîna după volum. Dar nu i l-am dat.

— O mulţime de oameni au scris despre el ; dar cartea asta este scrisă chiar de el.

— Vrei să spui că a scris-o el ? zîmbi el neîncrezător. Cum, doar bietul om n-avea pic de învăţătură !

— Poate că avea mai multă decît credeai dumneata. Lasă-mi puţin cartea să-ţi citesc ceva din ea.

El făcu semn că este de acord, deşi mi-am dat seama că, văzînd textul tipărit, elanul îi pierise.

— Ce fel de lucruri scria ?

— Lucruri pentru *dumneata*. Ascultă.

S-a aşezat din nou în fotoliu, chinuindu-se să-şi compună o mină atentă ; m-am aşezat şi eu, şi am început :

O vedenie pe cîmpul de luptă,
în zorii vineţi şi tulburi ;
Ieşisem devreme din cort, neputînd să mai dorm
Şi păşeam liniştit în boarea proaspătă şi rece
spre corturile ambulanţei,
Zăresc pe brancarde întinse trei trupuri, lăsate
acolo, în singurătate,
Peste fiecare era aruncată o pătură
mare, întunecată,
O pătură grea, cenuşie, făcută s-acopere bine,
s-acopere tot.

Curios, mă opresc lîngă ei în picioare, tăcut,
Apoi cu blîndeţe ridic doar un colţ din pătura-
aceea, cît doar chipul să-i văd, chipul
celui dintîi, mai de-aproape ;

Cine eşti, omule vîrstnic ? Atît de slab, de
groaznic cu părul tău alb
şi cu ochii
ieşiţi din orbite ?
Cine eşti, tovarăşe iubit ?
Pe urmă şi la al doilea trec — dar tu cine eşti ?
băieţaş, dragul meu băieţaş ?
Cine eşti cu obrajii tăi înfloriţi ?

Şi trec la al treilea — un obraz nici de copil, nici
de bătrîn, liniştit şi frumos
ca un chip alb-gălbui de ivoriu ;
Pe tine cred că te cunosc — cred că
obrazul acesta e chipul Mîntuitorului
însuşi,
Mort divin, frate cu toţi, care aici ai fost răpus
încă o dată [1].

Am aşezat cartea deschisă pe genunchi şi am aruncat o privire spre Delane. Chipul îi era total inexpresiv, dar se putea totuşi ghici efortul pe care-l făcea ca să pară atent. Nu-l impresionase deloc. În mod sigur, era o distanţă prea mare între momentul în care el şi poezia engleză se despărţiseră, şi această formă nouă şi stranie pe care o luase poezia între timp. Trebuia să găsesc ceva care să aducă lucrurile pe vechiul făgaş, pentru a arunca o punte peste acest spaţiu necunoscut.

Pe cîmp, într-o noapte de veghe am stat
Cînd tu, al meu fiu şi tovarăş, lîngă mine-ai căzut...

Versul curgea mai departe murmurat, înăbuşit, stăruitor ; gîtul mi se strînsese, ochii mi se înceţoşaseră. Şi, pe cînd glasul meu rostea ultimul vers, mi-am spus : „Acum retrăieşte totul, vede din nou totul — aflînd pen-

---

[1] „În zori pe cîmpul de luptă" de Walt Whitman (1819—1892) — poet american, care în perioada Războiului Civil a fost prezent pe front şi în spitalele din spatele frontului, unde a fost cunoscut sub numele de „alinătorul de dureri".

tru prima oară că şi altcineva văzuse totul cu aceiaşi ochi ca şi el".

Delane se mişcă neliniştit în scaun şi-şi schimbă picioarele încrucişate. O mînă mîngîia absent dunga pantalonilor călcaţi cu grijă. Chipul îi rămînea însă inexpresiv. Nu fusese încă aruncată o punte între „Elegia" lui Gray şi această revărsare armonioasă, greu de înţeles. Dar nu m-am lăsat descurajat. Nu trebuia să mă aştept să fie mişcat de aceste versuri — nu chiar de la început — decît prin cea mai personală, mai intimă chemare. Am lăsat „Moartea-i frumoasă şi-aduce alinare", unde mi se deschisese din nou cartea, şi am căutat altă pagină. Delane se rezemă pe spate resemnat.

Purtînd bandaje, apă şi feşe,
Pornit-am grăbit spre răniţi...

Am citit pînă la capăt. Apoi am închis cartea şi mi-am ridicat privirea spre el. Delane nu spunea nimic, ci stătea cu mîinile mari încleştate pe braţele scaunului şi cu capul uşor înclinat în faţă. Pleoapele-i erau plecate reverenţios, am gîndit eu. Şi propria mea inimă bătea cu emoţie şi respect ; nu trăisem niciodată pînă atunci, aşa cum trăisem în clipa aceea, versurile acelea de atîtea ori citite.

În cele din urmă spuse cu un glas plin de sfială :

— Chiar *el* a scris asta ?

— Da, probabil chiar în perioada cînd vă întîlneaţi.

Delane continua să mediteze ; apoi întrebă, şi mai sfios :

— Şi cum numeşti dumneata... ă... asta ?

— Cum ? Poezie... vers alb, desigur... Ştii, a fost iniţiatorul unor noi modalităţi de exprimare în versuri...

— Noi modalităţi de exprimare în versuri ? repetă Delane cu glas pierdut.

Se ridică în felul lui greoi, dar nu veni să ia cartea de la mine. Şi am citit pe faţa lui simptomele apropiatei plecări.

— Ei, îmi pare bine că i-am văzut poza după atîția ani, spuse ; iar în prag se întoarse să întrebe : Apropo, cum îl chema ?

Cînd i-am spus, i-a repetat numele, zîmbind și savurîndu-l pe-ndelete.

— Da, ăsta era. Bătrînul Walt — așa obișnuiau să-i spună toți. A fost un tip nemaipomenit : n-o să-l uit niciodată. Cu toate că aș fi dorit, adăugă el cu un blînd reproș în glas, să nu-mi fi spus că a scris aiurelile astea.

ZIUA DE ANUL NOU

(Anii şaptezeci)

I

„Ea s-a comportat urît întotdeauna... Obișnuiau să se întîlnească la hotelul de pe Fifth Avenue", spuse mama, de parcă acest lucru s-ar fi adăugat celorlalte delicte ale cuplului al cărui trecut îl dezvăluia. Ochelarii îi alunecară pe nas, cum stătea aplecată deasupra împletiturii, și scotea cuvintele cu un sîsîit care ar fi putut străpunge păturica albă de copil la care lucrau neobositele ei degete. (Era ceva obișnuit la mama să fie întotdeauna angajată în acte caritabile, în timp ce din gură îi ieșeau cuvinte nu prea dulci.)

„Obișnuiau să se întîlnească la hotelul de pe Fifth Avenue." Cît de bine caracteriza precizia acestei remarci New York-ul de altădată ! Cu o generație mai tîrziu, referindu-se la o legătură asemănătoare celei dintre Lizzie Hazeldean și Henry Prest, lumea ar fi spus : „Se întîlneau la hoteluri..." ; iar astăzi, cine altcineva, în afară de vreo fată bătrînă și demodată, hrănindu-se încă din veninul ce-i otrăvise tinerețea, ar fi pierdut timpul cu stabilirea unor asemenea topografii ?

Viața a devenit prea telegrafică pentru a îngădui curiozității să întîrzie asupra unor asemenea amănunte ale relațiilor sentimentale ; așa cum mormăise, deasupra superbului său serviciu de porțelan, bătrînul Sillerton Jackson, ca răspuns la ceea ce spusese mama :

— La hotelul de pe Fifth Avenue ? Astăzi ar putea să se întîlnească și în mijlocul bulevardului, și tot nu i-ar păsa nimănui.

Dar ce rază de lumină aruncase brusc această remarcă muşcătoare a mamei asupra unui incident nebăgat în seamă din vremea copilăriei mele !

Hotelul de pe Fifth Avenue... doamna Hazeldean şi Henry Prest... asocierea acestor nume făcuse ca remarca ei muşcătoare să se concentreze asupra unui singur punct din mintea mea, ca lumina unui reflector oprit brusc din mişcarea lui rotitoare, aţintit într-un loc unde puteai observa imagini nefiresc de vii şi strălucitoare pe care le scotea la iveală.

Pe vremea aceea aveam vreo doisprezece ani, şi venisem acasă în vacanţă. Mama mamei mele, bunica Parrett, mai locuia încă în casa din Strada 23 pe care bunicul o construise în tinereţe, cînd lumea se îngrozea pur şi simplu la gîndul de a locui la nord de Union Square — vremuri pe care bunica şi părinţii mei le priveau cu o neîncredere glumeaţă, cu cît treceau anii şi noile locuinţe avansau cu paşi siguri spre Central Park, lăsîndu-ne pe noi în ceea ce, în anii cînd eu mai eram încă la şcoală, devenise deja o zonă mohorîtă, între aristocraţia la sud şi îmbogăţiţii la nord.

Chiar şi atunci moda se schimba repede la New York, şi memoria mea infantilă abia dacă mai reţinea perioada cînd bunica, îmbrăcată în dantele, volane şi moar foşnitor, primea invitaţii de Anul Nou, împreună cu cele două frumoase fiice căsătorite. În ceea ce-l priveşte pe bătrînul Sillerton Jackson, care, odată ce un obicei nu mai era la modă, se comporta de parcă n-ar fi auzit niciodată de el, acesta susţinea cu fermitate că petrecerea de Anul Nou nu fusese niciodată luată în serios, decît de familiile ce descindeau din olandezi, şi că din acest motiv doamna Henry van Luyden continuase să facă acest lucru, nu cu prea multă tragere de inimă e-adevărat, şi cam stingherită, mult timp după ce prietenii ei îşi închideau uşile pe întîi ianuarie ; şi că această dată fusese aleasă pentru petrecerile în afara oraşului, care sînt atît de des folosite ca pretext pentru a nu răspunde la invitaţiile familiilor mai puţin mondene.

Bunica bineînţeles că nu mai primea. Dar i s-ar fi părut un lucru teribil de nepotrivit să plece din oraş iarna,

mai ales acum cînd casele din New York erau bine încălzite de noile radiatoare cu aer cald, şi luminate în întregime de candelabrele cu gaz. Nu, mulţumesc — nu mai era nevoie de ierni la ţară pentru generaţia degerată ce purtase sandale de mătase şi rochii decoltate de tafta, pentru generaţia ce crescuse în case neluminate şi neîncălzite care se îmbarca pentru a muri în Italia, atunci cînd nu mai putea înfrunta viaţa din New York ! Deci bunica, asemenea majorităţii celor de vîrsta ei, rămînea în oraş pe întîi ianuarie şi sărbătorea Anul Nou printr-o petrecere în familie, un fel de continuare a Crăciunului — pentru noi, cei mici, absenţa cadourilor şi a budincii de prune făcea ca petrecerea să pară doar o copie palidă a festinului de Crăciun.

Şi totuşi această zi era binevenită, ca un pretext legal pentru a mînca bine, a trîndăvi şi a privi afară pe fereastră : un obicei olandez, practicat încă destul de des, în lumea bună newyorkeză. Numai că în ziua aceea nu ne aşezaserăm la geam, de unde era aşa de amuzant să-i vezi pe bărbaţi agitîndu-se caraghios, cu cravatele de seară abia zărindu-se de sub gulerele paltoanelor, în timp ce tot ieşeau sau intrau în casele cu frontoane ciocolatii pentru vizitele de rigoare. Mai stăteam încă liniştiţi în jurul mesei, cînd un servitor se năpusti înăuntru ca să ne spună că hotelul de pe Fifth Avenue luase foc.

O, atunci a început distracţia — şi ce mai distracţie a fost ! Pentru că bunica avea casa chiar în faţa monumentalului edificiu de marmură albă, pe care îl asociam cu covoare pufoase şi miros puternic de cărbune şi cafea — ştiute din acele prilejuri cînd mi se cerea „să-i trec pragul“ după vreun curier, sau ca să cumpăr ziarul de seară pentru cineva din familie.

Hotelul, deşi avea o înfăţişare sobră, nu mai era modern. Nimeni, din cîte îmi aduc aminte, nu cunoscuse niciodată vreo persoană care să meargă acolo ; era de obicei frecventat de „politicieni“ şi de „oameni din vest“, două categorii pe care mama, după felul cum le pronunţa, părea întotdeauna să le desconsidere, aşezîndu-le în rînd cu inculţii şi criminalii.

Dar chiar din acest motiv mi se părea mai grozavă distracţia adusă de calamitatea cu pricina ; căci nu urmăriserăm noi de peste drum, amuzaţi, în acea dimineaţă, sosirea florilor şi a torturilor de înghеţată supraetajate, pentru petrecerea de Anul Nou ? Evenimentul era sărbătorit de toată lumea. Toate doamnele care erau „găzduite" la hotel urmau să facă primirile împreună, în saloanele somptuos decorate cu perdele dantelate şi încărcate de candelabre, iar domnii, cu părul lung, barbişon şi mănuşi albe, începuseră să se grăbească de la ora două spre locul unde avea loc petrecerea. Iar acu, graţie acestei întîmplări binevenite, urma să avem plăcerea nu numai de a vedea brigada pompierilor în acţiune (bucuria cea mai mare a copiilor newyorkezi), dar şi de a urmări retragerea precipitată a doamnelor şi a invitaţilor lor, croindu-şi cu greu drum prin fum, în ţinută de gală. Gîndul că focul ar putea fi periculos nu micşora plăcerea aşteptării. Clădirea era solidă ; invincibila brigadă a pompierilor din New York şi sosise, sclipind în alămurile lustruite şi coifurile strălucitoare, călare pe cai argintii ; iar vărul meu cel înalt, Hubert Wesson, care alergase pînă acolo cînd se dăduse prima alarmă, se întorsese imediat ca să ne spună că pericolul trecuse, deşi cele două etaje inferioare erau aşa de pline de fum şi de apă, încît cei dinăuntru trebuiau să fie mutaţi la alte hoteluri. Ce altceva putea un băieţaş ca mine să vadă în toate astea decît un amuzament copios?

Cei mai în vîrstă, liniştiţi că nu mai e nici un pericol, se aflau în aceeaşi stare de spirit. Şi cum stăteau în spatele nostru la fereastră şi se uitau peste capetele noastre, puteam auzi chicotele şi aluziile lor ironice.

— O, draga mea, ia uită-te — ies cu toţii ! Doamnele ce ţin morţiş să sărbătorească Anul Nou ! Decoltate şi fără mîneci în plină zi, toate ! Vai, şi cea grasă cu trandafiri de hîrtie prinşi în păr... sînt chiar de hîrtie... probabil de pe torturile de înghеţată ! Vai, vai, *vai !*

Mătuşa Sabina Wesson a trebuit chiar să-şi ducă batista dantelată la gură, în timp ce trupul ei voinic, învеşmîntat în poplin, se zguduia de rîs.

— Ei, draga mea, îi reaminti blajin bunica, în tinerețe purtam rochii decoltate toată ziua și tot anul.

Dar nimeni nu o asculta. Verișoara mea Kate, care obișnuia s-o imite pe mătușa Sabina, mă strîngea de braț, copleșită de o veselie fără margini.

— Ia te uită cum aleargă ! Saloanele trebuie să fie pline de fum. O, dar cea de colo e și mai caraghioasă ; cea cu pene mari în păr ! Bunico, dumneata purtai pene în păr ziua ? O, să nu-mi spui că purtai ! Și cea cu colierul de diamante ! Și toți bărbații cu cravate albe ! Purta și bunicul cravată albă la două după-amiaza ?

Kate era o ființă căreia nu-i păsa de nimic, și se prefăcea că nu observă fruntea ușor încruntată a bunicii.

— Ei, dar la Paris se poartă și astăzi la nunți — haine de seară și cravate albe, spuse Sillerton Jackson, autoritar. Cînd Minnie Transome din Charleston s-a căsătorit la biserica Madeleine cu ducele de...

Dar nu-l asculta nimeni nici măcar pe Sillerton Jackson. Deodată, cineva exclamă :

— O, iată fugind din hotel o doamnă care nu este în rochie de seară !

Exclamația a făcut ca toți ochii să se întoarcă spre persoana indicată, care tocmai ajunsese în prag ; și cineva adăugă cu un glas straniu :

— Ei, parcă seamănă cu Lizzie Hazeldean...

Urmă o liniște mormîntală. Doamna care nu era în rochie de seară se opri. Cum stătea în prag, cu voaleta ridicată, era chiar cu fața spre fereastra noastră. Avea o rochie sobră și simplă — aproape exagerat de simplă ; într-o clipă își duse mîna la voaleta strînsă, și și-o lăsă peste față. Dar ochii mei tineri vedeau bine și departe ; și în acel foarte scurt interval, am avut o revelație. Chiar era frumoasă — sau era doar o ființă deosebită ? Am fost zguduit văzînd ovalul acela mic și palid, cu sprîncene negre trasate cu o mînă sigură, buzele acelea făcute să surîdă, strînse acum din cauza spaimei ; și îmi păru că acel ceva misterios, copleșitor, ascuns și persistent care sălășluiește

și freamătă în subconștientul unui băiețel apăruse deodată în mine... Dar de îndată ce săgeata lui mă atinse, voaleta ei coborî.

— Dar este *într-adevăr* Lizzie Hazeldean ! exclamă mătușa Sabina.

Încetase să mai rîdă, și batista mototolită îi scăpă jos.

— Lizzie — *Lizzie ?*

Numele fu repetat deasupra capului meu pe diferite tonuri, ce însemnau dezaprobare, consternare, maliţiozitate doar pe jumătate ascunsă.

Lizzie Hazeldean ? Fugind din hotelul de pe Fifth Avenue în ziua de Anul Nou împreună cu femeile acelea împopoţonate ? Dar, pentru Dumnezeu, ce căuta ea acolo ? Nu, ce absurditate ! Era imposibil...

— Iată-l și pe Henry Prest cu ea, șopti mătușa Sabina, cu glas repezit.

— Cu ea ? bîigui cineva ; urmat de un „Vai !“ din partea mamei.

Bărbaţii din familie nu spuneau nimic, dar am văzut chipul uimit al lui Hubert Wesson înroșindu-se. Henry Prest ! Hubert ne plictisea întotdeauna pe noi, băieţii, cu Henry Prest al lui ! Așa ar fi dorit Hubert să fie la treizeci de ani : în ochii lui, Henry Prest întruchipa toate calităţile masculine. Căsătorit ? Nu, mulţumesc ! Acest gen de om nu era făcut pentru jugul vieţii de familie ; era prea mare amator de a fi în compania doamnelor, cum sugera Hubert, cu zîmbetul lui afectat de licean ; și era bine făcut, bogat, independent — practica toate sporturile, era un bun călăreţ, bun ţintaș, bun navigator (avea și certificat de pilot și-și pilota propriul yacht, a cărui cabină era plină de trofee) ; dădea cele mai plăcute petreceri, în cadru intim, niciodată cu mai mult de șase invitaţi și cu trabucuri care erau mai grozave decît cele ale bătrînului Beaufort ; se purta teribil de politicos cu cei mai tineri, inclusiv cu cei de vîrsta lui Hubert — pe scurt, toate laolaltă reprezentau suma calităţilor spirituale și fizice care formau. pentru un puști ca Hubert, acel om enigmatic și irezistibil, omul de societate. „Exact omul“, concludea el întotdeauna solemn,

„la care m-aș duce fără să șovăi dacă aș intra în vreo încurcătură despre care n-aș vrea să afle familia" ; iar nouă ne îngheța sîngele la gîndul, deloc neplăcut, că dragul de Hubert s-ar putea vreodată pomeni într-o asemenea incredibilă situație.

Îmi părea rău că-mi scăpase de sub priviri o asemenea figură legendară, dar fusesem furat de apariția doamnei, și acum era prea tîrziu, pentru că cei doi se pierduseră în mulțime.

Grupul de la fereastră continua să păstreze o tăcere jenată. Păreau aproape înspăimîntați ; dar ceea ce m-a șocat încă și mai mult a fost faptul că nici unul dintre ei nu părea surprins. Chiar și pentru mintea mea de copil era clar că ceea ce tocmai văzuseră era confirmarea unui lucru la care se așteptau de mult. În cele din urmă, unul din unchii mei scoase o fluierătură, fiind imediat săgetat de o privire severă din partea soției sale, și apoi mormăi : „Fir-aș al naibii" ; un alt unchi începu să povestească, fără ca nimeni să-l asculte, ceva despre un incendiu la care asistase în tinerețe ; iar mama îmi spuse deodată, sever :

— Acum ar trebui să fii acasă, să-ți faci lecțiile — ești doar băiat mare ! o remarcă atît de nepotrivită, încît nu făcu altceva decît să scoată la iveală agitația de care era cuprinsă.

— Nu pot să cred una ca asta, spuse bunica, cu glas coborît, ca un fel de avertisment, protest, apel la rațiune, și l-am văzut pe Hubert aruncîndu-i o privire plină de recunoștință.

Dar nimeni n-o luă în seamă : toți ochii priveau încă, încordați, pe fereastră. Trăsuri închiriate, cu cai îmbrăcați în albastru cum se obișnuia mai de mult, erau trase să-i ia pe eleganții oaspeți ai hotelului, puși pe fugă ; pentru că era o zi foarte friguroasă, luminată de acel soare cu dinți al New York-ului care părea să trimită țurțuri de gheață, nu raze. Și, în acele antice vehicule, doamnele, recăpătîndu-și acum sîngele rece, erau îngrămădite una peste alta împreună cu tot felul de boccele, în timp ce vizitatorii lor, cu mănuși din piele de ied (asemenea Iepu-

relui Alb — jubilă Kate) dispăreau și apăreau din nou în prag, înaintînd galant în urma lor și clătinîndu-se sub povara bagajelor, poșetelor, coliviilor, cățeilor și a gătelilor puse claie peste grămadă. Dar nimeni — nici măcar eu, un băiețandru acolo — dintre cei care stăteau la fereastra bunicii, nu acorda nici cea mai mică atenție acestor lucruri. Gîndul tuturor urmărea cu nesaț, tăcut și tăinuit, mișcările celor doi care, în mod vădit, nu aveau nici o legătură cu ceilalți. Întreaga poveste — descoperirea, comentariile, acea urmărire în tăcere — nu depășise un minut, poate nici atît ; înainte ca cele șaizeci de secunde să fi trecut, doamna Hazeldean și domnul Prest se pierduseră în mulțime și, în timp ce hotelul continua să se golească în stradă, își văzuseră de drumul lor, împreună, sau separat. Dar la fereastra bunicii liniștea continua, netulburată.

— Ei, s-a terminat : uite-i pe pompieri cum ies, spuse cineva, în cele din urmă.

La aceasta, noi, copiii, ne-am înviorat ; deși am simțit că cei mari nu erau prea doritori să acorde o atenție deosebită splendidei priveliști care reprezenta unicul spectacol al New York-ului : scări roșii îngrămădite pe trăsuri roșii, cavalerii focului, cu coifuri, sărind și ei pe ele, înaintarea disciplinată a fiecărei perechi de armăsari negri, cu piepturile late, pe măsură ce carele de foc ale pompierilor plecau cu zgomot, una după alta.

Tăcuți, aproape posomorîți, ne-am întors în salon, unde după o perioadă în care nu s-a vorbit decît monosilabic și fără chef, mama, ridicîndu-se prima, și-a vîrît împletitura în coș și, întorcîndu-se spre mine, a spus cu sporită severitate :

— Lupta asta cu pompele de incendiu te adoarme prea tare pentru a-ți mai putea face lecțiile — o remarcă atît de nepotrivită, încît mă frapă din nou, fără să înțeleg încă dimensiunea cumplitelor lucruri ce se țesuseră în mintea ei la vederea doamnei Hazeldean și a lui Henry Prest, ieșind împreună din hotelul de pe Fifth Avenue.

De abia cu mulţi ani mai tîrziu am avut ocazia să leg această amintire fugară de ceea ce se întîmplase înainte şi de ceea ce a urmat după acest eveniment.

II

Doamna Hazeldean se opri la colţul dintre Fifth Avenue şi Madison Square. Mulţimea atrasă de incendiu se mai îngrămădea încă în jurul ei ; era deci în siguranţă să se oprească şi să-şi tragă sufletul.

Ştia că însoţitorul ei o luase în direcţia opusă. Felul lor de a acţiona în asemenea ocazii era la fel de bine organizat şi de prompt ca şi cel al brigăzii de pompieri a oraşului ; şi, după ce coborîseră precipitat în hol şi descoperiseră că poliţia barase ieşirea pe care o foloseau de obicei, iar el o întrebase repede : „Eşti bine ?“ la care ea răspunsese dînd aproape imperceptibil din cap, era sigură că el o luase pe Strada 23, spre Sixth Avenue.

„Ferestrele familiei Parrett erau înţesate de oameni“, a fost primul ei gînd.

Medită asupra lui o clipă, apoi îşi spuse : „Da, dar în toată învălmăşeala şi agitaţia aceea nu s-ar fi gîndit nimeni *la mine !*“

Instinctiv, îşi duse mîna la voaletă, ca şi cum şi-ar fi amintit că avea chipul descoperit cînd ieşise în grabă şi nu mai ştia dacă îl acoperise la timp, sau nu.

„Ce proastă sînt ! Faţa nu mi-a fost descoperită mai mult de o secundă...“, dar imediat începu s-o frămînte un alt gînd, neliniştitor : „Sînt aproape sigură că l-am văzut pe Sillerton Jackson la una din ferestre, exact în spatele Sabinei Wesson. Nimeni altcineva nu are un păr cu o asemenea nuanţă argintie“. Şi se cutremură la acest gînd, pentru că oricine în New York ştia că Sillerton Jackson vedea totul şi putea face legătură între lucruri ce aparent nu au nimic comun.

Gîndind aceasta, după ce aruncă de sub voaletă o privire în jur, aşa cum făcea întotdeauna cînd ajungea la col-

tul acela de stradă, o luă spre Broadway. Mergea repede, dar nu prea repede ; uşor, stăpînă pe ea, cu aerul unei femei care ştie că arată bine şi care mai degrabă aşteaptă decît se teme să fie recunoscută după silueta ei frumoasă. Dar sub această înfăţişare liniştită, simţea pe tot trupul o sudoare rece.

Broadway-ul, ca de obicei la ora aceea, fiind şi zi de sărbătoare, era aproape gol ; cei care se plimbau o luau agale în sus şi în jos, pe Fifth Avenue.

„Noroc că a fost o aglomeraţie atît de mare cînd am ieşit din hotel, încît nimeni nu ar fi putut să mă observe", îşi spuse ea din nou, îmbărbătată de senzaţia că era singură pe întregul bulevard. Sîngele rece şi prezenţa de spirit erau atît de necesare unei femei în situaţia ei, încît deveniseră o a doua natură pentru ea şi, în cîteva minute, bătăile neregulate şi dese ale inimii începură să se potolească. Şi, încercînd parcă să se asigure că aşa era, se opri în faţa vitrinei unei florării şi privi admirativ vasul cu trandafiri şi liliac bătut, buchetele bogate de lăcrămioare şi violete, primele ghivece cu azalee încărcate de boboci. În cele din urmă, intră şi, după ce cercetă trandafirii, alese cu grijă două fire fără cusur dintr-o specie nouă de trandafir roz-argintiu, aşteptă ca vînzătorul să le înfăşoare în vată şi le strecură cozile lungi în manşon, pentru a le proteja mai bine.

„La urma urmei, e aşa de simplu", îşi spuse, cînd ieşi din nou în stradă. „Am să-i spun că, venind pe Fifth Avenue de la verişoara Cecilia, am auzit pompierii luînd-o pe Strada 23 şi am fugit după ei. Exact cum ar fi făcut şi el... cîndva..." încheie ea cu un oftat.

Cînd dădu colţul pe strada ei, grăbi pasul. Casa spre care se îndrepta era joasă şi mică ; dar vîscul agăţat de Crăciun, care strălucea dintre perdelele cu franjuri, treptele bine spălate, clopoţelul şi clanţa uşii, care străluceau şi ele, o făceau să pară primitoare. Din pod şi pînă la temelie, radia asemenea căminului unui cuplu fericit.

Cînd ajunse la uşă, Lizzie Hazeldean se simţi cuprinsă de un sentiment straniu. O năpădea într-o clipă — cînd fi

apărea în față căsuța ei ; deseori își spusese în gînd : „Mă face să mă simt mai tînără de îndată ce dau colțul străzii". Și aceeași senzație o avu și astăzi. În ciuda agitației de care era stăpînită, își dădea seama că fruntea i se descreța și că un fel de ușurare interioară lua locul furtunii din pieptul ei. Această ușurare se putea ghici și din mișcările ei, care deveniră, pe cînd urca scările, iuți ca ale unei fetișcane. Sună de două ori — era semnalul ei — și-i zîmbi senină servitoarei în vîrstă.

— Domnul Hazeldean e în bibliotecă, Susan ? Cred că ai avut grijă ca focul să nu se stingă.

— O, da, doamnă. Dar domnul Hazeldean nu e acasă, spuse Susan, zîmbindu-i la rîndul ei respectuos.

— *Nu* e acasă ? Cu răceala lui — și pe vremea asta ?

— Așa i-am spus și eu, doamnă. Dar dumnealui a rîs, și atît...

— A rîs și atît ? Ce vrei să spui, Susan ?

Lizzie Hazeldean simți cum pălește și-și sprijini mîna de măsuța din hol.

— Ei, doamnă, în clipa în care a auzit pompierii, s-a năpustit afară ca un copil. Se pare că hotelul de pe Fifth Avenue a luat foc ; acolo s-a dus.

Buzele doamnei Hazeldean se albiră ; își simțea sîngele năvălindu-i din nou în inimă. Dar după cîteva clipe reuși să vorbească pe un ton de firească nerăbdare, nu lipsit însă de bună dispoziție :

— Ce nebunie ! Și de cît timp a plecat, îți amintești ? Imediat își dădu seama că întrebarea putea fi imprudentă și adăugă : Doctorul a spus că nu trebuie să stea afară mai mult de un sfert de oră, și doar dacă e foarte mult soare.

— Știu, doamnă, și i-am amintit și eu. Dar a plecat de aproape o oră, aș zice.

Doamna Hazeldean se simți deodată copleșită de o profundă oboseală. Parcă mersese kilometri întregi, cu un vînt tăios din față ; respira greu.

— Cum ai putut să-l lași ? se tîngui ea ; apoi, cînd servitoarea îi zîmbi din nou, respectuoasă, adăugă : Da,

știu, uneori nu-l poate opri nimeni. A devenit așa de nervos, stînd mereu în casă din cauza răcelilor ăstora care nu-i mai trec.

— Așa zic și eu, doamnă.

Stăpîna și servitoarea se priviră cu un sentiment de înțelegere reciprocă, și atunci Susan își luă inima în dinți și spuse :

— Poate că aerul o să-i facă bine... — cu tendința tuturor celor din lumea ei de a-i încuraja pe bolnavi la nesupunere.

Privirea doamnei Hazeldean deveni brusc severă.

— Susan, ți-am atras atenția de atîtea ori să nu mai vorbești față de el astfel.

Susan se înroși și păru jignită.

— Cum vă puteți gîndi la una ca asta ? Eu, care nu spun nimănui nimic, sînt martori toți din casă.

Stăpîna făcu un gest de nerăbdare.

— Ei, cred că n-o să întîrzie mult. Incendiul a fost stins.

— O, ați auzit și dumneavoastră de foc ?

— De foc ? Bineînțeles, l-am și *văzut*, spuse doamna Hazeldean și zîmbi. Tocmai veneam spre casă dinspre Washington Square — de la domnișoara Cecilia Winter și, la colțul Străzii 23, era o mare de oameni și nori de fum... E curios că n-am dat peste domnul Hazeldean, adăugă, privind senină spre servitoare. O, dar în îngrămădeala și harababura aia...

Cînd ajunse la jumătatea scărilor, se întoarse și adăugă :

— Fă un foc bun în bibliotecă, te rog, și adu-mi ceaiul sus. E prea frig în salon.

Biblioteca era la etaj. Ea intră, scoase cei doi trandafiri din manșon, îi desfăcu cu grijă și-i puse într-un vas zvelt, pe biroul soțului ei. În ușă se opri și privi zîmbind spre acei soli ai verii din camera iernatică, încălzită de focul din cămin ; dar după cîteva clipe fruntea i se încreți din nou, cuprinsă de neliniște. Ascultă atentă, așteptînd

să se audă zgomotul făcut de cheia lui în broască ; dar cum nu auzi nimic, trecu în dormitor.

Acesta era o cameră trandafirie, cu draperii din noul creton englezesc la modă, care îmbrăca şi sofaua adîncă, şi patul cu perne brodate cu trandafiri. Covorul era vişiniu, iar masa de toaletă ornată şi aranjată ca o rochie de bal.

O, cum mai muncise ea cu Susan, tăind, cosînd, punînd cap la cap resturi de dantelă, panglici şi muselin, pentru a crea acel monument aerian ! Şi, săptămîni în şir după ce terminase de aranjat camera, soţul ei nu intrase o dată fără să spună :

— Nu ştiu cum ai reuşit să faci minunăţia asta din ultimii bani daţi de mama ta vitregă.

Pe masa de toaletă, Lizzie observă o cutie lungă cu flori, avînd unul din capete tăiat pentru a lăsa să iasă tulpinile lungi ale unui buchet de trandafiri. Tăie aţa şi scoase din cutie un plic, pe care-l aruncă în foc, fără să-i arunce măcar o privire. Apoi împinse florile într-o parte şi, după ce-şi aranjă părul negru în oglindă, se îmbrăcă cu grijă într-o rochie largă de catifea şi dantelă, care stătea întinsă pe sofa, alături de papucii cu tocuri înalte şi ciorapii de mătase cu ajur.

Fusese una dintre primele femei din New York care lua ceaiul la cinci, în fiecare după-amiază, şi care înlocuise rochia de stradă cu o toaletă mai uşoară, pentru ceai.

III

Se întoarse apoi în bibliotecă, unde focul începuse să ardă vesel în lumina amurgului. Văpaia făcea să strălucească copertele numeroaselor cărţi din rafturi, şi ea zîmbi absent, plăcut impresionată. Deodată auzi zgomotul unei chei, paşii soţului ei, şi tusea lui jos în hol.

— Ce nebunie — ce nebunie ! murmură ea.

Încet — cît de încet pentru un bărbat tînăr ! — el urcă scările şi, tuşind încă, intră în bibliotecă. Ea alergă spre el şi-l prinse în braţe.

— Charlie ! Cum ai putut să faci aşa ceva ! Pe o astfel de vreme ? Şi e aproape noapte !

Pe faţa lui prelungă şi slabă apăru un zîmbet dezaprobator.

— Bănuiesc că Susan m-a trădat, nu ? Nu fi supărată. Ai pierdut un spectacol nemaipomenit. Hotelul de pe Fifth Avenue a luat foc.

— Da ; ştiu. Şi, după o pauză aproape imperceptibilă : Dar *nu l-am pierdut* — am dat şi eu o fugă din Madison Square ca să văd.

— Serios ? Ai fost şi tu acolo ? Ce distracţie !

Părea teribil de amuzat, ca un copil.

— Bineînţeles că am fost ! Veneam spre casă de la verişoara Cecilia...

— A, da, desigur. Uitasem că te-ai dus acolo. Dar ce ciudat că nu ne-am întîlnit !

— Dacă s-ar fi întîmplat asta, te-aş fi adus acasă de mult. Am sosit de cel puţin o jumătate de oră, şi incendiul se stinsese cînd am ajuns eu acolo. Ce copil eşti să stai afară atîta timp, ca să te uiţi la fum şi la nişte pompe !

El zîmbi, ţinînd-o încă în braţe şi trecîndu-şi uşor mîna peste creştetul capului ei.

— O, nu te necăji. Am stat înăuntru, la adăpost, şi am băut un punch cu bătrîna doamnă Parrett. M-a văzut de la fereastră şi a trimis pe unul din nepoţii Wesson să mă invite înăuntru. Tocmai terminaseră de luat masa. Iar Sillerton Jackson, care era acolo, m-a adus cu trăsura pînă acasă. Aşa că, vezi...

O lăsă din braţe şi se îndreptă spre cămin, iar ea rămase nemişcată, privind în gol, în timp ce gîndurile i se învălmăşeau, învîrtindu-i-se în cap ca o morişcă.

— Sillerton Jackson... repetă ea fără să-şi dea seama ce face.

— Da, a avut iarăşi un acces de gută — norocul meu ! Şi trăsura surorii lui tocmai sosise la familia Parrett ca să-l ia.

Ea reuşi să-şi vină puţin în fire.

— Tuşeşti mai mult decît ieri, îl acuză ea.

— Ei, aerul e mai tare. Dar îmi revin imediat... o, ce trandafiri ! şi se opri, plin de admiraţie, în faţa biroului.

Chipul ei se lumină de bucuria lui, deşi numele pe care tocmai le auzise — familia Parrett, Wesson, Sillerton Jackson — îi rămăseseră înfipte în minte, ca o prevestire funebră.

— Sînt frumoşi, nu ? radia ea.

— Prea frumoşi pentru mine. Să-i duci jos, în salon.

— Nu, o să luăm ceaiul aici, sus.

— Asta-i grozav — înseamnă că nu vom avea musafiri, nu ?

Ea zîmbi şi încuviinţă din cap.

— Bun ! Dar trandafirii — e păcat să stea aici. Să-i porţi la rochie diseară !

Ea tresări destul de tare şi se îndreptă încet spre cămin.

— Diseară ?... O, trebuie să mă duc la doamna Struthers, spuse, amintindu-şi.

— Da, trebuie să te duci, draga mea — chiar ţin să te duci !

— Dar tu ce-o să faci singur toată seara ? Cu tusea asta n-o să poţi să adormi pînă tîrziu.

— Ei, dacă n-o să pot, am o mulţime de cărţi care să-mi ţină de urît.

— O, cărţile tale... !

Şi schiţă un gest pe jumătate provocator, pe jumătate nerăbdător, arătînd în direcţia volumelor abia desfăcute, aşezate lîngă lampa de birou. Era o poveste mai veche, fiindcă ea nu crezuse niciodată că cineva putea într-adevăr să „îndrăgească" cărţile. De cînd erau împreună, ea şi soţul ei, această pasiune a lui rămăsese pentru ea un mister la fel de mare ca şi în ziua cînd îl surprinsese pentru prima

oară, stînd tăcut și absorbit deasupra a ceea ce oamenii printre care trăise ea ar fi numit o carte „serioasă". Aceea fusese prima ei întîlnire cu un cititor înnăscut ; pentru că cei cîțiva pe care-i cunoscuse pînă atunci fuseseră, ca și mama ei vitregă, fostă cîntăreață de operă, devoratori înflăcărați de romane din bibliotecile de împrumut : nu trăise niciodată înainte într-o casă care să aibă cărți. Treptat, începuse să se mîndrească cu faptul că Hazeldean citea, de parcă ar fi fost vorba de o calitate rară ; observase că acest lucru conferea soțului ei prestanță și era conștientă că îi sporea farmecul conversației, un farmec pe care l-a sesizat întotdeauna, fără însă a fi în stare să-l definească. Și totuși, în adîncul inimii, socotea cărțile un expedient și era sigură că erau doar un mijloc de a-ți educa răbdarea, ca jocurile de răbdare, dar avînd dezavantajul că cereau un efort mintal mai mare.

— N-o să fii prea obosit ca să citești în seara asta ? întrebă ea dusă pe gînduri.

— Prea obosit ? Păi cum, gîsculițo, cititul este cel mai odihnitor lucru din lume ! Hai, fă-mi plăcerea și du-te la doamna Struthers, draga mea ; vreau să te văd din nou în rochia cea neagră de catifea, adăugă cu un zîmbet convingător.

Servitoarea aduse tava, iar doamna Hazeldean începu să-și facă de lucru cu ceaiul. Soțul ei stătea întins în fotoliul adînc, unde era locul lui obișnuit. Își încrucișă mîinile la ceafă, obosit, sprijinindu-și capul de ele, astfel încît, privindu-l de lîngă cămin, văzu mușchii proeminenți ai gîtului lui lung și ridurile premature de la urechi și bărbie. Mai ales partea de jos a feței lui părea schimbată ; în schimb ochii, doar ei, ochii aceia tăcuți, ironici și cenușii, și fruntea albă de deasupra lor, îi mai aminteau cum arătase cu șapte ani în urmă. Doar șapte ani !

Simți că-i dau lacrimile : da, erau clipe cînd soarta era prea crudă, viitorul prea groaznic ca să fie contemplat, iar trecutul, o, și mai cumplit ! Și iată-l acum, stînd acolo, tușind, tușind întruna — și gîndindu-se, Dumnezeu știe la ce, cu ochii pe jumătate închiși. În asemenea momente el devenea într-un mod misterios atît de străin de ea, în-

cît se simţea mai singură decît atunci cînd el nu era în cameră.

— Charlie !

El păru să se trezească.

— Da ?

— Poftim ceaiul.

Îi luă ceaşca fără o vorbă şi ea se întrebă, nervoasă, de ce nu spunea nimic. Era oare din pricină că-i era teamă că-l va apuca din nou tusea, că ea se va necăji şi-l va certa ? Sau pentru că se gîndea — se gîndea la lucrurile pe care le auzise de la bătrîna doamnă Parrett, sau în drum spre casă, cînd fusese însoţit de Sillerton Jackson... la aluziile pe care era posibil ca ei să le fi făcut... la insinuările lor... cîte nu puteau fi... sau poate la lucrurile pe care le văzuse chiar el de la fereastra bătrînei doamne Parrett ? Se uită la fruntea lui albă, aşa de netedă şi de nepătruns, pe care cădea o rază de lumină de la lampă şi gîndi : „Ah, Doamne, e ca o uşă închisă. Într-o zi o să mă izbesc cu capul de ea şi o să-mi zdrobesc creierul !"

Pentru că, la urma urmei, nu era imposibil s-o fi văzut de la fereastra doamnei Parrett, sau din mulţimea ce se adunase la uşa hotelului. Din cîte înţelesese trebuie să fi fost aproape de ea, în mulţimea aceea, şi ar fi putut chiar să întindă mîna s-o atingă. Sau ar fi putut să se retragă, năucit, îngrozit, neputînd să-şi creadă ochilor... Nu ştia ce să creadă. Nu se gîndise niciodată pînă acum cum ar fi putut arăta, cum s-ar fi comportat, ce ar fi spus, dacă ar fi văzut sau ar fi auzit vreodată ceva...

Nu ! Ar fi fost îngrozitor. Erau împreună de aproape nouă ani — şi cît de apropiaţi fuseseră ! — dar nimic din ceea ce ştia ea despre el, sau observase la el, nu o putea ajuta să prevadă exact care ar fi putut fi, într-o asemenea situaţie, reacţia şi starea lui de spirit. Ştia bine că în profesia lui era renumit pentru perspicacitatea şi puterea sa de pătrundere ; în problemele personale, însă, deseori părea minţii ei vigilente straniu de distrat şi indiferent. Deşi era posibil ca acela să fi fost doar felul lui instinctiv de a-şi păstra energia pentru lucrurile pe care le considera mai importante. Fusese o vreme cînd îl simţise cumpănit

şi destul de stăpîn pe sine, pentru a-şi putea ascunde adevăratele sentimente : făcînd diverse planuri — aşa cum, atunci cînd îi apăruseră primele simptome ale bolii, îşi făcuse calm testamentul şi aranjase totul în legătură cu viitorul ei... casa, şi servitorii... Nu, niciodată nu putea fi sigură ; întotdeauna simţea că o urmăreşte umbra ameninţătoare a unui pericol pe care nu-l putea nici defini, nici localiza — asemenea fulgerului răzbunător care-i urmărea pe îndrăgostiţii din poezia aceea cumplită pe care i-o citise el odată (ce alegere !) într-o după-amiază liniştită, în timpul călătoriei de nuntă, pe cînd stăteau la umbra unor pini în Italia.

Servitoarea intră ca să tragă draperiile şi să aprindă luminile. Focul strălucea, parfumul trandafirilor înmiresma aerul cald din încăpere, iar ceasul care măsura minutele bătu încet jumătatea de oră, în timp ce doamna Hazeldean continua să se întrebe, aşa cum o mai făcuse de nenumărate ori înainte : „Ei, şi acum ce-ar trebui să fac ?“

Şi, pe neaşteptate, cuvintele îi scăpară de pe buze, fără să-şi dea nici ea seama cum.

— Mă mir cum de nu m-ai văzut ieşind din hotel... pentru că m-am strecurat şi eu înăuntru.

Soţul nu-i răspunse nimic. Inima ei bătea puternic ; apoi îşi ridică ochii şi văzu că el adormise. Cît de liniştit părea chipul lui — cu mulţi ani mai tînăr, parcă, decît atunci cînd era treaz ! O imensă uşurare o cuprinse, dîndu-i o senzaţie de căldură plăcută, atît de deosebită de sudoarea rece care o mînase, cuprinsă de fiori, spre casă, de la incendiu. La urma urmei, dacă putea să doarmă, să cadă într-un somn atît de liniştit — obosit fără îndoială şi din cauza plimbării imprudente şi a frigului — însemna categoric că nu ştia nimic, nu văzuse nimic, nu bănuia nimic : însemna că ea era în perfectă siguranţă !

Violenţa reacţiei o făcu să dorească să sară în picioare şi să se plimbe prin cameră. Văzu un tablou care stătea strîmb şi ar fi dorit să-l îndrepte, vroia să aşeze altfel trandafirii în vază. Dar el era acolo, dormind liniştit, şi vechiul ei obicei de a sta trează o făcea să-i respecte momentele de

odihnă, veghindu-le cu răbdare, așa cum veghezi un copil bolnav.

Respiră adînc, liniștită. Acum putea să se gîndească la ieșirea lui doar ca la un lucru care i-ar fi putut afecta sănătatea ; și știa că brusca lui somnolență chiar dacă dovedea că era foarte obosit, îl va ajuta în același timp să-și revină din oboseală. Rămase lîngă tava de ceai, cu mîinile împreunate și cu ochii ațintiți pe chipul lui, în timp ce calmul din jur îi cuprindea sufletul și o purta pe aripile meditației.

IV

La orele unsprezece, în seara aceea, saloanele doamnei Struthers, de mult inundate de lumină, erau pline de invitați.

Lizzie Hazeldean se opri în prag și se uită în jur. Obiceiul de a se opri pentru a se familiariza cu ce era în jur, cuprinzînd cu o privire grupul de oameni, salonul, sala de concert, sau sala de spectacol în care intra, devenise un reflex ; încît ar fi fost surprinsă dacă cineva i-ar fi arătat vreo tînără doamnă, vreo cunoștință de-a ei făcînd gesturi mecanice, sau privind în jur fără să vadă însă nimic, cu privirea goală a tinerilor, sau conștientă doar de sine.

Lizzie Hazeldean ajunsese de mult să le considere pe multe dintre femeile de vîrsta ei doar niște copii în arta de a trăi. Un sălbatic instinct de autoapărare, datorat experienței, o făcuse să fie întotdeauna mai prudentă și mai atentă decît încîntătoarele creaturi care treceau de la biberon la căsătorie, de parcă ar fi trecut dintr-un leagăn împodobit cu flori, în altul. „Legănate ca să doarmă — așa au fost tratate întotdeauna", obișnuia ea să gîndească uneori, ascultînd banala lor conversație, în serile lungi ce urmau meselor, sau în saloanele bine încălzite, în timp ce soții lor, în fumoare, schimbau păreri care, deși nu erau mai deosebite, erau cel puțin bazate pe experiențe mai directe.

Dar, așa cum spuneau toate doamnele mai în vîrstă, Lizzie Hazeldean preferase întotdeauna societatea bărbaților.

Cel pe care-l căuta acum nu se zărea, și ea răsuflă ușurată. „Dacă ar avea măcar inspirația să nu vină", gîndi ea.

Ar fi preferat ca nici ea să nu fi venit, dar fusese dorința soțului ei. „Știi că întotdeauna te simți bine la doamna Struthers... toată lumea se simte bine. Femeia aceasta, nu știu cum face, dar reușește să organizeze cele mai amuzante petreceri din New York. Cine o să cînte în seara asta ?... Dacă nu te duci, o să cred că e din cauza mea, fiindcă am tușit mai mult ca de obicei și îți faci griji pentru mine. Și, draga mea, e nevoie de ceva mai mult decît incendiul hotelului de pe Fifth Avenue ca să mă doboare... Mă simt mai bine acum... Să te îmbraci în rochia de catifea neagră, da ? — și să-ți pui cei doi trandafiri..."

Așa că trebuise să plece. Și iat-o acum, în rochia de catifea neagră, sub lumina strălucitoare a candelabrelor doamnei Struthers, înconjurată de toată tinerețea, frumusețea și veselia New York-ului, pentru că, așa cum spusese Hazeldean, la doamna Struthers era mai amuzant decît oriunde în altă parte și, ori de cîte ori deschidea ușile, lumea năvălea la seratele ei.

Cînd doamna Hazeldean ajunse în salon, ultimele note ample ale unui tenor pluteau peste liniștea din jur. Ea văzu gîtul scurt al lui Campanini readus la tăcere deasupra pianului, iar aplauzele numeroaselor mîini înmănușate fură urmate de o agitație generală și de tumultul obișnuit și greu de stăpînit al conversației.

În grupurile ce se răspîndeau, zări creștetul argintiu al lui Sillerton Jackson. Privirile li se întîlniră pe deasupra umerilor decoltați, el făcu o plecăciune adîncă și ei i se păru că un zîmbet ironic i se ascundea sub mustață. „De obicei nu-mi face o plecăciune atît de adîncă", gîndi ea, bănuitoare.

Dar, pe cînd înaintă în cameră, își recăpătă stăpînirea de sine. Față de toate aceste femei drăguțe, dar prostuțe, ea avea senzația că este puternică, că știe să facă aproape

totul mai bine decît ele, începînd de la felul cum își aranja părul pînă la arta de a păstra un secret ! Simți un fior de mîndrie pe care i-l dădea arcuirea umerilor albi deasupra catifelei negre, cîrlionțul ce scăpase din conciul bogat și săgeata de aur, bătută cu diamante, pe care și-o pusese în păr ca să-i țină pieptănătura. Și totul fusese făcut fără ajutorul vreunei cameriste, fără ajutorul altcuiva mai priceput decît Susan ! O, ca femeie se pricepea să se descurce...

Doamna Struthers, plinuță și greoaie, cu steluțe de diamant împodobindu-i peruca neagră și făcînd-o să semene cu o pernuță pentru ace, își croia drum cu pas hotărît spre holul de la intrare. Soseau alți invitați ; iar ea, cu gesturile ei obișnuite, prea puțin elegante, îi întîmpina, îi invita înăuntru, făcea prezentările. Deodată, zîmbetul i se accentuă ; evident că întîmpina vreo veche cunoștință. Grupul din jurul ei se împrăștie și doamna Hazeldean văzu că, în felul ei cordial și distrat, plimbîndu-și în același timp ochii prin cameră, spunea ceva confidențial unui bărbat înalt a cărui mînă o ținea într-a ei. Își zîmbiră, apoi privirea doamnei Struthers se întoarse spre salon, iar zîmbetul ei părea să spună : „E pe acolo, pe undeva".

Bărbatul înalt făcu un semn din cap. Privi în jur calm și o luă spre mulțime, vorbind cu toată lumea și părînd că nu are un alt scop decît acela de a saluta pe oricine îi ieșea în cale, și totuși urmîndu-și neabătut drumul, care ducea direct în salon.

Doamna Hazeldean găsise un loc lîngă pian. Un tînăr drăguț ce stătea lîngă ea începuse să-i povestească, cu lux de amănunte, ce avea de gînd să îmbrace la carnavalul familiei Beaufort. Ea asculta, aproba, dădea sugestii ; dar ochii ei nu scăpară nici o clipă silueta bărbatului înalt, care înainta.

Chipeș ? Da, își spuse ea ; trebuia să admită că era chipeș. Poate puțin prea înalt și prea voinic ; deși aerul și ținuta lui ștergeau această impresie și, dacă te gîndeai mai bine, îți dădeai seama că un bărbat de înălțimea lui trebuia, la urma urmei, să aibă și o greutate proporțio-

nală. Da ; siguranța de sine îl făcea să pară întotdeauna exact așa cum dorea ; adică un bărbat de peste patruzeci de ani, care-și ducea povara anilor fără să-i pese, un bărbat puternic și activ, cu ochi albaștri încă limpezi, cu un păr blond ce i se ondula, deși mai puțin bogat decît înainte, pe fruntea mică și arsă de soare, peste sprîncenele de un blond aproape argintiu și peste ochii deveniți mai albaștri datorită podoabei capilare de deasupra. Cu un aer prostesc ? Nici pe departe. Zîmbetul lui excludea acest lucru. Plin de sine doar atît cît să nu devină supărător, și atît de distant încît se observa răceala ce-l caracteriza, își croise drum prin viață la fel de ușor și de hotărît cum înainta acum prin saloanele doamnei Struthers.

La jumătatea drumului, îl reținu un semn făcut de doamna Wesson cu evantaiul ei roșu. Doamna Wesson — desigur, reflectă doamna Hazeldean. Charles îi vorbise și de doamna Sabina Wesson, care fusese la mama ei, bătrîna doamnă Parrett, pe cînd urmăreau incendiul ! Sabina Wesson era o femeie redutabilă, una dintre puținele din generația și clanul ei care renunțaseră la tradiție și merseseră la doamna Struthers aproape imediat ce Regina Cremei de Ghete își cumpărase casa de pe Fifth Avenue și lansase prima provocare societății. Lizzie Hazeldean închise o clipă ochii, apoi, ridicîndu-se de la locul ei, se alătură grupului de lîngă cîntăreț. De acolo se duse spre un alt grup de cunoștințe.

— Fiți atenți. O să cînte din nou. Hai să mergem în colțul de colo.

Ea simți că cineva îi atinge ușor brațul și, întorcînd capul, întîlni privirea calmă a lui Henry Prest.

O nișă cu o lumină trandafirie, umbrită de palmieri, despărțea salonul de sufrageria care ținea de la fațadă pînă în spatele casei. Doamna Hazeldean ezită ; apoi surprinse privirea atentă a doamnei Wesson, înălță capul și, zîmbind, își urmă însoțitorul.

Se așezară pe o canapea mică sub palmieri, iar o pereche în căutarea unui loc retras asemănător se opri în prag, dar după ce schimbară o privire trecură mai departe. Doamna Hazeldean zîmbi puțin înviorată.

— Unde sînt trandafirii mei ? Nu i-ai primit ? întrebă Prest.

Avea un fel anume de a o privi din cap pînă-n picioare, pe sub gene, în timp ce părea că examinează vreo mănuşă sau contemplă vîrfurile bine lustruite ale cizmelor.

— Da, i-am primit, răspunse ea.

— Dar nu-i porţi. Nu sînt aceştia.

— Nu.

— Aceştia ai cui sînt ?

Ea deschise evantaiul de sidef şi se aplecă puţin peste complicatele lui incrustaţii.

— Ai mei ! spuse ea.

— Da, bineînţeles. Dar presupun că ţi i-a trimis cineva.

— Eu singură. Ezită o clipă şi repetă : Eu mi i-am trimis.

El ridică puţin din sprîncene.

— Nu-ţi vine aşa de bine rozul acesta fanat ! Îmi dai voie să te întreb de ce nu i-ai pus pe ai mei ?

— Ţi-am spus doar... te-am rugat de nenumărate ori să nu-mi mai trimiţi niciodată flori... în ziua...

— Ce prostie. Tocmai că e ziua potrivită... Ce-i ? Nu te-ai liniştit încă ?

Un moment, ea nu spuse nimic ; apoi vorbi cu glas coborît :

— Nu trebuia să vii în seara asta aici !

— Draga mea, parcă n-ai fi tu ! *Eşti* într-adevăr agitată.

— Nu i-ai văzut pe toţi cei care stăteau la fereastră la familia Parrett ?

— Cum ? În faţa hotelului ? Dumnezeule, nu : o luasem la fugă ! Ce ghinion ; şi numai din cauza uşii din spate care era blocată. Ei, şi ce-i ? În învălmăşeala aceea, poţi crede măcar o clipă că...

— Soţul meu era la fereastră cu ei, spuse ea şi mai încet.

Un moment el păru mai puțin sigur pe sine, dar aproape imediat își recăpătă aerul de ușoară aroganță.

— Ei și ?

— O, nimic — deocamdată. Numai că acum îți cer să pleci.

— Exact așa cum mi-ai cerut să nu vin ! Totuși tu ai venit, pentru că ai înțeles că, dacă n-o făceai... și eu am venit din același motiv. Ei, draga mea, pentru Dumnezeu, nu-ți pierde capul !

Provocarea păru să o stîrnească. Își ridică bărbia, privi de jur împrejur în încăperea aglomerată, pe care o avea sub priviri din colțișorul unde stăteau, dădu din cap și zîmbi politicos cîtorva cunoștințe, cu speranța că vreuna dintre ele ar veni spre ea. Dar deși cu toții răspunseseră salutului cu o cordialitate oarecum forțată, nimeni nu se se îndreptă spre locul în care se retrăsese ea.

Își întoarse puțin capul spre însoțitorul ei.

— Te rog din nou să pleci, repetă.

— Bine, o s-o fac, după ce termină de cîntat insul acela. Și trebuie să recunosc că ești mult mai amabilă...

Primele măsuri din „Salve, Dimora" îl siliră să tacă și rămaseră unul lîngă altul, rigizi și duși pe gînduri, ca toți cei din societatea modernă cînd ascultă muzică. Ea se așezase într-un colț al canapelei, iar Henry Prest, la care totul era discret, cu excepția ochilor, ședea departe de ea, picior peste picior, cu o mînă ținînd pe genunchi jobenul, în timp ce cealaltă se odihnea alături de el, pe sofa. Un capăt al eșarfei ei de tul se afla între ei ; fără să se uite în direcția lui, fără să-și ia privirea de la cel ce cînta, ea își dădu seama că Prest își întinsese mîna și trăsese eșarfa spre el. Ea se înfioră și făcu un gest involuntar, încercînd parcă s-o tragă spre ea — iar apoi renunță. Cînd se termină cîntecul, el se aplecă puțin spre ea și spuse : „Draga mea"... dar așa de încet, încît păru doar o adiere ușoară ce-i atinse obrazul ; apoi, ridicîndu-se, făcu o plecăciune și o porni spre cealaltă cameră.

Ea oftă ușor și, așezîndu-se din nou în colțul canapelei, își ridică privirea strălucitoare spre Sillerton Jackson, care se apropia.

— Aţi fost foarte amabil că l-aţi adus pe Charlie acasă de la familia Parrett, astăzi după-amiază.

Şi-i întinse mîna, făcîndu-i loc lîngă ea.

— Amabil ? rîse el. O, mi-a făcut plăcere să-l duc acasă nevătămat ; cred că nu a fost prea cuminte din partea lui să meargă acolo.

I se păru că făcuse o scurtă pauză, ca şi cum ar fi aşteptat să vadă efectul spuselor lui, şi-şi plecă privirea, dar el continuă :

— Îl încurajaţi să alerge prin oraş după pompieri cînd tuşeşte atît de rău ?

Acum era rîndul ei să rîdă.

— Nu-l descurajez niciodată — dacă pot. Dar astăzi a făcut o prostie ieşind, încuviinţă ea.

Şi în tot acest timp continua să se întrebe, aşa cum făcuse şi în după-amiaza aceea, în timpul discuţiei cu soţul ei : „Şi-acum, ce ar trebui să spun ?"

Să spună că a fost şi ea acolo — sau să nu spună ? Întrebarea îi răsuna atît de puternic în minte, încît abia mai putea auzi ce spunea însoţitorul ei ; deşi avea în acelaşi timp ciudata senzaţie că el nu fusese niciodată atît de aproape de ea, sau mai degrabă atît de absorbit de ea, ca acum. În această ciudată stare de luciditate nervoasă, ochii ei păreau lacomi să prindă exact orice semn care apărea pe chipul persoanelor ce treceau pe lîngă ea ; iar masca îngustă a bătrînului Sillerton Jackson, obrajii lui rozalii scofîlciţi, vinele de pe tîmple ajungînd pînă sub părul argintiu, pieptănat cu grijă, şi punctele roşii şi mici din albul ochilor, pe care le văzu cînd el îşi întoarse circumspect spre ea ochii albaştri, apăreau ca şi cum ar fi fost văzute sub nişte lentile foarte puternice. Cu ochelarii atîrnîndu-i peste mîna înmănuşată în alb, cu cealaltă ţinîndu-şi jobenul pe genunchi, el sugera, de sub masca indiferenţei, încordarea şi răbdarea unui naturalist atent stînd alături de o crăpătură din care putea ieşi în orice moment vreun animal micuţ — dacă veghea suficient de mult sau dacă se prefăcea destul de bine că nu aşteaptă nimic şi că nici nu vi-

seazâ că e pe undeva pe aproape. Senzaţia acestei atenţii continue o făcea pe doamna Hazeldean să simtă că o dor tîmplele, de parcă ar fi stat în strălucirea unei lumini mult mai mari decît aceea a candelabrelor familiei Struthers — o lumină în care licărirea oricărui gînd, chiar pe jumătate înfiripat, putea deveni la fel de vizibilă ca uşoarele încreţituri de pe frunte, care-i apăreau involuntar, ca urmare a neliniştii ce-o cuprinsese. Da, Prest avea dreptate : îşi pierduse capul de tot — şi-l pierduse pentru prima oară în acel an periculos, cînd era atît de necesar să-şi păstreze tot timpul calmul.

„Ce este ? Ce s-a întîmplat cu mine ?“ se miră ea.

Mai fuseseră şi alte alarme înainte — nici nu se putea altfel ! Dar nu făcuseră decît s-o stimuleze, s-o facă mai prudentă şi mai promptă ; în timp ce, în seara asta, simţea că se scufundă, fără vlagă, în nu ştia nici ea ce prăpastie a slăbiciunii. Dar ce se schimbase oare ? O, îşi dădea seama destul de bine ! Era vorba de Charles... privirea aceea rătăcită din ochii lui şi ridurile de pe gît, cînd adormise cu capul dat spre spate. Niciodată înainte nu recunoscuse în sinea ei cît de bolnav îl credea ; iar acum, faptul că trebuia s-o facă, fără însă a avea în acelaşi timp certitudinea că privirea se datora doar bolii, îi crea starea aceea de încordare de nesuportat.

Privi în jurul ei, brusc stăpînită de un sentiment de disperare. Dintre toţi acei care formau grupurile acelea pline de strălucire şi veselie — dintre toate femeile care-i spuneau pe nume şi dintre toţi bărbaţii care veneau atît de des în casa ei — îşi dădea seama că nici unul nu ghicea, sau n-ar fi putut înţelege în acel moment ce simţea ea... Privirea i se opri asupra lui Henry Prest, pe care-l văzu puţin mai departe, aplecat peste scaunul frumoasei doamne Lyman. „Iar tu, cel mai puţin dintre toţi !“ gîndi ea. „Deşi, mai ştii,“ adăugă înfiorată, „cu toţii îşi au părerea lor despre mine !“

— Dragă doamnă Hazeldean, păreţi puţin cam palidă. Vă este frig ? Să vă aduc şampanie ? sugeră Sillerton Jackson, plin de zel.

— Credeți că celelalte femei arată mai bine ? Dragă domnule, de vină e lumina asta hidoasă și vulgară de deasupra capului...

Și se ridică nervoasă. Deodată îi veni ideea că ceea ce trebuia să facă, ceea ce i se părea firesc să facă, era să meargă la Jinny Lyman, deasupra căreia Prest mai stătea încă aplecat cu amabilitate. *Atunci* avea să vadă lumea dacă era nervoasă sau bolnavă — sau dacă-i era teamă !

Dar la jumătatea drumului o opri un gînd : „Și dacă cei din familia Parrett și Wesson m-au văzut totuși ? Atunci, faptul că mă duc la Jinny, în timp ce el stă de vorbă cu ea ar părea — cum ar părea ?“ Începu să regrete faptul că nu vorbise deschis și fără întîrziere cu Sillerton Jackson, în care se putea avea încredere că știe să-și țină gura într-o asemenea situație, mai ales cînd de bunăvoința lui depinde o femeie frumoasă. Privi peste umăr, dorind parcă să-l cheme înapoi, dar el se alăturase altui grup ; în schimb, se trezi brusc față în față cu Sabina Wesson. Ei, poate că așa era și mai bine. La urma urmei, totul depindea de cît văzuse doamna Wesson și ce atitudine intenționa să adopte în caz că într-adevăr *văzuse* ceva. Ea nu părea așa de inscrutabilă ca bătrînul Sillerton. Lizzie își dorea acum să nu fi uitat să meargă la ultima petrecere dată de doamna Wesson.

— Dragă doamnă Wesson, ați fost foarte amabilă...

Dar doamna Wesson nu mai era acolo. Prin acea putere protectoare și misterioasă care îi dă posibilitate unei femei ce nu dorește să fie atrasă într-o cursă să ajungă în altă parte a pămîntului prin mijloace greu de sesizat, doamna Wesson care, cu cîteva secunde mai devreme, părea să se îndrepte cu toată ființa sa plăcută, dar severă, spre doamna Hazeldean, mai avînd pînă la ea doar cîțiva pași de făcut — doamna Wesson, așa cum mărturiseau spatele ei fremătător și evantaiul roșu mișcîndu-se întruna pe cînd discuta cu ceilalți, nici nu fusese lîngă ea vreodată, nici nu o văzuse măcar („Fusese și ea la doamna Struthers duminica trecută ? Ce ciudat ! Plecasem cred, de mult, cînd a venit ea...“), ci își găsise de lucru dincolo de

pian, examinînd un tablou asupra căruia atenţia părea să-i fi fost atrasă de persoanele de lîngă ea.

— Vai, cît e de real ! Aceasta e impresia pe care mi-o face întotdeauna cînd privesc un Meissonier ! o auzi ea exclamînd, cu binecunoscutul ei instinct pentru epitetul cel mai potrivit.

Lizzie Hazeldean rămase nemişcată. Ochii i se înceţoşară de parcă primise o lovitură în frunte. „Deci, aşa te simţi !" gîndi ea. Ridică apoi capul sus, se uită din nou în jur şi încercă să-i facă un semn lui Henry Prest, dar îl văzu încă ocupat cu frumoasa doamnă Lyman ; în acelaşi moment surprinse privirea tînărului Hubert Wesson, fiul cel mai mare al Sabinei, care aştepta, fără să fie preocupat de ceva anume, lîngă uşa de la sufragerie.

Cînd întîlni privirea doamnei Hazeldean, Hubert Wesson se înroşi pînă-n vîrful urechilor ; rămase nemişcat o clipă, apoi înaintă făcînd o plecăciune adîncă — din nou acea plecăciune exagerat de politicoasă ! „Deci *şi el* m-a văzut" — gîndi ea. Apoi îl prinse de braţ şi spuse rîzînd :

— Vai, ce ceremonios eşti ! Zău, nu sînt chiar atît de bătrînă cum a vrut să insinueze plecăciunea pe care mi-ai făcut-o. Dragă tinere, bănuiesc că vrei să mă inviţi imediat la masă. Am stat afară în frig toată după-amiaza să mă uit la incendiul de la hotelul de pe Fifth Avenue, şi mor pur şi simplu de foame şi oboseală.

În sfîrşit, zarurile fuseseră aruncate — o spusese destul de tare ca să audă toată lumea din jur ! Şi acum era sigură că fusese „exact" ceea ce trebuia să facă.

Se înveseli brusc şi intră în sufragerie ca o zeiţă, conducîndu-l pe Hubert spre o masă neocupată, aşezată într-un colţ ornat cu flori.

— Nu... cred că o să ne simţim foarte bine şi singuri. Sau vrei să stea cu noi pisăloaga aceea grasă şi bătrînă de Lucy Vanderlow ? Dacă vrei, atunci... Văd că de abia aşteaptă... Dar atunci, te previn că o să mai invit un bărbat tînăr ! Ia să văd — ce-ar fi să-l invit pe Henry Prest ? Văd că se plimbă de colo-colo ! Nu, e mai simpatic să rămînem în doi !

Şi se aplecă puţin în faţă, sprijinindu-şi bărbia în mîinile împreunate şi ţinîndu-şi coatele pe masă, într-o poziţie pe care femeile mai în vîrstă o socoteau extrem de nelalocul ei, dar pe care cele mai tinere începuseră să o imite.

— Şi acum, aş vrea puţină şampanie, te rog, şi broască ţestoasă *fierbinte !...* Bănuiesc că şi dumneata ai fost să vezi incendiul, nu ? spuse ea şi se aplecă şi mai mult în faţă.

Roşeaţa năvăli din nou pe chipul tînărului Wesson, întinzîndu-i-se pe toată fruntea şi transformîndu-i lobii urechilor mari în gheme de foc. („Parcă ar avea nişte cercei mari de coral", gîndi ea.) Dar îl forţă să se uite la ea, îi rîse drept în faţă şi adăugă :

— Ai văzut vreodată ceva mai caraghios decît toate fiinţele acelea imposibile şi împopoţonate care năvăleau afară, în stradă ? Parcă ar fi fost sfîrşitul Balului Inaugurării ! Era aşa de fascinant, încît, pur şi simplu, mi-am făcut loc să intru în hol. Pompierii erau furioşi, dar nu m-au putut opri — nimeni nu mă poate opri cînd e vorba de un incendiu ! Să fi văzut toate femeile acelea alergînd pe scări — mai ales pe cele grase ! O, dar scuză-mă, uitasem că admiraţia dumitale înclină spre cele... plinuţe. Nu ? Dar doamna Van... o ce neroadă sînt ! Ei, cum, chiar roşeşti ? Te pot asigura că eşti la fel de roşu ca evantaiul mamei dumitale — şi că se vede de la o poştă ! Da, te rog ; încă puţină şampanie...

Şi apoi se produse inevitabilul. Ea uită de incendiu, uită de grijile care o frămîntau, uită de afrontul doamnei Wesson, uită totul, în afară de plăcerea pe care i-o dădea amuzamentul pueril de moment — de a răsuci pe degete pe acest băietan timid şi nepriceput, aşa cum făcuse şi cu mulţi alţii, bătrîni şi tineri, fără să-i pese dacă-i va mai vedea vreodată sau nu, dar aşa de preocupată de această distracţie şi de simţămîntul că ştia s-o facă mai bine decît celelalte femei — mult mai discret, mai înşelător, fără priviri galeşe, mreje sau fiţe — încît uneori chiar şi ea se întreba, înfiorată : „De ce am fost oare înzestrată cu o asemenea artă ?" Da ; întotdeauna o amuza la început :

primele semne ale interesului, ce sporea treptat, apărute într-o privire pînă atunci indiferentă, roşeaţa cuprinzînd chipul, felul în care ea putea întoarce subiectul conversaţiei după voie, de parcă şi-ar fi ţinut victima într-o lesă, purtînd-o după ea pe cărările şerpuitoare ale sentimentalismului, ironiei, capriciului... şi lăsînd-o apoi cu inima zbătîndu-i-se în piept, cu ochii orbiţi, pradă amăgirilor unui mîine plin de speranţe...

„Singurul meu succes !" îşi spuse în gînd cînd se ridică de la masă, urmărită de privirile fascinate ale tînărului Wesson, în timp ce pe buze simţea deja gustul amar al cenuşii.

„Dar oricum", gîndi ea, „o să-şi ţină limba că m-a văzut la locul incendiului."

V

Intră cu cheia ei, se uită la scrisorile şi biletele de pe masa din hol (vechiul ei obicei de a nu lăsa să-i scape nimic) şi se strecură prin întuneric spre camera ei.

Focul mai licărea încă în şemineu, iar lumina flăcărilor lumina cele două vaze cu trandafiri roşii. Camera era plină de mireasma lor.

Doamna Hazeldean se încruntă, apoi ridică din umeri. La urma urmei, procedase greşit dînd impresia că nu-i păsa de flori ; trebuia să-şi aducă aminte şi să-i mulţumească lui Susan că le salvase. Începu să se dezbrace cu mişcări rapide şi totuşi neîndemînatice, de parcă degetele ei agile erau înţepenite ; scoase mai întîi de la corsaj cei doi trandafiri roz ce se ofiliseră şi îi puse cu un gest tandru într-o vază, pe noptieră. Apoi punîndu-şi halatul de casă, se duse cu paşi uşori pînă la uşa camerei soţului ei. Uşa era închisă, şi ea îşi lipi urechea de gaura cheii. Auzi după un moment răsuflarea lui chinuită, aşa cum o avea întotdeauna cînd era răcit, dar care era regulată şi liniştită... Respirînd uşurată, se întoarse în camera ei în vîrful picioarelor. Patul ei neacoperit, cu pernele curate

și plapuma de satin, o îmbiau cu tradafiriul lor ; dar ea se ghemui lîngă foc, își cuprinse genunchii cu mîinile și rămase cu privirea pierdută la jarul din cămin.

„Deci, așa te simți !" își repetă.

Era pentru prima oară în viața ei cînd fusese „evitată" în mod deliberat ; iar acest lucru însemna un mare afront în New York-ul de altădată. Iar Sabina Wesson o făcuse conștient, voit — pentru că nu era nici un dubiu că înaintase spre victima ei în acest scop — și o făcuse cu intenția de a o jigni. Și nu riscase s-o facă fără să știe ce face, fără să fie sigură că avea martori care s-o sprijine, că era susținută de tot clanul ei.

Lizzie Hazeldean avea și ea clanul ei — dar era unul mic și fără putere, și ea atîrna la periferia lui, prinsă de un fir de rudenie căreia nu i se dădea mare importanță. Cît despre tribul Hazeldean, care era mai mare și mai puternic (deși nu se putea compara cu cei din neamul Wesson-Parrett, care erau susținuți de jumătate din New York și de tot ținutul Albany) — pe el nu te prea puteai bizui, ba chiar poate în ascuns membrilor lui nici nu le părea prea rău („Dacă n-ar fi fost la mijloc bietul Charlie") că soția bietului Charlie era în sfîrșit obligată să plătească pentru faptul că era frumoasă, pentru popularitatea de care se bucura și, mai presus de orice, pentru faptul că, în ciuda originii ei, era tratată de bietul Charlie de parcă ar fi fost egală cu ei !

Originea ei era, desigur, destul de respectabilă. Toată lumea știa totul despre familia Winter — se numise Lizzie Winter înainte de căsătorie. Dar Winter-ii erau oameni mărunți, iar tatăl ei, abatele Arcadius Winter, sentimentalul și mai mult decît popularul pastor al unei mondene biserici newyorkeze, după o perioadă plină de succese, ca pastor și îndrumător al sexului frumos, a trebuit să renunțe pentru a-și căuta sănătatea cam șubredă în Bermude — sau undeva în Franța ? — într-o stațiune puțin cunoscută, după cîte se zvonise. Oricum, Lizzie, care mersese cu el (împreună cu mama ei, țintuită la pat și ea din cauza unei boli), a fost, după moartea mamei sale, luată

de la o școală de fete din Bruxelles — păreau să se afle în mai multe locuri în același timp ! — și adusă înapoi la New York de o fostă enoriașă a bietului Arcadius, o femeie care „crezuse" întotdeauna în el, în ciuda episcopului, și căreia i se făcuse milă de fiica lui stingheră.

Enoriașa, doamna Mant, aparținea familiei Hazeldean. Era o văduvă bogată, amatoare de a face gesturi generoase, numai că deseori se întîmpla să nu știe cum să le ducă la bun sfîrșit ; atunci cînd o adusese pe Lizzie Winter acasă la ea și după ce-și lăudase îndeajuns curajul de a fi făcut un asemenea gest, nu prea mai știa ce să facă după aceea. Se gîndise că ar fi fost plăcut să aibă pe lîngă ea, în casă, o fată drăguță și deșteaptă ; dar menajera ei nu era de aceeași părere. Așternuturile pentru camerele libere nu fuseseră scoase din dulapurile cu levănțică de douăzeci de ani — și domnișoara Winter lăsa mereu jaluzelele ridicate în cameră, iar covorul și perdelele, neobișnuite să fie astfel expuse la lumină, avuseseră de suferit. Apoi, începuseră să vină în vizită tineri — și veneau destul de mulți. Doamna Mant nu bănuise că fiica unui preot „în dizgrație" ar fi putut primi musafiri. Ea își imaginase că o va duce pe Lizzie la bazare bisericești și că va avea în preajmă o tînără care să-i prindă ochiurile scăpate din andrele, pentru că „ochii ei erau mai buni" decît ai binefăcătoarei. Dar Lizzie nu știa să lucreze cu andrelele, nu avea nici un talent folositor — și era vizibil plictisită de bazarele bisericești, unde prezența ei nu ajuta prea mult, din moment ce nu avea bani de cheltuit. Doamna Mant începu să înțeleagă că dăduse greș ; și această constatare o făcu să n-o mai îndrăgească pe protejata ei, gîndindu-se că ea o indusese în eroare cu bună știință.

În viața doamnei Mant, trecerea de la o stare de entuziasm la alta era întotdeauna marcată de o perioadă de deziluzii, în care, dacă Providența nu-i împlinea toate dorințele, începea să pună la îndoială existența Providenței. În acest flux și reflux al dispozițiilor ei, exista totuși un punct stabil : doamna Mant era o femeie a cărei viață se învîrtea în jurul unui mănunchi de chei. Ce comori închi-

deau ele, ce dezastru ar fi atras după sine pierderea lor definitivă — nu era tocmai clar ; dar ori de cîte ori se pierdeau, întreaga casă era dată peste cap, iar cum doamna Mant nu le dădea nimănui în păstrare, ţinîndu-le doar ea, aceste ocazii erau foarte dese. Una dintre ele se ivi chiar în perioada cînd doamna Mant tocmai fusese părăsită de entuziasmul ce-o cuprinsese în legătură cu domnişoara Winter. Cu un minut sau două înainte cheile fuseseră acolo, într-un sertar al biroului ei, chiar dăduse peste ele căutînd foarfeca. Se dusese să stea de vorbă cu instalatorul care repara ceva în baie ; şi cînd ieşise din cameră, nu rămăsese nimeni acolo în afară de domnişoara Winter. La întoarcere cheile nu mai erau. Toată casa fusese întoarsă cu susul în jos ; toţi fuseseră chiar dacă nu acuzaţi, cel puţin suspectaţi ; şi, într-o clipă de pripeală, doamna Mant anunţă poliţia. Ca urmare a acestui gest, îngrijitoarea o avertiză că va pleca, iar camerista o ameninţă că o va urma ; şi atunci doamna Mant îşi aduse aminte de aluziile pe care i le făcuse episcopul : îi dăduse de înţeles că existaseră nişte nereguli în conturile domnului Winter, în afară şi de alte nefericite aspecte.

Şi atunci o întrebă cu multă blîndeţe pe domnişoara Winter dacă nu văzuse cumva cheile şi „le luase fără să-şi dea seama". Domnişoara Winter îşi îngădui să zîmbească uşor cînd îi răspunse că nu le văzuse ; zîmbetul ei o irită pe doamna Mant ; şi într-o clipă fu cuprinsă de mînie. Nu vedea nimic de rîs în ceea ce spusese — doar dacă nu cumva era un lucru cu care domnişoara Winter să fi fost obişnuită, pentru care să fi fost pregătită... ţinînd seama de originea ei... de situaţia nefericitului ei tată...

— Opriţi-vă ! strigase Lizzie Winter.

Îşi amintea şi acum, de parcă se întîmplase ieri, de prăpastia ce i se căscase la picioare. Fusese primul ei contact cu cruzimea umană. Suferinţe, slăbiciuni, frivolitate şi multe altele ce nu şi le putea imagina mintea redusă a doamnei Mant — fata le cunoştea, sau cel puţin le bănuia; în drumul ei întîlnise şi bunătate şi prostie, dar nimeni nu încercase vreodată să-i vorbească despre defectele vag

bănuite ale bietului ei tată. Se cutremură, cuprinsă de oroare şi indignare, şi cuvintele „Opriţi-vă !“ izbucniseră cu atîta violenţă, încît doamna Mant, devenind albă ca varul, bîjbîi cu mîna după clopoţel.

Şi atunci, chiar în acel moment, intră Charles Hazeldean — Charles Hazeldean, nepotul ei favorit, mîndria întregului clan. Lizzie îl mai văzuse doar o dată sau de două ori, pentru că nu fusese la New York cînd se întorsese ea. Îl găsise distins, dar cam prea serios şi sarcastic ; iar el nu prea o băgase în seamă — din cîte observase ea — ceea ce ar putea motiva opinia ei.

— O, Charles, dragul meu — să vii aici şi să auzi lucrurile ce mi s-au spus ! gîfîi mătuşa lui, ducîndu-şi mîna la inima-i jignită.

— Ce lucruri ţi s-au spus ? Şi de către cine ? Nu văd pe nimeni aici, în afară de domnişoara Winter ! rîse Charles şi prinse mîna îngheţată a fetei.

— Nu da mîna cu ea ! M-a insultat ! Mi-a poruncit să nu mai vorbesc — în propria mea casă. „Opriţi-vă“ mi-a spus, cînd eu încercam cu toată bunătatea s-o fac să recunoască între patru ochi... Ei, dar dacă preferă poliţia...

— Da, prefer ! Chiar vă rog s-o chemaţi ! strigă Lizzie.

Cît de bine îşi amintea tot ceea ce urmase ; cheile găsite, scuzele forţate ale doamnei Mant, felul rece în care le acceptase şi sentimentul amîndorura că era imposibil să mai continue să locuiască împreună ! Fusese rănită pînă în adîncul sufletului şi, pentru prima oară, propria ei situaţie îi apăru în toată mizeria ei. Înainte de asta, cu toate urcuşurile şi coborîşurile unei vieţi ce nu cunoscuse liniştea unui cămin, tinereţea, înfăţişarea ei plăcută, sentimentul unei anume superiorităţi faţă de ceilalţi şi de evenimente, o purtaseră pe o undă de încredere ; nu se gîndise niciodată la sine ca la o persoană dependentă, profitînd de pe urma bunătăţii altora. Dar acum se vedea ajunsă la douăzeci de ani, fără nici un ban, cu un tată neputincios şi compromis, care îşi purta capul cărunt, glasul mieros şi gesturile nobile de la o staţiune ieftină la alta şi mai ieftină, trecînd prin nesfîrşite încurcături de natură

sentimentală şi pecuniară. Ea nu-i putea fi de mai mare ajutor decît ar fi putut el să-i fie ei ; şi, în afară de tatăl ei, nu mai avea pe nimeni. Verii Winter, la fel de umiliţi de dizgraţia în care căzuse unchiul lor, pe cît fuseseră de împăunaţi de triumful lui, dăduseră de înţeles că nu erau în măsură să se amestece atunci cînd se aflase despre ruptura cu doamna Mant ; şi, dintre foştii enoriaşi ai domnului Winter, nici unul nu-i purtase cauza mai departe. Şi, aproape în aceeaşi perioadă, Lizzie auzi că tatăl ei urma să se căsătorească cu o cîntăreaţă de operă, portugheză, şi să fie primit în rîndurile bisericii catolice din Roma ; această ultimă veste, care umpluse paharul, îndreptăţea familia să acţioneze foarte prompt.

Situaţia era dificilă şi cerea măsuri energice. Lizzie înţelese acest lucru şi, o săptămînă mai tîrziu, era logodită cu Charles Hazeldean.

Avea să spună mereu după aceea că, dacă n-ar fi fost cheile, lui nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să se însoare cu ea ; în timp ce el, rîzînd, susţinea că, dimpotrivă, dacă n-ar fi fost cheile, ea nu s-ar fi uitat niciodată la el.

Dar ce mai conta, în perfecta şi binecuvîntata înţelegere care urmase după alianţa lor pripită ! Dacă s-ar fi ţinut seamă de avantajele ambelor părţi în această căsătorie şi dacă, în urma unei analize judicioase, acestea ar fi fost socotite egale, încă ar fi fost greu să prezici o armonie mai deplină. De fapt, cei ce ar fi cercetat situaţia, dacă ar fi fost foarte corecţi, ar fi găsit probabil doar elemente de nepotrivire la cele două persoane. Charles Hazeldean era o fire contemplativă, studioasă, înclinată spre meditaţie şi preocupat să ştie cît mai multe ; Lizzie Winter (aşa cum se vedea ea privind înapoi) — ce era de fapt ? ce ar fi putut fi, decît o fiinţă plină de viaţă, efemeră, care, prinsă în tot felul de treburi şi uşor adaptabilă, dădea impresia că e inteligentă, tot aşa cum graţia ei, gesturile agere, expresivitatea o făceau să pară frumoasă ! Probabil că astfel ar fi socotit-o ceilalţi, şi acum gîndea şi ea la fel. Dar ştia că în problemele majore rămăsese aceeaşi. Şi totuşi, vedea că el era mulţumit de ea : după toate aparenţele, la fel de mult în aceşti ultimi ani mai liniştiţi, ca şi în perioada de la început, mai agitată. La fel de mult, sau

poate chiar mai mult. În primele luni, gratitudinea oarbă o făcuse să devină o adoratoare umilă și sinceră ; dar, pe măsură ce puterea ei sporea în acea atmosferă prielnică, plină de înțelegere, pe măsură ce simțea că este mai frumoasă, mai inteligentă, mai pricepută și mai sociabilă decît sperase el, sau decît ar fi putut chiar ea însăși să viseze vreodată, pe nebăgate de seamă balanța începuse să se încline spre ea ; și, ca urmare, ochii lui străluceau triumfători cînd și-i odihnea pe chipul ei.

Familia Hazeldean fusese cucerită ; trebuise s-o recunoască. O ființă atît de strălucitoare adăugată clanului nu trebuia respinsă. Doamna Mant fusese lăsată să-și vadă de mîhnirea ei, de una singură, pînă cînd s-a înmuiat și ea, fiind iertată cu nepăsare dar cu generozitate.

Ah, acei primi ani de triumf ! Cînd se uita acum înapoi, anii aceia o înspăimîntau pe Lizzie. Fiica neajutorată și fără prieteni a unui om discreditat, ajunsă peste noapte soția lui Charles Hazeldean, cunoscutul și prosperul tînăr avocat, care își și făcuse o bună clientelă și care avea cele mai strălucite perspective profesionale și personale. Părinții lui muriseră săraci ; dar, firește, cele cîteva rude care nu aveau copii își investiseră capitalul în beneficiul lui și, atîta timp cît se afla în mîinile econoame ale lui Lizzie, cîștigul lui era mai mult decît suficient.

Ah, acei primi ani ! — fuseseră doar șase ; dar erau clipe cînd și acum dulceața lor îi umplea sufletul... ce repede trecuseră ; și apoi revenise brusc acea boală congenitală, de inimă, pe care Hazeldean și doctorii o socotiseră complet vindecată. Odată, de mult, pentru același motiv fusese trimis în mare grabă pentru un an în ținuturi îndepărtate cu climă blîndă ; iar prima lui întoarcere a coincis cu sfîrșitul perioadei în care Lizzie stătuse la doamna Mant. Tînărul se simțea destul de sigur de viitorul lui pentru a se căsători și a-și relua obligațiile profesionale; și în următorii șase ani dusese fără întrerupere viața agitată a unui avocat cu renume ; apoi apăruse a doua criză, mai neașteptată, cu simptome și mai alarmante. „Inima Hazeldean“ devenise un lucru aproape de mîndrie în fa-

milie, fiind proverbială. Şi, în sinea lor, ei o considerau mai distinsă decît guta Sillerton, şi de mai bun gust decît ficatul Wesson ; ea le permisese multora dintre ei să supravieţuiască, într-o stare de şubrezenie suportabilă, pînă la o vîrstă respectabilă, cînd se stingeau din pricina vreunei alte boli. Dar Charles Hazeldean o sfidase, şi acum boala se răzbuna pe el, şi încă într-un mod necruţător.

Una cîte una, speranţele şi planurile se risipiseră. Familia Hazeldean trebuise să meargă undeva în sud, să-şi petreacă iarna ; Charles zăcuse în şezlong, într-o grădină din Florida, citise, visase şi fusese fericit că o avea pe Lizzie lîngă el. Astfel trecuseră lunile, iar în toamna următoare, simţindu-se mai bine, se întorsese la New York şi începuse să-şi practice din nou meseria. Cu mici întreruperi, dar îndîrjit, continuase această luptă încă doi ani ; însă înainte ca cel de al doilea an să se fi terminat, amîndoi înţeleseseră că lucrurile nu vor mai fi ca înainte.

El nu se mai putea întoarce la biroul lui de avocatură decît după lungi absenţe ; se cufundase treptat într-o stare de invaliditate, fără însă a se lăsa copleşit de ea. Venitul lui era tot mai mic ; şi, deşi nu-şi făcea probleme pentru persoana sa, se frămînta necontenit la gîndul că o lipsea pe Lizzie de luxul cel mai neînsemnat.

În adîncul inimii, ei nu-i păsa, dar nu reuşea să-l convingă de asta. Charles fusese crescut în tradiţia New York-ului de altădată, care decreta că bărbatul, indiferent cu ce preţ, trebuia să-i asigure soţiei toate lucrurile cu care ea „fusese obişnuită" ; iar el se mîndrea prea mult cu frumuseţea, cu eleganţa, cu naturaleţea cu care-şi purta ea toaletele scumpe şi cu faptul că prietenii apreciau în mod deosebit mesele bune pe care ştia întotdeauna să le comande, pentru a nu-i pune la dispoziţie tot ceea ce avea nevoie spre a spori aceste calităţi. Satisfacţia ascunsă a doamnei Mant îl rodea. Această doamnă îi trimitea broaşte ţestoase de Baltimore, renumita ei supă de scoici şi cîteva sticle din vechiul vin de Porto al familiei Hazeldean, iar celor din grupul ei le şoptea : „V-am spus eu..." cînd venea vorba de Lizzie ; Charles Hazeldean auzise şi se supărase.

— N-am nevoie de pomana ei ! spuse el, dar Lizzie îi zîmbi, îi risipi mînia şi-l convinse să guste din supă şi din vin.

Acum ea zîmbea uşor, la gîndul ultimei discuţii dintre el şi doamna Mant — cînd zgomotul clanţei de la uşă o făcu să tresară. Sări în picioare, iar el apăru în uşă. Sîngele îi năvăli în obraji ; înfăţişarea lui o sperie ; o clipă îl privi fix, de parcă s-ar fi aflat în faţa unui duşman. Apoi înţelese că expresia chipului lui nu era altceva decît privirea pierdută ce ţi-o dă o durere fizică cumplită.

Sări imediat lîngă el, ajutîndu-l să se aşeze în cel mai apropiat fotoliu. Se cufundă în el, iar ea îl acoperi cu un şal şi îngenunche lîngă el, în timp ce privirea lui de nepătruns continua să o respingă.

— Charles... Charles, îl imploră ea.

Dar el rămase tăcut multă vreme ; şi pe ea o tortura gîndul că probabil nu va şti niciodată dacă venise la ea pentru că se simţise rău, sau dacă criza îl apucase pentru că intrase în cameră să-i pună întrebări, s-o acuze sau să-i vorbească despre ceea ce văzuse sau auzise în după-amiaza aceea...

Pe neaşteptate, el ridică mîna şi i-o apăsă pe frunte, astfel încît faţa ei rămînea descoperită sub privirile lui.

— Dragostea mea, ai fost fericită ?

— Fericită ?

Cuvîntul îi tăie răsuflarea. Lizzie se agăţă de el şi-şi culcă faţa îndurerată pe genunchii lui. Mîna lui îi trecu uşor prin păr şi, adunîndu-şi întreaga putere, ea ridică din nou capul, îl privi drept în ochi şi spuse şoptit :

— Dar tu ?

Privirea lui o învălui, toată ; întreaga lor viaţă, dusă împreună, se citea în ea, din prima pînă în ultima zi. Mîna lui o mîngîie din nou, ca o binecuvîntare, apoi căzu fără vlagă. Momentul comuniunii lor se încheiase ; în clipa următoare ea îi pregătea medicamentele, chema servitorii,

cerea să vină doctorul. Soţul ei redevenise copilul neajutorat şi inofensiv, în care îi transformă boala chiar şi pe cei mai de temut şi pe cei mai îndrăgiţi.

VI

În salonul doamnei Mant, cam la o jumătate de an după aceea, doamna Charles Hazeldean spuse servitorului, după un moment de ezitare, că putea să-l lase pe domnul Prest să intre.

Doamna Mant era plecată. Se pregătea tocmai să se ducă la Washington pentru a vizita o nouă protejată, cînd doamna Hazeldean sosise din Europa, şi după ce se consultase în grabă cu cei din clan, se decisese că nu ar fi fost „decent" s-o lase pe văduva bietului Charles să meargă la hotel — şi de aceea Lizzie avea strania senzaţie că se întorcea, după aproape nouă ani, în casa din care soţul ei o salvase triumfător ; dar acum era sigură că se întorcea acolo pe deplin independentă, fără primejdia de a cădea din nou în captivitatea de odinioară, deşi toată fiinţa ei se înfiora la gîndul trecutului renăscut în mintea ei.

A doua zi, doamna Mant plecase la Washington ; dar înainte de a pleca, îi trecuse invitatei sale peste masă, la micul dejun, un bileţel.

— Foarte frumos din partea lui — era unul din cei mai buni prieteni ai lui Charles, nu ? spuse ea schiţînd un zîmbet rece.

Doamna Hazeldean privi biletul, îl întoarse vrînd parcă să examineze semnătura, şi-l înapoie amfitrioanei.

— Da. Dar nu cred că vreau să văd pe nimeni deocamdată.

Urmă o pauză, în timpul căreia valetul aduse clătitele calde, umplu din nou cănile cu lapte fierbinte, şi pe urmă se retrase. Cînd uşa se închise după el, doamna Mant adăugă cu o cordialitate periculoasă :

— Nimeni nu-ţi va lua în nume de rău să primeşti un vechi prieten al soţului tău... cum este domnul Prest.

Lizzie aruncă o privire tăioasă feței mari, inexpresive și misterioase aflate de cealaltă parte a mesei. Deci, chiar dorea lumea ca ea să-l primească pe Henry Prest ? Ei bine — poate că înțelegea...

— Să răspund eu în locul tău, draga mea ? Sau o faci tu ? urmă doamna Mant.

— O, cum doriți. Dar nu fixați o zi, vă rog. Lăsați pentru mai tîrziu...

Chipul doamnei Mant deveni din nou inexpresiv. Apoi spuse încet :

— Nu trebuie să te izolezi prea mult. Nu ajută la nimic să fii prea tristă. Îmi pare rău că trebuie să te las singură aici, dar...

Ochii lui Lizzie se umplură de lacrimi ; înțelegerea arătată de doamna Mant o durea mai rău decît dacă s-ar fi purtat răutăcios cu ea. Fiecare cuvînt rostit de ea avea un subînțeles.

— O, dar nu trebuie să renunțați la vizită...

— Cum aș putea s-o fac, draga mea ? Este o *îndatorire*. Atunci am să-i trimit eu cîteva rînduri lui Henry Prest... Și dacă o să guști puțin vin de Porto la prînz și la cină, o să te facă să nu mai arăți ca o stafie...

Doamna Mant plecase ; și, două zile mai tîrziu — deci, după un interval „decent" — fu anunțat domnul Prest. Doamna Hazeldean nu-l mai văzuse din seara de Anul Nou. Ultimele cuvinte le schimbaseră în budoarul purpuriu al doamnei Struthers, și de atunci trecuse o jumătate de an. Charles Hazeldean zăcuse două săptămîni ; dar deși urmaseră și perioade mai bune și mai rele, și momente pline de speranțe, cînd nimeni n-ar fi putut-o critica pe soția sa dacă-și primea prietenii, ușile ei rămăseseră închise pentru toată lumea. Nu-l exclusese pe Henry Prest mai riguros decît pe ceilalți ; el fusese, pur și simplu, unul dintre cei mulți, care primiseră zi de zi același răspuns : „Doamna Hazeldean nu primește pe nimeni, în afară de cei din familie".

Aproape imediat după moartea soțului ei plecase în Europa, într-o vizită, de multe ori amînată, la tatăl ei, care

se stabilise acum la Nisa ; dar această călătorie probabil că nu-i priise prea mult, pentru că, atunci cînd se întorsese la New York, rudele fuseseră impresionate de aerul ei suferind și deprimat. Oricum, era un lucru în favoarea ei ; fuseseră cu toții de acord că se comportase așa cum se cuvenea.

Îl privi pe Henry Prest de parcă ar fi fost un străin ; fiindu-i foarte dificil, în primul moment, să pună de acord prezența lui, robustă și frumoasă, cu ținutul umbrelor în care trăise ea în ultimele șase luni. Începuse să i se pară că toți aveau un aer ciudat, străin ; avea impresia că vede oamenii și viața din jur ca printr-o ceață, ca și cum ar fi privit prin voalul lung cernit, sub care era de datoria ei de văduvă să-și ascundă durerea. Dar îi întinse mîna fără a lăsa să se observe vreo urmă de răceală.

El o duse spre buze, încercînd în mod evident să facă un gest curtenitor, exprimînd în același timp compasiune, pentru ca apoi, la jumătatea drumului, să pară a înțelege că situația îi cerea să dea drumul mîinii.

— Ei... trebuie să recunoști că am avut destulă răbdare ! exclamă el.

— Răbdare ? Da. Ce altceva mai trebuia să fie ? adăugă ea zîmbind ușor, pe cînd el se așeza lîngă ea, puțin cam prea aproape.

— Ei, desigur... am înțeles cum stau lucrurile, și sper să mă crezi. Dar nu puteai cel puțin să-mi răspunzi la scrisori ? La una-două din ele !

Ea clătină din cap.

— N-am putut să scriu.

— Nimănui ? Sau doar mie ? întrebă el pe un ton ironic.

— Am scris doar scrisorile pe care trebuia să le scriu — nimic altceva.

— Da, înțeleg, spuse el rîzînd ușor ; și ai considerat că scrisorile pentru *mine* nu se numărau printre ele.

Ea nu răspunse nimic, iar el se ridică și făcu cîțiva pași prin cameră. Fața îi era mai roșie ca de obicei și, din cînd

în cînd, o schimonosea cîte o grimasă. Ea își dădu seama că el simțise bariera ridicată între ei de doliul ei și că acest lucru îl făcea să se simtă jignit. Se vedea că în el se mai dădea încă lupta între rigorile impuse de tradiție într-o asemenea situație și impulsurile primare stîrnite de amintirea ultimelor ore petrecute împreună. Cînd se întoarse și se opri în fața ei, roșeața de pe față dispăruse, dar rămase încruntat, nesigur, și vizibil deranjat că ea îl silea să se simtă astfel.

— Stai ca o stană de piatră ! spuse el.

— Mă simt ca o stană de piatră.

— Ei, hai... !

Știa foarte bine ce gîndea el în acel moment : și anume, că singurul mod de a trece peste un început așa de puțin promițător era s-o cuprindă în brațe — și după aceea să-i vorbească. Acesta era gestul clasic. Îl făcuse de nenumărate ori și se întreba de ce naiba nu îl putea face și acum... Dar ceva în privirea ei probabil îl reținea. Se așeză din nou lîngă ea.

— Prin ce trebuie să fi trecut, draga mea ! zise ; apoi făcu o pauză și tuși. Înțeleg că ești distrusă. Dar nu știu nimic, crede-mă, nu știu nimic din ceea ce s-a întîmplat de fapt...

— Nu s-a întîmplat nimic.

— În legătură cu ceea ce ne temeam noi ? N-a fost nimic ?

Ea scutură din cap.

Înainte de a pune următoarea întrebare, el își drese puțin glasul.

— Și nu crezi că, în absența ta, el ar fi putut spune cuiva ?

— Niciodată.

— Atunci, draga mea, se pare că am avut un noroc de necrezut și nu văd de ce...

Încet, el se trase mai aproape de ea și-și puse mîna mare, plină de inele, pe mîneca ei. Ce bine cunoștea ine-

lele acelea — cei doi șerpi de aur mat, cu ochii lor răutăcioși, făcuți din pietre scumpe ! Ea rămase însă nemișcată, de parcă i-ar fi simțit încolăciți în jurul ei, pînă cînd el slăbi strînsoarea.

— Lizzie, să știi — în glasul lui se citea descurajare — că nu e firesc...

— Nu e firesc ?

— Dacă ești în afara oricărui pericol și... liberă, *liberă*, draga mea ! Nu-ți dai seama ? Cred că încercarea a fost prea mare pentru tine ; dar aș vrea să înțelegi că acum...

Ea se ridică brusc și se îndepărtă de el, pînă ajunse în mijlocul camerei.

— Oprește-te ! aproape că strigă, așa cum făcuse, cu ani în urmă, cu doamna Mant.

Se ridică și el, cu chipul bronzat întunecîndu-i-se, și încercă să zîmbească.

— Totuși, protestă el, luînd în considerare tot ce s-a întîmplat — și după o despărțire de șase luni !

Ea tăcea.

— Draga mea, continuă pe un ton mai blînd, poți să-mi spui ce-ți imaginezi că aș putea crede ?

— O, nu o lua pe tonul acesta, spuse ea încet.

— Ce ton ?

— Ca și cum... ca și cum ți-ai imagina că am putea să ne întoarcem la ce-a fost...

Îl văzu schimbîndu-se brusc la față. Oare pînă atunci, se întrebă ea, nu întîlnise nici un obstacol pe drumul neted pe care pășise ? Imediat se gîndi că acela era pericolul ce plana asupra bărbaților care „știau cum să ia femeile" — venea o vreme cînd o făceau orbește.

Și era clar că la același lucru se gîndea și el în acel moment. Zîmbi din nou spășit și, apropiindu-se de ea, îi luă ușor mîna.

— Dar eu nu vreau să mă întorc la ce-a fost... Vreau să merg înainte, draga mea... Acum, cînd ești în sfîrșit liberă...

Ea se opri asupra cuvîntului, de parcă l-ar fi aşteptat ca pe ceva preţios.

— Liberă ! O, asta era — liberă ! Nu înţelegi, nu vezi că vreau să rămîn liberă ?

O umbră de neîncredere apăru din nou pe chipul lui, iar zîmbetul pe care-l pregătea ca s-o îmbărbăteze păru să-i rămînă pe buze pentru a se îmbărbăta pe sine.

— Doar nu-ţi imaginezi că vreau să te încătuşez ? Eu vreau să fii liberă, cum îţi place — liberă să mă iubeşti atît cît doreşti !

Şi se vedea că era încîntat de ultimele cuvinte pe care le spusese.

Ea îşi trase mîna, fără a fi însă nepoliticoasă.

— Îmi pare rău... tare rău, Henry, dar nu înţelegi.

— Ce nu înţeleg ?

— Că ceea ce vrei tu este imposibil. Nu mai pot continua... ca înainte...

Ea văzu pe chipul lui că începe să se enerveze.

— Ca înainte ? Vrei să spui... ?

Dar înainte ca ea să-i dea o explicaţie, se grăbi tot el să adauge, luînd un aer important :

— Nu spune nimic ! Acum am înţeles. Cînd ai vorbit de libertate, adineauri, am înţeles greşit pentru moment... recunosc... am crezut că după această căsătorie nefericită, ai putea prefera legături mai discrete... o independenţă aparentă, care să ne permită la amîndoi... am spus *aparentă*, pentru că, în ceea ce mă priveşte, nu am dorit niciodată să ascund acest lucru... Dar dacă am înţeles greşit, dacă dimpotrivă, ceea ce doreşti este... este să profiţi de libertatea pe care o ai acum pentru a face cunoscut... ataşamentul nostru reciproc...

Ea nu spunea nimic, nu pentru că ar fi dorit ca el să termine ce avea de zis, ci pentru că nu găsea nimic de spus. Îşi dădea seama că nu mai simţea nimic pentru ceea ce fusese trecutul lor. Era clar că tăcerea ei îl uimea, şi începu să-şi piardă stăpînirea de sine, plutind parcă pe o mare de cuvinte.

— Lizzie ? Mă auzi ? Dacă am greşit... şi recunosc că uneori *poate am greşit,* dacă am greşit... ei, draga mea, pe cuvîntul meu că n-am mai spus niciodată vreunei femei asemenea cuvinte ; dar acum sînt gata să ispăşesc, cum zice Biblia ! Nu-ţi dai seama, Lizzie ? Lizzie, ascultă... ! *Îţi cer să devii soţia mea.*

O clipă ea tot nu spuse nimic ; privi în jur, de parcă ar fi avut senzaţia că simte între ei prezenţa unei persoane ce nu putea fi văzută, deşi exista acolo. În cele din urmă rîse uşor. Acest lucru îl irită în mod vizibil pe musafirul ei.

— Nu cred, începu el, să fi spus ceva care să stîrnească rîsul.

Se opri şi o privi atent, stăpînit parcă de gîndul că avea o comportare cam anormală. Apoi, aparent liniştit, spuse pe jumătate şoptit singura frază pe care o ştia pe franţuzeşte :

— *La joie fait peur...* aşa-i ?

Ea păru că nu-l aude ; spuse doar :

— Nu rîdeam de tine, ci doar din pricina coincidenţelor ce ţi le oferă viaţa. Exact în aceeaşi cameră m-a cerut în căsătorie şi soţul meu.

— O ?

Adoratorul ei deveni cam neîncrezător în ceea ce privea bunul ei gust, ca şi ocazia cam nepotrivită pe care o alesese pentru a aminti astfel de lucruri. Dar mai făcu un efort de generozitate :

— Într-adevăr ? Dar, draga mea, nu aveam de unde să ştiu asta, nu ? Dacă aş fi ştiut că-ţi poate stîrni o amintire atît de dureroasă...

— Dureroasă ? replică ea. O amintire dureroasă ? Crezi că la asta m-am referit ? Vocea ei coborî pînă la o şoaptă : Camera aceasta este sacră pentru mine.

Şi îşi fixă privirea pe chipul lui, căruia, probabil din cauza alcătuirii sale desăvîrşite, părea să-i lipsească mobilitatea necesară spre a urmări un asemenea salt în gîndire. Semăna mai degrabă cu o clădire solidă, nu cu cortul

unui nomad. Bărbatul își înăbuși mîndria rănită și spuse cu generozitate, pe un ton glumeț :

— Înger milostiv !

— Milostiv ? Față de cine ? Crezi că... am afirmat eu vreodată ceva care să te facă să te îndoiești de ceea ce-ți spun acum ?

Sprîncenele lui fremătau : era gata să-și piardă cumpătul.

— Să fi afirmat ceva ? Nu, insinuă el ironic ; apoi, stăpînindu-se, adăugă pe un ton extrem de duios : Te-ai comportat fără cusur... întotdeauna. Și eu am recunoscut-o fără ocol. Nimeni nu s-ar fi putut comporta mai bine decît tine, ca o adevărată doamnă. Întotdeauna am admirat tactul tău, de a nu face niciodată aluzie la... la cealaltă viață a ta.

Ea îl privi neclintită.

— De fapt, cealaltă viață *a fost* viața mea — singura mea viață ! Acum ai aflat și asta.

Se lăsă tăcerea. Henry Prest scoase o batistă cu monogramă și și-o trecu peste buzele uscate. Făcînd acest gest, un miros de apă de colonie ajunse pînă la ea și o făcu să tresară. Era limpede că el se gîndea la ce ar fi trebuit să spună ; întrebîndu-se, destul de descurajat, cum să facă să redevină stăpîn pe situație. În cele din urmă reuși să arboreze din nou un zîmbet persuasiv.

— Nu, nu a fost singura ta viață, draga mea, îi reproșă el.

Ea îl înfruntă imediat.

— Ba da ; așa ai crezut tu, pentru că așa vroiam eu.

— Vroiai tu ? și zîmbetul îi exprima neîncredere.

— Da, o făceam intenționat. Dar bănuiesc că nici o scuză de a mea nu-ți poate fi pe plac... așa că ce-ar fi să punem punct acum ?

— Să punem punct la... această conversație ? În glasul lui se citea mîhnire. Bineînțeles, nu doresc să împing lucrurile prea departe.

Ea îl întrerupse, ridicînd mîna.

— Să punem punct pentru totdeauna, Henry.

— Pentru totdeauna ? El o privi pierdut şi înghiţi repede, dînd senzaţia că se sufocă. Pentru totdeauna ? Într-adevăr... ? Noi doi ? Vorbeşti serios, Lizzie ?

— Foarte serios. Dar, dacă preferi să auzi... doar ceea ce este dureros...

El îşi îndreptă spatele, îşi trase umerii înapoi şi spuse cu un glas nesigur :

— Sper că nu mă socoteşti un laş.

Ea nu-i răspunse direct, ci îşi urmă gîndul :

— Ei, bănuiesc că ai crezut că te iubesc...

El zîmbi din nou, îşi răsuci din nou mustaţa şi ridică din umeri abia perceptibil.

— O... dar ai reuşit să creezi această impresie...

— O, da : o femeie *poate* s-o facă... atît de uşor ! Şi bărbaţii uită deseori acest amănunt. Credeai că sînt o amantă topită de iubire ; iar eu nu am fost decît o prostituată destul de scump de întreţinut.

— Elizabeth ! gîfîi el, palid acum din cap pînă-n picioare.

Ea înţelese că acest cuvînt îi rănise mai mult decît mîndria ; înainte de a-şi da seama că-i jignise dragostea, el se cutremurase la gîndul ofensei aduse bunului-simţ ! Amantă ! Prostituată ! Asemenea cuvinte erau interzise. Nimănui nu-i displăcea mai mult decît lui Henry Prest să vadă femei vorbind vulgar ; unul dintre cele mai încîntătoare lucruri la doamna Hazeldean (aşa cum tocmai îi spusese) fusese felul cum ştiuse să rămînă, „trecînd peste toate situaţiile", atît de inefabil „o doamnă". O privi de parcă se îndoia din nou de starea integrităţii ei mintale.

— Să continui ? întrebă ea, zîmbind.

El îşi plecă în jos capul, ţeapăn.

— Nu-mi dau încă seama pentru ce ţi-ai bătut joc de mine.

— Ei bine, a fost exact aşa cum ţi-am spus. Aveam nevoie de bani — de bani pentru soţul meu.

El își umezi buzele.

— Pentru soțul tău ?

— Da ; cînd a început să nu se mai simtă bine ; cînd a început să aibă nevoie de confort, de o mulțime de alte lucruri, și să meargă și în străinătate. Pe cînd eram doar o tînără copilă, el fusese acela care mă salvase de la o umilință și o nenorocire de nedescris. Nimeni altcineva nu ridicase nici măcar un deget să mă ajute — nimeni din familia mea n-a făcut-o. Nu aveam nici bani și nici prieteni. Doamna Mant se plictisise de mine și căuta un pretext ca să mă arunce pe drumuri. O, nici nu-ți dai seama cîte trebuie să îndure o fată — o fată singură pe lume — care depinde, pentru îmbrăcăminte, hrană și adăpost, de moșturile unei bătrîne înfumurate și capricioase ! Și tocmai pentru că el *știa* toate astea, pentru că a înțeles totul, s-a căsătorit cu mine... M-a scos din mizerie și m-a adus într-o lume a binecuvîntatei fericiri. M-a ridicat mai presus de toți... m-a așezat alături de el. Nu-mi păsa de nimic altceva în afară de acest lucru ; nu mă interesau banii sau libertatea ; nu-mi păsa decît de el. L-aș fi urmat și în deșert — aș fi mers desculță, doar să fiu alături de el. Aș fi răbdat de foame, aș fi cerșit, aș fi făcut *orice* — *orice* pentru el.

Se opri, și glasul i se pierdu într-un suspin. Nu-și mai dădea seama că Prest era de față — toată ființa ei era absorbită de lucrurile pe care le evoca.

— Dar *lui* îi păsa de mine — dorea să fiu bogată, independentă și admirată ! Dorea să-mi ofere totul — în primii ani de abia îl puteam convinge să-și păstreze pentru el bani îndeajuns... Și apoi s-a îmbolnăvit ; și pe măsură ce boala avansa și a trebuit să renunțe treptat la afaceri, venitul s-a micșorat, iar pe urmă a secat complet ; și, în același timp, apăreau noi cheltuieli ce se adăugau celorlalte — infirmiere, doctori, călătorii ; și el era din ce în ce mai speriat, speriat nu pentru el, ci pentru mine... Ce-mi rămînea de făcut ? Trebuia să plătesc cumva. În primul an am reușit să amîn plata datoriilor — apoi am împrumutat sume mici de ici, de colo. Dar asta nu putea să dureze.

Şi în tot acest timp trebuia să arăt drăguţă şi prosperă, altfel ar fi început să-şi facă griji, să creadă că sîntem ruinaţi şi să se frămînte ce se va întîmpla cu mine dacă el nu se va face bine. Cînd ai apărut tu, eram disperată — aş fi făcut orice, orice ! El credea că banii veneau de la mama mea vitregă, din Portugalia. Întîmplarea a făcut să fie într-adevăr bogată. Dar, din nefericire, bietul tata a încercat să investească banii în ceva şi i-a pierdut pe toţi ; la început, însă, cînd se căsătoriseră, ea ne trimisese o mie de dolari — şi restul, tot ce mi-ai dat tu, am pus pe seama ei.

Se opri răsuflînd din greu, de parcă ajunsese la capătul puterilor şi al povestirii. Treptat, începu să revină la realitate şi-l văzu pe Henry Prest, parcă pierdut, undeva departe, asemenea unei siluete mici, neclare, conturîndu-se prin ceaţa ochilor ei împăienjeniţi. Şi gîndi în sinea ei : „Nu mă crede", iar gîndul o exasperă.

— Presupun că te miră, reîncepu ea, că o femeie are îndrăzneala să mărturisească astfel de lucruri despre sine.

El îşi drese glasul.

— Despre sine ? Nu, poate că nu. Dar despre soţul ei...

Lizzie simţi că sîngele îi năvăli în faţă.

— Despre soţul ei... ? Doar nu îndrăzneşti să-ţi imaginezi că el... ?

— Deci, mă părăseşti, adăugă el rece ; aceasta este concluzia.

Ea rămăsese năucită, iar el adăugă :

— Oricum, acest lucru explică extraordinara ta nepăsare — pe care o socoteam mai degrabă curaj. Şi-mi dau seama că nu era nevoie să fi luat cine ştie ce măsuri de precauţie.

Ea reflectă la spusele lui.

— Deci, crezi că el ştia ! Şi mai crezi poate că şi eu ştiam asta !

Rămase dusă pe gînduri, îndurerată, dar după cîteva clipe chipul i se înseninâ.

— El n-a ştiut niciodată — niciodată ! Şi aceasta îmi e de ajuns — iar pentru tine n-are nici o importanţă ! Poţi

crede ceea ce vrei. El a fost fericit pînă la sfîrşitul zilelor — acesta este singurul lucru care contează pentru mine.

— Nu poate exista nici o îndoială asupra sincerităţii tale, spuse el strîngînd din buze.

— Nu mai am nici un motiv să nu fiu sinceră.

El îşi luă pălăria şi îi cercetă amănunţit căptuşeala ; apoi luă mănuşile pe care le pusese înăuntru şi le netezi cu mîna, dus pe gînduri. Ea îşi spuse : „Slavă Domnului că pleacă !"

Dar el puse pălăria şi mănuşile pe masă şi se apropie de ea. Chipul îi era răvăşit, asemenea celui al unui om pe care l-au prins zorii chefuind.

— Nu dai nici o şansă imaginaţiei, spuse el încet.

— Ţi-am spus că e inutil... începu ea, dar el o întrerupse :

— Nici o şansă, dar asta numai în cazul că te cred.

Îşi umezi buzele din nou şi le şterse cu batista. Ea simţi iarăşi mirosul de apă de colonie.

— Dar nu te cred ! spuse el. Prea multe amintiri... prea multe dovezi, draga mea...

Se opri, şi zîmbi forţat. Şi ea înţelese că-i zîmbea, în speranţa că o va îmbuna puţin.

Ea însă rămase tăcută, iar el reîncepu, încercînd s-o convingă să revină asupra verdictului :

— Eu ştiu mai bine, Lizzie. În ciuda a ceea ce-a fost, *eu ştiu că tu nu eşti genul acela de femeie.*

— Dar am luat bani de la tine...

— Mi-ai făcut o favoare. Cunoşteam dificultăţile prin care treceai... Înţelegeam perfect. Şi te implor să nu mai pomeneşti niciodată despre asta.

Ea îşi dădu seama într-o clipă că orice ar fi fost mai uşor de îndurat pentru el, decît gîndul că fusese socotit un prost ! Era un lucru cu care nu se putea împăca. Întreaga lui mîndrie se răzvrătea ; încerca să o disculpe nu atît de dragul ei, cît de al lui. Această constatare o făcu pe Lizzie să se simtă derutată şi deznădăjduită ; toate încercările ei

s-ar spulbera în van, lovindu-se de impenetrabila lui mîndrie de sine.

— Nici un bărbat care a avut privilegiul de a fi fost iubit de tine n-ar putea niciodată, nici măcar un moment, să...

Ea ridică repede capul şi se uită la el, întrerupîndu-l :

— Tu n-ai avut niciodată acest privilegiu.

Chipul lui se posomorî. Şi ea observă că privirea încetase să o mai implore, devenind mînioasă. Rămas o clipă fără glas, nu reuşi decît să îngîne :

— Faci tot posibilul să te denigrezi în ochii mei.

— Nu mă denigrez, îţi spun adevărul. Aveam nevoie de bani şi nu vedeam o altă cale de a-i obţine. Iar tu erai gata să mi-i dai... în schimbul a ceea ce numeşti privilegiu...

— Lizzie, o întrerupse el grav, nu mai continua ! Ştiu că simţi ceva pentru mine... ştiu că întotdeauna a fost aşa. La o fire atît de sensibilă, atît de hipersensibilă ca a ta, există momente cînd toate sentimentele sînt măturate de scrupule... Şi pentru aceste scrupule te stimez şi mai mult. Dar nu mai vreau să aud nimic acum. Dacă te-aş lăsa să continui, în starea de exaltare nervoasă în care te afli... ai putea fi prima căreia apoi să-i pară rău... Vreau să uit tot ce mi-ai spus... vreau să privesc înainte, nu înapoi...

Îşi îndreptă umerii, trase cu putere aer în piept şi o fixă cu o privire ce-şi recăpătase încrederea.

— Cît de puţin mă cunoşti dacă crezi că aş putea să te părăsesc *tocmai acum !*

Ea îi întoarse privirea, plictisită, dar sigură pe sine :

— Eşti amabil — vrei să fii generos, înţeleg. Dar nu înţelegi că *nu pot* să mă mărit cu tine ?

— Văd doar că, în starea în care eşti, cuprinsă în mod firesc de remuşcări...

— Remuşcări ? Remuşcări ? izbucni ea, rîzînd. Îţi imaginezi că am remuşcări ? Aş face la fel mîine, dacă ar tre-

bui s-o iau de la capăt — şi pentru acelaşi motiv ! Am reuşit să fac ceea ce am vrut — i-am putut oferi acel ultim an, acel ultim an de fericire. Faptul că nu a avut griji l-a ţinut în viaţă şi l-a făcut să se simtă fericit. Oh, da, a fost fericit — o ştiu ! şi se întoarse spre Prest cu un zîmbet straniu pe buze. Şi pentru asta îţi mulţumesc — îţi sînt recunoscătoare.

— Tu... tu... *recunoscătoare !* E un... lucru... de-a dreptul indecent... să-l spui.

Îşi luă din nou pălăria şi rămase în mijlocul camerei, aşteptînd parcă să fie trezit dintr-un coşmar.

— Înseamnă că dai deoparte o ocazie... începu el.

Ea îşi aplecă uşor capul, în semn de încuviinţare.

— Îţi dai seama ce faci ? Mai sînt încă gata să... să te ajut, dacă... Ea nu răspunse, iar el continuă : Cum crezi că o să poţi rezista — dacă te-ai lăsat copleşită de astfel de gînduri ?

— Nu-mi pasă ce va fi. Niciodată nu am vrut bani pentru mine.

El ridică o mînă dezaprobatoare :

— O, nu, *nu o lua de la început !* Femeia pe care intenţionam să...

Şi ea fu brusc surprinsă să vadă strălucind lacrimi în ochii lui. El îşi duse batista la ochi, dar mirosul de colonie îi izgoni lui Lizzie părerea de rău de o clipă. Ah, apa aceea de colonie ! Îi aducea în minte scenă după scenă, cu o hidoasă precizie. „Dar a meritat", murmură ea îndîrjită.

Henry Prest băgă batista în buzunar. Aşteptă puţin, privi în jur şi apoi se întoarse spre ea.

— Decizia ta e categorică ?

— Oh, bineînţeles.

El făcu o plecăciune.

— Ar mai fi fost un lucru pe care aş fi dorit să ţi-l spun, dacă mi-ai fi dat posibilitatea să te văd după... după ziua aceea de Anul Nou. Ceva ce am preferat să nu-ţi declar în scris...

— Da ? întrebă ea indiferentă.

— Eşti chiar aşa de sigură că soţul tău nu aflat că... în ziua aceea... ?

— Foarte sigură.

— Ei, se pare că alţii aflaseră. Făcu o pauză şi adăugă : Doamna Wesson ne-a văzut.

— Aşa cred şi eu. Îmi amintesc că a luat-o în altă direcţie, ca să mă evite, în seara aceea la doamna Struthers.

— Exact. Şi nu a fost singura care ne-a văzut. Dacă n-ar fi fost dezarmaţi de sfîrşitul apropiat al soţului tău, chiar în aceeaşi zi ai fi fost ostracizată.

Ea nu spuse nimic, iar el continuă, făcînd un ultim efort :

— În durerea ta, în singurătatea ta, nu ţi-ai dat încă seama ce se va întîmpla cu tine în viitor — cît de greu îţi va fi ? De acest lucru vroiam să te previn — de aceea te-am cerut în căsătorie.

Se îndreptă de spate şi zîmbi, de parcă s-ar fi uitat la propria sa figură reflectată într-o oglindă şi i-ar fi făcut o impresie bună.

— Un bărbat care a avut nefericirea să compromită o femeie are obligaţia, aşa cum cere onoarea... chiar dacă n-aş fi simţit pentru tine ceea ce simt... aş fi...

Ea se întoarse spre el cu un zîmbet îmblînzit. Da, ajunsese chiar să se convingă că o cerea în căsătorie pentru a-i salva reputaţia. Şi fiind conştientă de acele vechi şi banale axiome, pe care el chiar credea că se bazează întreaga sa conduită, Lizzie simţi din nou cît de departe se afla de viaţa spre care el ar fi vrut s-o întoarcă.

— Bietul meu Henry, nu vezi cît de departe sînt de lumea doamnei Wesson ? Chiar dacă tot New York-ul ar vrea să mă ostracizeze, n-are decît s-o facă ! Eu mi-am trăit ziua cea mare... nici o femeie nu are mai mult decît una singură. Şi de ce să nu plătesc pentru ea ? Sînt gata s-o fac.

— Doamne Dumnezeule ! murmură el.

Acum ea își dădea seama că el își epuizase și ultima fărîmă de putere. Reușise să-l rănească în punctul lui vital, împiedicîndu-l să mai fie generos, și această jignire lui i se părea de neiertat. Acum era bucuros, da, chiar bucuros că-i spusese că New York-ul intenționa s-o ostracizeze ; dar oricît ar fi încercat, nu-i păsa nici de acest lucru, nici de bucuria lui ascunsă. Își avea propriile ei bucurii, nedestăinuite, dincolo de ce putea înțelege el, sau New York-ul.

— Îmi pare rău, reluă el pe un ton blînd ; făcu apoi o plecăciune, fără a încerca să-i ia mîna, și părăsi camera.

Cînd ușa se închise, Lizzie privi în urma lui năucită. „Cred că are dreptate : nu mi-am dat seama încă..." Auzi ușa de afară închizîndu-se și apoi se lăsă pe sofa, apăsîndu-și mîinile peste ochii ce o dureau. În acel moment se întrebă pentru prima oară cum vor arăta zilele ce vor urma...

„Dacă cel puțin mi-ar plăcea să citesc", gemu ea, amintindu-și cît de puțin încercase să-și formeze gusturile după ale soțului ei, și cît de blajin și înveselit zîmbea el cînd ea încerca să facă un asemenea efort. „Ei, dar mai sînt și cărțile de joc ; și, cînd o să îmbătrînesc, îmi rămîn croșetatul și răbdarea. Și dacă mă vor părăsi toți, n-o să mai am nevoie de rochii de seară. Oricum, asta ar însemna o economie", conchise ea, străbătută de un fior

VII

. . . . . .

„Ea s-a comportat urît întotdeauna... Obișnuiau să se întîlnească la hotelul de pe Fifth Avenue."

Trebuie să mă întorc acum la aceste cuvinte rostite de mama — cuvintele cu care mi-am început povestirea și de la care a trebuit să mă abat pentru o vreme, pentru a aduce mai vie, în prim plan, imaginea tulburătoare a lui

Lizzie Hazeldean : o imagine la care au concurat amintirile mele de copil şi aluziile culese mai tîrziu.

Cînd mama pronunţă acele cuvinte acuzatoare, eu aveam douăzeci şi unu de ani, de abia ieşisem de la Harvard şi mă reîntorsesem sub acoperişul părintesc, la New York. Nu mai auzisem de mult vorbindu-se despre doamna Hazeldean. Fusesem plecat de acasă la şcoală şi apoi la Harvard cea mai mare parte din timp, iar în vacanţe probabil că acesta nu era considerat cel mai potrivit subiect de conversaţie, mai ales acum cînd surorile mele erau destul de mari.

Oricum, uitasem aproape tot ce ştiusem vreodată despre ea, cînd, în seara de după întoarcerea mea, vărul meu Hubert Wesson — care părea acum pe lîngă mine un adevărat uriaş şi care era totodată o autoritate în viaţa mondenă — veni cu sugestia de a o întîlni la operă.

— Pe doamna Hazeldean ? Dar nici n-o cunosc. Ce-o să creadă ?

— N-ai nici o grijă. Haide. E cea mai nostimă femeie pe care-am cunoscut-o. Pe urmă ne întoarcem şi luăm masa cu ea — în cea mai nostimă casă.

Şi-şi răsuci falnica-i mustaţă.

Luam amîndoi masa la club, unde tocmai devenisem membru, iar sticla de Pommery, care era pe sfîrşite, mă făcuse să cred că nimic nu era mai potrivit pentru doi bărbaţi de lume decît să-şi încheie seara în loja celei mai nostime femei pe care-o cunoştea Hubert. Mi-am răsucit şi eu mustaţa şi l-am urmat, după ce mi-am trecut cu meticulozitate mîneca peste borul jobenului, cum îl văzusem făcînd pe el.

Dar odată ajuns în loja doamnei Hazeldean, am redevenit un puşti sfios, roşu pînă în vîrful urechilor, aşa cum i se întîmpla şi lui Hubert la vîrsta mea, uitînd că acum aveam şi eu mustaţă ; şi mi-am dărîmat pălăria din cuierul în care tocmai o pusesem, în încercarea mea zeloasă de a ridica un program pe care ea nici măcar nu-l scăpase.

Pentru că era într-adevăr foarte frumoasă — extrem de frumoasă. Pînă acum fusesem obişnuit doar cu frumu-

seţea comună, cea pe care tinereţea şi vitalitatea o aşază ca un văl trandafiriu peste chipurile obişnuite, siluetele banale şi plăcerile cele mai obişnuite. Dar de data asta era vorba de ceva bine gîndit, perfect, finit — şi doar foarte puţin trecut. Mă înspăimînta acel prim contact cu infinitul frumuseţii şi mulţimea capcanelor ei. Cum, existau femei care n-aveau a se teme de riduri, care erau mai frumoase pentru că erau palide, care puteau să lase cîteva şuviţe argintii să se ascundă în părul negru, şi ai căror ochi rămîneau visători, în timp ce ele zîmbeau şi vorbeau ? Atunci, nici un tînăr nu se mai putea socoti în siguranţă ! Atunci, lumea pe care o cunoscusem eu fusese doar un leagăn îmbrăcat în dantelă trandafirie, în timp de această lume nouă era un loc în care domneau întunericul, primejdiile şi încîntarea...

A doua zi, cînd una dintre surorile mele m-a întrebat unde fusesem cu o seară înainte, m-am înfiorat şi i-am răspuns :

— Cu doamna Hazeldean... la operă.

Atunci mama m-a privit, dar n-a spus nimic pînă cînd guvernanta nu a plecat cu fetele din cameră ; apoi a întrebat cu buzele strînse :

— Hubert Wesson te-a dus în loja doamnei Hazeldean ?

— Da.

— Un bărbat îşi poate permite să meargă unde doreşte. Am auzit că Hubert Wesson mai este încă îndrăgostit nebuneşte de ea — aşa-i trebuie Sabinei, pentru că nu l-a lăsat să se însoare cu cea mai mică din surorile Lyman. Dar să nu mai pomeneşti niciodată numele doamnei Hazeldean în prezenţa surorilor tale. Lumea spune că soţul ei n-a ştiut niciodată — presupun că, dacă ar fi ştiut, ea n-ar mai fi moştenit niciodată banii bătrînei domnişoare Cecilia Winter.

Şi atunci pronunţă mama numele lui Henry Prest şi adăugă cele cîteva lucruri despre hotelul de pe Fifth Avenue, stîrnindu-mi brusc amintirile din copilărie...

O clipă am revăzut chipul acela cu ochii speriaţi şi zîmbetul îngheţat de sub voaleta coborîtă în grabă şi am simţit inima înfiorîndu-mi-se ca şi atunci, şi am auzit geamătul scos din sufletul meu : am simţit toate acestea şi, în aceeaşi clipă, am încercat să fac o legătură între chipul acela aşa de proaspăt şi suav, deşi cuprins de nelinişte, şi cel zîmbitor şi rezervat al „celei mai nostime femei cunoscute“ de Hubert.

Eram obişnuit cu Hubert care folosea, fără deosebire, un singur adjectiv, şi nu mă aşteptasem s-o găsesc pe doamna Hazeldean „nostimă“ în sensul adevărat al cuvîntului ; în cazul cînd acesta era folosit pentru a caracteriza femeia de care era îndrăgostit, epitetul însemna pur şi simplu că ea justifica pe deplin alegerea lui. Totuşi, comparînd înfăţişarea de demult a doamnei Hazeldean cu cea de acum, am înţeles pentru prima oară ce se poate petrece în lunga perioadă dintre tinereţe şi maturitate, şi cît de puţin înaintasem eu pe acel drum misterios. Oh, de m-ar lua măcar de mînă !

Nu eram total nepregătit pentru ceea ce mi-a spus mama. Nu se mai afla nici o altă femeie în loja doamnei Hazeldean cînd am intrat noi; şi nici una nu a venit la ea toată seara ; iar gazda noastră nu s-a scuzat în nici un fel pentru această izolare. În New York-ul tinereţii mele, ştiam cu toţii ce să credem despre o femeie care era văzută „singură la operă“ ; şi dacă doamna Hazeldean nu era făţiş considerată ca Fanny Ring, singura noastră „profesionistă“ de marcă, pricina era că, din respect pentru originea ei socială, New York-ul preferase să evite asemenea comparaţii. Deşi eram tînăr, cunoşteam această lege socială şi ghicisem, înainte ca seara să se termine, că doamna Hazeldean nu era o doamnă pe care celelalte doamne o vizitează deşi, pe de altă parte, nu era nici o doamnă despre care era interzis să li se vorbească celorlalte. Aşa că i-am menţionat numele ostentativ.

Nici o doamnă nu se afişa cu doamna Hazeldean la operă ; dar la masa nostimă pe care Hubert o anunţase,

un fel de petrecere al cărei antren constase în tachinării ironice şi inofensive în timpul mesei copioase însoţite de cea mai bună şampanie, veniseră cîteva. Pe aceleaşi doamne aveam să le mai întîlnesc la ea acasă, mai tîrziu. Erau în mare parte mai tinere decît amfitrioana lor şi aveau cît de cît acces în lumea bună : nişte creaturi drăguţe şi banale, plictisite de o prosperitate monotonă şi amatoare de plăceri oarecum nepermise, ca fumatul, limbajul slobod şi venitul acasă la ore tîrzii, însoţite de cine se nimerea. Dar asemenea firi curajoase erau puţine în New York-ul de altădată şi apăreau doar din cînd în cînd şi pe ascuns. Societatea doamnei Hazeldean era formată în cea mai mare parte din bărbaţi de toate vîrstele, de la contemporanii ei, acum cu chelie sau cărunţi, pînă la bărbaţi tineri ca Hubert, sau novici necopţi ca mine.

În micul ei cerc domnea o atmosferă demnă şi decentă, ce nu avea nimic din acea respectabilitate forţată ce apasă de obicei asupra femeilor care au avut odată o faimă rea ; dimpotrivă, atmosfera era firească, datorîndu-se acestei distinse femei care se plictisise de societate şi închisese uşile pentru toţi ceilalţi, cu excepţia unui grup intim. La doamna Hazeldean aveai întotdeauna senzaţia că, în clipa următoare, putea fi anunţată sosirea vreunei bunici sau mătuşi ; şi, în acelaşi timp, siguranţa plăcută că aşa ceva nu se va întîmpla.

Ce anume din atmosfera unei astfel de case o făcea să pară atît de încîntătoare unui tînăr capricios şi plin de imaginaţie ? Cum se făcea că „femeile acela" (cum le spuneau celelalte) ştiau doar ele să te facă să te simţi bine, în largul tău, ştiau să-l pună la punct pe cel ce întrecea măsura, să-l ironizeze puţin pe cel ce făcea pe grozavul, şi totuşi într-un fel atît de firesc ? Faptul că era o altă atmosferă se simţea de cum intrai. Florile stăteau în vaze, lămpile şi scaunele arătau mai frumoase, cărţile de pe masă erau exact acelea după care tînjea fiecare. Cea mai periculoasă cochetărie poate să fie nu felul în care o fe-

meie se îmbracă, ci felul în care-şi aranjează salonul ; şi în această artă, doamna Hazeldean excela.

Şi fiindcă am vorbit despre cărţi, chiar şi pe atunci ele erau de obicei primele obiecte care mă atrăgeau într-o cameră, indiferent ce fel de altă frumuseţe se afla în ea ; şi-mi amintesc că în seara acelei prime „mese nostime", rămăsesem uimit în faţa rafturilor înţesate, care ocupau un întreg perete al salonului. Cum, Zeiţa citea ? Putea să te însoţească şi pe această cale ? Şi, fără îndoială, să te călăuzească ? Inima îmi bătea cu putere.

Dar curînd am aflat că Lizzie Hazeldean nu citea. Nici măcar ultimul roman de Ouida n-o tenta ; şi-mi amintesc că am văzut *Noua Republică* de Mallock stînd pe masă cu paginile netăiate cîteva săptămîni. Nu mi-a trebuit mult să fac descoperirea ; chiar la următoarea mea vizită ea îmi surprinse privirea uimită ce se îndrepta spre rafturile pline, îmi zîmbi, roşi puţin şi-mi mărturisi :

— N-am reuşit să le citesc. Am încercat... chiar că am încercat... dar cărţile mă adorm. Pînă şi romanele...

Cărţile care o „adormeau" constituiau un autentic tezaur de poezie engleză şi o bogată şi variată colecţie de scrieri istorice, critică, epistole, în engleză, franceză şi italiană — că ea cunoştea aceste limbi, o ştiam sigur. În mod cert, erau cărţi adunate de un cititor sensibil şi cu preocupări multiple. Eram singuri în cameră şi doamna Hazeldean continuă, pe un ton coborît :

— Am păstrat doar cîteva din ele, cele pe care... soţul meu le îndrăgea cel mai mult.

Pentru prima oară numele lui Charles Hazeldean fusese rostit în prezenţa mea şi uimirea mi-a fost aşa de mare, încît obrazul meu candid trebuie să fi reflectat roşeaţa. Îmi imaginasem că femeile în situaţia ei evitau să facă aluzii la soţii lor. Dar ea continua să mă privească, dusă pe gînduri, umilă parcă, dînd impresia că vrea să-mi spună mai mult şi implorîndu-mă în sinea ei s-o înţeleg.

— A fost un mare cititor de cărți ; a studiat mult. Și a încercat, cît i-a stat în putință, să mă facă și pe mine să citesc... dorea să împartă totul cu mine. Poezia mi-a plăcut și mine... unele poezii... cînd mi le citea cu glas tare. După moartea lui mi-am zis : „Îmi vor rămîne cărțile lui. Mă pot întoarce la ele... și prin ele îl voi regăsi". Și am încercat... o, cît am încercat... dar în zadar. Și-au pierdut înțelesul... așa cum s-a întîmplat cu majoritatea lucrurilor.

Se ridică, aprinse o țigară și împinse un lemn în cămin. Am simțit că aștepta să spun ceva. Dacă viața m-ar fi învățat măcar ce să-i răspund ; cîte aveam de învățat din povestea ei ! Dar eram prea lipsit de experiență ; și nu puteam să-mi risipesc uimirea. Cum ! Această femeie pe care o compătimisem pentru viața ei de familie, care păruse să justifice faptul că-și căutase alinare în altă parte — această femeie putea vorbi astfel despre soțul ei ? Am înțeles imediat că nu se prefăcea ; și un sentiment confuz al complexității — sau al haosului — relațiilor umane mă făcu să rămîn mut, ca un școlar căruia i se pune brusc o întrebare ce depășește înțelegerea lui.

Dar înainte ca gîndul să mi se contureze bine, ea mi-l și citi și, cu zîmbetul care făcea să-i apară niște crețuri triste în jurul gurii, continuă veselă :

— Ia spune, ce planuri ai pentru această seară ? Ce-ai zice dacă am merge la „Black Crook" cu vărul Hubert și cu încă vreo cîțiva. Am rezervat o lojă.

Era inevitabil ca, nu la mult timp după această candidă confesiune, să încerc să mă convingă că pasiunea pentru citit era plictisitoare pentru femei și că unul din marile farmece ale doamnei Hazeldean consta în faptul că nu avea pretenții literare. Adevărul era, desigur, că farmecul ei consta în sinceritatea ei, în felul cum își cunoștea cu modestie și fără teamă propriile calități și defecte. N-am mai întîlnit niciodată ceva asemănător la nici o femeie, de nici o vîrstă ; și fiindcă mi-a apărut în cale pe cînd eram atît de tînăr, și fiindcă avea o asemenea înfățișare și ma-

niere, m-a salvat pentru anii care au urmat de pericolul ce putea veni din partea unei frumuseţi banale.

Dar înainte de a ajunge să înţeleg acest lucru, sau să bănuiesc ce avea să însemne pentru mine dragostea pentru Lizzie Hazeldean, mă şi îndrăgostisem, fără să-mi dau seama, prosteşte. În perspectiva anilor, totul se dovedi pînă la urmă numai un incident trecător, în lunga prietenie ce avea să ne lege ; şi dacă l-am amintit aici, am făcut-o doar pentru a scoate în evidenţă încă o calitate a bietei mele prietene. Chiar dacă nu putea citi cărţi, putea citi în inima oamenilor ; şi-şi aplecase privirea voioasă, şi totuşi plină de înţelegere, asupra mea, pe cînd eu mai bîjbîiam încă în ignoranţă.

Îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. Stăteam singuri în salonul ei, într-o iarnă, la vremea amurgului, lîngă foc. Ajunsesem — în compania ei nu era prea dificil — la acel grad de prietenie cînd discuţia amicală alunecă firesc într-o tăcere ce este dovada unei şi mai profunde prietenii ; ea citea ziarul de seară, în timp ce eu priveam încruntat şi tăcut în foc. Îmi amintesc cum piciorul ei mic, abia apărînd de sub rochie, se balansa între mine şi foc, părînd să-i absoarbă întreaga fiinţă în ritmul său...

— O, exclamă ea, bietul Henry Prest — şi lăsă ziarul. I-a murit soţia... bietul de el, spuse ea cu simplitate.

Sîngele îmi năvăli în obraji : îmi simţeam inima zvîcnindu-mi în piept. Îi amintise numele... îi amintise numele, în sfîrşit, amantul renegat, omul care o „dezonorase" ! Mîinile îmi erau încleştate : dacă el ar fi intrat în momentul acela în cameră, mîinile mele s-ar fi repezit la gîtlejul lui.

Dar, după cîteva clipe, m-am simţit din nou stăpînit de acea senzaţie umilitoare şi deprimantă că nu înţeleg : că sînt prea tînăr, prea lipsit de experienţă pentru a înţelege. Această femeie, care vorbea cu afecţiune despre soţul pe care-l înşelase, putea vorbi cu compasiune şi despre iubitul nestatornic ! Şi făcea şi una şi alta cu tot atîta naturaleţe, nu ca şi cum această milă împărţială ar fi fost o

atitudine pe care se hotărîse s-o adopte, ci de parcă ar fi fost una din lecţiile pe care le învăţase de la viaţă.

— Nu ştiam că era căsătorit, am mormăit eu printre dinţi.

Ea cumpăni, absentă.

— Căsătorit ? O, da ! Cînd a fost asta ? La un an după ce... şi glasul îi coborî din nou... după ce a murit soţul meu. S-a căsătorit cu o verişoară liniştită, care cred că-l iubea dintotdeauna. Au doi băieţi... Pe el îl cunoşti, nu ? întrebă ea brusc.

Am încuviinţat din cap, posac.

— Lumea credea că n-o să se însoare niciodată... chiar el obişnuia să spună la fel, continuă ea, tot dusă pe gînduri.

Şi atunci am izbucnit :

— Cîinele !

— Oh ! exclamă ea.

Am tresărit ; ochii ni se întîlniră, ai ei umezi de lacrimi, exprimînd dojană şi înţelegere. Am rămas un timp tăcuţi, privindu-ne. Două lacrimi i s-au ivit, au rămas o clipă atîrnate pe gene, apoi au lunecat pe obraji. Continuam s-o privesc, ruşinat ; apoi m-am ridicat, mi-am scos batista ; tremurînd şi pătruns, de parcă aş fi atins un lucru sacru, i le-am şters.

Dar n-am mers mai departe. În momentul următor, ea a reuşit să pună între noi o distanţă sigură. Nu dorea să sucească minţile unui „copil"; asemenea amuzamente nu o mai interesau de mult (îmi mărturisi mai tîrziu). Dar de simpatia mea avea nevoie, şi încă din plin : alături de celelalte sentimente pe care îşi dădea seama că le stîrneşte, mă făcuse să înţeleg că simpatia, în sensul unei înţelegeri profunde, i-a lipsit întotdeauna.

— Să ştii că n-am fost niciodată sigură de simpatie, adăugă ea cu sinceritate, pentru că n-am spus nimănui pînă acum povestea mea. Dar dacă n-am făcut-o, e mai degrabă vina celorlalţi, decît a mea...

Şi zîmbi puţin dispreţuitor, iar mie îmi crescu inima, înţelegînd onoarea ce mi se făcea.

— *Dumitale*, însă, vreau să ţi-o spun... începu ea.

Am mai spus că dragostea mea pentru doamna Hazeldean a fost doar un episod trecător în lunga noastră prietenie. La vîrsta mea nu se putea să fie altfel. Curînd mi-a apărut în cale un chip mai „proaspăt" şi, în lumina lui, am văzut că vechea mea prietenă era de fapt o femeie trecută de prima tinereţe, care începuse să încărunţească şi care avea un zîmbet mecanic şi ochi obosiţi. Îmi spusese povestea vieţii ei într-o perioadă cînd mai eram copleşit de sentimentele mele pentru ea ; dar cînd sentimentele mi s-au mai potolit, în lumina de amurg a unei lungi şi intime prietenii, am putut judeca şi verifica apoi afirmaţiile ei şi am văzut că fiecare detaliu se potrivea perfect în acea evocare de la început.

Aceste ocazii fuseseră nenumărate, pentru că, odată spusă povestea, ar fi dorit apoi, ori de cîte ori avea ocazia, s-o ia de la început. Dorinţa permanentă de a reînvia trecutul, nevoia permanentă de a se explica şi justifica — satisfacţia ce i-o ofereau aceste aprinse dorinţe, odată ce-şi îngăduise să le facă cunoscute, deveniseră singura plăcere a vieţii ei pustii. Şi dorise să rămînă aşa — în ceea ce privea sentimentele şi emoţiile — din ziua morţii soţului ei, aşa cum paznicul unui templu pustiu putea continua la nesfîrşit să cureţe şi să îngrijească locul care fusese odată sălaşul unui zeu. Dar după ce îndeplinise această îndatorire, alta nu mai avea. Făcuse un lucru măreţ — sau îngrozitor, cum vreţi să-l numiţi — şi-l făcuse cu curaj. Dar nu mai era nimic în ea s-o ţină mai departe la înălţimea acelui gest. Gusturile, preocupările, posibilele ei ocupaţii, erau toate modeste şi obişnuite ; nu ştiuse să-şi creeze o viaţă interioară pornind de la acel impuls fără precedent.

Curînd după moartea soţului ei, una din verişoare, domnişoara Cecilia Winter din Washington Square, la care se referise mama mea, murise şi ea şi-i lăsase doamnei

Hazeldean o avere frumoasă. Un an sau doi mai tîrziu, cu mica avere a lui Charles Hazeldean se petrecu o schimbare favorabilă, care afectă întreaga proprietate imobilară a New York-ului anilor '80. Moştenirea pe care o lăsase soţiei sale se dublă, iar mai apoi se triplă, astfel că după cîţiva ani de văduvie ea se trezise în posesia unui venit suficient de mare care să-i permită tot luxul pe care soţul ei ţinuse atît de mult să i-l ofere. Ironia soartei făcea să fie protejată de orice tentaţie, atunci cînd nu mai era nici un pericol, pentru că sînt sigur că n-ar fi întins nici măcar un deget vreunui bărbat pentru a trage vreun folos pentru ea. Dar chiar dacă nu dădea nici o importanţă banilor în sine, totuşi le datora puterea cu care se pomeni, iar serviciul ce i-l aduseră a fost mai mare decît îşi dădea ea seama — de a-şi alina singurătatea şi de o umple cu banalele distracţii fără de care era din ce în ce mai puţin capabilă să trăiască.

Părea că fusese adusă pe lume pentru a încînta bărbaţii şi a-i cuceri, deşi după moartea soţului ei şi după ce făcuse acel sacrificiu, ar fi preferat, sînt sigur de asta, să se izoleze într-o atitudine extrem de solitară, păstrînd cu ea doar gîndurile şi faptele pe măsura acelui moment unic. Dar ce putea face ? Nu cunoscuse o altă cale de a obţine banii decît prin farmecul său ; iar acum nu ştia cum ar fi putut să-şi umple zilele, decît jucînd cărţi, făcînd conversaţie sau mergînd la teatru. Nici unul dintre bărbaţii care i-au stat în preajmă nu a reuşit să treacă dincolo de bariera impusă de prietenie, de care m-am izbit şi eu. Eram sigur de asta. Nu-l îndepărtase pe Henry Prest pentru a-l înlocui cu altcineva — chipul i se făcea palid la această insinuare. Ce altceva mai putea face, mă întrebase ea, ce anume ? Zilele trebuiau umplute cumva ; iar ea rămînea incurabil şi invariabil o fire sociabilă.

Astfel trăise, fără să se recăsătorească, ducînd o viaţă ce trecea drept una cam îndoielnică ; astfel trăise, izolată de noi toţi, deşi ne simţea lipsa cu disperare, rămînînd în

sinea ei credincioasă acelui unic şi măreţ impuls, fără a fi însă în stare să ridice la înălţimea lui gesturile cotidiene! Şi astfel, exact în momentul cînd nu-şi mai merita blamul societăţii, se trezise complet izolată de ea, şi redusă la un statut de văduvă „uşuratică", renumită pentru petrecerile ei nostime.

Am rămas o clipă uimit în faţa abisului vieţii ei. Ce altceva, în oricare alt moment al vieţii sale, ar fi putut face ? — mă întrebam adeseori. Dintre toate tinerele femei care se ridicau acum în jurul meu, n-am găsit nici una cu destulă imaginaţie, care să poată înţelege impasul în care se putea găsi pe vremea aceea o tînără drăguţă, fără bani şi fără vreo vocaţie, care părea adusă pe lume doar pentru a face plăcere celorlalţi şi care nu fusese învăţată să rămînă acolo prin propriile ei puteri. Doar căsătoria putea salva o astfel de fată de la foame, în caz că nu dădea cumva peste vreo bătrînă care să aibă nevoie de cineva care să-i plimbe cîinele şi să-i citească Biblia. Pe vremea aceea nu exista măcar posibilitatea ca o fată să se îndeletnicească cu pictatul florilor pe evantaie, cu coloratul fotografiilor ca să pară „miniaturi", sau cu confecţionarea de abajururi sau ornamente pentru pălăriile prietenelor mai norocoase — un început, e drept precar, de a-şi dobîndi independenţa. Era de neimaginat pentru generaţia mamei mele ca o fată fără zestre să nu primească ajutor de la rude, pînă îşi găsea un soţ ; sau ca, găsindu-l, să-l ajute să-şi cîştige existenţa. Acea lume mică, plină de sine, aparţinînd unui New York acum dispărut, nu acorda nici o importanţă averii, dar socotea sărăcia atît de lipsită de bungust, încît nici nu o băga în seamă.

Toate acestea pledau în favoarea lui Lizzie Hazeldean, deşi pentru un observator superficial, viaţa pe care o dusese părea să pledeze în defavoarea ei. Ea nu găsise o altă cale de a alina ultimii ani pe care soţul ei îi mai avea de trăit decît înşelîndu-l ; dar după moartea lui îşi ispăşise fapta, fiind extrem de severă cu ea, necerînd nimic în schimb, în afară de propria-i satisfacţie. Pe măsură ce îm-

bătrînea şi prietenii i se împuţinau, se căsătoreau sau se îndepărtau dintr-un motiv sau altul, îşi completa grupul cu tot mai puţină exigenţă. Puteau fi întîlniţi în salonul ei bărbaţi plicticoşi, banali, care era clar că veneau acolo pentru că nu erau invitaţi în altă parte şi sperau să se folosească de ea ca de o trambulină pentru a pătrunde în societate. Şi ea era conştientă de schimbare — ochii ei spuneau acest lucru ori de cîte ori întîlneam vreunul din aceşti nou-veniţi instalaţi în fotoliul meu — dar n-a admis-o niciodată, prin cuvinte sau prin vreun gest. Odată mi-a spus :

— Găseşti că este mai plicticos decît altădată ! Poate că este vina mea ; pe vremuri ştiam mai bine să-mi aleg prietenii.

Iar altă dată mi-a spus :

— Nu uita, cei pe care-i întîlneşti aici vin din amabilitate. Am îmbătrînit, ce pretenţii să mai am !

Asta a fost tot.

Mergea mai des ca înainte la teatru şi la operă ; făcea o mulţime de servicii banale prietenilor, în dorinţa de a fi mereu ocupată cu ceva, inventa tot felul de atenţii inutile, îi copleşea cu sprijinul ei atunci cînd nu aveau nevoie, şi cădea uneori — în ciuda tactului de care dădea dovadă — într-un exces de zel specific celor foarte singuri. La micile ei petreceri ne făcea tot felul de surprize, aducînd flori rare şi delicatesuri. Şampania şi trabucurile erau din ce în ce mai bune, pe măsură ce invitaţii erau din ce în ce mai umili ; iar uneori, atunci cînd plecau şi ultimele persoane ce formaseră acel grup plicticos, o vedeam, printre scrumiere şi carafe cu lichor, aruncînd pe furiş o privire tristă la imaginea ei reflectată în oglindă, întrebînd parcă: „Oare măcar ei se vor mai întoarce şi mîine ?“

Nu aş dori ca aceasta să fie ultima impresie despre ea ; ultima amintire pe care o am despre ea este mult mai frumoasă.

Fusesem plecat un an într-o călătorie la celălalt capăt al pămîntului ; în ziua în care m-am întors, am dat peste Hubert Wesson la club. Hubert devenise infatuat şi cam

greoi. M-a tras într-un colţ şi mi-a spus, înroşindu-se şi privind precaut peste umăr :

— Ai văzut-o pe vechea noastră prietenă, doamna Hazeldean ? Am auzit că este foarte bolnavă.

Eram gata să-l întreb ce-i cu „am auzit"; apoi mi-am amintit că în lipsa mea Hubert se însurase şi că precauţia lui se datora, probabil, acestei noi situaţii. Am alergat imediat la doamna Hazeldean ; în pragul casei ei, spre marea mea surprindere, am întîlnit un preot catolic care mă privi grav, făcu o plecăciune şi se îndepărtă.

Nu eram pregătit pentru aşa ceva, deoarece vechea mea prietenă nu-mi vorbise niciodată despre religie. Spectacolul oferit de cariera tatălui ei probabil că îi zdruncinase convingerile religioase, înainte ca acestea să prindă a se înfiripa ; deşi în copilărie, cum deseori îmi spusese, fusese tot atît de impresionată de elocinţa domnului Winter ca şi adulţii pe care-i păstorea. Cum am văzut-o, însă, am înţeles totul. Era foarte bolnavă, desigur pe moarte, iar în situaţia ei soarta, care nu fusese întotdeauna prea blîndă, îi adusese alinarea de care avea nevoie. Se trezise oare în ea vreo rămăşiţă a sentimentului religios ? Îşi amintise cumva că bietul ei tată, după lunga perioadă de „rătăcire" spirituală şi morală, găsise în cele din urmă alinare în vechea matcă ? N-am aflat niciodată adevărul — probabil că nici ea nu l-a ştiut vreodată.

Dar ştia că acum găsise ceea ce-şi dorea. În sfîrşit, putea vorbi despre Charles, îşi putea mărturisi păcatul, putea fi absolvită de păcat. Cum jocul de cărţi, conversaţiile şi petrecerile se terminaseră, ce altceva mai bun putea găsi ca remediu împotriva singurătăţii ? Tot timpul şi-l petrecea în ultima vreme pregătindu-se îndelung pentru acel moment din zi care-i aducea liniştea sufletească şi consolarea. Şi-apoi, milostivul vizitator, care-o înţelegea atît de bine, putea să-i spună şi anumite lucruri despre Charles : unde este, cum se simte, ce fel de mici servicii i se puteau aduce zilnic, făcînd-o în sfîrşit să spere că, odată ispăşită pedeapsa, va putea să ajungă într-o zi lîngă el. Astfel interpretată, împărăţia cerurilor nu mai părea ciudată ; de fiecare dată cînd am văzut-o în această perioadă în care se stingea încet, semăna tot mai mult cu

un călător întors cu faţa spre casă, zîmbind resemnat în aşteptarea sentinţei. Casa nu-i mai apărea pustie şi nici orele prea lungi ; fuseseră chiar aduse pentru ea cîteva dintre cărţile pe care încercase de atîtea ori să le citească, care o priviseră ani în şir cu atîta ostilitate, unele conţinînd (şi ele erau întotdeauna pe patul ei) mesaje din lumea unde o aştepta Charles.

Astfel pregătită şi călăuzită, într-o zi porni spre el.

CUPRINS

FAPT DE ZI ÎNŞELĂTOR . . 5
(Anii patruzeci)

FATA BĂTRÎNĂ . 61
(Anii cincizeci)

REVELAŢIE 137
(Anii şaizeci)

ZIUA DE ANUL NOU . 183
(Anii şaptezeci)

www.ecarti.org

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : NICOLAE ŞERBĂNESCU

Bun de tipar : 29.01.1984. Coli tipar 16.

Comanda nr. 30 532
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

AVENTURA

SCORPIONUL

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă

COLECȚIA SFINX